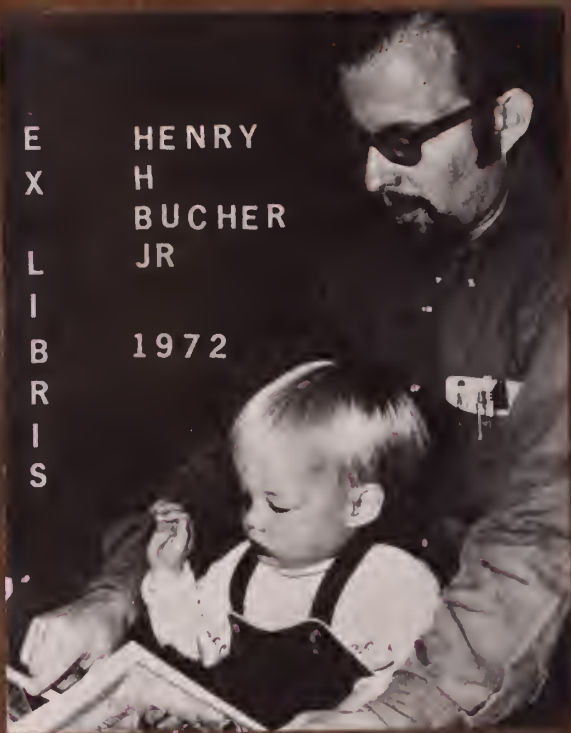

MPONGWE SCRIPTURES

E
X
L
I
B
R
I
S

HENRY
H
BUCHER
JR

1972

THE BOOKS
OF
ECCLESIASTES, SONG OF SOLOMON,
DANIEL, AND THE MINOR PROPHETS,
TRANSLATED INTO
THE MPONGWE LANGUAGE,
AT THE
GABOON AND CORISCO MISSION, GABOON, WEST AFRICA.

NEW YORK:
AMERICAN BIBLE SOCIETY,
INSTITUTED IN THE YEAR MDCCCXVI.

1879.

nl'intyaga si rere, nl'añenli miẽ
rere go sodu y'anlângâ m'ilonda
yodu.

6 Mi avanginl' oku' wam vero
y'anlingo, go tẽvizag' iga nyi bage
rere :

7 Mi alẽnginl' oku' wam inyongo
nl'inyong' inyanto, nl'inyongo ja-
nlo go nag' wam ; miẽ ke, mi ave-
gagi nl'egumb' ivolo nyi vugunlia
volo nli yango, viaganlo nla wao-
du wa longi nla miẽ go Jeruselẽm

8 Mi agenjinl' oku' wam syika
yapupu nla yatenlatenla, nl'igumba
nyi tãndo nl'oga nli mbẽi yi ntye :
mi alẽnginl' oku' wam inyemb'
inloĩe, nl'inyemb' inyanto, nl'a-
rãnda m'awa' w'anloĩe g'ibeka
nl'abeka.

9 Yenlã aroenli miẽ om' ãmpolo
nl'avenda polo viaganlo nla waodu
wa longi nla miẽ go Jeruselẽm :
imi' sam kẽ s'ariganli nla miẽ.

10 Nl'ezãm' edu z'arãndio nl'a-
ntyã mam, Mi bangwanla nla zo,
Mi sũnbi' orẽmi wam avila gw'i-
gev' edu ; kãnde orẽmi wam w'a-
yenlagi mbia gw'ijanji sam sodu ;
nla nyinlã nle mbẽi yam gw'ija-
nji sam sodu.

11 Be ponla mi' ijanja sodu si re
agã mam janja pa, nla go vilo
y'aroenlo miẽ go janja ; nla vonla,
sodu oywei nl'isyugazyuga s'inli-
nla, kã aloanl' oba g'odolongo wi
nkombe.

12 ¶ Nle be kegwa miẽ go po-
pl' imia, nl'itanla, nl'edãsyã kã-
nde omã bie song' oga kã denda
sẽ? vanganle ndaga yi re dendo
pa nl'imĩari.

13 Vãvã jenla miẽ 'nlẽ, imia si
kev' edãsyã ga nte kev' ozange
ageve mpiri

14 Autyã m'oma wi mia re gw'
ewonjo zẽ, ndo edãsyn zi kangaula
go mpiri : vãvã ajenla miẽ 'nlẽ
ndaga mo yi re gore waodu.

15 Abulia miẽ g'orẽmi wam inlẽ,
Nt'are yo gor' edãsyu, yenlã re yo
vanganle gore miẽ ; ndo mi ave-
gagi nl'imia viaganlo se? Awuli
miẽ g'orẽmi wam inlẽ, yinlã kẽ
oywei.

16 Kãnde zye sijonginlia gor'o-
ma w'okeli viaganlo nl'edãsyu pẽ-
kẽpẽkẽ ; njenlaga 'nlẽ isaon yi re
vẽnlã, gw'intyugu si bia yi be de-
vãno. Nd' oma w'okeli e juwa
g'edãsyu sẽ?

17 Sambo mi aviki eĩnẽnlã : kã-
nde ijanja si janjo g'odolongo wi
nkombe si r'ekẽvã gore miẽ. Kã-
nde sodu oywei nla si syugazyuga
s'inlinla.

18 ¶ Iĩ, mi avik' ijanji sam s'a-
yanjio miẽ g'odolongo wi nkombe :
kãnde m'be tiga so gore oma o bia
go nyumi yam.

19 Nla mande be mia vendetua e
be doanl' oma wa sinia g'edãsyu?
ge e be panginl' ijanji sam sodu
s'ayanji miẽ, nla s'atevo miẽ oku'
wam sinia g'odolongo wi nkombe.
Sinlã kẽ oywei.

20 Sambo mi aganganlagi go pa-
ng' orẽmi wam poz' ijanja s'ayanjo
miẽ g'odolongo wi nkombe.

21 Kãnde re oma o r'ijanji sẽ
gw'imia, nl'ikotiza nl'ogore ; ge gor'
oma re ajanja go so, e be tiginlẽ
so go mbẽi yẽ. Winlã kẽ oywei
nl'ibe s'ipolo.

22 Kãnde ezande zi re nl'oma
gw'ijanji sẽ sodu, nl'isyugazyuga
s'orẽmi wẽ, si re ye janja pa g'o-
dolongo wi nkombe?

23 Kãnde intyungu sẽ sodu si r'e-
kẽvã, nl'injuka sẽ ajandi ; iĩ, orẽ-
mi wẽ wi bũnga sijãwa ogwẽra.
Winlã ke oywei.

24 ¶ Zye mbia gor' oma viaganlo
nla go nya, nla go jãnga, kã inlinli
nyẽ jenle mbia gw'ijanji sẽ? Yinlã
kẽ mi ajenla yo. 'nlẽ, ya pila g'ogã
w'Anyanbiẽ.

EWONJO III.

25 Kânde mande o re kâ nya, ge mande omîari o re kâ nêgiza vênla viaganlo nla miê?

26 Kânde *Anyambiê* e p'oma o re mbia gw'antyâ mē, imia n'l'ikotiza, n'l'igeŋa; ndo gor' omâ mbe e pe njuke, go kenja nla go kuminlia, kē pē yo *ayê o re ombia* g'ozyo w'A-nyambiê. Yinlâ kē ojwei n'l'isyu-gazyuga s'inlinla.

EWONJO III.

1 G'osaon edu wi re n'l'igwëra, n'egombe go mondâ edu g'odologo w'orowa.

2 Egombe zi janlo, n'egombe zi juwa; egombe zi bënla, n'egombe si todunle *ya yi re* bënlo pa:

3 Egombe zi jonla, n'egombe zi jinga; egombe zi syazyâ n'egombe zi noga;

4 Egombe zi denla, n'egombe zi jânla; egombe z'iwâga n'egombe zi jinla;

5 Egombe zi fal' ado, n'egombe zi kuminli' ado ta; egombe zi syangu-
nla, n'egombe zi tig' isyangu-
nla;

6 Egombe zi dënga, n'egombe zi pero; egombe zi penjavenja, n'egombe si fala;

7 Egombe zi jarunla, n'egombe zi tuma; egombe zi doanla dâ, n'egombe zi kamba:

8 Egombe zi tânda, n'egombe zi bika; egombe z'igâvi n'egombe z'a-
mênje.

9 Oba' nde wi re n'l'ayê o janja, go zo zi janjinlo ndê?

10 Mi are jenla pe njuke yi re Anyambiê pa pa gor' awa w'anlaga go kênlizo go yo.

11 Are panga pa *ezâm'* edu eŋia gw'egombe zê; are kē dovia pe ntye gw'irêmi yao, yenlâ re om' edu am' evilo zi r'Anyambiê pa-nga pa avila gw'ipakilia agênda go nuunla.

12 Mi avoro inlê zye mbia go yo, ndo gor' *oma* go jenl' igeŋa, nla go janje mbia gw'emênlâ zê.

13 Nla kē 'nlê om' edu ga nye kē jânga, kē jenle mbia y'ijanji se so-
du, yo *nle* mpagaga y'Anyambiê.

14 Mi avoro inlê ezâm' edu zi dendo n'l'Anyambiê, zi be doanla pēkēpēkē, zy'ezâma zi kundo gogo, zye kē ezâma zi tombo gogo: n'l'A-nyambiê denda yenlâ 'nlê, *anlaga* wi ga rie g'ozyo wê.

15 Ndaga yi re pila pa, yi re vênlâ *nênlâ*: nli ndaga yi re go doanla, ya pili: n'l'Anyambiê bambia isao' yi re piaganla pa.

16 ¶ Nla viaganlo, mi ayenli g'o-
dologo wi nkombe mbora y'ijêkê-
lia, *inlê*, ibe *s'avegagi* vâvâ; nli
mbora y'ogore inlê ipava *s'avegagi*
vâvâ.

17 Mi awuli g'orêmi wam 'nlê Anyambiê e be jêkêli' agore n'l'arê-
gâ: kânde r'egombe z'osaon edu
n'l'evilo edu.

18 Mi awuli g'orêmi wam g'o-
nwanja wi ndoanli y'awa w'anlaga
inlê, Anyambiê e ga gênlize wao,
kâ wao jenla 'nlê waomê s'inyama.

19 Kânde ndaga yi bia gor' anla-
ga, yo bia gor' inyama; vanganle
ndaga mîari yi bia gore wao; ga
nte juw' omîari, yenlâ juw' omîari;
Iñ waodu wi re ojwei omo; yenlâ
re om'azyze viaganlo n'l'inyama: kâ-
nde yodu ojwei.

20 Waodu wi kênda mbora mo;
waodu w'irâi, waodu kē wi fwinlia
go ntyêngê.

21 Or'avoro inlinla ny'oma nyi
pande mpandaga mande? n'l'inlinla
nyi nyama nyi suminla go ntye?

22 Gambênlê mi ajenla inlê zy'o-
saon wi r'ombia, ga nte oma e jenl'
igeŋa gw'ijanji sêmê; kânde mēyâ
nle mbêi yê: kânde mande be bagê
go jenla nte be toa go nyumi
yê?

EWONJO IV.

1 Nl'añinli mié n'l'avikili oñangatio wodu wi dendo g'odolongo wi nkombe: nla vonla antyānli mao wañangatiago, kã w'aloanla n'l'ozindio: nla g'ozamba wi bangatia wao *aregagi* mbao; ndo wi pegaga n'l'ozindio.

2 Yenlã mi asuminlie bende yi re juwa pa, viaganlo nla wabã wi pare bã vñlã.

3 Iñ, mbiambiñ gore yé viaganlo nla wão añanli, o re e pa pila, o re e pa jenl' ijanj' ibe si dendo g'odolongo wi nkombe.

4 Nl' aña pikili mié injuke sodu, n'l'evilo edu za gore, inle go yinlã oma e jenlo ñandi n'l'oganganlo wé. Yinlã ké nle onwei n'l'isyugazyuga s'inlinla.

5 Edãsyu zi pur' agã mé ta, kã yé ny'ozyonli wémé.

6 Mbia kwé nle ntyāme ralie n'l' okendekendi, viaganlo n'l' ntyāme mbanli ralie n'l'injuka n'l'isyugazyuga, s'inlinla.

7 Nle be fwinlia mié, n'l' aye-nli mié onwei g'odolongo wi nkombe.

8 Re omāri anka, nla zyele w'añanli; iñ, azye n'l' onwanla ge onwāngwé; ge zyele ntyai gw'ijanji sē; ge nla intyã nyé nyi jora n'l'igumba: nla yé bulia nlé, Mi janjinla mande n'l'añonliz' inlinli nyam mbia? Yinlã ké onwei, iñ, yo nle njuka mpolo.

9 Añanli wi re mbia viaganlo n'l' omāri: kãnde wi re n'l'ipa sibia gw' ijanji sao.

10 Kãnde ja w'aposwa, omāri e be nungunle ndeg' wé: ndo azyili gore yé o r'anka j' aposwa: kãnde azye n'l' onwénlẽ go nāngunliẽ.

11 Ké nlé, j' añanli w'anānla ta, gambénlẽ w'adēnge mpio: ndo omāri kã dēnge mpio ayé anka sē?

12 Nla j' omāri akevẽ, añanli wao kã kumanla gore yé: n'l'ogali wi nkāle ntyaro wi sunge tafo.

13 Viaganlo nle elēngé n'l' onwa w'imia, n'l' oga onlērã w'edasyu, o re ayālie tevunlo.

14 Kãnde avila go ntyogo e bia go panginla; n'l'ayé o janlo gw'inlāngã nyé e doanl' elēngé.

15 Mi avikili waodu wabã wi kanganla g'odolongo wi nkombe, n'l' onwa w'añanli o kumanli go mbore yé.

16 Zyele ntyai gor' anlaga wao-du, vanganle waodu wi re pila pa g'obosyo yao: wao ké wi be songa, wi be jenl' igeña gore yé, Reti yinlã ké onwei n'l'isyugazyuga s'inlinla.

EWONJO V.

1 Venjavenje ntyozyo yã já ñ'a-kēnda go nago y'Anyambiẽ, kã doa' nēganēga go jãgã, viaganlo nla go pe ntyago yi dasyu; kãnde wi mia nlé wi janj' ibe.

2 Aloa' nēganēga n'l'ogwanli wã, kã orēmi wã w'aloa nēganēga go kãgunl' igamb' edu g'ozyo w'A-nyambiẽ; kãnde Anyambiẽ are g'orowa, n'l'awé go utye; sambo agambi mã mi ga loanle amēwã.

3 Kãnde nyilinlo yi pila gw'ibunla s'ijanja; n'l'inyoi ny' edãsyu nyi mio n'l' ibunla s'agamba.

4 Já ñ'atang' orango gor' Anyambiẽ, alinge go pa wo: kãnde azye n'l'itānda go re dasyu: va orango wi re wé tanga pa.

5 Re mbia vã wé go do'arang' orango, viaganlo nla go tanga kã ava.

6 Arig' ogwanli wã paug' ozyonle wã fwema; ge wé bulinli Oñã-ñi 'nlé, a toa sífwema; go ntñnl' aude yi be bendinl' Anyambiẽ inyoi nyã, n'l' ayiliz' ijanja s'agã mã?

EWONJO VI.

7 Kânde go nkândâ y'inyilino nl'agamb' amenge gogo r'agamba mi syâlâ fâ amenge: ndo ri' Anyambiê.

8 ¶ Jâ m'ajenl' ibangatia s'iyunge, nl'isapilia sipolo s'ivanga nl'ogore gw'inlângâ, amama go ndaga mē: kânde ayē o r'inyanga viaganlo ayē bandaminla; re kē oṅwēnlē viaganlo nl'ayē.

9 ¶ Ndo inyenla si ntye si re gore waodu: oga ayēmē e nyezo nl'intyaga.

10 Ayē o tânde syika yapupu e be jorio nle syika yapupu; nlâ yē o tânde yenge nl'ibunla; yinlâ ke oṅwei.

11 Jâ igumba ny'abunla, wao kē wi bunla wi nya nyo; nli mbia nde yi re gor' inlivi si ya nyo, kao dadie go jenla nyo nl'antyâ mao?

12 Antyâvinlâ m' omâ janja mi re onligi, vanga anya oṅwâ zâma ge s'ipolo: ndo ibunl' igumba s'enlami nyi be tige nanla.

13 Re ndaga mbe yi nkazyâ yi re miê jenla pa go ntye, yo nlē, igumba nyi penjavenjo gor' inlivi gw' inkazyi sao mē.

14 Ndo igumba mēyâ nyi bundakanla nli njuke y' ibe; kâ yē janl' oṅw'anloṃe nl'ezâma fâ gw'intyamē sē.

15 Ga nt'aŋienliē gw'iwumu nyi ngi yē e ga fwinlia kē tele ga nt'aŋienliē, e be bāng' ezâma z'ijanji sē zi kēnda nl'ayē go ntyāmē yē.

16 Yinlâ kē ndaga yi nijuke mpolo, gw'isaon yodu nt'aŋienliē yenlâ be fwinliē; nl'oba nde wi re nl'ayē o janjinlag' ompunga?

17 Intyugu sē sodu kē e nya go mpiri, nl' are nl' ekē' evololo nl'egunlu, nli nkanli yē.

18 ¶ Vonla osaon wl re miê jenla pa; re mbia mē, g'oma go nya nla go jānga, nli jenle mbia y'ijanji sē si re yē bānga pa g'o-

dolongo wi nkombe, intyugu s'eṃē-nlâ zē sodu s'avenlio ye nl'Anyambiē, kânde mēyâ nle mbēi yē.

19 Om'edu kē o re Anyambiē pa p'ibonwa nl'igumba nl'aŋe ngulu yi nya nla nyo, nli bānge mbēi yē, nla go jenle mbia gw'ijanji sē; sinlâ nl'idavia s'Anyambiē.

20 Kânde e be jonginl' intyugu s'eṃēnlâ zē polo; kânde nle Anyambiē are jivirē pa gw' igeŋa ny'oremi wē.

EWONJO VI.

1 Re sifwema si re miê jenla pa g'odolongo wi nkombe, so kē si re dira polo nl'anlaga:

2 Oma o re Anyambiē pa pa ibonwa, nl'igumba, nl'idubo, kâ yē avel' ezâma gw'inlinli nyē go yâma yodu yi belo ndē, ge Anyambiē e pē ngulu go nya yo, ndo yi nyo nl'ogēnda: winlâ oṅwei, yo kē nkanli mbe.

3 ¶ Jâ m'ajanla nkama y'awanla aloanl' impuṃ' imienge, kâ intyugu s'impuṃ' yē doa' sinyenge, kâ inlinli nyē ny'ayora nli mbia, nla kē inlē, 'azyē' nla sibēnlo; mi bulia nlē inyeṃe nyi mpiaganlaga nyi re viaganlo nl'ayē.

4 Kânde e bia nl'oṅwei, nl'agēnda nli mpiri, nl'ini nyē nyi be doanla ralie nli mpiri.

5 Ndo e pa jenle nkombe, ge mi' osaon edu; nyinla nyi re nl'ijāwa viaganlo nla mēwānlâ.

6 ¶ Iṃ, vanganl' adoanla ntāzen y' impuṃ' nyāngâ mbanli, ge aye-nle mbia; waodu wi kēnde mbora mo?

7 Ijanja s'oma sodu si re g'ogwanli wē, ge ibela s'inlinla s'ayore?

8 Ande zi re nl'oma w'imla viaganlo nl'edasyu? ande zi re nl'oyunge or'avoro kanganla g'obosyo yi māngi wabâ?

9 ¶ Mbia kwě viaganlo n'ijenla s'antyá n'l'ibolanganla s'ibela; winlá kě ojwei n'isyugazyugia s'inlinla.

10 Eza zi re pila pa zi re teto pa, zo kě z'amienlo inlě, zo oma; ge kě e be sungakanla n'l'ayě o re ngulu viaganlo n'l'ayě,

11 ¶ Re isaon imienge yi bunlio agamba mi syálâ fâ, oma ande o re mbiambiĩ?

12 Kânde mande o re kâ mia eza zi re mbiambiĩ n'l'oma gw'emñēnlâ zinlâ, intyugu sodu s'emñēnlâ zě eñe si piaganla g'iviri? kânde mande o re kâ bulinli' oma nte be toa go nyumi yě g'odolongo wi nkombe?

EWONJO VII.

1 In'iñia nyi re viaganlo n'l'agali mi nkango; nli ntyugu y'ijuwa viaganlo nli ntyugu yi janl'oma.

2 ¶ Re mbia go kěnda go nago y'iwâga, viaganlo nla go kěnda go nago yi ntyago: kânde meyâ nle ntyai y'anlaga waodu; n'l'oma wabâ e be fela nyo g'orěmi wě.

3 Ekěvâ zi r'eñia viaganlo n'l'akě: kânde vâ ekěvâ z'ozyo, orěma wi doanlizo mbiambiĩ.

4 Orěma w'oma w'imia wi re go nago y'iwâga; nd'orěma wi dâsyu wi re go nago y'akě.

5 Re mbia go jâgâ orevunlo w'imia, viaganlo nla gor'oma go jâgâ evanda zi dâsyu.

6 Kânde ga nt'are itodua s'arēnde gw'inu gw'iwongo nyi ntyuana, yenlâ re akě m'edâsyu: winlá kě ojwei.

7 ¶ Rěti ibangatio si pang'oma w'imia taula; nli mpagaga yi jiliz'orěma.

8 Mbia kwě nle ntyai yi ndaga, viaganlo n'l'ipakilia sa yo; n'l'inlinla ny'isindinla nyi re viaganlo n'l'inlinla ny'ekale.

9 Aloanla gw'inlinli nyâ nēga-nēga go benda; kânde egunlu zi doanla go ntonlo yi dâsyu.

10 Awulia nlě, ndaga nde yi re intyugu s'alonga s'avegagi mbia viaganlo nla sinlâ? kânde o pa bambia n'l'imia g'ojwanja wi ndaga yinlâ.

11 ¶ Imia si re sibia g'ijiga; nla so re inyenla gore wao wi jenne nkombe.

12 Kânde imia so nguva; n'l'anliva kě nguva; ndo ipendio s'ikotiza nle, imia p'emñēnlâ gore wao wi re nla so.

13 Vikil' ijanja s'Anyambie; kânde mande o re kâ kumanlia eza gore, zi re yě panga pa rěgâ?

14 Go ntyugu y'ombiambiĩ yenl' igevâ, ndo go ntyugu yi njuke vikilia; Anyambiē kě are dovia pa yinlâ swaswa go mēyānlâ, go nti-nla nlě oma alēng' osaon go nyumi yě.

15 Yinlâ yodu mi are yo jenla pa gw'intyugu s'ojwei wam; re oma w'ogore o pera g'ogore wě, nla re om'ámbe o dav' intyugu sě gw'ibe sě.

16 Aloanl' ogore polo mě, ge pang' oku' wāmē imia s'ipolo; O tâ jiliz' oku' wāmē sě?

17 Ayanj' ibe polo mě, ge doanl' edâsyu o tâ juwa egombe zâ viagarâ sě?

18 Re mbia 'nlě gote ndaga yinlâ ngwasi; iñ, aromb' ogâ wâ avila go ndaga yinlâ; kânde ayě o tia Anyambiē e be kágwa avila go sodu.

19 Imia si jâliz' oma w'imia viaganlo n'l'igomi ny'anlaga wi ngulu wi re go nka mpolo.

20 Kânde zyel' oma w'ogore go ntye, o dende mbia kâ añema.

21 Avandaminla kě gw'agamba modu mi kambo: o vende jâgâ nyongo yâ yi tâwâ:

22 Kânde gombe yenge kē orēmi wāmē w'avoro inlē, awē awēmē onlângā mēmo o re tâwa p'amāri.

23 ¶ Yinlā yodu mi are yo syilia pa n'l'imia; Mi awuli nlē, m'be doa n'l'imia; ndo s'aroenli bo avila gore miē.

24 Eza zi re bo, n'l'orāng' ompolo, mande o re kâ mia zo?

25 Mi avenl' orēmi wam go mia, nla go kēlagēla, nla go but' imia, nli ntinla y' isaon, nla go m'ibe s'e-dāsyu, vanganl' edasyu n'l'itanla;

26 Kâ miē dēnge nonle viaganlo n'l'ijuwa, oñianto o r'orēmi wē s'imondo n'l'asyinga, n'l'agā mē g'i-goro: om' edu o tândia Anyambiē, e be pera avila gore yē; nd' om' ambe e be koto nle yē.

27 Vonla, mi adēngi yinlā, (buli' okambi) ntangag' oñiari oñiari, go mie ntango;

28 Yi pē buto n'l'inlinli nyam, kâ mi' alēnga: onloñ' oñiari avila go ntāzen re miē dēnga pa; nd' oñianto avila go ntango mēyā yodu, m'pa dēnga.

29 Voula! yinlā dadie, yi re miē jenla pa, inlē, Anyambiē avang' oñwānlaga gore; ndo wi re dēnga p'isaon imienge.

EWONJO VIII.

1 Mande o re g'oma w'imia? nla mande o re avoro ibēnguula s'osaon? imia s'oma si pang' ozyo wē bamba, ndo ekali z'ozyo wē zi be kâlna.

2 Mi pā mondā go penjavenj' ivanga ny'oga, nla mēvānlā g'o-ñwanja w'orango w'Anyambiē.

3 Aloa nēganēga go dubua g'ozyo we: aloanla go ndaga mbe; kânde e dende nte tândē.

4 Mbora yi re igamba ny'oga, vā-vā rē agulu: nla mande o re kâ bulinliē nlē, O denda sē?

5 Om' edu o penjavenj' ivanga e

be dēnga ndaga mbe: n'l'orēma w'oma w'imia wi syilia agombe ta n'l'ijēkēlia.

6 ¶ Kânde go ndagi edu r'egombe n'l'ijēkēlia, sambo aguga m'oma mi r'ampolo gore yē.

7 Kânde amē osaqi wi be doanla: kânde mande o re kâ bulinliē nte be toa?

8 Zye' oma o re nli ngulu gw'inlinla go simb' inlinla; ge doanla nli ngulu go ntyugu y'ijuwa: zyele si-pera gw'igāvi mēnyānlā; g'ibe toliza wao wi re po pa go so.

9 Yinlā yodu mi are yo jenla pa, n'l'av' orēmi wam gw'evilo edu zi re dendo g'odolongo wi nkombe: r'egombe zi re om' oñiari e panginl' oñiari go nkaz' iyēmē.

10 Nla yenlā ayenli miē om' ambe e bēnlo, o re bia pa n'l'agēnda avila go mbora y'orunda, n'l'aleva-nlo wao go nka mpolo gw'alendi wao yenlā. Winlā kē oñwei.

11 Kânde ijēkēlia gw'ibe yi sunge doanlizo nēganēga, sambo irēma y'awa w'anlaga yi re ralie go so go janj' ibe.

12 ¶ Vang' om' ambe ajanj' ibe nkama y'inyāngā, k'intyugu sē si davizo, mi'avoro nlē be doanla mbiambiē nla wao wi tia Anyambiē, wi tia g'ozyo wē.

13 Ndo be doanla mbiambiē n'l'anlag' aē, ge nlē e be daviz' intyugu sē, si re g'iviri; kânde e tia g'ozyo w'Anyambiē.

14 Re ndaga y'isyālā fā yi dendo go ntye; gor' anlag' aē, kâ yo doanla g'ijanja s'anlag' aē; re kē anlag' aē ijanji sao si re g'anlaga w'agore. Mi awuli, nlē, yinlā kē oñwei.

15 Nl'asuminli miē igeēva, kânde om' azele nli ndaga mbia g'odolongo wi nkombe, viaganlo nla go nya, nla go jānga, nla go jenle mbia; kânde mēyā yi be doanla

nl'ayē gw'ijanji sē intyugu s'eñē-
nlā zē, s'avenlio yē nl'Anyambiē
g'odolongo wi nkombe.

16 ¶ Gw'avenli miē orēmi wam
go kotiz' imia, nla go jenl' ijanja
si janjo go ntye: (kānde *re kē nē*
zye oñanda ge ogwēra go jenla
antyāvinlā nl'antyā mē):

17 Nl'avonli miē evilo z'Any-
mbiē zodu, inlē oma aydlie mie
ijanja sodu si janjo g'odolongo wi
nkombe: kānde vang' oma ajanja
go buta zo, aydlize dēnga; iñ via-
ganlo bo; vanganle oma w'imia
apikilia go mia zo, aydlie mie zo.

EWONJO IX.

1 Kānde gw' isaon yinlā yodu
mi' avikili g'orēmi wam go mieza
sinlā sodu, inlē agore, nl'anlaga
w'imia nl'ijanji sao sodu, re g'ogā
w'Anyambiē, zyele om' omia itā-
nda g'ibika go yodu yi re g'obo-
syo yao.

2 Isaon yodu yi toa egālanli mo
gore waodu: *re* ndaga mo gor'a-
via nla gor'aē; gor'avia, gore yē
o re pupu, nla gore yē nli nanga;
gore yē o dende ntyago, nla gore
yē o re e dende ntyago: ntare
ombia yenlā r'om' āmbe; nl'ayē
o tāva g'ayē o fang' orango.

3 Sinlā s'ibe gw' isaon yodu yi
re dendo pa g'odolongo wi nko-
mbe, inlē, *re* ndaga māri gore wa-
odu; iñ, irēma kē y'awa w'anlaga
yi re ralie nl'ibe, nl'itanla si re
gw' irēmi yao go pa re wao bā, nla
viaganlo vāvā wi kēnda gw' ijuwa.

4 ¶ Kānde gore yē o re jongo pa
nli māngi wi re bā waodu, gogo
r'ibekelio: kānde mboa yabā yi re
viaganlo nli lion yi re juwa pa.

5 Kānde māngi wabā w'avoro
nlē wi be juwa: ndo māngi re
juwa pa wi mie mpāngā, wao kē
wi zye nla sipa; kānde ijonginli
sao s'adevāntio.

6 Kē itāndi sao, nl'ibiki sao, nli
nandi yao, y'aperi; ge fā doanla
nli mbēi go kānlakā go ndag' edu
yi janjo g'odolongo wi nkombe.

7 ¶ Gēnde nkoṽi yā, nye mpē-
mbi yā nl'igeṽa, kā jāng' ivē nyā
nl'orēma w'itānda; kānde Anya-
mbiē vēnlā abāng' ijanji sā.

8 Ingāi sā si ga loanle ntyugw'
edu pupu; kā ewonjo zā z'avel'
agali.

9 Loanla nl'igeṽa nl'oywanto o
tāndo ndā intyugu sodu s'eñēnlā
s'oywei wā, si re yē pā pa g'odo-
longo wi nkombe, intyugu s'oywei
wā sodu: kānde mbēi yā yo mēyā
gw'eñēnlā zinlā, nla gw'ijanji sā
si bāngo ndā g'odolongo wi nko-
mbe.

10 Ezām' edu zi dēngo nl'ogā wā
go denda, lenda zo nli ngulu yā;
kānde zy'evilo, ge mondā, ge ipi-
kilia, g'imia, g'oronginlo go kēndo
ndā.

11 ¶ Mi aṽinyi, nl'ayenla g'odo-
longo wi nkombe, inlē, olembianlo
wi zyele gore māngi anlēge, g'i-
gāvi gore māngi wi ngulu, ge mpē-
mba gore māngi w'imia, ge ibo-
ṽwa gore māngi w'ikotiza, g'ipo-
ginla gore māngi w'akēngē; ndo
egombe nl'inyanga yi bia gore
waodu.

12 Kānde oma am' egombe zē: ga
nte koto vērē go mbuzya mbe, ga
nte koto inyānli go moudo; ye-
nlā koto awa w'anlaga gw'egomb'
eṽe, ja za bia nēganēga gore
wao.

13 ¶ Imia sinlā kē so re miē je-
nla pa g'odolongo wi nkombe, nl'a-
yentānti so sipolo gore miē:

14 Avegagi nkala nyangō nl'anla-
ga wakwē go yo; nl'aṽienl' og'
ompolo go bānga yo, nl'anlog' izir'
impolo go yo.

15 Go ukala mē avegag' oyungi
w'oma wa simia, nl'ayē gw'imī' sē

EWONJO XI.

azunginli nkala, ge jongil' oma elē-
ngē mēmo mēzā.

16 Nl'awuli miē inlē, Imia si re
viaganlo nli ngulu: yenlā re imia
s'elēngē mezā si pēdio, kā agambi
mē m'ayāganlo.

17 Agamba mi māngi w'imia
mi jāganlo g'okendekende viaga-
nlo n'edingo zē o panginl' edāsyu.

18 Imia si re viaganlo n'l'imianga
y'igāvi: nd'om' āmbe omiāri e bu-
ndakanle mbia nyenge.

EWONJO X.

1 Intyinli si re juwa pa, si pang'
agali mi nkango m'aganga bānla:
yenlā re ntyēmbā nyango gore yē
o re teto pa gw'imia n'l'idnbo.

2 Orēma w'oma w'imia wi re
g'og' onloñiē wē; nd' orēma w'e-
dāsyu g'oga wē onyantwē.

3 In kē, ja omi' edu o r'edāsyu e
kanganla go mpānla imi sē si perē,
kā yē bulinl' omi' edu nlē ayē
edāsyu.

4 Ja inlinla ny' omā panginla
ny'abendinlā, arige mbori yā; kā-
nde evoyē zi pānlie gnulu volo.

5 Re sibe si re miē jenla pa g'o-
dolongo wi nkombe, si re ga si-
fema avila gore omi' o panginla:

6 Edāsyā zi re n'l'idirio s'ipolo,
n'l'oma w'ibonwa e doanla gw'iloa-
nlo nyi ntye.

7 Mi' ajenl' inyongo gw'inkava-
la, n'l'injaliē si kēnda ga s'inyongo
go ntye.

8 Ayē o tumb' ivemba e be po-
swa go nyo; n'l'ayē o jonl' ogo-
mba, omiamba wi be noñē.

9 Omi' edu o tomb' ado e be jā-
gā nkazyā nla mo; n'l' ayē o jaru-
n'l' ikonli e be jāgā nkazyā nla so.

10 Ja oywanga w'adoanle tula,
kā ayē avoria wo tuatua, gambē-
nlē avā pe wo ngulu nyēnlē: ndo
imia si re si bia go teva.

11 Rēti omiamba wi be noñā

avonlo fā; n'l' eroanle ntyango zi
zyel' eñia mē.

12 Agamba m'ogwanla w'oma
w'imia, mo n'l'idavia; ndo inlu-
mbu y'edāsyu yi be mēnlē ayē-
mē.

13 Ipakilia s'agamba m'ogwanli
wē n'l'edāsyā: nli ntyai y'elāmbē
zē nle mbe y'itanla.

14 Idusyā kē zi re ralie n'l'aga-
mba: om' awulize nte be toa; nli
nte be toa go nyumi yē, mande
o re kā bulinliē?

15 Ijanja s'edasyu si jasiza wao-
du, kānde amie nte be kēndē go
nka mpolo.

16 Azyile gore wē, ntye, ja
Og' iwā nle oywārumbe, n'l'inja-
liē sā nye ny' ibanga!

17 Ozavinlo gore wē, ntye, ja
Og' iwā oywanla w'avolo, n'l'inja-
liē nye gw'egombe go ngulu, ndo
aranga gw'ibāngo timbili!

18 Ogera w'ato' ompolo nago
yi bānla; n'l'omosya w'agā nago yi
tugwa.

19 Ntyago yi pango gw'akē,
n'l'ivē nyi pange mbia: ndo anli-
va mo kēndiz' isaon yodu.

20 Arāñ' oga, nyawē, vanganle
gw'ipikili sā; arāñ' enlañi go nā-
ntyē yā: kānde nyānli y'igonlo yi
toanl' inyoī, nla yi re n'l'ampava
yi be takilia ndaga.

EWONJO XI.

1 Vēnle mpēmbi yā go wogo y'a-
nlingo: kānde o be dēnga yo intyn-
gu sinyenge viaganlo.

2 Va mbēi gor' orāgenlo, nla gor'
enlanlai kē; kānde o mie ibe si be
doanla go ntye.

3 Ja vindi y'ajonlia nli ningo, yi
savua yomē go ntye: ja erere z'a-
poswa g'olomba, ge go nkāmi mbo-
ra yi poswa n'l'erere, vāñā be doa-
nla zo.

4 Ayē o pikili' ompuuga e be

bēnla; n'l'ayē o ponle vindi e be tenla.

5 Nt'are wē o mīe mpānlā y'inlinla, ge nte *pome* pa gw'iwuūm ny'oñā re n'l'inyeme: yenlā re o mīe vilo y'Anyambiē, o vangi waodu.

6 Ibanga vēnl' olondi wā, nli nkolo azimbi' ogā wā; kānde o mīe vendetua yi be bowunlia, yinlā ge mēyānlā, ge yo vānli yi *be* doanle vīa mpanginli mo.

7 ¶ Rēti ozange wi r'onligi, nli ndaga mbia mē gw'antyā go ponle nkombe:

8 Ndo jā mī' adoanl' impum' imieuge, ayeule mbia go yo yodu; e ga vikilie intyugu si mpiri; kande si be doanla sinyenge. *Isaon* yodu yi biā y'oŋwei.

9 ¶ Yenl' igečā iwanjā wē, gw'e-rumbe zā; kā orēmi wā sindiā gw'intyugu s'erumbe zā, n'l'agangana gw'impānlā s'orēmi wā, nla g'ozange w'antyā mā: ndo mia 'ulē, gw'*isaon* yinlā yodu Anyambiē e be bagā gw'ijēkēlia.

10 Sambo romb' ekēčā avila g'o-rēmi wā, kā tomb' ibe avila g'ozyonli wā: kānde ekēikēi n'l'erumbe oŋwei.

EWONJO XII.

1 Yonginli' vēnlā Ovangi wā gw'intyugu s'erumbe zā, vā r'intyugu imbe si pa bia, g'impuma syusya piērē, go be buliā' nlē mi'azyē n'l'itānda go so;

2 Vā re nkombe, g'ozange, g'ogwēli, g'igēgēnli yi pa jilanganlio, ge vindi fwinlia go uingo:

3 Go ntyugu yi be tataminla māngi penginle nago, n'l'aulaga wi ngulu syonl' ikui yao mē, nli māngi kila jasa kānde wi re awēwā, nla wao wi dādinla gw'asyangala jilanganlio.

4 Nl'agugi mi be nunjo gw'agala, ja inyoi nyi kilinla ny'apānla, kā yē nāngwa n'l'inyoi nyi nyānli, n'l'awanto wi jembo pānlio;

5 Go be tia wao *ya yi* re londui, n'l'itia si *be doanla* go mpānlā, n'l'erere zi alnān zi be punjinla, n'l'osyakampazyā wi be doanl' iroanlo, n'l'ibela si be pera: kānde oma e kēnda go ntye yē yabo, nli māngi pang' iwāga wi tēlarēla gw'agala:

6 Ge n'l'ogāli wi syika yapupu purunlo, ge ntyēnge yi syika ya tenlatenla jonlo, g'imāgi jonlo gw'e-vero, ge ntyonle taṽa go mbenle.

7 Gambēnl' irāi y'afwinlia go ntyēngē ga nt'avegagi yo: kā inlinla fwinlia gor' Anyambiē y'avenli nyo.

8 ¶ Oŋwei w'oŋwei, buli' Okambi; yodu oŋwei.

9 Nla viaganlo kē, kānde Okambi aroenli simia anlēnjag' anlag' imia; iñ, avoganlagio mbiambiñ, awuta, aloanliz' inkogo sinyenge mbiambiñ.

10 Okambi awuti go dēng' agamba mi bāngo: nla *mēmē* m'arēndio m'avegagi gore, vanganle agamba m'orēti.

11 Agamba m'imia mi re g'iñiāng' iruenli, nla ga s'intyāngā dirinlo pa n'l'ivanginli y' iyando yi re po pa n'l'ovenjavenji omo.

12 Nla viaganlo kē, n'l'agamba miulā, oŋwanli am revunlo: go pange yango yenga gogo zyele ntyai; n'l'inēng' ipolo so s'ijasa s'izyonle.

13 ¶ Azuē ga yāgānli ntyai yi ndaga yodu: ri'Anyambiē kā penjavenj' ampangi mē: kānde zinlā n'l'evilo zodu z'oma.

14 Kānde Anyambiē e be bag' ijanja sodu gw'ijēkēlia nli ndag' edu yi re gw'iyumbunlo, *ya doante* mbia ge *ya doante* mbe.

EVANDA ZI SÖLOMŌN.

EWONJO I.

1 Evanda zi vanda, zi re zi Sö-lomŏn.

2 E ga zámbe mič nl'isámbe s'o-gwanli wě: kánde itándi sâ si re viaganlo nl'ivě.

3 Kánde inkango s'agali mâ si re s'imbia; ini nyâ nyi re ga ya yi nkango jiro pa; sambo yenlâ tândo wě nl'azyali.

4 Lura mič, kâ zuč songâ; Oga abângi mič gw'inántye sě y'igonlo; azuě be jenl' igeŭa nli mbia gore wě; azuě be suminl' itándi sâ viaganlo nl'ivě. Wi be tânda nl'o-gore?

5 Mi *are* vîâvîâ, ndo nl'eranga, anluč awawanto wi Jerusalem, g'inago s'akuku si Kida, g'inlambi-zambe yi Söломŏn.

6 Avonlanli mič, kánde mi are vîâvîâ, kánde ukombe yi re bambi-nla pa mič; awângwě wam bendi-nla mič; aloanliza mie go penginl' intyaga s'igáli; *ndo* ntyaga yami-mě mi penjavenja yo.

7 Wulinlia mič, irânda ny'inli' nyam, nkoŭe nli yi nyezâ, nli inbo-re yi jâwizâ *olembi* wâ nkolo: kánde mič kâ doanla g'omâ re kegwa pa g'ozamba sě nl'ilemba y'iganganlo ya?

8 ¶ Já o mič, awě y'eranga gw'anto, gëndaga nl'intyozyo s'olemba, anyeza awâmbonli wâ gw'inago s'akuku s'ivenjavenji y'adâmbě.

9 G nkândâ y'inkavali yi ntyo-nle yi Fero yo kênlizo mič nl'awě, irândi nyami.

10 Ambugu mâ mi r'eranga nli ya vîa yi syika, onipele wâ nl'im-pang' inibia si *syika yatenlatenla*.

11 Azu' are panginlâ p'impanga

si syika yatenlatenla nl'aroki mi syika yapupu.

12 ¶ Go *doanl'* oga tu go taŭoro yě, agali mam mi pazanganle nkango gogo.

13 Igěwa ny'aka mi nkango nyo nl'irândi nyam gore mič, e be nanl' ogwěra wodu go gare y'amběnlě mam.

14 Irândi' nyam a *re* gore mič g'i-ta nyi kamfaya gw'intyaga s'igáli si Engědai.

15 Vonla, o r'ombia, irândi nyam; vonla, o r'ombia; o *re* nl'antyâ m'i-bembe.

16 Vonla o r'eranga, irândi nyam; iñ, o r'ombia; odo wazyo kě wi *re* mbezyo.

17 Ibimi si nago yazyo so sida, nl'intěvě atanda.

EWONJO II.

1 Mič *NLE* rose yi Syarŏn, nl'ilanga ny'idědě.

2 Ga ntare ilanga gw'arěndě, yenlâ r'irândi' nyam gor' awawanto.

3 Ga nt'ar' oba go rere y'iga, yenlâ r'irândi nyam gor' awanlouñe. Mi aloanli tu gw'iviri nyě nl'itâ-udâ sipolo, nl'aroenl' olondi wě onligi g'ogwanli wam.

4 Aŭagi mič go nago y'ivě, nli ntyangi yě gore mič nl'irânda.

5 Nyeza mič nli dukatânda, yâ-wiza mič nl'aba; kánde mi jâgâ nl'irânda.

6 Ogâ wě onyantwě wi *re* jyěza p'ewonjo zam, nl'ogâ wě onlouñe wi durinla mič.

7 Mi sombia nluč awawanto wi Jeruselēm, nli ntyeri nl'inkambi s'orove, intě aŭendanli, nlâ jēm' itândi sam, kao atânda.

8 ¶ Inyoi ny'irândi nyam! vo-

nla, e bie dogwaga gw'inomba, dogwaga go sadomba.

9 Irândi nyam are ga nkambi, ge ga ntyeri: vonla, e kumanla go nyuma y'oziri wazyo, e dâdinla gw'isyangala, ntuminliaga gw'isyangala.

10 Irândi nyam agambi, awulinlia miê nlê, Nlângwa, irândi nyam, wam w'eranga, kâ bia.

11 Kânde, vonla, enloñio z'apiaganli, iningo s'apiaganli agëndaga;

12 Ifâurs s'abowunli go ntye; nl'egombe z'ijemba s'inyânli z'abienli, inyoi ny'ibembe ny' ajâganlio go ntye yazyo;

13 Mponde y'ajanl' ilondi yê, nl'igâli yi re nl'ilonda yi pe nkango mbia. Gumanla, irândi nyam, wam w'eranga, kâ bia.

14 ¶ Ibemi nyam, nyi re gw'igêla y'ado, gw'imborâ s'ayumbunlo s'impandinlo, mi ga yenl' ozyo wâ, mi ga yâg' inyoi nyâ; kânde inyoi nyâ nyi r'onligi nl'ozyo wâ ombia.

15 Rombinl' azu' isingi, yesingi yango, yi bundakanl' igâli: kânde igâli yazyo y'apunjinli.

16 ¶ Irândi nyam nli'inyam, miê kê iyê: e nyeza gw'alanga.

17 Kao owenja w'anungunla, kâ iviri daŵa, gegwa irândi nyam, kâ doanla ga ntyeri, ge nkambi nyangwa gw'inomba si Bitha.

EWONJO III.

1 G'ogwêra g'odo wam mi awutiê o tândo nl'inlinli nyam: Mi awutiê, ndo mi dêngê.

2 M'be nângwa vêlâ agênda go nka mpolo gw'agala, nl'impânla s'ompuzyu m'be butê o tândo nl'inlinli nyam: Mi awutiê, ndo mi dêngê.

3 Mângi wi pengiule nkala w'alêngi miê: awulinli miê wao inlê, Anlu'ajenlê o tândo nl'inlinli nyam?

4 Miê piaganla pa wao kwê, alêngi miê yê o tândo nl'inlinli nyam; Mi agotiê, kâ mi arigê diê, kao aŵagi miê yê go nago yi ngwê yam, go nântye y'omâ yanli miê.

5 Mi sombia nluê awawanto wi Jerusalêm, nli ntyeri nl'inkambi s'orove, inle, aŵendanli, nlâ jêm' itândi sam, kao atânda.

6 ¶ Mandê winlâ o bia avila gw'iga g'inyara ny'otutu, pango pa nli nkango nli nkeŵa yi nkango, nli impira yodu yi masen?

7 Vonl' odo wê, wi Sôlomôn; vingo wo re skoa s'anloñie ntyaro s'anlaga wi ngulu, vêmba wi Isreël.

8 Waodu wi re nl' ikwara, kekiza pa gw'igâvi: om' edu are nl'okwari wê gw'ivêvênli nyê, g'onwanja w'itia s'ogwêra.

9 Oga Sôlomôn avanginl' okuwê mê ntyonle y'erere zi Lêbenôn.

10 Avang' amêngâ ma yo mi syika yapupu, iloanlo nyi syika yatenlate-nla, Ompugo wa yo nli purpil, garegare kando pa nl'itânda, gor awawanto wi Jeruselêm.

11 Gêndaganli anluê awawanto wi Ziôn, nla vonla oga Sôlomôn nli korowa y'awonlizo yê nle ngiê go ntyugu ye yi tâm' ijomba, nla go ntyugu y'igêŵa g'orêmi wê.

EWONJO IV.

1 Vonla, o r' ombia irândi nyam; vonla, o r' ombia; o re nl'antya m'ibembe gw'asari mâ: itue sâ si re g'olemba wa simbonli, wi bowunlia go nomba yi Giliêd.

2 Anâ mâ mi re g'olemba w'adâmbe mi re shênginla-pa m'apila go jovuulo; go mo modu mi janl' ampazya, zyele nyi ukele go mo.

3 Inlumbu yâ yi re ga nyângê yatenlatenla, nl'igambi nyâ iŵia; ambugu mâ mi re ga ntyoule yi pomigranê gw'asari mâ.

4 Ngâri yâ yi re ga mbora ndo-

ndui yi Devīd y'imianga y'igāvi, gogo re banlio pa ntāzen y'inguṽa, inguṽa sodu s'anlaga wi ngulu.

5 Ambēnle mā ambanli mi *re* ga ntyeri nyango mbanli si re ampazyā, si nya gw'alanga.

6 Koanga owenja w'adēla, kā aṽiri daṽa, m'be boṽwa go nomba yi mūr, nla gw'esādomba zi nkeṽa.

7 Or' ombia, irāndi nyam; zyel' iboke gore wē.

8 ¶ Gāgwa nla miē avila go Lēbenōn oñianto wam, nla miē avila go Lēbenōn: vonla avila go ntyai yi Amana, avila go ntyai yi Šyinir nli Hērmōn, avila gw'ibulungu y' iliān, avila gw'inomba s'injēgā.

9 O re bānga p' orēmi wam, oṽwāngwē wam oṽwanto, oñianto *wam*; o re bānga p'orēmi wam n'antyā mā, nli mpanga māri y'ompele wā.

10 Mēpinli nde yi re n' irāndi nyā oṽwāngwē wam oṽwanto, oñianto wam! mēpiuli nde yi r'itāndi sā viaganlo n'ivē! nli nkango y'agali mā mi nkango viaganlo nli ndag' edu nyi nkango!

11 Inlumbu yā, oñianto *wam*, yi tuezinla g'ekoka z'onlēmbē: onlēmbē n' ambēnlingo mi *re* g'onlēmbē wā; nli nkango y'ingāi sā ga nkango yi Lēbenōn.

12 Ntyaga yi re kombinlo pa, nle oṽwāngwē wam oṽwanto, oñianto *wam*; mbenle yi re nunjo pa, evero zi re bēbo pa.

13 Owāngā wā wo ntyaga yi pomigranets, n' ilond' imbia; kanfaya, nli nard mbia,

14 Spikenard, nli safrān; kalamās, nli sinemān, nli rere ṽia y'aka mi nkango; mūr nli alos, nli ya ṽia yi nkango yodu.

15 Evero za sintyaga, mbenle y'anlingo m'egombe zodu, nli ye-lāvi avila go Lebenōn.

16 ¶ Nl'āngwa, onipunga wi

nkāmi; kā pēvinla awē olomba; ṽēvinla go ntyagi yam, kā nkango pazanganla. Irāndi nyam ga vie go ntyagi yē, go bie ny' ilondi yē imbia.

EWONJO V.

1 Mi abienli go ntyagi yam, oṽwāngwē wam oṽwanto, oñianto *wam*: Mi are kuminlia pa mūr yam, nli yāmi yam yi nkango; Mi anyenl' ekoki zam z'onlēmbē n' onlēmbē wam; Mi ajāng ivē nyam n'ambēlingo: nyanli indego; yānganli, iñ, yānganli polomē arānda.

2 ¶ Mi nanla, nd' orēmi wam wi re bala: inyo ny' irāndi nyam nyo doka, *inle* Nlungunla gore miē, oṽwāngwē wam oṽwanto, irāndi nyam, ibembe nyam, wam w'ogore: kānde ewonjo zam zi re ralie n' ompēmbē, n' asari mam n' adādā m'ogwēra.

3 Mi atombi ngāi yam yi koto; m'be bāra yo sē? mi are jovunla p' intyozyo sam; mbe feviza so sē?

4 Irāndi nyam aṽel' ogā wē g'ompogonli *n'iguge*, kā iwuñu nyam pizya g'oṽwanji wē.

5 Mi anlāngwi go nungunla gw' irāndi nyam; kā agā mam tuezinle mūr, n' iñenlo yam nli mūr mbia yi nkango, gw' impenle yi mpāga.

6 Mi anlungunli gor' irāndi nyam; ndo irāndi nyam aluo akēndagi: iulinli nyam ny' avoswi gw' agambē; mi awutiē ndo mi dēnge; mi aṽeliē ndo e jivira miē.

7 Māngi pengiula w' aganganlagi go nka nipolo w'ajenli miē, w' awoli mlē, w'awānji miē; anlaga w'avenjavenja g' ozira w' awānginli mi' onlamba w' *ozyo wam*.

8 Mi sombia nluē awawanto wi Jeruselēm, jā anlu' ndēng' irāndi nyam, kā bulinlianli yē nlē, mi jāgā n' irānda.

9 ¶ Ezande ze n' irāndi nyā

EVANDA ZI SÖLOMÖN,

viaganlo n'l' irändi *nyēnlē*? Awē o r' eranga gor' anto? Ezande zi re n'l' irändi nyā viaganlo n'l' irändi *nyēnlē*? go sombiā zwē yenlā?

10 Irändi nyam ar' ogēngilla ntyinla gw' ambugu, ayē re viaganlo gw' igomi nyi ntāzen.

11 Ewonjo zē zi re ga syika mbia yatenlatenla; itue sē si re sijenge n'l' ijilanganla ga revēn.

12 Antyā mē mi re g' antyā m'ibembe, g'ilāvi y'anlingo, jovunla pa n'l' ambēnlingo alendo mbiambiif:

13 Ambugu mē mi re g'odo wi ya yi nkango, g'iflaur si nkango inlumbu yē yi re g' alanga, yi tuezinle mūr mbia yinkango.

14 Agā mē mi re g' iṃoro yi syika yatenlatenla yi re datizo pa nli beryl: iwūūu nyē nyi re ga mpunji mbia yi re dimbinlo pa nli safair:

15 Agolo mē mi re g' amēngā mi marble, dovio pa go pondofia yi syika yatenlatenla: edidi zē zi re ga Lēbenōn, iṃēpa g' atanda:

16 Ogwanli wē wi r' onligi ompolo: iṃ ar' osaon' edu ombia. Nyinlā n'l' irändi nyam, nla winlā nle ndeg' wam, oywānwanto wi Jeruselēm.

EWONJO VI.

1 Irändi nyā are kēnda pa gwī, Awē eranga mē gw'anto? Irändi nyā are kalunlio pa nla gwē? inle azwē ga wutē n'l'awē.

2 Irändi nyam are kēnda pa go ntyagi yē, gw'ado minkango, go nya gw'intyaga nla go kuminli' alanga.

3 Miē n'l' irändi nyam, n'l' irändi nyam iyam: e nya gw'alanga.

4 ¶ O r' ombia irändi nyam ga Tirza, n'l'idubo ga Jeruselēm, ereria g'igāvi n'l'intyanga.

5 Romb' antyā mē gore miē, kā-

nde m'akevi miē: itue sā si re g'olemba w'imbonli wi bowunlia avila go Giliēd:

6 Anā mā mi re g'olemba w'adāmbē wi panda avila go jovunlo, go mo idāmb' edu nyi janl' ampazyā, zyel' iṃārī nkele go mo.

7 Ga ntyonle yi pomigranēt yenlā jenlanl' ambugu mā gw'asari mā.

8 Re agomi m'inkonde oroṽa, n'l'agomi m'inkāngē enlanlai, n'l'azyali ntango fā.

9 Ibembi nyam, wām o re e pa feva are omo; ayē n'l'omo wi ngiē, o tāndo ndē ayē o yanliē. Awawanto w'ayenliē, kā wao savinlē; iṃ, inkonde, n'l'inkāngē w'azavinliē.

10 ¶ Mandē winlā o bamba g'ibanga, eranga g'ogwēli, nkērē ga nkombe, n'l'ereria g'igāvi nyi re n'l'intyanga?

11 Mi azuminli go ntyaga y'ilonnda go jenl' ilonda y'odēdē, nla go jenla vendetua igāli y'apunjinli n'l'ipomigranēt gw'iflaur.

12 Mi m'agaga, inlinli nyam ny'avangi miē g'intyonle s'Amme-nadib.

13 Vīnlia, vīnlia, Syulamait; vīnlia, vīnlia, kā zwē ponla gore wē. Anluē be jenl' ande gw'Syulemait? Ga ukāndā y'agāvi ambanli.

EWONJO VII.

1 Mēpinli nde yi r' intyozyo sā n'l'intyozyo satanga, Oywānwanto wi njaliē! intyāngakanlo s'ambē-venli mā si re ga ya yi sālāwālā, ijanja s'agā m' onā r'avoro janja.

2 Irārā nyā nyi r'egālanli g'elas zi re nlotinlo fā, zi re zi bele felo s'ijānga: iwūūu nyā nyi r' egālanli g'okondo w'oresi wi re vingovingo n'l'alanga.

3 Ambēnle mā ambanli mi re ga ntyeri nyango mbanli si r'ampazyā.

EWONJO VIII.

4 Ompele wā wi re ga mbora ndondui yi mpunji; antyā mā mi re g'eliva zi ƒērē zi Hēs-bōn, piēre n'l'ogomba wi Bath-rabim: ompombo wā wi re ga mbora ndondui yi Lēbenōn yi poula go Demaskōs.

5 Ewonjo zā zi re n'l'awē, zi re ga Kamēl, n'l'itue s'ewonjo zā tenlatenla; oga āre koro ƒāƒā.

6 Mēpinli nde yi re n'l'awē n'l'eranga ta, irānda gw'itānda!

7 Elavinli zā zinlā zi re g'oyila, n'l'ambēnle mā g'akataka m'ilonda y'igāli.

8 Mi abulia nlē, m'be kēnda go oyila, m'be kot' ampari ma wo: vēnlā ambēnle mā mi be doanla g'akataka m'ogali w'ilonda, n'l'anlango m'ompombo wā g'aba;

9 N'l'onlēmē w'ogwanli wā g'iē' iēia gor' irāndi nyam, nyi suminla n'l'ouligi, mpangag' inlumbu ya wao wi nanla kamba.

10 • Miē y'irāndi nyam, n'l'ibeli sē si re gore miē.

11 Yogo, irāndi nyam, azuē ga gēnde g'orove; azuē ga loanle gw'inkī nyango.

12 Azuē ga nlangwe ibanga ntye mpiri gw'intyaga s'igāli; azuē ga yenle vendetua igāli y' ajanli, vendetua aba m' apunjinli, n'l'ipomigranēt punjinla: ƒāƒā be pa miē wē itāndi sam.

13 Imandreke si pe nkango, nla gw'agugi mazyo r'anlangā modu m'ilondi mbia, imiānla, n'l'ilungu, yi re miē penjavenjā pa, irāndi nyam.

EWONJO VIII.

1 O ga vā loanle nlē awē onwāngwē wam, O yāug' iwēnle nyl ngwē yam! jā mi tā dēngā gw'igala, m'be sāmā; iī m'be pēdio.

2 M'be kēndiā, aƒagā go nago yi ngwē yam, o be nēnja miē: mpā go jānga iē nyi nkango nyi pomigranēt yam.

3 Ogā wē oyjantwē wi be doanla syēzo pa n'ewonjo zam, n'l'ogā wē onlōmiē wi be syanguṇla miē.

4 Mi sombia nluē, anluē awawanto wi Jeruselēm, ayagimianli, ge nāngunl' irāndi sam kao atānda.

5 Mande winlā o pila avila gw'ig' ivolo, jēza pa gor' irānd' inyē? Mi anlāngunliā go ntye y'oba: ƒāƒā agāgunlio wē nle ngi yā; ƒāƒā agāgunliē wē ayē o yanliā.

6 Loanliza miē g'ibēbo g'orēmi wā, g'ibēbo g'ogā wā: kande itānda si re ngulu g'ijuwa; jandi yi re ngosyu g'oronginlo: amingilia ma ƒāƒā mo amingilia m'ogonli, mi re n'l' elongo eēolo.

7 Anlingo amenge m' anlīmiz' itānda, nlā intonda dāminlia so: jā m' ap' igumba nyi nagwē nyo-du gw' itānda, yi be doanle sipēdio.

8 • Azu' are n'onwāngwē oywanto orumbe, ndo azye n'l' ambēnle: azuē be denda sē n'l' onwāngwē wazyo go ntyugu yi be kambo yē?

9 Jā adoanl' ozira, azuē be noga gorē yē nago yi syika yapupu: jā adoanl' iguge, azuē be nunja nyo n'l' itimbe s'ikume.

10 Mi ozira, n'l' ambēnle mam mi re ga mbora ndondui; yenlā re miē gw' antyā mē g'omāri o re dēnga pe nkēngā.

11 Sōlomōn avegagi nle ntyaga y'ilonda go Beal-hamōn, avenli ntyaga y'igāli gore māngi penjavenja; om' edu gw' ilonda avegagi go бага ntāzen yi mbēi syika yapupu.

12 Ntyagi yam y'igāli, yi re

yam, yi *re* go bosyo yam: awě Sölomön lěnge ntázen, nla wao wi pejavenj' ilonda nkama mbanli.

13 Awě o doanla gw' intyaga,

iganganlo wi poganlio inyoi nyá: vanga miě jăgă *nyo*.

14 ¶ Nlěgiza, irândi yam, kâ doanla ga ntyeri, ge nkambi nya-ngo gw' inomba si ya yi nkango.

DANIËL.

EWONJO I.

1 G' ompuñia w' iraro w' ipangi-nla si Jehoiakīm oga wi Juda, avi-enli Nēbukadnēza oga wi Bābylōn go Jeruselēm go pingwavingwa yo.

2 Nl' avenle Jehova Jehoiakīm oga wi Juda g' oga wě, nl' erenli z' intyěnge si nago y'Anyambiě, s' aroaulio ndě go ntye yi Syaina go nago y'anyambiě yě; nl' avagiě intyěnge go nago y' igumba y'A-nyambiě yě.

3 Nl' agambi oga gore Aspenaz ewonjo z' ivěngunle yě nlě, e ga vāg' *awěwā* w' awa wi Isreěl nl' ilonda y' oga nli nlañi:

4 Awanla mpělā fā, nli mēpe jenlo, nl' avonlo gw' imia sodu, nl' avonlo m' imia nl' ikotiza s' iněnga, māngi wi re nli nyanga nyi kumanla go nago mpolo y' oga, wao wi re kâ nēnjo imia nli nkambinli y'Ikaldia.

5 Nl' aloviago wao nl' oga inya si ntyugu, gw' inya s' oga nl' avila gw' ivě ny' ayāngago ndě: yenlā anyezago wao impuñ' iraro, inlě go ntyai ya yo, wi ga gumanle g' ozyo w'oga.

6 Ndo gore māngi sinlā avegagi gw' awa wi Juda, Daniěl, Hananaia, Misyael, nli Azaraia:

7 Gore wao avenlio ana nl' enlañi z' ivěngunli: kānde avenli Daniěl *ina* nyi Bēltisyaza, nla gore Hananaia nyi Syedrak; nla gore

Misyael nyi Misyak, nla gore Azaraia nyi Abēd-nigo.

8 ¶ Ndo Daniěl agengi nl' orēni wě, inlě, e be fevez' oku' wě nli mběi y' inya s' oga: ge nl' ivě ny' ayāngo ndě, yenlā aṽambiě enlañi z' ivěngunle inlě, aveviz' oku' wēmě.

9 Ndo Anyambiě aṽagi Daniěl gw' imēpinlo nl' itānd' iděle nl' enlami z' ivěngunle.

10 Nl' awulinlio Daniěl nl' enlañi z' ivěngunle inlě, mi tia reri am y' oga, o re doṽia pa inyi sâ nl' ijāngi sâ, kānde ezande nlě ajeni' azyo manli ekěṽa viaganlo nl' awanla wi re g'ozambi wā? anluě venda periza, miě ewonjo zam gor' oga.

11 Nl' awulinli Daniěl Mēlzar, o lovio nl' enlañi z'ivěngunle gore Daniěl, Hananaia, Misyael, nl' Azaraia inlě,

12 Gēnliz' inyongo sâ, Kākālā, igomi ny'intyugu, kâ wao pa zuwě osyuka wi nyo zuwě nl' anlingo mi jānga.

13 Gambēnle azyo mazyo mi ga vonlo ndā, nl' azyo m' awa wi nya mběi y' inya s' oga; kâ dendinl' inyongo sâ ga nte jenlā.

14 Yenlā ayiviriě nli ndaga yinlā, agēnlizi wao vā igomi ny' intyugu.

15 Nla go ntyai y'igomi ny' intyugu azyo mao m' ayenlio ambia nl' ipāma g' ozyonli, viaganlo nl' awa-

nla waodu w'aluó w'anyenli mbēi y' inya s' oga,

16 Yenlá awāngi Mēlzar mbēi y' inya sao, n'l'ivē ny' avā jāngio wao: n'l' avenli wao inyi teno.

17 ¶ Nla gore awanla winlá anlai, Anyambiē avenli wao ikotiza n'l' avonlo n'l' inēnga sodu n'l' imia; nli Daniēl avegagi n'l' ikotiza gw' ijenla sodu n'l' inyilinlo.

18 Go ntyai y' intyugu y' awulio n'l' oga, inlē, e ga yingilia wao, enlañi z' ivēngunle aṽagi wao g' ozyo wi Nēbukadnēza.

19 Nl' oga ayiragi nla wao elāmbē, ndo gore waodu, dēng' oma egālanli ga Daniēl, Hananaia, Misyāēl, n'l' Azaraia: yenlá agumanli wao g' ozyo w' oga.

20 Nla gw' isaon yodu y' imia n'l' ikotiza, y'aṽambio wao n'l' oga, alēngi wao igomi nyi nyāngā, vianganlo n'l' aganga n'l' astrálogers wao-du w' avegagi gw' inlāngā nyē.

21 Nl' aloanli Daniēl koanga g' ompuñ' olonga w'oga Sairus.

EWONJO II.

1 Nla g'ompuñā wi mbanli y' ipanginla si Nēbukadnēza ayilinli Nēbukadnēza inyilinlo y' azyugazyug' inlinli nyē; n'l'arombinlio antyāvinlá mē.

2 M'azombi' oga go fweli' aganga nli māngi w' imia n'l' intyēule, n'l' Ikaldian go tuminlia oga inyilinlo yē. Yenlá aṽienli wao agumanle g'ozyo w'oga.

3 Nl' awulinlio wao n'l' oga inlē, mi ayinlinli uyilinlo n'l' azyugazyug' inlinli nyam, go mie nyilinlo.

4 Nl' agambi Ikaldian gor' oga nli nkambinli yi Siria, oga, loanla go kaulakā: wulinlia inyongo sá nyilinlo, n'l' azuē be tuminliā ibēngunla.

5 Nl' ayivir' oga awulinlia Ika-

ldian inlē, osaon w'apiaganli avila gore miē; kao anluē mieza miē nyilinlo, n'l'ibēngunla sa yo, anluē be tenlo simbēi, n'l' inago sanli si be doanl' ayela.

6 Ndo j'anluē tuminlie nyilinlo n'l'ibēngunla sa yo, anluē be bānga gore miē idavia, n'l'ipa, n'l' ivend' ivolo; yenlá ruminliā miē nyilinlo n'l' ibēngunla sa yo.

7 Nl'avā jiviri wao awulia inlē, oga e ga wulinl' inyongo sē nyilinlo, gambē' azuē atuminlie ibēngunla sa yo.

8 Nl'ayiviri oga awulia inlē, mi avoro giligili anluē be niv' egombe, kānde anluē jenla 'nlē osaon w'apiaganli gore miē.

9 Ndo ja nluē amēza miē nyilinlo, o wulio oñāri gore nluē; kānde anluē are kekiza p'agamba m'inloka n'l'isapilia, go kamba g'ozyo wam, kao egombe z'agalui; sambo wulinlianli miē nyilinlo, kā miē mia 'nlē, anluē kā tuminlia miē ibēngunla sa yo.

10 Nl'ayiviri Ikaldian g'ozyo, w'oga inle, Zyel' oma go ntye o re kā tuminlia ndaga y' oga; yenlá re zyel' oga, ge ovanginli, ge enlañi, o bambia isaon y' onlāngā mēwinlá gor' ogangi edu, ge oma ponl' igēgēnli, ge Kaldian.

11 Osaon wi' bambio n'l' oga osaon oyāle, n'l' azyel' oma o re kā tuminlia yo gor' oga, kao inyambiē, si zyele n'l' idoanla g'ozyonli.

12 Go ntinla yinlá oga aṽendi polo n'l'ereria, n'l'azombia go jiliz' antaga w' imia waodu go Babylōn.

13 Nl' agēnd' igamba nlē, antaga w' imia wi ga youlo; n'l' awuti wao Daniēl n'l'iganganlo yē go joulo.

14 ¶ Nl'ayiviri Daniēl nli mondā n'l'imia gore Ariāk ngāwē y'iyonlisi y'oga, o luo kágwa pa go joul' antaga w'imia go Babylōn:

15 Ayiviriē awulinlie Ariāk ngā-

wě y'oga inlě, Igamba ny'oga nyi nēga yenlā sč? Nl' amiezi Ariāk DaniĚl ndaga.

16 Nl'ayinginli DaniĚl, ačambia oga nlě, e ga vē egombe, kā yě miez'oga ibēngunla.

17 Nl'agēndi DaniĚl go nag' wě, amiezi ndaga gore Hananaia, Mi-syaēl, nli Azaraia, iganganlo yě:

18 Inlě wi' ga vamb' ikēsyi gore Anyambiē y'orowa g'ojwanja w'osaon w'iyumbunlo winlā, inlě, DaniĚl nl'iganganlo yě w'ayilizo, nli nkānda mo nli māngi w' imia go Babylōn.

19 ¶ Egombe mē ndaga y'amiezo DaniĚl gw'ijenla s'ogwēra. Nl' azavinli DaniĚl Anyambiē y' orowa.

20 Nl' ayiviri DaniĚl awulia nlě, Ozavinlo gw'ini ny' Anyambiē, go kānlakā nla go kānlakā: kānde imia nli ngulu nle yě:

21 Nla e kalunlie gombe nl' intyugu; e syonli' aga, kē pandi' aga; e p'imia gore māngi w'okeli, nl'imia gore māngi w' ikotiza:

22 E tuminlia isaon y' orānga nl' iyumbunlo: avoro eza zi *re* go mpiri, nl' ozange wi doanla nla yě.

23 Mi pā akeča nl' azuminliā, awē Anyambiē, y' ireri sam, o re pa pa miē imia nli ngulu nl' amieza miē *vēnlā* isaon y' ačambio zuē wē: kānde o re mieza pa zuē ndaga y' oga.

24 ¶ Yenlā ayinginli DaniĚl gore Ariāk, aločio nl' oga go jlliz' *antaga* w'imia go Babylōn: agēndiē awulinliē yenlā nlě, Ayiliz' *antaga* w'imia go Babylōn: yinginlia miē gor' oga, kā miē tuminlia oga ibēngunla.

25 Nl' ayinginlio DaniĚl nle Ariāk g' ozyo w'oga nl' inēga, nl' awulinliē inlě, mi' are dēnga p'oma gw' imbvedi si Juda o be miez'oga ibēngunla:

26 Nl'ayiviri oga awulinlie Da-

niēl, ini nyē nlě Bēltēsyaža inlě, O re ngulu yi mieza miē nyilinlo y'ayenlio miē nl' ibēngunla sa yo?

27 Ayiviri DaniĚl g'ozyo w'oga awulia inlě. Iyumbunlu nyi bambio nl' oga, ny' awulio gor' oga nl'anlaga w'imia nli māngi w'imia nl'aganga, nl'intyēnli:

28 Ndo re Anyambiē g'orowa o tuminlia yumbunlo, amiez' oga Nēbukadnēža isaon yi toa gw'intyugu sinuunla. Nyilinlo yā nl' ijenla s'ewonjo zā, g' odo wā, se sinlā;

29 Gore wē, oga, ipikili sā s'avenli *g'ogu* wā, g'odo wā, inlě isaon yi be toa g'obosyo: nl'ayē o tuminlia ayumbunlo nl' amiezā isaon yi bia.

30 Ndo gore miē, iyumbunlo yinlā yi tuminlio miē g'ojwanja w' imia si re nla miē, viaganlo nl' om'edu o re bā, ndo gw' inyangi *nyao* wi be tuminlia oga ibēngunla, kā wē miā ipikili s'orēmī wā.

31 ¶ Awē, oga, om'ajenli, nla vola, oganla mpolo. Oganla mpolo winlā, wi re nli jāmbua polo, w' agumanli g' ozyo wā; nl'edidi za zo *z'avegagi* ereria.

32 Ewonjo z'oganla winlā *z'avegagi* syika yatenlatenla mbia, nto- nlo yě nl' agā mē syika yapupu, iwumu nyē nl' ambēvēnli mē nyēnliē,

33 Agolo mē ojwanga, nl' intyozyo sē mbēi ojwanga nli mbēi y'orāi.

34 Om' ajenli kao ido ny'atenlo ogā fā, ny'awoli oganla gw'intyozyo sē s'ojwanga nl' orāi, nl' amāgunla so s'imbēi.

35 Gambēnle ojwanga, nl' orāi, nli nyēnliē, nli syika yapupu, nli syika yatenlatenla, y'amāgunlo s'imbēi ta, nl' aroenli yo ga wulu yi mbora yi jar' oresi; nl' ompunga w'aroanli wo, nla dēngo mbora go yo; nl'ido ny'awol' oganla ny' aro-

enli nomba mpolo, ayonlie ntye yodu.

36 ¶ Nyilinlo ye yinlā; n'azuē be bulia ibēngunla sa yo g'ozyo w'oga.

37 Awē, Oga, o *re* oga w' aga', kânde Anyambiē y'orowa are pā p'inlāngā, ngulu, n' ivenda.

38 Nla go mbori' edu yi doan' awa' w' anlaga, inyama s'orove, n' inyānli s'orowa si re yē pā pa gw' agā mā, n' are doŋiā pa go panginla yo sodu. Awē n' ēwonjo zi syika yatenlatenla yinlā.

39 Go nyumi yā, be kumanla inlāngā nyēnlē inyango viaganlo nla wē, n'inlāngā nyararo nyi nyēnliē, nyi be panginla go ntye yodu.

40 N'inlāngā ny'anlai nyi be doan' iyāle g'oywanga: kânde ga nte jarun' oywanga s'imbei n'ageŋa; ya yodu nla g' oywanga wi jarunla ya yinlā yodu; be jarunlo nyo s'imbei arukia.

41 Ga nt'ayenliā intyozyo n'i-
mēnlo y'intyozyo, mbei y'iwonlo, nli mbei oywanga, yenlā re inlāngā nyi be keranlo; ndo be doanla go nyo ga ngulu y'oywanga, kânde o jen' oywanga bundunlo pa n'iwonlo.

42 Ga nt'avegagi imēnlo y'intyozyo mbei y'oywanga, nli mbei y'iwonlo, *yenlā* inlāngā be doanla mbei jāla, nli mbei dēla.

43 Kânde ga nt'ayenliā oywanga bundunlo pa n'iwonlo, wi be bundunla ikui yao n' ilonda y' anlaga: ndo wi be datanla ta, vanganle ga nt'are oywanga wi bundunla n'iwonlo.

44 Nla gw' intyugu s'aga winlā Anyambiē y'orowa e be doŋ' inlāngā, ny' ayilizo go kânlakā; n'inlāngā nyi tigo gor' anlag' awēnlē, ndo nyi be jarunla simbei, n' ayiliz' anlāngā minlā modu, nyi be doanla go kânlakā.

45 Kânde ga nt' are wē, jenla pa inlē, ido ny'arenlio avila go nomba, agā fā, ny'ayarunli simbei oywanga nli nyēnliē n' iwonlo, nli syika yapupu, nli syika yatenlatenla; Anyambiē mpolo are mieza pa oga isaon yi be toa g'obosyo: nli nyilinlo yi *re* giligili, n' ibēngunla so yo, rēti.

46 N' avoswa oga Nēbukadnēza g'ozyo wē, n' azavinli Daniēl, azombia inlē, ntyago yi ga yiro gore yē n'anlango m'onligi.

47 N' ayivirio Daniēl n'oga inlē, Rēti Anyambiē yā nle Anyambiē y'inyambiē, nli Rerē y' aga, n' aruminli w'isaon y' iyumbunlo, kânde o vegagi nli ngulu yi tumi-
ni' osaon w'iyumbunlo winlā.

48 N'oga avangi Daniēl omā mpolo, n'avenliē idaŋia sijenge sipolo, n'aloŋiē ovanginli gw' inlāngā nyodu nyi Babylōn, n'ewonjo zi nlaŋi gor' anlaga w'imia go Babylōn.

49 N'laŋambi Daniēl oga inlē, kâ yē doŋia Shadrak, Misyak n' Abēdnigo gw' ewonjo z' isaon y' inlāngā nyi Babylōn: ndo Daniēl *alocanti tu* g' ompombanla w'oga.

EWONJO III.

1 Nēbukadnēza y'oga avangi oganla wi syika yatenlatenla, gw'ido-
ndua agomi mi kubit oroŋa, n' evendinli ikubit oroŋa; n'aloŋiē wo g'odēdē wi Dura, gw'inlāngā nyi Babylōn.

2 N'aroŋi Nēbukadnēza y'oga go datize inlaŋi, n'igāvēn, n'ingāwē, n'iyēkēli, n'ivenjavenji y'anliva, n'ikambi, n' iyonlisi, n'ivanginli yodu y'anlāngā, go bia gw'ijekanla s'oganla w'aloŋio nli Nēbukadnēza oga.

3 Vēnlā nlaŋi, n'igāvēn, n'igāwē, n'iyēkēli, n'ivenjavenji y'anliva, n'ikambi, n'iyonlisi, n'iva-

nginli yodu y'anlângâ, w'alatizo gw'ijekanla s'oganla w'aloŋio nle Nēbukadnēza oga. Nl'agumanli wao g'ozyo w'oganla w'aloŋio nli Nēbukadnēza.

4 Nl'arong' erom̄i nli ngulu inlě, Anluě are sombio pa, anluě anlaga, anlângâ, nl'inkambinli inlě,

5 Egombe zi jâgâ nluě kânċt, orċru, ntyambi, sakbūt, ŋâmbi, dũlsima nl'anlângâ m'abeka modu, anluě ga voswa go ntye azavinl' oganla wi syika yatenlatenla w'aloŋio nli Nēbukadnēza oga.

6 Nl'om'edu o re e poswa gô ntye azavinla, igwċra mċmo e be falo go garegare y'inu, nyi baminla nl'ogonli.

7 Yenlâ, gw'egombe mċ, gw ayâgio anlaga inyoĩ nyi kânċt, orċru, ntyambi, sakbūt, ŋâmbi, nl' anlângâ m'abeka modu, anlaga waodu, anlângâ nl'inlċmċ w'avoswi go ntye azavinla oganla wi syika yatenlatenla w'aloŋio nli Nēbukadnēza y'oga.

8 ¶ Yenlâ gw'egombe mċ, aŋie-nli Ikaldian sinyċwâ piċrċ azâziz' Iju.

9 Nl'agambi wao awulinli Nēbukadnēza inlě, Oga, loanla go kânlakâ.

10 Awċ, oga, o re panga p'ivanga, inlě, om'edu o be jâgâ nyângâlċ yi kânċt, orċru, ntyambi, sakbūt, ŋâmbi, dũlsima, nl'anlângâ modu m'abeka, e ga voswa go ntye azavinl' oganla wi syika yatenlatenla;

11 Nl'om'edu o re e poswa go ntye nl'azavinla inlě, e ga vungo go garegare y'inu, nyi baminla nl'ogonli.

12 R'Iju sinyċwâ si re wċ doŋia pa gw' ewonjo z'indaga s'inlângâ nyi Babylŋn, Syadrak, Misyak nl' Abċd-nigo; mângi sinlâ, oga, wi jâginlo wċ: wi jâjinl' inyambiċ sâ, nlâ savinla oganla wi re wċ doŋia pa, wi syika yatenlatenla.

13 ¶ Nl'azombi Nēbukadnēza nl' ereria nl'egunlu go bage Syadrak, Misyak nl' Abċd-nigo. Nl'aŋagi wao mângi sinlâ g'ozyo w'aga.

14 Nl'agambi Nēbukadnēza awulinla wao inle, re giligili Syadrak, Misyak nl' Abċd-nigo, inlě, anluě ayanjinle inyambiċ sam, nlâ savinle aganla wi syika yatenlatenla wi re miċ doŋia pa?

15 Vċnlâ ja nluċ akekiza, gw'egombe zi jâgâ nluċ nyângâlċ yi kânċt, orċru, ntyambi, sakbūt ŋâmbi, nli dũlsima, nl' anlângâ m'abeka modu, kâ poswanli go ntye azavinl' oganla wi re miċ doŋia pa; *kwċkwċ*: ndo j'anluċ azavinla, anluċ be pungo igwċra mċ go garegare y'inu nyi baminla nl' ogonli; nl' Anyambiċ mande o be sunginla nluċ avila gw' agâ mam.

16 Nl' ayiviri Syadrak, Misyak, nl' Abċd-nigo awulinla oga inlě, Nēbukadnēza, azuċ azy'isyâlâ nyi jâginlo wċ go ndaga yinlâ.

17 Jâgâ y'adoanla *yenla*, Anyambiċ yazyo, o savinlo zuċ are ngulu yi sunginla zuċ avila gw' inu nyi baminla nl' ogonli; nl' e be sunginla zuċ avila gw' agâ mâ, oga.

18 Ndo ja zye nlânla, yi ga mio gore wċ oga, azuċ ayanjinla anyambiċ sâ, nlâ savinl' oganla wi syika yatenlatenla wi re wċ doŋia pa.

19 ¶ Nl'ayonli Nēbukadnēza nl' ereria, nl' edidi g' ozyo wċ z'agalui gore Syedrak, Misyak nl' Abċd-nigo; *yenlâ* agambi, nl' azombia inlě, wi ga yegerie inu nyângâ orâgenlo viaganlo nte baminla nyo nl' im̄ari.

20 Nl'azombiċ mângiċ wi sâzyċ wi ngulu viaganlo go kora Misyak Syedrak nl' Abċd-nigo, aŋunga wao go garegare y' inu nyi baminla nl' ogonli.

21 Ndo anloni winlâ w'agorio

EWONJO IV.

nl' ingai sao nl'ikandi yao, nli pokolo yao, nl' ingai sao imari, nl' avungio wao go garegare y' inu ny' aaminli nl' ogonli.

22 Yenla kandenle ozombio w' aga w' avegagi neganega, nl' inu mpio mpolo, ibaminla s'ogonli s'ayonli mangi mesanla w' awange Syedrak Misyak nl' Abed-nigo.

23 Nl'anloni winla araro Syedrak, Misyak nl' Abed-nigo w'avoswi koro pa, go ntye go garegare y' inu ny' aaminli nl' ogonli.

24 Nl'amani Nebukadneza oga, agumanla neganega agamba, awulinl' ikambi ye inle, azue pung' anlag' araro koro pa go garegare y' agonli? Nl' ayiviri wao awulinli' oga inle, giligili oga.

25 Nl'ajiviri awulia nle, Vonla, mi jenl' anlag' anlai purunlo pa kendaradaga go gare y'ogonli, wi zye nli nkazy; nl'edidi z'oma w'anlai zi re ga Ojwa w'Anyambi.

26 Nl' asyusi Nebukadneza pierre g'ogwanla w' inu ny'aaminli nl'ogonli, nl' aganbi awulia, inle, Syedrak, Misyak, nl' Abed-nigo, anule inyongo s'Anyambi y'igonlo, yogonli, gagwanli, ka bianli *gunlu*. Nl' agagwi Syedrak, Misyak, nl' Abed-nigo avila go garegare y'ogonli.

27 Nli ulamli ivangiuli ul'ingawe, nl'ikambi y'oga, datiza pa ta, w'ayenl' anlaga winla, wi re gw'ikui yao ogonli wi pegaga uli ngulu, nla orue w'ewonjo zao pezyo pa, nl'ingai sao si kaluo, nl'anlango m' ogonle mi piaganli gore wao.

28 Nl'agami Nebukadneza awulia nle, Ozavinlo gore Anyambi yi Syedrak, Misyak, nl' Abed-nigo, o re toma p'ovavi we, nl'azunginl' inyongo se s'avekeli, nl'agalunl' igamba ny'oga, a'ikui yaome inle, wi janjiula ge savinl' anyambi edu, kao Anyambi yaome,

29 Sambo mi pang' ivanga, Inle anlagi edu, inlanga, nl' inleme, mi kamb' igamba nyi sir' Anyambi yi Syedrak, Misyak, nl' Abed-nigo, wi be tenlarenlo, nl'inago sao si be pang' iyela: kande nle, zyel' Anyambi nyenle o re ka sunginla yenla.

30 Nl' avendiz' oga Syedrak, Misyak, nl' Abed-nigo gw' inlanga nyi Babylon.

EWONJO IV.

1 Nebukadneza y'oga gor' anlaga waodu, anlanga, nl' inleme, wi doanla go ntye yodu; Amenje mi ga wunle gore nlu.

2 Mi avikili nle, re mbia go tuminlia lingilio nl'isaon yi mamoyo' ayanjinlo mie nl' Anyambi y'igonlo.

3 Mpendinli nde yi re lingilio ye! nle ngulu nde yi re isaon ye yi mamoye inlanga nye nyi re go kanlaka, nl' ivende nye nyi re gw' imbamba nl' imbamba.

4 Mi Nebukadneza, mi avegagi nl'ijawa go nag' wam, avenda go nag' wam mpolo;

5 Mi ayenli nyilinlo y' ariezi mie, nl'ipikilia g'odo wam nl'ijenla s'ewonjo zam s'azyugi mie.

6 Yenla avangi mie ivanga go bag' anlaga w'imia waodu go Babylon g'ozyo wam, inle wi ga vengunle mie nyilinlo.

7 Nl' aienli aganga, uli mangi w'imia. Nl' Ikaldia, nl' intyeni: nl' arakili' mie nyilinlo gw'azyoma: ndo wi mieza mie ibengunla, sa yo.

8 Ndo go nuunla aienli Danniell g'ozyo wam, ini nye Beltisyaza, egalanli z' ina ny' anyambi yam, o re nl'inlinla ny'anyambi y' orunda; nl' awuli mie nyilinlo g' ozyo we, inle,

9 Beltisyaza, ewonjo z' aganga, kande mi avoro nle, inlinla ny'

anyambiě y' orunda nyi *re* gore wě, zye' ndaga y' iyumbunlo yi syákaliâ, wulinlia, mie ijenla si nyilinlo yam yi re miě jenla pa, n'l'iběgunla sa yo.

10 Yenlâ *avegagi* ijenla s'ewonjo zam g' odo wam: Mi ayenli, nla vonla erere go garegare yi ntye, nli ndondiunli ya zo y' *avegagi* mpolo.

11 Erere z'avoñi, n'l' aroenli ngu-lu, n'l' idondua nya zo ny' aluki koanga g' orowa, n'l' ijenla sa zo go ntyai yi ntye yodu:

12 Ijavi sa zo s' *avegagi* mēpe jenlo, n'l' ilonda ya zo imienge, nla go zo *avegagi* sinya gore wao-du; inyama s' orove s' alěng iviri g' odolongo wa zo, n'l' inyânli s' orowa s' aloanli gw' ampari ma zo, n'l' izyonli yodu y' anyezo go zo.

13 Nl' ayenli miě ijenla s' ewonjo zam g' odo wam, nla vonla, Ověmbisi n'l' oma w'orunda azumi-nli avila g'orowa:

14 Nl'arongiě nli ngulu, awulia yenlâ, nlě, veg' erere, kâ tenl'ampari mē; zyugazyug' ijavi sě, avazanganl' ilondi yě: inyama si ga lubue g'odolongo wa zo, n'l'inyânli avila gw' ampari ma zo.

15 Ndo rig' ekumu z'irambi yě go ntye, vanganle elango z'oywanga nli nyěnlě, gw' amanl' alěle m'orove, kâ mo tėvia n'l'ompěmbě w'orowa nli mběi yě yi ga *loanle* n'l'inyama s'iga gw' amanli mi ntye.

16 Orěmi wě wi ga galunlo avila g'orěma w'oma, kě p'orěma wi nyama; kâ nyângâ orăgenlo si ga viaganlo gore yě.

17 Ndaga yinlâ yi *re* n'l'ivanga ny' ivěmbisi, n'l' isombia v'igamba nyi mângi w'orunda: go ntiula nle, mângi wi re bā kâ mia nlě Oma w'Igonlomě e panginla gw' inlâ-

ngâ ny' anlaga, ava nyo gor' om' edu o tândo ndě, n'l'aloŵia go *panginla* nyo anlag' aŵe polomě.

18 Nyilinlo yinlâ miě oga Něbukadněza mi are jenla pa. Věnlâ awě, Běltisyaza rakilia iběgunla sa yo, kânde *mângi* w'imia waodu w'inlângâ nyam wi jalie běgunla miě yo: ndo awě *re* ngulu, kânde inlinla ny' anyambiě y'orunda nyi *re* nla wě.

19 ¶ Nli Daniěl, ini nyě *nle* Běltisyaza — amami v'igwěra nyi nkâla imâri, n'l'ipikili sě s' azyugiě. Agambi oga awulinlia nlě, Běltisyaza, arige nyilinlo ge iběgunla sa yo syugâ. Ayiviri Běltisyaza awulia nlě, Reri yam, nyilinlo yi re gore wao wi numbâ, n'l'iběgunla sa yo si re gor' iloŵa-loŵi yâ.

20 Erere z'ayenlio ndâ, z'avoñi, z'avegagi nli ngulu, elonduinli gwa zo z'aluki g'orowa, n'l' ijenla nla sa zo go ntye yodu:

21 Ijavi sa zo s' *avegagi* mēpe jenlo, n'l' ilonda ya imienge, n'l' avegagi go zo inya gore waodu: inyama s' orove s'aloanli g'odolongo wa zo, n'l'inyânli s'orowa s'alěng' aloanlo mao gw'ampari ma zo:

22 *Nle* wě oga, o re poñma pa alěnge ngulu: kânde ipendi sâ s'apoñi aluki g'orowa, n'l' ipanginli sâ go ntyai yi ntye.

23 Nla ga n'are ayenli oga Ověmbisi n'l'oma w'orunda suminlaga avila g'orowa, awulia nle: Veg' erere, ayiliza zo; ndo rig' ekumu z'iramba ya zo go ntye, vanganl' elango z'oywanga nli nyěnlě, gw' amanl' alěle m'orove: kâ zo tėvia zo n'l'ompěmbě w'orowa, nli mběi yě yi ga *loanle* n'l'inyama s'orove kâo nyâng' orăgenlo piaganlo gore yě.

24 Iběgunla se sinlâ, Oga, n'l'ivanga ny' Oma w'Igonflogonlue, nye

nyinlâ; nyi re bia pa gore reri yam oga:

25 Inlê, wi be kâmbizâ avila gor' anlaga, nli ndoanli yâ yi g'aloanle n' inyama s'orove, wi be pangâ ny'amanli g'inyar' inoñe, kâ wê tēvizo n'l'ompēmbē w'orowa, nli nyângâ orâgenlo be piaganla gore wê, kao o mia nlê, oma w'Igonlonglue e panginla gw'inlângâ ny'anlaga, ava nyo gor' om' edu o tândo ndê.

26 Ga nt'azombio wao go tiga eku-mu z'iramba y'erere: inlângâ nyâ nyi g'aloanle giligili gore wê, awê mia pa inlê, irowa yi panginla.

27 Sambo, Oga, mondâ yam yi ga wângo nle wê, wal' ibe sâ y'orêti, n'l'ipavi sâ nli tumiulie nkēngâ gor' ikugi, vendetua si be da'vîz' odu-ērê wâ.

28 ¶ *Isaon* yinlâ yodu y'a'vienli gore Nēbukadnēza y'oga.

29 Go ntyai y'igomi ny'agwēli n'agwēl' imbanli, aganganliē go nago mpolo y'inlângâ nyi Babylôn.

30 Nl'agambi' oga awulia nlê, yinlâ aranga Babylôn mpolo, yi re miē noga pa vâ nago y'inlângâ vâ ngulu y' inyangi nyam, ula vâ olubo w'ipendi sam?

31 Gw' *avegag'* igamba g'ogwanna w'oga, avosw' inyoi avila g'orowa inlê, Oga Nēbukadnēza, gore wê re kambo pa nlê; Inlângâ ny'a-dubui' avila gore wê.

32 Wi be kâmbizâ avila gor' anlaga, n'l'iloanlo nyâ nyi *be doanla* n'l'inyama s'orove; wi be pangâ ny' amanli g'inyare noñe, uli nyângâ orâgenlo *be* piaganlo gore wê, kao o mia nlê, Oma w'Igonlonglue e panginla gw'inlângâ ny'aulaga, ava nyo gor' om' edu o tândo ndê.

33 Nl'igwēra mē oson w'aroenli gore Nēbukadnēza: n'l'agâmbizo ye avila gor' anlaga, n'l' any' amanli g'inyar' inoñe, ul' oku' wê w'arē-

vizo n'l'ompēmbē w'orowa, kao alavi' itui sē g'ibowa si ngwanyânli n'l'ifēri sē g'akosyo m'inyânli.

34 Nla gw'isula s'intyugu, miē Nēbukadnēza, mi arombinli antyâ mam g'orowa, n'l' ikotizi sam s'a-vinli' gore miē, n'l'azavinli miē Oma w' Ingonlue n'l'azuminli, miē n'l'alubē, o doanla go kânlakâ o re ipanginli sē sipanginla s'egombe zodu, n'l'inlângâ nyē nyi re gw'imbamba nli mbamba,

35 Nl'iloanlo yi ntye jenlo ga nya-wēnyawē, e dend' egâlanli zi ntândinli yē go mbēli y'orowa, nla gor' iloanla yi ntye: nla zyel' omâ re kâ simbia ogâ wê, ge bulinliē inle, O dend' ande?

36 Gw' igwēra mēmo ogu wam w'a'vinyi gore miē; ula v'ipenda s'inlângâ nyam, olubo wam n'l'ojlêljêljêlê wam w'a'vinyi gore miē: n'l'anloñe w'imondâ sam n'l' inlañi yam w'awuti miē: n'l'aloanlizo miē gw' inlângâ nyam: n'l'olubo mpolo w' agundi miē.

37 Vēnlâ miē Nēbukadnēza, mi suminlia avendia n'l'alub' Oga w'orowa, ijanji sē sodu si r'omiēnlê, n'l'impânâ sē ijêkēlia; n'l'are ngulu yi syonlia wao wi kanganla n'l'ekale.

EWONJO V.

1 Bēlsyaza y'oga avangi ntyago mpolo gore ntâzen y'inlañi yē, ayāng' ivē gw'azyo mi ntâzen.

2 Gw' alembi Bēlsyaza ivē, azombiē go bag' intyēnge si syika yatenlatenla nla yapupu s'awāngio uli reri yē, Nēbukadnēza go nago mpolo y'Anyambiē y'*avegagi* go Jeruselēn; inlê, oga, uli nlañi yē, n'l'auto wê, n'l'ikāngē sē wi ga yāugage nla so.

3 Nl'a'agi wao intyēnge si syika yatenlatenla s'awāngio avila go nago mpolo y'Anyambiē, y'*avegagi* go

Jeruselēm, n'l'ayāng' oga nli nlaṁi yē n'l' anto wē, n'l'ikāngē sē go so.

4 W'ayāng'ivē, azuminlia anyambiē si syika yatenlatenla nla si syika yapupu, si nyēnliē, simianga si rere, nla s'ado.

5 ¶ N'l'igwēra mē, awowunli iṁnenlo y'ogā w'oma, arēnda swa-swā n'l'onwanga w'ojo g'ozira wi uago mpolo y'oga: n'l'ayenli oga erenle z' ogā z'arēndi.

6 N'l'agalunl' onjēlējēlē w'oga, n'l'ipikili sē s'azyākāliē, yenlā re intyāngakanlo s'ini yē y'awangwanli n'l'ampuvi mē m'alokanli.

7 Yenlā Oga arongi nli ngulu go bag' aganga, Ikaldia, n'l' intyēnli. N'l'agamb' oga, awulinlia *anlaga* w'imia wi Babylōn, inlē, Om' edu o be tangunl' irēndā yinlā, aruminlia miē ibēngunla sa yo, e be bārizo n'l'angāla, nli mpanga yī syika yatenlatenla g'ompele wē, kā yē doanla enlaṁi ziraro gw'inlāngā.

8 N'l'ayinginli *anlaga* w'imia w'oga waodu; ndo wi jālīe tangunl' irēndā, ge miez' oga ibēngunla sa yo.

9 N'l'oga Bēlsyaza azyugi polo, n'l'onjēlējēlē wē w'agalui gore yē, nli nlaṁi yē w'amami polo.

10 ¶ N'l'og' oṁianto v'igamba ny' oga nli nlaṁi yē, aṁienli go nago yi ntyago: N'l'agambi' og' oṁianto, inlē, Oga, loanla go kānlakā: ipikili sā si ga *rig'* azākāliā, ge onjēlējēlē wā kalunlio.

11 R'oma gw'inlāngā nyā o re n'l'inlinla ny'inyambiē s'orunda; nla gw'intyugu sa reri yā, ozange nle ikotiza, n'l'imia, g'imia s'inyambiē, s'alēngio gore yē; s'alēngio n'l'oga Nēbukadnēza ya reriā, y'oga, *mi bulia* nlē, reriā avangi ewoujo z' aganga, māngi w'imia, n'l'Ikaldia, n'l'intyēnli;

12 Kānde inlinl' iṁia, n'l'imia, n'l'ikotiza, n'l'ibēngunla s'inyilinlo,

n'l'ituminlia s'irēnd iyāle, n'l'itenl' impaga, s'alēngio nli Daniēl mēmo, avētio nlē, Bēltisyaza; vēnlā Daniēl e ga vēyo, kā' yē tuminliā ibēngunla.

13 N'l'avagio Daniēl g'ozyo w'oga. N'l'agambi' oga awulinlie Daniēl, inlē, Awē *nle* Daniēl mēwā o re gw'awa w'imbwedi si Juda, o v'agio nle reri yam avila go Judia?

14 Mi are jāgā pa g'onwanji wā, inlē, inlinla ny' inyambiē nyi *re*, n'l'awē, n'l'ozange n'l'ikotiza n'l'imibia s'alēngio gore wē.

15 Ndo vēnlā anlaga w'imia, n'l'intyēnli w'avagio gore miē, inlē, wi ga rangunl' irēndā yinlā, amieza miē ibēngunla sa yo, ndo wi jālīe tuminlia miē ibēngunla s'osaon:

16 Mi are jāgā pa g'onwanji wā, inlē, awē kā bēngunla, arenl' impaga; vēnlā ja o re nli ngulu yi tangunl' irēndā, n'l'amieza miē ibēngunla sa yo: o be bārīo n'l'angāla nli mpanga yi syika yatenlatenla g'ompele wā, kā wē doanl' enlaṁi ziraro gw' inlāngā.

17 ¶ N'l'ayiviri Daniēl awulia g'ozyo w'oga inlē, Idavi' sā si ga loanle gor' awēmē, n'l' av' ipi sā gor' om' onjwēnlē; ndo m'be tangunl' irēndā gor' oga, amiezē ibēngunla.

18 Awē, oga, Anyambiē y' igo nli gonlue avenli Nēbukadnēza ya reriā, inlāngā, n'l'ivenda, n'l'iduba, n'l'inyanga;

19 Nla g'onwanja w'ivenda ny'avenlio ndē yē, anlaga waodu, n'l'anlāngā n'l'inlēmē, w'arataminli n'l'arienli g'ozyo wē: ayonil' om' edu o tāndo ndē; n'l'on' edu o tāndo ndē avenjavenji bā; n'l' om' edu o tāndo ndē e pendiē; n'l' om' edu o tāndo ndē e syonliē *go ntye*.

20 Ndo gw' arombinl' orēmi wē, n'l'ogu wē jālizo pa n'l'ekale, arombio avila gw'eka, n'l'awānginlo yē ivendi nyē:

21 Nl'agâmbizo yě avila gor' awa w'anlaga; nl'avangi' orëmi wě g'inyama, nl' iloanle nyě y'avegagi nl'iburu s'iga; nl'anyezo yě nl' amanli g'inyare inoñe, nl'okui wě w' arévizo nl' ompěmbě w'orowa; kao amienli nlě, Anyambiě y'igolomě avanginli gw'inlângá ny'anlaga, kâ yě dovia nyo gor' omedu o tândo ndě.

22 Nl'awě ojwanliě, Bělsyaza, o syonl' orëmi wâmě, vanganle o mienli isaon yinlâ yodu;

23 Ndo'o re tombinla p'oku' wâ gore Rerě y'orowa; nla wi re бага p'intyěnge si nagwě g' ozyo wâ, nl'awě nli nlañi yâ, nl'anto wâ, nl'inkângě sâ, anlu' are jânga p'ivě go so; nl' o re suminlia p'anyambiě yi syika yapupu, nla ya tenlatenla, nla yi nyěnlіě, nl'ojwanga, nl'erere, nl'ado, si re si jenla nlâ jâgâ, ge mia; ndo Anyambiě yi re nl' ojwey wâ g'ogâ wě, nl'onlivi w'impânla sâ sodu, o pa pendіě:

24 Nl'aroñio erenle z'ogâ avila gore yě; nl'irëndâ yinlâ y'avegagi tëndo pa.

25 ¶ Nla yinlâ nl'irëndâ y'arëndio inlě, MENE, MENE, TEKEL, UPHARSIN.

26 Iběngunla s'osaon se sinlâ 'nlě: MENE; Anyambiě are tanga p'inlângâ nyâ, aměnliza nyo.

27 TEKEL; inle, O re pesyo pa nl' adodo kâ děngo nli mbelaga.

28 PERES; Inlângâ nyâ nyi re keranla pa, avo go re Imidi nli Ipűrsia.

29 Nl'azombi Bělsyaza, nl'awâri wao Daniěl nl'angâla, aěle mpa-nga yi syika yatenlatenla g'ompele wě, nl'avoginlagi anlaga inlě, e ga loanl' enlañi zi raro gw' inlângâ.

30 ¶ (Ogwěra měmo ayonlio Bělsyaza oga ¶Ikalidia.

31 Nl'awângi Deriűs y'Imedia awâng' inlângâ, řâ agomi m'impum' orořa nl'impum' imbanli g'o-nlěrá.

EWONJO VI.

1 Derius arândi go dořia gw'inlângâ, nkama nl'agomi mi nlañi ambanli, kâ wao panginla gw'inlângâ nyodu;

2 Nla gw'ewonjo zi mângi sinlâ ivanginli iraro, (gore wao Daniěl avegag' olonga;) nli nlañi yi ga vâ bambio ntango gore wao, kâ oga ayágizo nkaza.

3 Ndo Daniěl yinlâ avinjo vinganlo nl'ivanginli nli nlañi, kânde inlinl' ivia ny'avegagi nla yě; nl'avikili oga go dořiě gw'ewonjo z'inlângâ nyodu.

4 ¶ Ndo'ivanginli nli nlañi w'awuti ndaga gore Daniěl g'ojwanja w'inlângâ; ndo wi děnga ndaga ge ntyěmbâ: kânde gw'avegagi gili-gili, děngo mbe g'ifwema gore yě.

5 Yenlâ awuli mângi sinlâ inlě, azuě be děnge ndaga gore Daniěl, yinlâ g'ojwanja w'inlângâ, kao azuě děnga yo gore yě gw'ivanga ny'Anyambiě yě,

6 Yenlâ alatanli ivanginli nli nlañi gor' oga awulinliě yenlâ inle; Oga Deriűs, loanla go kânlakâ.

7 Ivanginli yodu y'inlângâ, igâ-věñ, nli nlañi, iwondisi, nl'ingâwě, yi re datanla pa ta go doaulize ntyale y' oga, nla go pang' ivanga jâla inlě, om' edu o be bamb' inkâlâ gor' anyambiě edu ge gor' oma řâ agomi m'intyugu araro, kao gore wě, oga, e be pungo g'obulungu w'iliân.

8 Ndo oga, loanliz' ivanga, kâ ndingil' irěnda, inlě, ny'agalunlo, egâlanli' z' ivanga ny' Imidia nl' Ipűrsia, nyi re nyi kalua.

9 Yenlâ alingili Deriűs oga, irěnda nl'ivanga.

10 ¶ Ndo gw'amienli Daniël inlê, irëndâ y'alingilio, ayinginli go nag' wê, asyangale zange go nântye yê g'ozamba wi Jeruselêm, alovi akâ tâlâ nyângâ ntyaro g'owenja, n'agambinla, n'l' aŋliniz' akeŋa g'ozyo w'Anyambiê yê, ga nt'alendiê gw'alongâ.

11 Nl'alatanli mângi mēsīnlâ, alēnge Daniël nkambinlaga, n'agwenlag' inkâlâ g'ozyo w'Anyambiê yê.

12 Nl'aŋienli wao piêrê, agamba g'ozyo w'oga g'oywanja w'ivanga ny' oga; O pa dingil' ivanga nlê, om' edu a be bamb' *inkâlâ* gor' anyambi' edu g'oma ŋâ agomi mi ntyugu araro, kao gore wê, oga, e be falo g'obulunge w'iliân? Nl' ayiviri oga awulia inlê; oŋaon wi *re* giligili, egâlanli z'ivanga ny' Imidia nl' Ipŋrsia, nyi re ny' agalue,

13 Nl'ayiviri wao agamba g' ozyo w' oga inlê, Daniël mēyānlâ, yi *re* gw' awa' w' imbvedi si Juda, azy' isyâlâ nla wê oga, g' ivanga nyi re wê dingilia pa, ndo e pang' inkâlâ sê nyângâ ntyaro g'owenja.

14 Ndo gw' ayâgi' oga agamba *mīnlâ*, aŋendinl' oku wēmê polo, âlovi' orēni *wê* gore Daniël go sunginlê: nl'ayanji polo koanga gw' avoswi ukombe go sunginlê.

15 Yenlâ alatanli mângi sinlâ gor' oga, nl'awulinlia oga inlê, oga o voro nlê, ivanga ny' Imidia nl' Ipŋrsia nyi re nlê, Zyele ntyale gw' ivanga nyi re oga doanliza pa nyi re kâ kalunlio.

16 Yenlâ agambi' oga nl'aŋagi wao Daniël, avungê g'obulungu w'iliân; Nd' oga agambi awulinlia, Daniël inlê, Anyambiê yâ yi janjinlo ndâ pêkêpêkê, e be sunginlâ.

17 Nl'aŋagio ido, aloŋio g'ompombanla w'obulungu; nl'avêbio nyo nl' oga nl'elingilio zēmê, nl'elingilio zi nlaŋi yê, kâ ndaga y'agalua g'oywanja wi Daniël.

18 ¶ Yenlâ agēndi' oga go nag' wê mpolo, aviaganl' ogwêra nli peng' esonge: bago kê abeka g'ozyo wê, nl'alubui antyâvinlâ mē avila gore yê.

19 Yenlâ anlângwi' oga ayenjinla, agēnda nēganēga g'obulungu w'iliân.

20 Ndo gw'awonjwê g'obulungu, arongi nl'inyoi ny'edingo gore Daniël: n'agambi oga awulinlie Daniël, inlê, Daniël, nyongo y'Anyambiê yabâ, Anyambiê yâ yi janjinlo ndâ pêkêpêkê, are nli ngulu yi sunginlâ avila gw' iliân?

21 Ndo Daniël awulinli oga inlê, oga, loanla go kâulakâ.

22 Anyambiê yam are toŋia p'o-ŋâŋi wê, nl'anlun' agwanla w'iliân inlê, s'ayâgiza miê nkazya; kânde mi dēngo nli ntyēm̄bâ g'ozyo wê, nlâ kê g'ozyo wâ, oga, m' pa dende daga mbe.

23 Nl'oga ayenli mbia polo g'oywanji wê, azombia inlê, Daniël e ga rombo avila g'obulungu. Yenlâ aroombio Daniël avila g'obulungu, nli nkazyi edu yi dēngo gore yê, kânde aŋekiele Anyambiê yê.

24 ¶ Nl'azombi' oga, nl'aŋagi wao mângi mēsānâ w'azâzizi Daniël, nl'avungio wao g'obulungu w'iliân, wao, awanliao, nl'anto yao; ndo iliân s'ageŋi wao, amâgunle pi yao yodu simbêi wao viagaga râ go ntye y'obulungu.

25 ¶ Yenlâ arēndi Deriūs y'oga ezango gor' anlaga waodu, anlângâ nl' inlēm̄ê, yi doanla go ntye yodu; Aŋienje m̄i ga wunle gore uluê.

26 M̄i pang' ivanga, inlê, Gw' ipanginli edu s'inlângâ nyam anlaga wi ga rataminle nl'aria g'ozyo w'Anyambiê yi Daniël; kânde ayê nl' Anyambiê yabâ, nla jâlajâla go kâulakâ, nl'inlângâ nyê *nyi re* ny'ayidizo, nl'ipanginli sê si *be doanla kocanga* go ntyai.

27 E dandunla ul'azunginla, nla e janje lemba n'l'isaon yi mamu g'orowa nla go ntye, o re sunginla pe Daniël avila go ugulu y' ilian.

28 Yenlā agēndi Daniël winla gw' ipanginla si Deriūs, nla gw'ipanginla si Sairūs y'Ipūrsian.

EWONJO VII.

1 G'ompum' olonga w'ipanginla si Bēlsyaza y'oga wi Babylōn, Daniël ayilinlo nyilinlo, n'l'ijenla s'ewonjo zē g'odo wē; n'l'arēndē nyilinlo, n'l'arakili agamba.

2 Agambi Daniël awulia inlē, uī ayenli gw'ijenli sam gwēra, nla vonla, impung' inlai y'orowa y'a-sungakanli go mbenle mpolo.

3 Nl'avandi uyama simpolo nlai avila go mbenle, arang' onlāng' omo.

4 Nonga y'avegagi ga liān, n'l'ampava nī ngwanyānli: n'l'avonli miē koanga gw'alulio ampavi miē, n'l'arombinlo yo go ntye, n'l'agumanlio gw'intyozyo g' oma, n'l'avenlio yo, orēna, w'oma.

5 Nla vonla nyama nyēnlē, yi mbauli, egālanli ga bear, n'l'arombinli y' oku' wē g'ozumb' omāri, nla y'avegagi nli pa yi banja iraro, g'ogwanla ntyā anā ma yo: n'l'awulinlio yo nle wao yenlā inlē, Gumanla kā ny'ozonl' imienge.

6 Yinlā piaganla pa, mi avonli, ayenla nyēnlē, egālanli ga njēgā, y'avegagi n'l'ampava mi njāgānli, anlai go nyuma; nyama kē y'avegagi nli wonjo nlai; n'l'avenlio yo ipanginla.

7 Yinlā piaganla pa, mi ayenli gw' ijenla s'ogwēra, nla vonla, nyama y'anlai, ereria, n'l'ereri' evolo, nli ngulu mpolo; y'avegagi n'l'anā ampolo m' oywanga; y' ayenli ayarunla simbēi, n'l'ayari ntango y' ariganli n'l'agolo mē; y'avegagi onlāngā nli wē, avila gw'inyama

sodu s'avegagi g'obosyo ya yo; nla y'avegagi n'l'igomi uyi mengo.

8 Nl'avikili miē imengo, nla vonla, awowunli mengo nyēnlē nya: ngo avila go gare ya so, g'obozyo wa yo aluo atodunlo mengo ntyaro gw' imengo inonga n'l'iramba; nla vonla, go mengo yinla avegagi antyā g'antyā m' oma, n'l'ogwanla wi kamb' isaon impolo.

9 ¶ Avonlagi miē koanga gw' avosyunlio ka, n'l'Onlērā w'intyugu aloanli tu, ingāi sē s'avegagi pupu, ga sino, n'l'itue s'ewonjo zē g'imia imbia y'adāmbē; eki zē z'avegagi g'ogonli wi baminla, n'l'intyonle sē g'ogonli wi piaga.

10 Olāvi w'ogonli w'agāgwī avia avila g'ozyo wē; ntāzen y'intāzen s'ayanjinlē; n'l'igomi ny'intāzen, igomi uy'intāzen s'inyāngā s'agumanli g'ozyo wē; ijēkēlia saloio, nli yango nungunlo.

11 Nl'avonli miē, g'onwanja w'inyoi ny' agamb' ampolo m' agambio nli mengo: n'l'avonli miē, vanganla kao ayonlio nyama, n'l'okuē w'ayilizo, awalo g'ogonli w'aviagagi.

12 Ndo g'oywanja w'inyar' imāri, ipanginli sao s'awānginlio wāo: ndo mēnlā yao y'alavizo vā oywālingo, n'l'egombe.

13 Mi ayenli gw'ijenla s'ogwēra, nla vonla, omāri egālanli z'Oywa w'oma aīenli nli vindi y'orowa, n'l'avia gor' Onlērā w'intyugu, n'l'avagi wao yē piērē g'ozyo wē.

14 Nl'avenlio yē ipanginla, n'l'ivenda, n'l'inlāngā, inlē, anlaga wāodn, anlānga n'l'inlēmē, wi ga yanjilnē: ipanginli sē so n'l'ipanginla sakānlakā, si re s'aviaganle, n'l'inlāngā nyē ny' ayilizo.

¶ 15 Miē Daniël mi'ayenl' ekēva gw'inlinla go garegare y'oku' xam, n'l'ijenla s'ewonjo zam s'azyakāli miē.

16 Mi' aīenli piērē gor' omāri

gore wao w'agumanli piěřě, aṽa-
mbiě ogiligili w'isaon yinlā yo-
du. Yenlā awulinliě miě, amie-
za miě ibēngunla s'isaon :

17 Inyam' impolo sinlā nlai, so
nle aga anlai, wi be kumanla avi-
la go ntye.

18 Ndo iyambui y'Oma w' Igo-
nluigonlui yi be bāng' inlāngā,
nl' anliv' inlāngā, go kānlakā, va-
nganle go kānlakā ulā go kānlakā.

19 Yenlā aveli miě mia ogi-
ligili wi nyama yanlai y'ava-
ngwanli avila gw' inyam' inyē-
nli sodu, ereri evolo, anā mē m'
avegagi m' oṽwanga nl' ifēri sē nyē-
nliě; y'ayilizi ayarunla s'imbei,
nl' ayara y'ariganli nl'intyozo sē:

20 Nla gw' igomi ny' imengo
s'avegagi gw' ewonjo zē, nla g'o-
ṽwanja wi mări y' agāgw' nla
g' ozyo wo avoswe ntyaro; vanga-
nle g' oṽwanja wi mengo mēyā
y'avegagi nl' antyā, nl'ogwanla
w' agambag' isaon' impolo mē, nl'e-
didi z'avonli nli ngulu viaganlo
nl'imări.

21 Nl'avonli' miě, nli mengo
mēmo y' avang' igāvi nl' iyā-
mbui, agēva wao;

22 Kao Onlērā w' intyugu aṽi-
enli, nl' avenlio ijēkēlia gor' iyā-
mbui y'Oma w'Igonlo mē; nl' aṽi-
enli egombe z' anliv' iyāmbui inlā-
ngā.

23 Yēnlā awuliě, inlě, Nyama
yinlai yi be doanla inlāngā ny'
anlai go ntye, nyi be bangwanla
avila gw' anlāng' amări modu,
ayilize ntye yodu nl'ayara yo, kā
yē jara yo go utye, nl' ayarunla
yo s'imbei.

24 Nl'igomi ny' imengo avila
gw' inlāngā nyinlā, nle igomi ny'
aga wi be kumanla: nl' oṽwēnlě
be kumanla g' nyumi yao: kā yē
bangwanla avila gw' alonga nl' e
be kev'ag'araro.

25 Nla e be kamb'agamb' ampo-
lo gor' Oma w' Igonlo mē, e be
kāngiz' iyāmbui y'Igonlo mē, nl'
avikilia go kalun' egombe nl'
ampauga; nla wao be po gw' agā
mē, kao egombe nli gombe nl' ike-
ra s'egombe.

26 Ndo ijēkēlia si be doanla,
nla wi be tomb' ipanginli sē, go
suliza nla go jiliza so, koanga go
ntyai.

27 Nl'inlāngā, nl'ipanginla, nl'i-
penda, s'inlāngā g'odolongo w'o-
rowa wodu, yi be po gor' anla-
ga w' iyāmbui y'Oma w' Igonlui-
gonlue, inlāngā nyē nyo nl' inlā-
ngā nya kānlakā, nl' ipanginla
sodu si be janjinlě nl'ayāgenlo yē.

28 Ntinla y' oṽaon yi re koa-
nga yēnlā. Ndo gore miě Daniěl,
ipikili sam s'azyākāli miě polo
nl' ozyo wam w'agalui gore miě,
ndo mi avenjavenj' oṽaon g'orēmi
wam.

EWONJO VIII.

1 G' ompuṽa w'iraro w'ipangi-
nla si Bēlsyaza y'oga ijenla s'a-
wowunli' gore miě, vanganli' gore
miě Daniěl, ijenl' idonga s'awo-
wunli gore miě piaganla pa.

2 Mi ayenli gw'ijenla: nl' aro-
enli gw' ayenli miě, inlě, mi'
avegagi go Syuzan, go nago mpo-
lo y'avegagi gw' inlāngā nyi
llam; nl'ayenli miě gw' ijenla,
inlě, mi avegagi g'olāvi wi Ulai,

3 Vāṽa arombinli miě antyā
mam, nl'ayenla, nla vonla, agu-
manli g'ozamba w'olāvi idāmbē
inloṽe ny'avegagi nli mengo mbal-
ni; nli mengo mbanli s'avegagi
si ndondui; ndo mări y'avegagi
ndondui viaganlo nli mări, nli
ndondui mē y'anuunli nl'ibowu-
nli.

4 Mi ayenl' idāmb' inloṽe nkā-
mbizaga go poswa nli nkombe, nla

go nkâmi nla g'olomba; yenlâ zyele nyama kâ kumanla g'ozyo wê, pegaga k'oma o vegagi nli ngulu yi sunginla avila g'ogâ wê: ndo alendi egâlanli zi ntândinli yê, n' aŵendiê polo.

5 Nla gw' avikiliagi miê, vonla, mbonli nloñe y'avienli avila go kwa nli nkombe, g'ozyo wi ntye yodu, nla yi kota go ntye: nli mbonli y'avegagi nli mengo y'elumi ntya antâ mê.

6 Nl'aŵienli yo gor' idâmbe nloñe ny'avegagi nli mengo *mbanli*, ny'ayenlio miê kumanla pa g'ozamba w'olâvi n'agênda nli mango gore yê n'egunlu zi ngulu yê.

7 Nl'ayenli miê yê bia piêrê n'l'idâmbe inloñe, n'azyugio n' egunlu gore yê, n' awol' idâmbe, n'amâgunl' imengo sê mbanli; n'idâmbe nyi pegaga nli ngulu yi, kumanla, g'ozyo wê, n'avosyunliê yê go ntye kâ yê jarê n'agolo, nla pegaga oma o re kâ sunginl' idâmbe avila g'ogâ wê.

8 Yenlâ mbonli noñe y'avendi mpendaga polo: ndo gw' alêngiê ngulu, mengo y'amâgunlio: nla go mbora ya yo awôwunli imengo s'elumi nlai.

9 Nl'avila go mări go so awowunli ojwâ mengo, y'avendi polo, g'ozamba w'olomba, nla g'ozamba wi tângwe nkombe nla g'ozamba wi ntye mbia.

10 Nl'aŵendi yo polo, *vanganle* koanga go mbêli y' orowa; n' avosyunli yo mbêli nyêwâ n'igêgênl' iniêwâ go ntye, ayara yo n'agolo.

11 Iñ, avendi *okuwê* koanga gor' ovangiuli wi mbêli, n' *ijir' inya* si ntyugu edu s'arombio nle yê, nli mbora yi nag' wê y' orunda y' avosyunlio.

12 Nli mbêli y'avenlio yê go sir' *ijir' inya* s'intyugu edu g'ojwanja

w'ipava n'awali orêti go ntye, n' a-gênlizi yo kâ yo penda.

13 ¶ Nl' ayâgio miê oyâmbui omări kamba; n'agambi oyâmbui ojwênlê gor' *oyâmbui* mêwânla o gambi, inlê. Olingo sanli wi *be doanla* ijenla g'onwanja w'ijir' inya si ntyugu edu, n' ipava si pang' ewoga go pe nago mpolo, nli mbêli ta go jaro n'agolo?

14 Nl'awunlinliê miê, inlê, kao ntâzen mbanli n' ikama s'intyugu ntyaro; gambênlê nago mpolo y' ajâmbunlio.

15 ¶ Nl'aroenli, gw' ayenli miê, *vanganle* miê Daniêl, ayenl' ijenla, n'awute mpivinli, egombe mê, vonla, agumanli' gore miê g'egâlanli z' oma.

16 Nl'ayâgio miê inyo ny'oma go garegare y' izamba y' Ulai, ny'aweli awulia nlê, Gebriêl, vang' *onlome* winlâ kotiz' ijenla.

17 Yenlâ azyusyê piêrê go mbora y'avegago miê gore: nla gw' aŵienliê, mi arienli avoswa g'ozyo wam go ntye: ndo awulinli miê, inle, Gotiza, ojwa w'oma; kânde gw' egombe zi ntyai *be doanl'* ijenla.

18 Nla gw' agambagiê nla miê, mi avegagi gw' antyâvinlâ ampolo, g'ozyo wam go ntye: ndo agoti miê, n'agumanlia miê.

19 Nl'awuliê, inlê, vonla, m' be miezâ ute be doanla go ntyai nunla y'egunlu: kânde ntyai yi *be doanla* gw' egombe zi re teto pa.

20 Idâmbe noñe ny'ayenlio nda nli mengo *mbanli nle* aga wi Midia nli Pûrsia.

21 Nli mbonli mbe *nle* oga wi Grisya: nli mengo mpolo yi re go mbame yê, n'og' olunga.

22 Ndo mēyâ mâgunlo pâ, gw' agumanli anlai go mbora ya yo, be kumanl' anlângâ anlai avila gor' inlângâ, ndo aranga go ngulu yê.

23 Nla gw' egomb' enuunla z'ipa-

nginli sao, go be bunl' ivavisi polo, oga w'ozyo w'ereria n'l'ikotize wiriě, be kumanla.

24 Nli ngulu yě yi be doanle mpolo, ndo aranga nli ngulu yěmē: n'l' e be jiliza nli *njilizi* yi mamō, n'agēnda mbiambif n'ayanja, nla e be jiliz' ingulungulu nli mângi w'orunda.

25 Nla gw' avonlo mē e be pang' itemiza kēnda mbiambif g'oga wē; nla e be pendi' *oku' wēmē* g'orēmi wē, nla e be jiliz' awengē č aňňnje; e bē kumanla kē gor' Oga w'aga; ndo e be mágunlo ogā fā.

26 Nl'ijenla si nkolo nla s'ibanga s'awulio si *re* giligili; sambo nlunj' ijenla; kānde si *be doanla* čā intyugu s'inyenge.

27 Nla miě Daniěl, mi agwenl' oge, n'ayágāgā s'intyugu *šinyěwā*: avila čāčā mi agumanli ayanj' evilo z'oga; nla mi 'amam' ijenla, ndo si kotizo n'l'oma.

EWONJO IX.

1 G'ompuň' olonga wi Deriūs ojwā wi Ehasuirūs, y'awanla w' lmidia, o vangi' oga gw'inlāngā ny' Ikaldia.

2 G'ompuň' olonga w'ipanginli sē, miě Daniěl mi agotizi nli yango ontango w'impuňia, gw' ačie-nli igamba nyi Jehova gore Jerě-maia y' ovágisi inlě, e be suliz' agoml' m'impuň' orāgenlo gw'i-panga s'ewoga go Jeruselēm.

3 ¶ N'l'aloči miě ozyo wam gore Jehova Anyambič go buta n'l' ikam-binla, nli kwenl' inkālā, n'l'i-peng' esyonge, nli pinda, n'l'ombu:

4 N'l'agambinli nfič gore Jehova Anyambič yam, n'l'avang' imēmi sam, n'l' awulia inlě, Jehova Anyambič mpolo ula y' ereria, penjavenjage njeka nli nkēngā gore wao wi tándě, nla gore wao wi penjavenj' isombi sē;

5 Azu' are fwema pa, nli dende mbe, ayanj' ibe, n'l' azu' are pača pa, vanganle nli dubw' avila gw' intyale sā, n'l' avila gw' ijěkēli sā:

6 Azuč poganlio kē inyongo sā ivágisi, y'agambi gw'ini nyā gore agi wazyo, nlaňi yazyo, n'l' ireri sazyo, nla gor' anlaga waodu wi ntye.

7 Jehova, orēti wi re gore wē, ndo gore zuč ntyānli yazyo ga nt'are nlēnlā winlā; gor' anlo-ňe w' Iju, nla gor' iloanla yi Jeruselēm, nla gore Isrečl yodu, *wi re* piěřč, nla *wi re* bo, gw'anlāngā inodu mi re wē kām-biza pa wao, g'ouwanja w' ipači sao si re wao pača pa gore wē.

8 Jehova gore zuč re ntyānli y'ozyo, gor' agi wazyo, gore nlaňi yazyo, nla gor' ireri sazyo, kānde azu'are fwema pa gore wē.

9 Gore Jehova Anyambič yazyo r' ekēča n'l'inyeza, vanganle azu'are pača pa gore yě;

10 Azuč poganlio inyoj nyi Jehova, Anyambič yazyo, go kanga-ula gw' ampangi mē, m'aločiuo ndě zuč gw'azyo mazyo n'l' inyo-ngo sē angana.

11 Iň, Isrečl yodu yi re pača p' ivangi nyā, vanganle nli dubua, inlě, ká w' avoganlio inyoj nyā: go ntinla yinlā, ozavo wi re jiro pa gore zuč, n'l'orango wi *re* tēndo pa gw'ivanga nyi Moses nyo-ngo y'Anyambič, kānde azu'are janja p'ibe gore yě.

12 N'l'are doanliza p'agambi mē, m'agambo ndě gore zuč, nla gor' iyěkēli yazyo y'ayěkēliagi zuč, nli бага gore zuč mbe mpolo; kānde g'odolongo w'orowa wodu pa de-ndo nli mări ga nt'are dendo pa go Jeruselēm.

13 Ga nt'are tēndo pa gw'ivanga nyi Moses, mbe yinlā yodu yi re bia pa gore zuč: ndo azuč pang'

ikāmbinli sazyo g'ozyo wi Jehova Anyambiē yazyo, inlē, azue ga gegwe avila gw' ipaṽi sazyo, agotiz' orēti wā.

14 Yenlā Anyambiē are bēmba pa mbe, n'l'aṽaga yo gore zuē: kānde Jehova Anyambiē yazyo ar'ogore gw' ijanji sē sodu si janjo ndē: kānde azuē poganlio inyoī nyē.

15 Ndo Jehova Anyambiē yazyo, yi re бага p' anlagi wē avila go ntye y'Ijpt n'l'ogā wi ngulu, n'l' o re dēnga p' elumi, nla ga nt'are nlēnlā winlā; azu' are fwema pa n'l'ayanje mbe.

16 ¶ Jehova egālanli z'orēti wā wodu, mi kwenlā inkālā inlē, egunlu zā n'l' ibendi sā yi ga gegwe avila go nkali yā mpolo Jeruselēm, nombi yā y'orunda; kānde g'ojwanja w'ibe sazyo nla g'ojwanja w'ipaṽi, s'ireri sazyo, Jeruselēm nli māngiā wi *re toa* p'oreṽo gore waodu *wi re* vingovingo zuē.

17 Ndo vēnlā, Anyambiē yazyo, voganlio ikambinla n'l'inkālā si nyongo yā, kā bambiz' ozyo wā go nag' wā y'orunda yi r'ewoga, g'ojwanja wi Jehova.

18 Anyambiē yam, voganli' oroi wā n'l' ayāgā; nungunl' antyā mā, kā ponle wogi yazyo, nli nkala mpolo yi re fwelio pa n'l' ini nyā; kānde azuē tumil' inkālā sazyo g'ozyo wā g'ojwanja w'orēti wazyo mē, ndo g'ojwanja w'ikēsyi sā sipolo.

19 Jehova, voganlio: Jehova, nyeza; Jehova, voganlio n'l'alenda; avenginla, g'ojwanji wāmē, Anyambiē yam: kānde nkali yā nli māngi yā wi re fwelia pa n'l'ini nya.

20 ¶ Nla gw'agambagi miē n'l'agambinlaga, n'l' amēmag' ibe sam, n'l'ibe si māngi wi Isreēl, n'l' aru-

minliag' inkālā sam g'ozyo wi Jehova Anyambiē yam g'ojwanja wi nomba y' orunda y'Anyambiē yam;

21 Iñ, gw'agambinlagi miē, vanganle oma Gebriel, o yenlio miē gw'ijenla gw'ipakilia, ayē sombio pa go dogwa nēganēga, avati miē gw'egombe y'ijir' inya si nkolo.

22 Nl' awulinlie *miē* n'l' agamba nla miē, inlē, Daniēl, mi are bia pa go pā ovonlo n'l'ikotiza.

23 Gw'ipakilia s' inkālā sā ozombio w'āṽienli, nla mi are bia pa go miezā; kānde o *re* tāndo pa polo: sambo gotiz' osaon, kā piki-lia ijenla.

24 Agomi m'amenja mi syānā orāgenlo mi re teto pa gor' anlagi wā, nla go nkali yā mpolo y' o runda, go mēnliz' ipaṽa, nla go suliz' ibe, nla go pang' imēpanlo g'ojwanja w'ipaṽa, nla go jinginja ogore w' akānlakā, nla go bēba ijenla, n'l'ipāga, nla go sagio Orundorundue.

25 Mia sambo kā kotiza *inlē*, avila gw'ikāgwa s'ozombio go fwinnliza nla go noge Jeruselēm koanga gore Mēsaia y'Ovanginli, *be doanla* syānā orāgēnlo, n'l' agomi mi syānā oroṽa nli syānā mbanli: igala nyi be fā nogo, n'l' ogomba, vanganle go gombe yi njuke,

26 Nl'agomi mi syānā oroṽa nli syānā mbanli piaganla pa, Mēsaia e be tenlo, kwī, ndo aranga g'oku' wēmē; nli māngi w'ovanginli o be bia, wi be jilize nkala nli nago mpolo; nli ntyai ya yo yi *be doanla* nli ntonda, nla go ntyai y'igāvi woga yi re teto pa.

27 Nla e be doanlize njeka n'l'awenge ṽa syānā māri: nla go garegare yi syānā e be pang' ijir' inya n'l'idavia, manla, nla gw'ipuga sl ya yi biko e be panga *so* ewoga, vanganle koanga gw'isu-

liza, n'l' osaon wi re teto pa wi be jiro gw' ewoga.

EWONJO X.

1 G'ompumã w'iraro wi Sairàs y'oga wi Pürsia osaon w'aruminlio gore Daniël, o vëliago inlë, Bëlte-syaza; n'l'osaon w'avegagi giligili, ndo egombe z'aretic z'avegag' ela; n'l' agotizië osaon, n'l' alëng' ikotiza s'ijenla.

2 Gw' intyugu mësänlã mië Daniël mi alenla v'isyänlã si ntuntu ntyaro.

3 Mi nya inya s'ibia, mi bänga k'ozyonle ge jäng' ivë g'ogwanli wam, mi asag' okui wam kë, kão syänlã si ntuntu ntyaro s'amönlizo.

4 Nla gw'agomi mi ntyugu ambanli nli ntyugu nlai s'ogwëli olonga, gw' avegagi mië piëre n'l' olävi ompolo, wo nle Hidikël;

5 Yenlã arombinli mië antyã mam, nla vonla, mi' ayenli onloñie bârio pa nli nkëmbã yapupu, n'oni wë w'avegagi bârio pa nli syika ya teulatenla yi Ufaz :

6 Oku' wë w'avegagi egälänli ga bërël, n'l'ozyo wë ga ibowunlia si njalitoča, n'l'antyã më g'ijo y'ogonli, n'l'agã më n'l'intyozyo së s'avegagi ga nyënlië yi re jämbunlio pa, n'l'inyoi ny'agambi më egälänli g'inyoi nuyi nkändã mpolo.

7 Nla mië dadie Daniël mi' ayenl' ijenla; kände anlaga w'avegagi nla mië wi jenl' ijenla; ndo isyugia-zyugia polo s'avoswi gore wao, yenlã ačangi wao agë syämbunla.

8 Yenlã ariganli mië dadie, ayenl' ijenl' ipolo sinlã, nla tiganle ngulu go re mië: kände erangi zam z'agalui gore mië sibänla, nla mi dënge ngulu.

9 Ndo mi ayägio inyoi ny'agambi më: nla gw' ayägio mië inyoi ny'agambi më, mi'avegagi gw' antyã-

vinlã ampolo g'ozyo wam, n'l'ozyo wam go ntye.

10 ¶ Nla vonla, mi' avatio n'l'ogã, w'aloñi mië gw' ampuvi mam nla gw'intyamë s'agã mam.

11 N'l'awulinlië mië inlë, Daniël omã tãndo polo, gotiz' agamba mi kambo mië nla wë, kã kumanla gore; kände mi' atoñio gore wë. Nla gw'agambië nla mië, igamba nyinlã mi agumanli tatañinlaga.

12 Yenlã awulinlië mië inlë, Ariã Daniël; kände avila go ntyugu nonga y'aloñio ndã orëmi wã go kotiza, nla go tevunl' oku' wã g'ozyo w'Anyambië yã, agambi mã m'ayãganlo, nla mi are bia pa g'oywajã w'agambi mã.

13 Ndo enlañi z' inlängã ny' Ipürsia alegi mië agomi mi ntyugu ambanli nli ntyugu mãri; ndo vonla, Maikël, enlañi emãri go nlañi volo, ačienli go nungunla mië; n'l' ariganli mië vãvã n'l'aga wi Pürsia.

14 Vënlã mi abienli go pangã kotiza nte be toa gor' anlaga wã gw'intyugu inuunla: kände ijenla si re gw'intyugu sinyenge.

15 Ndo gw' agambië agamba minlã gore mië, mi' aloñi ozyo wam go ntye, agalu' iñamũu.

16 Nla vonla, omãri o vegagi n'l'edidi z' awa' w'anlaga ačat' inlumbu yam: yenlã anlungunli mi ogwanli wam, agamba, n'l'awulinlië agumanli g'ozyo wam inlë, reri am, vã ijenla këvi yam y'ačinyi gore mië, nla m'pa penjavenje ngulu yam.

17 Kände nyongo ya rerë yam yinlã kã kamba nli rerë yam yenlã së? kände gore mië, nëganëga tiganle ngulu nla mië, pa tiganla kë ojwei gore mië.

18 Yenlã avã bienli ačata mië, omãri egälänli g'edidi z'oma, n'l'ayälizë mië.

19 N'l'awulia inlë, omã tãndo polo ariã; añienje mi ga loanle gore wë;

EWONJO XI.

loanla nli ngulu, iñ, loanla nli ngulu. Nla gw'aluó yě akambi nla miě, mi' alěngi ngulu; nl'awulia inlě, reri yam e ga gambe; kände o re děngiza pa miě ngulu.

20 Nl'awuliě inlě, ovoro gw'abia miě gore wě? ndo vėnlā m'be fā fwinlia go noa nl'enlāñi zi Pūrsia; ndo miě kända pa enlāñi zi Grisía e be bia.

21 M'be tuminliā nt'are tēndo pa gw' irėndā y' omiēnlě; ndo zyel' oma o re nla miě gw'isaon yinlā, kao Maikēl enlami zanli.

EWONJO XI.

1 Miě kě g'ompun' olonga wi Derius y' Imidi, *vanganle* miě, mi agumanli go doanlizě nla go jaliě.

2 Ndo vėnlā m'be tuminliā omiēnlě. Vonla, paře go kumanl' ag' araro go Pūrsia; ndo w'anlai e be boŋwa viaganlo nla waodu; nla řa ngulu yě g'ojwanja w'agumbi mē, e be jagimia waodu gw'inlāngā nyi Grisía.

3 Ndo be kumanl' oga wi ngulu, o be panginla nl'inyang' ivolo, kā yě dend' egālanli zi ntādinli yě.

4 Ndo go be kumanlě, inlāngā nyě nyi be pazanganla, kā nyo kero gw' impung' inlai y' orowa; ndo aranga gor' awanliě, g'egālanli z' inlāngā nyě nyi be panginlo ndě; kände inlāngā nyě nyi be todunlo, vanganle gor' aññari tombare pa mēwānlā.

5 ¶ Nl'oga w'olomba e be (doanla jāla, nl'endri gore nlami yě; nla e be doanla nli ngulu viaganlo nl'ayě, nl' aloanla nl' ipanginla; ipanginli sě si be doanla ipanginla sipolo.

6 Nla go ntayi y'impun' wi be datanla ta; kände ojwānwanto w' oga w'olomba e be bia gor' oga wi nkāñi go pang' ompanganlo; ndo e be penjavenje ngulu y' ogā;

ayě kě e be kumanla; ge ogā wě; ndo e be tigo, ayě nla wao w'avagiě, nla yě, o yanliě, nl'ayě o yālizě go gombe *yinlā*.

7 Ndo avila gw'ivari ny'irambi yě, be kumanl' omāri go mboriě, o be bia nli mběli, nla e be jinginla go nago njāle y'oga wi nkāñi, nl' anloa nla wao, kā yě keřa:

8 Nl'ayě kě e be toanla s'imbwedi go Ijpt, inyambiě sao, nl nłami yao, nli ntyēnge njo-nli sao si syika yapupu nla ya tenlatenla; nla e be kāngwa impun' imiēnge *viaganlo* nl'oga wi nkāñi.

9 Yenlā oga w'olomba e be bia gw' inlāngā nyě, añinya go utye yēmě.

10 Ndo aw'anloñe wi be syugazyugo, nl'alatiza nkāndā y'imběli simpolo: ndo omāri e be bia giligili, nl'ayambunlia, nl'aviaganla pākāsā: gambēnlě e be fā fwinlia nl'azyugazyugo, *vanganle* go mboriě njāle.

11 Nl'oga w'olomba e be syugo nl'egunlu, nla e be kāgwa auloa nl'ayě, *vanganle* nl'oga wi nkāñi: nla e be datize nkāndā mpólo; ndo nkāndā yi be po g'ogā wě.

12 Ndo ayě tomba pa nkāndā, orěmi wě wi be tombinlo; kā yě posyunlia agomi mi ntāzen *amenge*; ndo e be dēnge ngulu nla yo.

13 Kände oga w'olombo e be fwinlia, alalitze nkāndā mpolo viaganlo nli nonga, kě bia giligili gw' impun' s'inyěwā piaganlo pa nli mběli upolo nl'auliv' amenge.

14 Nla go gombe mēyānlā be kumanl' awenge gor'oga w'olomba: igwērisi y' anlāgi wā be pend' ikui yaomě go doauliz' ijenla, ndo wi be poswa.

15 Yenlā oga wi nkāñi e be bia avange sadoniba, awāng' inkal' impolo si re kombiulo pa; nl agā

m' olomba mi be dënge ngulu, yi keŵa, Vanganle anlagi wě, be doanla ngulu yi keŵa.

16 Ndo ayě o bia gore yě e be dend' egālanli zi ntāandinli yēmě, ndo be kumanl' oma g'ozyo wě; kã yě doanla go ntye y'ivenda; yomě mo yi be sulizo nl'oga wě.

17 E be doŵi' ozyo wě kě go jinginja nli ngulu y'ipanginja sě so-du, nli māngi w'agore nla yě: Yenlã be dendě, nla e be pě onŵawanto w' anto, go fevizě: ndo e be kumanla g'ozambe wě, ge doanla gore yě.

18 Osaon yinlã piaganla pa e be fwiz' ozyo wě gw'iněnge, nl'awānga sinyenge; ndo enlāmī gw'inyangi nyě e be pang' ipědia s'avědio yě manla; ipědio sēmě fã e be panga yo fwinlia gore yě.

19 Yenlã e be fwiz' ozyo wě g'ozamba wi mbora njãle yi ntye yēmě; ndo e be poŵo nl'ibaku kã yě poswa, alěngo.

20 Yenlã be kumanla go mboriě omã bāng' oba gw'ivenda ny' inlāngã; ndo intyugu sakwě e be jilizo, arānga nl'egunlu, ge gw'igāvi.

21 Nla go mboriě be kumanl' omã mbe, ndo gore yě be p'olubo w'inlāngã: ndo e be jinginja nl'aměnje nl'awāng' inlāngã nl'oněmbã,

22 Nl'agã mi ntonda wi be povizo avila g'ozyo wě, nl'amāgunlo; iŵ, enlāmī zi njeka kě.

23 Njeka pango pa nl'ayě, e be janja nl'itemiza; kãnde e be panda, nl'alěnge ngulu, nl'anlag' awěwã.

24 E be jinginja nl'aměnje vanganle gw' imbor' impãme s'inlāngã; nl' e be dend' oŵaon wi re wi dendo nl' ireri sě, ge irerě s'ireri sě; e be pazanganla gore wao iŵianlo, ntambi, nl'anliva; in e be bond' imondã go mbora yi ngulu ŵã onŵawalingo.

25 E be syugazyuge ngulu yě nl' evěmbi zě gor' oga w'olomba, nl'imběli mpolo: nl'oga w'olomba e be syugazyugo gw' igāvi nl'imběli mpolo mě; ndo e be kumanla: kãnde wao be bonde mondã gore yě.

26 Iŵ, wao wi nye mběi y'inyi sě, wi be jilizě, nli mběli yě yi be jambunlia; nl'awenge wi be poswa ayonlo.

27 Irěma y'aga winlã aŵanli yi be datanla go dend' orogo, kã wao kamb' inoka go tavoro mo; ndo yi be kěnda mbiambiŵ; kãnde ntyai yi be doanla gw' egombe zi re teto pa.

28 Egombe mě e be fwinlia go ntye yě nl'anliv' aŵenge; nl'orěmi wě wi be sire njeka y'orunda; nl' e be dend' isaon impolo, nl'afwinlia go ntye yēmě.

29 Gw'egombe teto pa, e be fwinlia nl'aŵia g'ozamba w'olomba; ndo si be doanla g'idonga, ge g'inuunla.

30 ¶ Kãnde aŵiatanga mi Kyitim mi be bia go nloa nl'ayě: yenlã e be jenl' ekěŵa, aŵinlia, nl'oloanla nl'egunlu go njeka y'orunda; yenlã be dendo ndě: vanganle e be fwinlia nl'aměpanla nla wao wi fale njeka y'orunda.

31 Imběli si be kumanla g'ozambi wě, nla si be fevize nago y'orunda yi ngulu, nl'aromb' iŵir'inya si ntyugu' edu, kã wao doŵia isěkě si pang ewoga.

32 Māngi janj' ibe go njeka y'orunda wi be fevizo ndě nl'idāndalia; ndo anlaga wi mia Anyambiě yao wi be tou' ngulu alend' isaon' impolo.

33 Māngi w'imia gore anlaga wi be nēnj' awenge; ndo wi be poswa nl'okwara, nl'ibaminla, nl'imbwedi, nl'iŵianlo, intyugu sinyenge.

34 Ndo go be poswa wao, wi be

nungunlo n'iningunlo sijango; ndo awenge wi be tiganla gore wao n'l'idándalia.

35 N'lawěwā gore wao wi kotiza wi be poswa, go kěnliza wao, nla go jām̄bunlia, avangā wao pupu, vanganle gw'egombe zi ntyai; kānde egombe zi pare teto pa.

36 N'l'oga be dend' egālanli zi ntādinli yě; e be pendi' oku' wēmē, azuminli oku' wēmē gw'igonlo ny' anyambi' edu, kā yě kamb' isaon yi mamō go sir' Anyambiē y' inyambiē, kā yě pandinla kao egunlu z' amēnlizo; kānde isaon yi re kenjo pa yi be dendo.

37 Ayě e be doanla n'isyālā n'Anyambiē y'ireri sě, ge n'l'ijongunla s'anto e be naka anyambiē edu; kānde e be pendi' oku' wēmē gw'igonlo nya sodu.

38 Ndo go ndoanlinli yě e be dub, Anyambiē y'imbēli; n'anyambiē yi rě yi m̄io n'ireri sě, yo be dubo ndě nli syika yatenlatenla, nla yapupu, n'l'ado mi njonli nli ya v̄ia.

39 Yenlā be dendo ndě gw'imbor' injāli n'anyambiē nyānla, yi be mēmō ndě awunliz' ivendi nyě: e be panga wao pangin' awenge, n'agere ntye vā njonli.

40 Nla gw'egombe zi ntyai oga w'olomba e be pinjě: n'l'oga w'inkāmi e be bia gore yě g'efizagēngě, n'l'intyonle n'anlōmē wi nka-vala, n'l'am̄atang' amenge; e be jinginla gw'anlāngā, n'ayambunlia kā yě piaganla.

41 E be jinginla kě go ntye y'ivenda, n'l'anlāngā amenge mi be jilizo, ndo minlā mi be pera avila g'ogā wě, *vanganle* Idām nli Moab, nli nlañi y'awa' wi Amōn.

42 E be nyānyunl' ogā wě kě gw'anlāngā; nli ntye y'Ijīpt yi be pera.

43 Ndo e be doanla nli ngulu

gw'anliva mi syika yatenlatenla nla yapupu, nla go ya yi njonli yodu yi Ijīpt: nli māngi Libia nli māngi wě Ithopia: wi *be doanla* gw'abā mē.

44 Ndo ntyango avila go tāngwe nkombe, n'l'avila go nkāmi yi be syugě; Yenlā e be kēnda n'l'egunlu evolō go bundakanlia, nla go jiliz' awenge via.

45 E be doṽia ikanji yě yi nagwě mpolo ntyā y' imbenli go nombā y'orunda; nla y'ivenda; ndo e be bia go ntyai, gě zyele oma o be nungunlě.

EWONJO XII.

1 Nla gw'egombe mē be kuma-nla Maikiēl enlām' evolō o kuma-nla gor' awa' wi māngiā: be doanl' egombe zi njuke, onlāngā wi njuke wi re wi pa doanla n'l' im̄ari nyi ga doanl' inlāngā *vanganle* gw'egombe mēmō: nla gw'egombe mē anlagi wā wi be dandunlo, om' edu o be dēngo tēndo pa gw'ezango.

2 Nl' awenge gore wao wi nla go ntyēngě yi ntye, wi be nāngwa, awěwā gw' em̄ēnlā zakānlakā, n'l' awěwā go ntyānli n'l'ipēdio sakānlakā.

3 Nla wao wi doanl' imia wi be bamba g'ibamba s'orowa; nla wao wi kalunli' awenge g'orēti g'igēgēuli go kānlakā.

4 Ndo awě Daniēl, nunj' agamba, kā bēb' ezango, *vanganle* kōanga gw'egombe zi ntyai: awenge wi be pule mango vēnlā nla vāvā, n'l' imia si be bunlio.

5 ¶ Egonbe mē miē Daniēl mi' avonli, n'l' ayenla, vāvā agumanli awēnlē aṽanli' omāri g'ozamba winlā w'ezyenli z'olāvi, n'l'omāri g'ozamb' omāri w'ezyenli z'olāvi.

6 Nl'om̄ari awulinli omā' vegagi

bâra p' ampêla, o vegagi gw'anlingo m' olâvi, inlê, Olingo sanli *wi be doanla go ntyai y'isaon yi ma-mo yinlâ.*

7 Nl'ayâgio miê omâ vegagi bâra p'ampêla o *vegagi* gw'anlingo m'olâvi; gw'arombinliê ogâ wê onloñiê nl'ogâ wê oyantwê g'orowa, arang' orango nla yê o doanla go kânlakâ, inlê, *yi ga loante* gw'egombe, gombe, nl' erenle z'egombe; ndo go be duo yê amênli-zî go pazanganle ngulu yi mângi w'orunda, *isaon* yinlâ yodu yi be mênliizo.

8 Nl'ayâgio miê, ndo mi kotiza; yenlâ awuli miê inlê, Reri yam, ntyai yi *isaon* yinlâ yi *be doanla* sê?

9 Nl'awuliê inlê, gëndaga, Damiêl; kânde agamba mi re nunjo

pa, nl' avêbo koanga gw'egombe zi ntyai.

10 Awenge wi be doanla jâmbunlio pa, aŵango pupu, nl'agênliizo: ndo aŵe wi be janj' ibe; nla zyele oma gor'anlag' aŵe o be kotiza; ndo anlaga w'imia wi be kotiza.

11 Nl'avila gw'egombe zi be to-mbo *ijir'inya* si ntyugu edu, nl' isêkê si pang' ewoga doŵio pa, *be doanle* ntâzen y'intyugu mâri nl' inkama s'intyugu mbanli nl' ago-ñi m'intyugu enlâgom.

12 Ozavinlo gore yê o penguinla, avia go ntâzen y'intyugu nli nkama s'intyugu ntyaro nl'agomi mi ntyugu araro nli ntyugu ntyanli.

13 Ndo gëndaga koanga go *be doanle* ntyai; kânde o be jâwa, nl'agumanla gw'eganlo zâ go ntyai y'intyugu.

HOSIA.

EWONJO I.

1 Igamba nyi Jehova ny' aŵienli gore Hosia, oyw' onloñiê wi Birai, gw'intyugu si Uzzaia, Jotyiam, Ahaz nli Hêzekia, aga wi Juda, nla gw' intyugu si Jêroboam oyw' onloñiê wi Joasi, oga w' Isreêl.

2 Ipakilia s'igamba nyi Jehova nli Hosia. Nl'agambi Jehova nli Hosia inlê, Gê' bânge gore wê oywanto wi ŵoŵe nl'awanla wi ŵoŵe; kânde ntye yi re janja p'ibe s'ipenga polo, dubuag' avila gore Jehova.

3 Yenlâ agëndiê awânge Gomêr oywawanto wi Diblaim; ovundi-gi, ayanlê oywâ nloñiê.

4 Nl'awulinlio yê nli Jehova inlê, veli' ini, nyê inlê Jêzreêl: kânde atiganli oywâlingo gambênlê mi afwilize ntyinla yi Jêzreel

go nago yi Jehu, kâ miê pang' inlângâ nyi nago yi Isreêl manla.

5 Be toa go ntyugu mê inlê, m'be mágunl' elendinla zi Isreêl go'odêdê wi Jêzreêl.

6 ¶ Nl'avundigê nyângâ nyênlê, nl'ayanl' oywâñianto. Nl'awulinlio yê nl'Anyambiê inlê, Vêl' ini nyê nlê, Lo-ruhama: kânde m'be poginle nago yi Isreêl nyênlê; ndo m'be tomba wao ŵia.

7 Ndo m'be poginle nago yi Juda, nla m'be sunginla wao ŵâ Jehova Anyambiê yao, nla m'be sunginla wao nl'elendinla, ge nl' okwara, ge nl'igâvi, nli nkavala ge nlâ anloñiê wi ukavala.

8 ¶ Ndo ayê tomba pa Lo-ruhama gw'iwênlê, avundigi ayanl' oywâ nloñiê.

9 Ndo *Anyambiê* awuli inlê. Vêl' ini nyê nlê Lo-ammi, kând'

EWONJO II.

anlu' arang' anlagi wam, nla m'be doanl' *Anyambiē* yanli.

10 ¶ Ndo ntango y'awa' w' Isreël yi be doanla ga ntyēngē yi ntyu-
ŵa, yi zyele ngulu kēnlizo ge ta-
ngizo; nla be toa inlē, go mbora
y'awulinlio wao inlē, Anlu' arang'
anlagi wam, *vāva* be bulinlio wao
inlē, *Anluē* n'l'awanla w' Anya-
mbiē yabā.

11 Egombe mē awanla wi Juda
n'l'awanla w' Isreël wi be datizo
ta, aloŵ' ikui yaomē ewonjo emo,
kā wao panda avila go ntye; kānde
ntyugu yi Jēzreël yi be doanle
mpolo.

EWONJO II.

1 Wulinlianli' awareri anli, Am-
mi; n'l'awāngianli anto, Ru-hama.

2 Nlēgiranli ngi anli, nlēgiranli;
kānde azyele oñanto wam, miē kē
mi' azyel' onloñi wē; e ga ŵal' eŵo-
ŵe zē avila g'ozyo wē, n'l' ibando
sē avila gw' ambēnle mē.

3 Mi vende syorunlē tele, aloŵiē
ga go ntyugu y'ayanlio yē, ava-
ngē g'iga, aloŵiē egālanli ga ntye
yakaka, n'l'ayonlē n'l'esyove.

4 Nla m' be poginl, awanliē; kā-
nde wao awanla w'eŵoŵē.

5 Kānde ngi yao are janja p'eŵo-
ŵe: ayē o ŵundigi wao are janja pe
ndaga yi ntyānli; kānde awul'
inlē, m' be song' arāndi mam, m'
avenli *miē* mpēm̄bi yam n'l' anli-
ngo mam, imi yam y'adāmbe, uli
linēu yam, agali mam n'l'ijāngi
sau.

6 ¶ Yenlā, vonla, m'be nunje
mpānlā yā n'l'ogomba w'arēnde, n'l'
avang' ogomba w'ado, inlē, kā y'
aleng' impānlā sē.

7 Nl' e be song' arāndi mē, ndo
e be kota wao; e be buta wao ndo
e be dēnga wao; yenlā e be bulia
inlē, m'be kēnd' aŵinlia gor' onlo-
ñiē wam olonga, kānde egombe mē

mi *avegagi* mbiambiŵi viaganlo n'l'
egombe zinlā.

8 Kānde e mīa du inlē, mi ave-
nliē imba, n'l'ivē, n'l'agali, awu-
nlie syiki yē yapupu nla yatenla-
tenla, y' agekizo wao gore Beēl.

9 Sambo m'be fwinlia aromb' imbi,
sam gw'igwēra nya so, n'l'ivē
nyam gw'egombe za nyo, m'be fā
fwinliz' imi yam y'adāmbe nli li-
nin yam *po pa* go pug' o tele wē.

10 Nla vēnlā m'be tuminl' ibe
sē, g'ozyo w'arāndi mē, nla zyele
oma o be sunginlē avila g'ogā wam.

11 M'be panga k' igeŵi nyē ma-
nla, intyugu sē s'intyago, agwēli
mē, amānla, n'l'isyānā n'l' intya-
go sē s'orunda.

12 M'be jiliz' igālī yē nli rere yi
fig, gw' awulio ndē nlē, sinlā n'l'i-
pi sam s'aŵenlio miē n'l'inkāngē
sam: nla m'be pango yo iga, n'l'i-
nyama s' orove si be nya yo.

13 M'be fwinliza gore yē intyugu
si, Belim gw'avezinlo ndē wao aka
mi nkango; n'l'awāriē oku' wē n'l'i-
ñoro yē y' aroi, n'l'ado mē mi
njonli, n'l'azong' arāndi mē, n'l'a-
lēŵanla miē, bulie Jehova.

14 ¶ Sambo, vonla, m' be syāriē,
n'l'avagē gw'ig' ivolo, agamba n'l'a-
yē agamba m'isindia.

15 M'be pē intyagi sē s'ivē avila
ŵāŵā, n'l'odēdē wi Akā ŵā iguge
ny'iguñiu: n'l' e be jemba ŵāŵā, ga
gw'intyugu s'erumbe zē, nla ga go
ntyugu y'agāgwē avila go ntye y'
Ijipt.

16 Nla be toa go ntyugu mē, bulie
Jehova inlē, o be fwelia miē inlē,
Isyi; kā o vā fwelia miē nyēnlē inlē
Beeli.

17 Kānde m'be'tomb' ana mi Be-
elim avila g'ogwanli wē, nla mi be
jonginlio nyēnlē n'l'ini uyao.

18 Nla go ntyugu mē m'be pange
njeka gore wao n'l'inyama s'iga,
n'l'inyānli s'orowa, nli ya yi danda-

landa go ntye: m' be mágunl' ele-
ndinla n'l'okwar' iwára n'l'igávi avi-
la go ntye, nla m'be panga wao
nanla go ntye n'l'añenje.

19 Nla m'be kwělá gore miě go
kânlaká; iñ, m' be kwělá gore miě
n'l'orėti, n'l'ijékēlia, nli nkēngá y'i-
tânda, n'l'ikēsyi.

20 M'be kwělá gore miě vanganle
n'l'ogore; kâ wě mie Jehova.

21 Nla be toa inlě, go ntyugu mě,
bulia Jehova, m' be jágá, m' be poga-
nli' orowa, nla wi be poganlio ntye;

22 Nli ntye yi be poganlio imba,
n'l'iṽě, n'l'agali: nla wi be poganlio
Jézeěl.

23 Nla m'be nyěnyě gore miě go
ntyeg; nla m'be poginlě o re e duo
apoginlo; nla m'be bulinlia wao wi
re wi pegag' anlagi wam, inlě, anluě
māngi am; nla wi be bulia inlě, Awě
Anyambiě yam.

EWONJO III.

1 Yenlâ awulinlio miě nli Jehova
inlě, gěnda kâ fâ tând' ojwanto
o tando nli ndeg wě, o pare eṽoṽe,
egálanli z'itânda si Jehova gor' awa'
wi Isreěl, wi ponl' inyambiě si nyě-
nlě, arând' akopa m' iṽě.

2 Yenlâ akolinlě miě ṽā igomi
nyi *rente* nli *rente* tanli yi syika
yapupu, nla *vā* egēnlizo n'l'erenle z'
egēnlizo zi bale;

3 Nl'awulinli miě yě, inlě, o be
doanla nla miě intyugu sinyenge;
o be dende' eṽoṽe, o be doanla gor'
onloñie *onwēnlě*, yenlâ be doanla
miě kě gore wě.

4 Kānde awa' wi Isreěl wi be doa-
nli' intyugu s'inyenge oga fâ, enla-
mī fâ n'l' ijira s'inya fâ, n'l' oganla
fâ, nli ēfād fâ, nli tērefim fâ.

5 Avila ṽāṽā, awa' wi Isreěl wi
be fwinlia, awute Jehova Anya-
mbiě yao, nli Devid ogi wao; kâ
wao tie Jehova, n'l'ombi wě gw'i-
ntyugu, inluunla.

EWONJO IV.

1 Voganlionl' igamba nyi Jehova,
anluě awa' w' Isreěl; kānde Jehova
are n'l'ozyāzyā n'l'iloanli yi ntye,
kānde zyel' ogiligili m'bě ekēṽa,
ge imia s'Anyambiě go ntye.

2 Nl'itang' irango, n'l'inoka, n'l'i-
jonla, n'l'ijufa, n'l' ibanda, nla wi
podunla, n'l' intyinla si bwatě
intyinla.

3 Yenlâ ntye yi be pang' iwāga,
n'l'omedu o doanla go yo be kānga
n'l' inyama s'orove, n'l' inyanli s'o-
rowa; iñ, ṽērě yi mbenle kě yi be
tombo.

4 Ndo zyele omâ sungakanla, ge
sěmb' omāri: kānde anlagi wā wi
re ga wao wi sungakanla nli mi-
nisě.

5 Samb' o be posw' omānda, n'l'
ovāgisi kě be poswa n'l'awě ogwěra,
kâ miě jilize ngi yā.

6 ¶ Anlagi wam wi re jilizo pa
kānde wi zyele n'l'imia; kānde o re
fala p'imia, miě kě m'be falā, kâ
wě aloanlě minisě gore miě; kānde
o re deṽanla p'ivauga ny'Anyambiě
yā, m'be deṽanla kě awanliā.

7 Ga nt'avegagi wao bunla pa,
nlānlā ayanji wao ibe, gore miě;
sambo m'be kalunl' ivendi nyao go
ntyānli.

8 Wi nya ibe s'anlagi wam, kâ
wao doṽ' irēmi yao gw'ibe sao.

9 Nla ṽāṽā be doanla, egálanli
g'anlaga, egálanli ga minisě: nla
m'be tevunla wao g'ojwanja w'i-
mpānlā sao, nla aṽinlize wao egá-
lanli z' ijanji sao.

10 Kānde wi be nya, kâ w' ayo-
ra: wi dend' ibandanla kâ w' awu-
nla: kānde wi re tiga pa go ba-
ndaminle Jehova.

11 Ibandanla n'l'iṽě, n'l'iṽ' inyā-
nla yi bāng' orēma.

12 ¶ Anlagi wam wi bamb' imo-
ndā gor' ikanla, kâ nkāgu yao ta-
kilia gore wao; kānde inlinla ny'

ibandanla nyi re panga pa *wao* go fwema, nla wi re kenda pa nl' ipe-nga avila gor' Anyambiē yao.

13 Wi jir' intyago gw' igonlo ny' inomba, avez' aka mi nkango go sadomba gw'intinla s'imbimo nl'ikanla, nl' ičlm, kânde iviri nyao nyi r'ivîa; sambo, awanli anl' anto wi be janj' ipengo, nl'anto anli wi be dend' evoče.

14 M'be tevunl' awñato anli ja w'ajanj' ibandanla, ge anto wanli ja w'adend' evoče: kânde waomē wi re keranla pa nli bandanliē, kâ wao jir' intyago nli voče; sambo, anlaga wi re wi kotiza, wi be poswa.

15 ¶ Vanganle wē, Isreēl oma adend' ibandanla, Juda avenda, kâ aṽanli go Gilgal, ge panda go Bēth-evēn, ge tang' orango inlē, Jehova are bā.

16 Kânde Isreēl asēlēli go nyuma g'izyale nyi nyare yi fwinlia go nyuma; ndo Anyambiē be nyeza wao g'ojw' idâmbe go mbora mpolo.

17 Ifraim are jongo pa gw'ikanla; rigē diēnga.

18 Ijāngi sao sa to' akauda; wi re janja p'evoče pēkēpēkē: nlanī yē nli ntyānli wi tānda inlē, "Ṽanli."

19 Ompunga wi re korē pa gw' ampavi mē, kâ wao jenle ntyānli g'ojwanja w' ijiri sē s'intyago.

EWONJO V.

1 Yagānli nyinla, Iminisē; kâ poganlionlio, anluē nago y'Isreēl; kâ jagānli anluē nago y'oga; kânde ijēkēlia s'abienli gore nluē, kânde anlu' avegagi mondā go Mizpa, nl'isinga pura pa go Tebā.

2 Nl'ivavisi yi re panga p'ojili polo, m' be tevunla wao waodu.

3 Mi avoro Ifraim, nli Isreēl e jumbunlo miē: ndo vēnlā Ifraim

om' adend' ibandanla, nli Isreēl are feva pa.

4 Wi be kenj' indendinli sao go fwinlia gore Anyambiē yao; kânde inlinla uy' ibandanla nyi re go garegare yao, kâ w' amē Jehova.

5 Nl'ekale zi Isreēl z'atuminli g'ozyo wē; sambo Isreēl nl'Ifraim be poswi gw'ibe sao. Juda kē be poswa nli wao.

6 Wi be kēnda nl'ilembi yao y'adâmbe nl' ilembi yao y' inyare go bute Jehova; ndo wi be dēngē; are dubua p'avila gore wao.

7 Wi re janja pa nl'itemiza gore Jehova: kânde wi re janla p' awanla w' agēnda: vēnlā ṽa ogwēli wi be jilizo wao nl' imbēi sao.

8 Rongizani orēru go Gibia, nl'orāmbā go Rēma; rouganli nli ngulu go Bēth-evēn, go nyumi yā Bēnjemin.

9 Ifraim be doanl' ewoga go ntyugu y'orevunlo: mi are mieza p' osaon wi be doanla giligili gor' imbuve si Isreēl.

10 Nlanī yi Juda y' avegagi ga wao wi tom' elingilio: *yēnlā* m' be jir' egunlu zam gore wao egālanli g' anlingo.

11 Ifraim are bangatio nl' aru-
kio gw' ijēkēlia, kânde ayiviri kangaula g' ozombio.

12 Sambo mi doanla gore Ifraim g'esyēnginlabama, nla go nago yi Juda g'ibānla.

13 Gw'ayenl' Ifraim nkanli yē, nla gw'ayenli Juda eṽori zē, yēnlā agēndi Ifraim go Isirian nl' aro-minli gor' oga Jerēb; ndo e pegaga nli ngulu yi jingā, m'bē tolizā nl' eṽori zā.

14 Kânde m' be doanla gore Isreēl ga liān, nla g'ojwā liān go nago yi Juda: miē, *vanganle* miē m' be sazunl' agēndaga, m' be tomba, nla zyel' oma o be sunginlē.

15 ¶ M' be kěnd' aŭinlia go mbo-
ri am, kao w'amēm' ibe sao, kâ
wao but' ozyo wam; gw'azyingo
mao wi be buta mia nēganēga.

EWONJO VI.

1 Okanli, azuē ga ũinlienli gore
Jehova; kânde are jarunla pa, kâ
yē jing' azuē; are bola pa, kâ yē
korinla zuē.

2 Ntyugu mbanli piaganla pa e
be toliza zuē: go ntyugu yi ntya-
ro e be nāngunlia zuē, kâ zuē doa-
nla bâ g' ozyo wē.

3 Gambēnlē azuē be mia, *jāgā*
azuē azonga go miē Jehova: ikā-
gwi sē si re kekizo pa g' ibanga;
kâ yē bia gore zuē ga ningo, ga
ningo nonga *nli* nuunla go ntye.

4 ¶ Ifraim, mi ga lend' ande gore
wē? Juda, mi ga lend' ande gore
we? kânde ombi wanli wi *re* g'
evindi z'ibanga, nla g'ompēmbe
w'ibanga wi kēndaga.

5 Yenlā mi are panla pa *wao*
nl' iŭāgisi; mi' are jonla pa wao
nl' agamba mi' ogwanli wam: nl'i-
jēkēli sa si *re* g' ozange wi kāgwa.

6 Kânde mi bele nkēngā, arang'
ijira s'inya; nl'imia s' Anyambiē
viaganlo nl'ijir' inya si pezyo.

7 Ndo egālanli g'anlaga wi re
pava pe njeka: ũāũā wi re janja
pa nl'itemiza gore miē.

8 Giliad yō *nle* nka-mpolo ya wao
wi janj' ibe, nl' avevizo nli ntyi-
nla.

9 Kânde ga nte syāte inkānda
s' igwērisi azyāt' oma, *yenlā* nkā-
ndā y' iminisē yi joula go mpā-
nlā ta, kânde wi janj' ibiko.

10 Mi are jenla pe ndaga y' ere-
ria go uago yi Isreēl; ũāũā re iba-
ndanla s' Ifraim, Isreēl are feva
pa.

11 Juda kē, are doŭia p' itenla
gore wē, go be fwinliza miē imbwe-
di s' anlagi wam.

EWONJO VII.

1 Gw'aveli miē jinge Isreēl, ga-
mbē alēngio ibe s' Ifraim, nl' ibe
si Samera: kânde wi janj' inoka;
kā ofe jinginla, nl' inkānda s'i-
gwērisi bundakanla gw' igala.

2 Wi pīkilia gw'irēmi yao, *inlē*,
mi jonginlia ibe sao sodu; vēnlā
ijanjinli saomē s'akombinli wao;
si re g' ozyo wam.

3 Wi jenliz' oga igeŭa nl' ibe
sao, nl' awa w' aga nl' inoki sao.

4 Waodu *nle* bandanliē, g' inlu
nyi jāgizo mpio nl' oviki, o tige
jāgiza, ayē panga pe mpēmbe, kao
yi re duma pa.

5 Go ntyugu y'ogi wazyo, nla-
mī yi re pangē nl' ijāgā nl' imbute
s' iŭē; anyānyunli ogā wē nl'i-
vēdi.

6 Kânde wi re kekiza p'irēmi
yao g'inlu, go pe syāta wao: oviki
wao ananl' antyāvinlā ogwēra wo-
du; ibanga yi pia g'ogonli wi ba-
minla.

7 Waodu w'atoenli nli mpio g'i-
nlu, ayiliz' iyēkēli yao; ogi wao
waodu wi re poswa pa: zyele oma
gore wao o fwelia gore miē.

8 Ifraim, are bundunle p'oku-
wēmē nl' anlaga; Ifraim *nle* keki
yi re yi kalunlo.

9 Agēnda w' anyenli ngulu yē,
kā amā; iŭ, ijuwe si re nyēnyo pa
gore yē, ndo amē.

10 Nl'ekale zi Isreēl zi takilia
g'ozyo wē: kā w' aŭinlia gore Je-
hova Anyambiē yao, nibē butē
g'ogwanja w'isaon yinlā yodu.

11 Ifraim kē are ga menga y'o-
temū, orēma fā: wi fwelia go Ijīpt,
wi kēnda go Asyiria.

12 Go be kēnda wao, m' be
syamb' isingi nyam gore wao;
m'be syonlia wao go ntye g' inyā-
nli s'orowa; m'be siŭa wao ga
ut'are ũando yao jāgā pa.

13 Ayzile gore wao! kânde wi

re fanga p' avila gore mič: Ijiliza gore wao! kânde wi re pava pa gore mič: vanga mi adandunla wao, wi pë kamb' inoka gore mič.

14 Nla wi pa tonga gore mič n'l'irëmi yao, gw' arongi wao gw'ado mao: wi datiz' ikui yao gw' imba n'l'ivë, kâ wao pava gore mič.

15 Ndo vanga mič akora pa ayâliz' agâ mao, wi bondinla mič njuke.

16 Wi fwiniä, *ndo* aranga gor' Oma w'Igonluigonluč; wi r'egâlänli g'elendinla z' itemiza: nlañi yao yi be poswa n'okwara g'ojwanja w'ibenda s'onleñi wao: yinlä *be doanl'* isyčlia sao go ntye yi Ijpt.

EWONJO VIII.

1 Vël' orâmbâ g'ogwanli wâ. *E be bia* ga ngwanyânli go nago yi Jehova, kânde wi re jonla pe njeki yam avav' ivangi nyam.

2 Isreël be tonga gore mič, inlë, Anyambič yam, azu' avoro wë.

3 Isreël are fala p'osaon *wi r'* ombia: olovaloŋa be kâmbizč.

4 Wi re pandia p' oga, *ndo* aranga vâ mič: wi re panga pe nlañi kâ mi amia; wi re panga p'ikanla nli syiki yao yapupu nla yatenlatenla, inlë, kâ wao tenlizo.

5 ¶ Onwanyare wâ, Semeria wi re falâ pa; egunlu zam z' abaminli gore wao: olingo sanli wi *be doanto* nluč ogara fâ?

6 Kânde w'avagagi kë avila gore Isreël; okëngëkëngë ayë vangi wo: sambo *wo* aranga Anyambič: *ndo* oganla wi Semeria wi be jarunlo simbëi.

7 Kânde wi re nyčunya p'ompunga, wi be tenl' efizagëngë wi zye n'l' ntongo; ipunjinla si janl' inya; jagâ yi tâ janla, gambënlë agënda wi be mënla yo.

8 Isreël are mënlo pa: *ndo* wi be

doanla gor' anlângâ ga ntyënge yi re yi zyele *nle* mbia.

9 Kânde wi re kända pa go Assyria, buru y' iga ay'anika: Ifraim are kola p'aranda,

10 Iñ, vanganle wi re kola pa gw'anlângâ, vënlâ m' be datiza wao, kâ wao jenl' ekëŋa ojwalingo g'o-ŋwanja, w'iroanlo ny'oga wi nlañi,

11 Kânde Ifraim are panga pe seka yenge go janj' ibe, iseka si be doanla gore yë gw'ifwema.

12 Mi are tëndinlë pa isaon' impolo y'ivangi nyam, *ndo* w'arangi yo, inlë, isaon imiänla.

13 Wi jir' izyonle *vâ* ijir' inya s'intyago sam, anya yo; *ndo* Jehova e bänga wao; vënlâ e be jonginl' ibe sao, añinl' ifemi sao; wi be fwiniä go Ijpt.

14 Kânde Isreël are deŋanla p'ovangi wë, n'l'anlog' inago mpolo kâ Juda bunliza inkal' injäle: *ndo* m' be toñ' ogonli gw'inkali së; kâ wo nya inago mpolo sa so.

EWONJO IX.

1 Ayenl' igeŋa Isreël, vâ mbia, g'anlag' *amënlë*; kânde o re kända pa njanjag' eŋoŋe avila gor' Anyambič yâ, o re tända p'ipa go ndëkë edu y'imba.

2 Ndëkë ali mbora y' ivë yi be nyeza wao, n'l'ivë nyänla nyi be nokinla wao.

3 Wi be doanla go ntye yi Jehova; *ndo* Ifraim be fwiniä go ntye yi Ijpt, kâ wao nye *ya* y'isëkë go Assyriä.

4 Wi be jir' *intyago* s'ivë gore Jehova, e be bänga so kë; *intyago* sao si *be doanla* gore wao ga mpëmba yi mângi denla; waodu wi nya yo wi be fevizo: kânde inya s'iulinli nyao si be bia go nago yi Jehova.

5 Anluč be denda së go ntyugu y'orunda, ala go ntyugu yi ntyago yi Jehova?

6 Kânde, vonla, w' akëndagi g'o-
nwanja w'ijiliza; Ijpt be datiza wao
ta, Mëmfiš 'be bënla wao: *imbor'*
imbia si syiki yao yapupu, si be nli-
vo' n'ifalifa, arëndē mi *be doanta*
gw'ikanji yao.

7 Intyugu s'ijëkëlia s'abienli,
intyugu si ngākā s' abienli; Isreël
be mia, ovāgisi n' edāsyu, oma w'i-
nlinla atanli, g'oywanja w' ibunla
s'ibe sã, n' inumb' ipolo.

8 Ovenginli y' Ifraim y'avegagi
n' Anyambiē yam: *nd'* ovāgisi *nle*
isinga ny'ombenla gw' impānlā sē
sodu, n' inumba go nago y' Anya-
mbiē yē.

9 Wi re feviza p'ikui yao polo, ga
nt' avegagi gw'intyugu si Gibia:
yenlā e be jonginlā ibe sao, e be
fwinniz' ifwemi sao.

10 Mi alēngi Isreël egālanli g'ilo-
nda y'igālī gw'ig' ivolo; Mi ayenli
ireri sanli g'ivānde ilonga ny' ilo-
nda y'erere zi fig, gw'iyānli nyē
ilonga; ndo w'agēndi gore Beēpiā
alov' ikui yao go ntyānli *māyānlā*;
ndo isēkē sao s'avegagi nt' arāudi
wao.

11 Gore Ifraim, ivendi nyao nyi
dogwa ga nyānli, avila go njanli,
n'avila gw' iwumu, n'avila gw'i-
pundiga.

12 Vanganle w'ajanli' awanli yao
m' be panga wao junlo, inlē, Rā ari-
gan'oma: iñ, azyile kē gore wao
jāgā mi adubua gore wao!

13 Ifraim, ga nt'ayenli miē Tairās,
are bēnlo pago mbora mbia: udo Ifra-
im e be janli' awanliē gor' oyonlisi.

14 Vā wao, Jehova; o be p'andē?
Vā wao iwumu ny' isapilia n'l'a-
mbēnle makaka.

15 Ibe sao sodu si re go Gilgāl;
kānde vāvā, aṽiki miē wao: g'o-
nwanja wi fevinli y'ijanji sao m'be
syuga wao avila go nag' wani, m'be
tānda wao nyēnlē: ulāni yao yodu
n' ivavisi.

16 Ifraim are bola pa, irambi yao
yi re joma pa, wi be janli' ilonda;
iñ, vanganle w'ajanla, m' be jonla
vanganli' ilonda y'itānda y'iwumu
nyao.

17 Anyambiē yam be fala wao,
kānde wi jāginlo yē: wi be doanli'
iveravera gw'anlāngā.

EWONJO X.

1 Isreël ar' ogā' orevo o janli' ilo-
nda g'okuwēmē; egālanli zi mbu-
nli y'ilondi yē, are bunlia pe seka;
egālanli z'ombia wi ntye wi re panga
p'ikanli' imbia.

2 Orēmi wao wi re keranla pa;
vēnlā wi be dēngo nli ntyēmbā; e
be syazyē seki yao, e be bundakanli
ikanli sao.

3 Kānde vēnlā wi be bulia, inlē,
azuē azye n'l'oga, kānde azuē tío
Jehova; oga be dend' azuē ande?

4 Wi re kamba p'agamba, w'a-
tang' orango w'inoka nli pange nje-
ka: yenlā ijëkëlia s'atowanli ga hē-
mlōk gw'amemba m'orove.

5 Iloanli yi Semeria yi be tia g'o-
nwanja w'awā inyare si Bēthlevēn,
kānde anlaga wa yo wi be denlinla
yo, n'iminisē sa yo s'ayenli mbia
go yo, g'oywanja w'ivenda nyo,
kānde ny'adubui avila go yo.

6 Wi be toanlizo kē gw' Asyiria
g' eza zi mpagago gor' oga Jerēb,
Ifraim be bānge ntyānli, kā Isreël
jenlizo ntyānli nli mondā yēmē.

7 Gore Semeria, ogi wē are tenlo
pa g'ivunli gw'anlingo.

8 Imbor' indoundui si Avēn kē, ibe
si Isreël, si be jillizo: irēndē n'l' ofa-
lifa yi be bia go seki yao; kā wao bu-
linl' inomba inlē, vungānli zuē; uli
sadomba, inlē, Voswanli gore zuē.

9 Isreël o re fwema pa avila gw'i-
ntyugu si Gibia vāvā agumanli
wao: igāvi go Gibia gor' awa' w'ibe,
nyi kota wao.

10 Gw'ijongunli yam inlē, mi tā

EWONJO XII.

tevunla wao; n'l'anlaga wi be datanla gore wao, go be kora waomě gw'amembi mao ambanli.

11 Ifraim *nle* ga nyare nyanto yi re nēnjo pa, yi tānda go jar' imba; ndo mi aviaganli g'ompele wě w'e-ranga; m'be pang' Ifraim panda; Juda be tumbe ntye, ká Jekáb saga imběi sě si ntye.

12 Nyēnyanli gw'ikui yanlimě n'l'agore, renlanli nli nkěngā; rumbanli ntyěngě yanli yi re yi pa jango: kānde atoenli egombe zi bute Jehova, kao abia anlāgiz' orēti gore nluě.

13 Anluě are tumba p'ibe, anluě are tenla p'ifwema; anlu' are nya p' ilonda y'inoka: kānde o ƙekeli go mpānlā yāmě, n'l'ibunla s'ingulungulu yā.

14 Sambo edungu zi be nlangw' avila gor' anlagi wa; n'l'inago sā injāla s'ado si be bundakanla ga nt'awundakanli Syalman, Bēth-arbel go ntyugu y'igāvi: ngwě y'ayarunlio s'imběi gw'awanliě.

15 Yenlā be dende Bēt-ēl gore nluě g'onwanja w'ibe sanl' ipolo: gw'ibanga oga w' Isreēl e be tenlo kwī.

EWONJO XI.

1 Gw'egombe z'avegag' Isreēl onwanla, mi arāndiě, n'l'aveli onwanli am avila go Ijipt.

2 Ga nt'aveli wao, yenlā agēndi wao avila gore wao: w'ayiri iji' inya gore Belim, ká wao pez' aka ml nkango gw' ikanla si mpanlago.

3 Mi alēnj' Ifraim kě go kēnda, nkotaga wao gw' agā mao; ndo wi mīa inlě, mi ayingi wao.

4 Mi aluri wao n'l'igāli y'oma, n'l'igoro y'itānda; nla mi avegagi gore wao ga māngi wl tombe mpanga avila gw'ambugi mao, ká mi adoŵ' inya gore wao.

5 ¶ E be fwīnlia go ntye y' Ijipt, ndo oma w' Asyiria be doanl'ogi wě, kānde w'aviki go fwīnlia.

6 Nl'okwara wi be doanla gw'inkali sě impolo, ká wo sulize inloki yě, anya wao, g'onwanja w'imonda saomě.

7 Nl'anlagi wam wi re kenja pa go fwīnlia nli nyuma avila gore miě: vanganle w'aveli gore Oma w'igonlo mě, zyele ta be pendia wao.

8 M'be falā sě Ifraim? m' be sunginlā sě Isreēl? m' be pangā g' Adma sě? m' be doŵiā ga Ziboim sě? Orēmi wam wi re kalua pa go gare yam, inligi sam si nkonde s'abaminli ta.

9 M'be dend' ereria z'egunlo zam, m' be fwīnlia go jiliz' Ifraim: kānde miě *nle* Anyambiě, arang' oma; Oma w'Orunda go garegare yā: ká mi ayīnginla go nka' mpolo.

10 Wi be songe Jehova: e be kungul' egālanli ga liān, go be kungulě, gambēnlě awanla wi be tataminla, avila go kwa nli nkombe.

11 Wi be tataminla ga nyānli avila go Ijipt, nla ga ibembe aviā go ntye y' Asyiria: nla m'be doanliza wao gw'inago sao, bulie Jehova.

12 Ifraim e pingwavingwa miě n'l' inoka, nli nago y' Isreēl n'l'itemiza: ndo Juda e pě panginla n'l' Anyambiě, n'l' ar' ogiligili n'l' iyāmbui.

EWONJO XII.

1 Ifraim e ny' ompunga, asong' ompunga wi pila go tāngwa nli nkombe: e bunliz' inoka n'l'ijiliza ntyugw' edu; ká wao pange njeka nli māngi w' Asyiria, n'l'agali mi toanlio go Ijipt.

2 Jehova kě are n'l'ozyázyá nli Juda, nla e be tevunle Jekáb gw' egálanli z'impânla sě; e be fwinlizě egálanli z'injanjinli sě.

3 ¶ Agot' ojwángiě go ntumbu, gw'iwumu, nla řângulu yě avegagi n'l'evěmba gor' Anyambiě:

4 Iñ, avegagi nli ngulu gor' enjěl, n'l' ageři: alenli, agwenlē inkála: alěngiě go Běth-el nla řâřâ agambiě n'l'azuě;

5 Vanganle Jehova Anyambiě yi mběli; Jehova *nle* ijonginli sě.

6 Sambo, řinlia gor' Anyambiě yá: venjavenj' ijěkělia nli nkěngâ, kâ penginl' Anyambiě yá pěkěpěkě.

7 ¶ Ayě nle masen, idodo y'ipita yi re g'ogâ wě: e tânda go pitakanlia.

8 Nl'awul' Ifraim inlē, mi apagi, mi are děnga pe yâma: gw'ijanjani sam sodu wi be deng' ifwema sí re sibe.

9 Nla miě *o re* Jehova Anyambiě yá avila go ntye y' Ijipt, be pangâ doanla gw'ilako, ga gw'intyugu si ntyago s'orunda.

10 Mi are kamba pa kě n'l'ivágisi, nla mi are bunliza p' ijenla, agámbe gámbe n'l'ogâ w'ivágisi.

11 Re sibe *go* Giliad? giligili wao n'l'osaon wa nyawěnyawě: wi jir' inyar' inoñe *go* Gilgál: iñ, seki yao yi *re* g'akonda gw'amemba m' itove.

12 Nl'ařangi Jekáb go ntye yi Syiria, n'l'ayanji Isreěl ř' ojwanto, n'l' avenjavenjě *adámbe* g'ojwanja w'ojwanto.

13 Nl'agágunli' Jehova, agágunlie Isreěl ř' ovágisi avila *go* Ijipt, n'l' avenjavenjo yě n'l'ovágisi.

14 Ifraim ařendiě nli noule mpolo; sambo e be tige intyinliě gore yě, nli ntyěmbá yě yo be fwinlizo nle Anyambiě yě gore yě.

EWONJO XIII.

1 Gw'agambi Isreěl, avegagi s'itataminla, ařendi' oku' wěmě *go* Isreěl; ndo gw'ařemiě *go* Beal, ayuwi.

2 Ndo věnlá wi fwema viaganlo, nla viaganlo, wi re panginla p'ikui yao ikanla si re janginlio pa, si syika yapupu, n'l' ikanla egálanli z'ikotizi saomě, sodu s'ijanja s'akěngěkěngě: wi bulia g'ojwanja wa so, inlē, mângi wi jir' inya wi ga zâmb' awányare.

3 Sambo wi be doanla g'evindi z'ibanga, nla ga ompěmbě w'ayenjinla wi piaganla, ga wulu yi pėvizo n'l'efizagěnge avila *go* nděkě, nla g'otutu avila gw' ekuma.

4 Ndo miě *pare* Jehova Anyambiě yá avila go ntye y' Ijipt, kâ amia anyambiě nyěnlě kao miě: kânde zyel' ozyunge kao miě.

5 ¶ Mi amienliâ gw' ig'ivolo, go ntye y'esyov' eřolo.

6 Egálanli z'orove wao, yenlá ařorizo wao: n'l' ařori wao n'l' irěmi yao y'avendi; yenlá re wi re deřanla pa miě.

7 Sambo m'be doanla gore wao ga liân: m'be ponla *wao* ga njěgâ go mpânla.

8 M'be datanla nla wao ga bear *yi re* junlo pa n'l'awantiě, ayarunla wao ikuga s'irěmi yao, řâřâ be nya miě wao ga liân: nyama y'iga yi be sazunlá wao.

9 Isreěl *o re* jiliza p'oku' wámě; ndo gore miě *nle* inungunli sâ.

10 M'be doanl' ogi wâ: omâ *ngwěnlě* *o re* kâ suuginlá gw' ink' impolo sa sodu are gw'í? n'l'iyěkěli yá yi bulio ulá inlē, vanli miě oga n'l'ivanginli?

11 Mi avenliâ oga gw' egunlu zam, n'l'arombě gw' ibendi sam.

12 Ipařa s'Ifraim si *re* koro pa; ibe sě si *re* jumbunlo pa.

13 Keřa y'omianto *o* sěli syáuge

yi be bia gore yě: azele onwā-nlōmē w'imia; kānde aloanlē oling' ola go mbora y'ijarunla s'awānla.

14 M'be dandunla wao avila go ngulu y'oronginlo; m'be sunginla wao avila gw' ijuwa: Ijuwa, m' be doanle vungi yā; Oronginlo m' be doanl' ijilizi sā; ikalua s'orēma si be jumbunlo avila gw' antyā mam.

15 Vanganle ajanl' ilonda gor' awareriē, ompunga wi bia avila go tāngwa nli nkombe, ompunga wi Jehova wi be bia avila gw'ig' ivo-lo, nli mbenle yě yi be kaminla, nl' evero zē zi be doanla kaka: e be bundakanl' injonli s'intyēnge sodu simbia.

16 Semeria be kalua ewoga; kānde are pava pa gore Anyambiē yě: wi be poswa nl'okwara, awānli wao wi be jarunlo s'imbiē, nl'anto' wao nl'ameme wi be jarunlo go gare.

EWONJO XIV.

1 Isreēl, vīnliā gore Jehova Anyambiē yā; kānde o re poswa pa nl'ibe sā.

2 Wānga nla wē agamba, aṽinliā gore Jehova: wulinliē inlē, Romb' ipava sodu, kā bānga zuē

nli nkēngā; yenlā azuē be pā, intya-go s'inlumbu yazyo.

3 Asyur be sunginla zuē, azuē bē panda gw' inkavala: azuē kē, azuē be bulinliā ijanja s'agā mazyo nyēnlē, inlē, *anluē nl'inya-mibiē sazyo: kānde awa' wi r'irerē fā w'alēng' ekēṽa nla wē.*

4 ¶ M' be jing' ijēruī sao, m' be tānda wao polo; kānde 'nlē, egunlu zam z'aṽinli' avila gore yě.

5 M' be doanla g' ompēmbe gore Isreēl: e be punjinla g' ilanga, agāgunli' irambi yē ga Lēbenōn.

6 Ampari mē mi be kēnda, nl' erangi zē zi be doanla g' erere zi āliv, nli nkango yē ga Lēbenōn.

7 Wao wi doanla g'odolongo w'iviri nyē wi be fwīnliā; wi be tola g'imba, nl' avunjīnla egālanli g'ogālī w'ivē; nkango yē yi be doanla g'ivē nyi Lēbenōn.

8 Ifraim e be bulia inlē, ande zi be fā denda miē nl'ikanla? mi are jāgā pa, nl'ayenlē; mi ar' egālanli g'itand' ivezyo. Ilondi yam yi dēngo avila gore wē.

9 O re nl' imia mande, inlē, e ga gotiz' isaan yīnlā? nl' okeli inlē, e ga gotize yo? kānde impānlā si Jehova si re gore, nl' ogore e be kanganla go so: ndo ivavisi yi bē poswa go so.

JOËL.

EWONJO I.

1 Igamba nyi Jehova ny' aṽienli gore Joēl y'onwa wi Pityuēl.

2 Yagānli nyīnlā, anlu' anlērā, kā poganlionli, anluē du anlaga wi ntye. Ndaga yīnlā yi re pila pa gw'Intyugu sanli, ge vanganle gw'Intyugu sa reri sanli?

3 Wulinlianli awanli anli g'ogwanja wa yo, kā awanli anli

bulinliā awanli yao, nl'awanli yao mbamba nyēnlē.

4 Eza zi r'ogu witākunla tiga pa, zo re nyo pa nl'osakampazyo; nl'eza zi re tigo pa nl'osakampazyo, zo re nyo pa nl'ogu wi re nli mia; nla za tigo nl'ogu wi re nli mla, zo nyo nl'imāndā.

5 Nlāngwanli, anluē yānga, kā denlanli; kā tonganli, anluē du

inyāngi s'ivě, g'onwanja w'iv' inyānla; kānde nyi re tenlo p'avila gw'agwanli manli.

6 Kānde inlāngā nyi re bia pa go ntye yam, ngulu, nli ntango fā, anā mao mi re anā mi liān, nla are agēgā mi liān mpolo.

7 Are bundakanla p'ogāli wam, nl'aromb' ebanda zi mponde yam: are panga pa yo tele, awala *yo*; ampari ma yo m' akalni pnpu.

8 ¶ Lenla g'izyali nyi re bāra pa pinda gor' onloñie w'erumbe sě.

9 Ijirinya s'inya, nl'ijirinya s'ijānga si re tenlo p'avila go nago yi Jehova; iminis' impolo, iminisě si Jehova lenl' iwāga.

10 Orove w'abundakanli, ntye yi denla; imba si bundakanla: iv'inyānla ny'akaminli, agali mi poa.

11 Yenlanli ntyānli, anlu' imbi-lo; ronganli anlně māngi pang' igāli y'ivě, g' oresi nli balě; kānde egombe zi tenla z'orove za bundakanla.

12 Agāli w'ivě w'ajomi, erere zi mponde za jomi; erere zi pomi-granět, oyila, kě, nl'erere zi oba, *vanganle* rere yodn yi re g' orove ya jomi: kānde igeḡa ya jomi avila gor' awa, w'anlaga.

13 Gekizauli ikni yanli mě, nl'alēnla, anluě iminisě: ronganli iminisě si ālta: yogo nlanlenli ogwera wodn nli syěsyěgě, anlne iminisě s'Anyambiě yam: kānde ijirinya s'inya, nl'ijirinya s'ijānga si re simbio pa avila go nago y'Anyambiě yanli.

14 ¶ Vanganl' esonge z'ornnda, alatanlo ombia w'orunda, latizauli anlērā nl'anlaga wi ntye *waodu* go nago yi Jehova Anyambiě yanli, kā denlanli gore Jehova,

15 Azile go ntyugu! kānde ntyngu yi Jehova y' atoenli piěřě, yi be bia g' oyilizo avila gore ny'O-ngulunguln mě.

16 Eḡerě zi tenlo gw'antya māzyo, *in*, igeḡa, nli mbia avila go nago y'Anyambiě yazyo?

17 Ilonda yi re bānla pa go ntye, inago si penjevenj' inya s'atoenli sintevo, inago s'inya si nyare sa syazyo; kānde imba sa bundakanli.

18 Inyama si tonga ande! ilemba y'inyare yi jenle njnke kānde si zye nl'inya; iñ, ilemba y'adāmbe yir' irevo.

19 Jehova, gore wě be denlo miě: kānde ogonli w'apezyi amanli m'iga, nl'ibaminla s'apezye rere yodu y'orove.

20 Inyama siga sodn si denla gore we: ilāṭi y'anlingo yodu ya poenli, nl'ogonli w'apezye rere nl'amanli modn m' iga.

EWONJO II.

1 Ronganl'orēru go Zaiōn, kā boginlanli mboginla go nombi yam y'ornnda: anlaga waodn wi ntye wi ga rataminla: kānde ntyngu yi Jehova yi bia, kānde y'atoenli piěřě;

2 Ntyugn yi mpiri nl'iwombe, ntyugu y'ivindi nli mpiri mpolo, g'oḡanga wi tnminlia gw'inomba: anlag'avolo nla wi ngulu; onlāngā mě wi pa pila nl'iñari, ge fā doanla onwēnlě onlāngā mě, *vanganle* gw'impmma y'inbanba sinyenge.

3 Ogonli wi pia go bosyo yao; nla go nyumi yao elongo zi dnmbula: ntye yi re ga utyaga yi Idēn go bosyo yao, nla go nynmi yao ig'ivolo irevo; iñ, zy'ezāma zi pera wao.

4 Ibownnli sao si re ga sibowunla s'inkaḡala; g'anlaga wa s'inkavala, yenlā be pula wao māngo.

5 Ga nyāngālě ya s'intyonle gw'intyai s'inomba, yenlā be dogwa wao, ga nyāngālě y'ibaminla s'ogonli wi pezye wuln g'anlaga wi

ngulu wi re kumanla pa gw'inkā-
ndā s'igāvi.

6 Go jenl'azyo mao anлага wi be
jenle nkazyā mbe: azyo modu mi
be kalua viāviā.

7 Wi be pule mango g'anlaga wi
ngulu; wi be pand' ogomba g'a-
nlaga w'igāvi; wi be kēnda omedu
gw'impānlā sē, kā w'ayonl' inkā-
ndā sao:

8 Zyel'omā pindi' oñāri; wi be
kēnda omedu go mpānlā yē: jā
w'aposwa g'okwara, wi be bānja-
nla.

9 Wi be kēndagēndaga go nka'
mpolo; wi be pul emango g'ozira,
wi be panda gw'inago; wi be ji-
nginlaga gw'asangala g' ofe.

10 Ntye yi be syugiazzyugia gw'a-
zyo mao; orowa wi be tataminla:
nkombe nl'ogwēli yi be jilanganla,
nl' igēgēni yi be simbi' ozange wao:

11 Nli Jehova e be kāgunl'inyoi
nyē go bosyo yi nkāndā yē: kā-
nde olako wē wi r'ompolo: kānde
are nli ngulu ayē o dend' igambi
nyē; kānde ntyugu yi Jehova yi
re mpolo, nl'ereria; mande be ku-
manla go yo?

12 ¶ Sambo vēnlā kē, bulie Je-
hova galuanli gore miē nl'irēmi
yanli yodu, nli peng' esonge, nl'e-
dingo nl'iwāga:

13 Kā jarunlanl' irēmi yanli, ndo
arang' ingāi sanli, kā kegwanli go-
re Jehova Anyambiē yanli: kānde
are nli nkēngā nl'ipoginla, e sile-
benda, nl'ombi' impolo, nl'ikalunliē
gw'ibe.

14 Mande o re kā mia ja e be
fwinlia, kē nige nkondi, nl'arig'
ozavinlo go nyumi yē; *vanganle*
ijirinya si nya, nl'ijirinya si jānga
gore Jehova Anyambiē yanli?

15 Ronganl' orāmbā go Zaiōn,
vanganl' esonge z'orunda, vanganli
olatanlo w'orunda:

16 Latiz' anlaga, yāmbunlie nkā-

ndā, latiz' anlērā, latiz' awanla, nla
wao wi jāng' ambēnle: onloñ' o jo-
mba e ga gāgwe avila go nāntye
yē, nl'onwanto avila go nāntye yē.

17 Iminis' impolo, iminisē si Je-
hova, wi ga lenle ntyā evungu
ntyā ālta, kā wao bulia 'nlē, Rig'
anlagi wā, Jehova, kā ava ijigi
sā go ntyānli, kā anlāngā pangi-
nla wao: mbulinli nde yi re wao
kā bulia gor' anlaga 'nlē, Anya-
mbiē yao are nla gwī?

18 Gambēnlē Jehova adoanle ṇa-
ndi go ntye yē, nl'avoginl' anlagi
wē.

19 Iñ, Jehova e be jivira, nl'a-
wulinli anlagi wē 'nlē, Vonanli,
m'be бага nluē imba, nl'ivē, nl'a-
gali, kā nluē jora nla yo: kā mi
avē panga nluē ntyānli gor' anlā-
ngā,

20 M'be tomba bo avila gore nluē
nkāndā y'igāvi yi nkāñi, nl'agē-
ndizē go ntye yi nkele ntevo, nl'o-
zyo wē go mbenle yi re go nkova
yi tāngwa nli nkombe, nli nyu-
mi yē go mbenle yi nkoṽa māri;
nl'ompunli wē wi be boywa, nl'a-
nlango miē ambe mi be boywa, kā-
nde are denda pa isaon impolo.

21 ¶ Ariānli ntye; yenlanli mbia
nl'igeṽa: kānde Jehova e be dend'
isaon impolo.

22 Ariānli inyaina s'orove: kānde
amanli m'ig'ivolo mi punjinla, kā-
nde erere zi janl' ilondi yē, mpo-
nde nl' ogālī wi kāgunlie ngulu yao.

23 Yenlanli mbia sambo, anlu'
awa wi Zaiōn, kā jenlanl' igeṽa
gore Jehova Anyambiē yanli: kā-
nde are nluē pa pa iningo inonga
nli nkēngā, nla e be pang' iingo
suminla gore nluē, iningo nonga,
nl' iningo nuunla g'ogwel' olonga.

24 Nl' indēkē sodu si be jonlia
nl'oresi, nl'imbor' ipiara si be poṽa
nl'ivē nl'agali.

25 M'be pa nluē y' impuñā yi r'

isakampazyo nya pa, ogu wi re n'limia, n'limândâ, n'ogu wi pama, nkândâ yam y'igâvi yi re miê toîna pa gore nluê.

26 Nla nluê be nya gw'ijenge, n'ayora, n'azuminl' ina nyi Jehova Anyambiê yanli, yi re denda p' isaan yi mamô gore nluê, kâ anlagi wam w'ayenle ntyânli.

27 Kâ nluê mia 'nlê mi are go gare yi Isreël, inlê miê nle Jehova Anyambiê yanli nla zyel'ojwênlê: n'anlagi wam wi be jenle ntyânli.

28 ¶ Be toa nê, m' be jir' Inlini nyam gor' izyonle yodu; n'awanlianli anloñie n'awanlianli anto wi be pâga, anlêrâ wanli wi be jilinlo inyilinlo, awanjâ manli mi be jenl' ijenla sa bore:

29 Nla kê gor' inyongo, nla gor' inyongo inyanto gw'intyugu mê m'be jir' Inlini nyam.

30 M'be teve lemba gw'irowa nla go ntye, ntyinla, n'ogonli nli nyêngâ y'otutu.

31 Nkombe yi be kalunlio go mpiri, n'ogwêli go ntyinla, ntyugu mpolo yi Jehova y'ereria viagaga râ.

32 Be doa nê, omedu o be fwelia gw'ina nyi Jehova e be sunginlo: kânde go nomba yi Zaiôn nla go Jeruselêm be doanl' isunginlo, ga nta re Jehova bulia pa, nli mbêi yi re tiganla pa yi be fwelio nle Jehova.

EWONJO III.

1 Kânde vonla, gw'intyugu mêsânla, nla gw'egombe mészânla, go be fâ бага miê mbwedi yi Juda nli Jeruselêm,

2 M'be datiz' anlângâ modu kê, azyonlia mo g'olânga wi Jiyosyafat, m'be sâzya nla wao gogo g'owwanja w'anlagi n'l'ijigi sam Isreël, yi re wao pazanganla pa gor' anlângâ modu, n'agere ntye yam

3 Wi re punga p'eganlo gor' anlâgi wam; nla v'ojwâ nloñie gw'e-voêvêvê, agol' ojwâ nwanto n'ivê, kâ wao jânga.

4 Iñ, ande zi re nluê nla miê, Taire, nli Zaidôn, nli ntye yodu yi Palêstin? anluê kâ fwintliza miê ngâkâ? jâ anluê fwintliza miê ngâkâ, nêganêga m'be fwintlize ngâkâ yanli go wonjo yanli;

5 Kânde anlu' are bânga pe syiki yam yapupu nla yatenlatenla, n'awânga gw'inago sanli s'anyambiê, yâmi yam vîa:

6 Awa kê wi Juda nla wi Jeruselêm anlu' are kola pa wao gor' Igrisians, kâ nlue tomba wao bo avila go nkoîi yao.

7 Vonla, m' be tomba wao avila go mbora yi re nluê kola pa wao, kâ miê fwintlize ngâkâ yanli go wonjo yanli mê:

8 M' be kola awanlianli anloñie n'anto go ntye y' awa wi Juda, kâ wao kola wao gore mângi Sebia, gor' anlaga wa bo: kânde Jehova are kamba pa yenlâ.

9 ¶ Vazanganlanli ndaga yinlâ gor' anlângâ; Gekizant' igâvi, nlângunli' anlaga wi ngulu, anlaga w'igâvi waodu wi ga syusye piêrê; wi ga vande gunlu:

10 Runlanl' imiangi yanli yi tumbe ntye gw'ikwara, n'ingâwâ sanli gw'agânga: omâ re dêla e ga wulie 'nlê, mi ajâli.

11 Latanlanli, n'âvia, anluê du anlângâ, kâ datanlanli ta vingovingo: gogo vang' anlâgi wâ wi ngulu suminla, Jehova.

12 Anlângâ ini ga yêmo, kâ mo bia g'olânga wi Jiyosyafat; kânde vâvâ be doanla miê go jêkêli' anlângâ vingovingo.

13 Vêlanl' osêlê, kânde ntyaga ya bândi: yogonli, zuminlanli; kânde mbore piarinla yi re rallie, ivâma nyi pova; kânde ibe sao s'apendi.

14 Sinkānda, sinkānda g'olānga w'ijēkēlia: kānde ntyugu yi Jehova yi re piērē g'olānga w'ijēkēlia.

15 Nkombe n'ogwēli yi be jilanganlio, n'igēgēli yi be simbi' ozange wao.

16 Jehova kē e be kungula go Zaiōn, n'agāgunl' inyoi nyē avila go Jeruselēm; irowa nli ntye yi be tataminla: ndo Jehova ayē *be doanl'* ijongunla s'anlagi wē, nli ngulu y'awa wi Isreēl.

17 Gambēnlē anlu' amia 'nlē, miē nle Jehova Anyambiē yanli, yi doanla go Zaiōn, nombi yam y'orunda: gambēnlē Jeruselēm e be doanl' orunda, kā agēnda w'aviaganla vāvā nyēnlē.

18 ¶ Be doanla go ntyugū mē, inlē, inomba si be syonlia iv' inyānla, nli sadomba pov' ambēulingo, n'lilāvi yi Juda yodu yi be pov' anlingo, kā evero kāgw' avila go nago yi Jehova, kā zo tēvīz' olānga wi Syitim.

19 Ijpt e be doanl' ewoga, nli Idom e be doanl' iga nyi nkele, go mbao gor' awa wi Juda, kānde wi re poviza pa ntyinla y'oñār' ogara fā, go ntye yao.

20 Ndo Juda e be doanla go kānlakā, nli Jeruselēm vā mbamba nli mbamba.

21 Kānde m'be jāmbunlie ntyinli yao yi re mi pa jāmbunlia: kānde Jehova e doaula go Zaiōn.

EMÖS.

EWONJO I.

1 Agamba mi Emös o vegagi nli māngi penjavenj' ilemba wi Tikoa, m'ayenlio ndē g'onwanja wi Isreēl gw'intyugu si Ūzaia oga wi Juda, nla gw'intyugu si Jeroboam y'ogwa wi Joas oga wi Isreēl, impuñ' imbanli isyugiazugia si ntye vīagaga rā.

2 Nl'awulič inlē, Jehova e be kungula avila go Zaiōn, n'agāgunl' inyoi nyē avila go Jeruselēm; n'aloanlo mi māngi penjavenj' adāmbe mi be denla, nli ntyai yi Kamēl yi be joma.

3 Yenlā bulie Jehova; gw'ipava ntyaro si Demaskūs, nla si nlai, m'be kegunl' *azyingo* ma yo; kānde wi re kila pe Giliad n'l'imiana yi kilina.

4 Ndo m'be toñi' ogonli go nago yi Hezečl, wi be pezy' inago s'impolo si Bēu-hedad.

5 M'be jonla kē ogomba wi Demaskūs, n'arenl' anlaga avila g'orove wi Aven, n'ayē o kote nkāgu avila go nago yi Idēn: n'anlaga wi Siria wi be kēnda simbwedi go Kūr, bulie Jehova.

6 ¶ Yenlā bulie Jehova; Gw'ipava ntyaro si Geza, nla si nlai, m'be keguul' *azyingo* ma yo; kande wa wāngi s'imbwedi imbvedi sodu, go pa wao go Idom:

7 Ndo m'be toñi' ogonli g' ozira wi Geza, wi be pezy' inago s'impolo sa yo:

8 M'be tenl' anlaga avila go Asdōd, n'ayē o kote nkāgu go Askilōu, m'be kegunl' ogā wam go sire Ikron: nli mbēi yi Filistins y'ariganli yi be pera, bulie Jehova Anyambiē.

9 ¶ Yenlā bulie Jehova; Gw'ipava ntyaro si Tairūs, nla si ulai, m'be keguul' *azyingo* ma yo; kānde w'a-

venl' imbwedi sodu go Idom, kâ w'avikiliâ ujeka y'oywängwë:

10 Ndo m'be toĩm'ogonli g'ozira wi Tairūs, wi be pezy'inago s'impolo sa yo.

11 Yenlâ bulie Jehova; Gw'ipava ntyaro si Idom, nla si nlai, m'be kegunl' *azyingo* ma yo; kânde agâmbiz' oywângië n'okwara, n'l'awal' ipoginla sôdu, n'egunlu zë za zazyunli ntyug' wedu, n'avenjavenjë egunlu zë pëkëpëkë:

12 Ndo m'be toĩm'ogonli go Timan, wi be pezy'inago s'impolo si Bozra.

13 ¶ Yenlâ bulie Jehova; Gw'ipava ntyaro s'awa wi Amon, nla si nlai, m'be kegunl' *azyingo* ma yo; kânde wi re jarunla p'anto n'l'ojwanla wi Gilëd, kâ wao dumbinla gw'izambi yao.

14 Ndo m'be baminl' ogonli g'ozira wi Raba, kâ wo pezy'inago sa yo, nli mboginla go ntyugu y'igâvi, ul'ogula go ntyugu y'efizagëngë:

15 Nl'ogi wao e be kënde mbwedi, ayë n'l'injalië së ta, bulie Jehova.

EWONJO II.

1 Yenlâ bulie Jehova; Gw'ipava ntyaro si Moab, nla si nlai, m'be këgunl' *egunlu* za yo; kânde avezyi pa y' oga wi Idom g'ombu.

2 Ndo m'be toĩm'ogonli go Moab, kâ wo pezy'inago s'impolo si Kiriât, nli Moab e be juwa nli nyângâlë, nli mboginla, ul' inyo ny' orâmbâ:

3 M'be tenl' oyëkëli avila go gare ya yo, nli jonl' injalië sodu n'l'ayë, bulie Jehova.

4 ¶ Yenlâ bulie Jehova; Gw'ipava ntyaro si Juda nla si nlai, m'be kegunl' *egunlu* za yo; kânde wi re pava p' ivanga nyi Jehova, kâ w'avenjavenj' isombi së, n'l'inoki sao s'avangi wao go fwema, gw'intyale s' aganganlago nle reri sao:

5 Ndo m'be toĩm'ogonli go Juda, kâ wo pezy' inago si Jeruselëm.

6 ¶ Yenlâ bulie Jehova; Gw'ipava ntyaro si Isreël, nla si nlai, m'be kegunl' *egunlu* za yo; kânde w' agol' orëti nli syika yapupu, n'l'oyunge gw'iwâra nyi ntyozyo;

7 Mângi pëguma go ntyëngë yi ntye gw'awonjo z'oyunge, agalunle mpânlâ y' okendekende: onloĩne nla reri yë wi be jinginla go ntyongo *mëmo*, go bundakaul' ini nyam ny'orunda:

8 Wi nanla gw'inlamba, yi re dimbinlo pa go panganla nli âlta edu, wi jâng' ivë ny'ogara go nago y' anyambië yao.

9 ¶ Yenlâ ayilizi mië Amoraite gw'azyo mao, elavinli z'avegagi g'oyila, nli ngulu g'imbimo; ndo mi ayilizi olondi wë avila gw'igono, n'l'irambi yë avila go ntye.

10 Mi aŋagi nluë kë avila go ntye yi Ijipt, agëndi' anluë agomi m' impum' anlai gw' igi' volo, go jige ntye yi Amoraite.

11 Nl' anlângunl' mië gw'awanliâ ivägisi, n'l'awanjâ manli Inazerait: Zyele yenlâ anluë awa wi Isreël? bulie Jehova.

12 Ndo anlu' avenl' Inazerait ivë go jânga; azomb'ivägisi nlë, Avâganli.

13 Vonlanli, mi are bangatio pa gore nluë, ga ntyonle yi re bangatio pa ralie n'l'ata.

14 Sambo ndogwaga yi be pera avila go nëganëga, n'l'ongnlungulu ayâlie ngulu yë, ge oma w' inyanga sunginl' oku'wëmë:

15 Nlâ yë kumanla ayë o nâz'elendinla; *n'l'ayë* o re n'l' ogolo nlëge azunginl' okuwëmë: ge yë o pande nkavala sunginl' oku'wëmë.

16 *N'l'ayë* o re n'l'evëmba gore mângi ngulu e be fanga tele go ntyugu më, bulie Jehova.

EWONJO III.

1 Yágánl' igamba nyinlá nyi re Jehova kamba pa g'ogwanji wanli, awa wi Isreël; gor'anlaga waodu wi re miē бага pa avila go ntye yi Ijpt, inlē.

2 Awē dadie awē re miē mia pa gw' imbuve si ntye sodu: sambo yenlá m'be jenlizā azyingo gw'ibe sâ sodu.

3 Aŵanli kâ kanganle nkândâ mo, kao wa kwezanganla?

4 Liôn yo kâ kungula gw'iga, yo nyama fâ? liôn nyango yo kâ tonga g'obulungu wē, yo y'agote zâma?

5 Nyânli yo kâ poswa go mondo go ntye, gogo azy' isinga? *omâri* kâ bange mondo go ntye, kâ yē *awáng'* ezâma du?

6 Orâmbâ wo kâ tongo go nka mpolo, kâ aulaga w'aria? kâ doanle ndaga mbe go nka mpolo, kâ Jehova doanla inlē, e denda *yo*?

7 Rēti Jehova Anyambiē e be dende mpângâ, ndo e kâgunlie rungu yē, yodu gor' inyongo sē ivâgisi.

8 Liôn y' akunguli, o be do' aria mande? Jehova Anyambiē akambi, mande kâ tig' ipâga?

9 ¶ Gerizanli gw'inago simpolo si Asdâd, nla gw'inago simpolo si ntye yi Ijpt, awulia inlē, Latanlanli ta gw' inomba si Semeria, nli vonla nyângâlē mpolo yi re go gare ya wao, n'l'ovangatio wi re go gare ya wao.

10 Kânde w'amie go janj' orēti, bulie Jehova, o kenje mbao n'l'ikwēra gw'inago sao.

11 Sambo yenlá bulie Jehova Anyambiē; Oloŵaloŵi *wi be* doanla vingo go ntye; kâ yē syonlie ngulu yâ avila gore wē, n'l' inago simpolo sâ si be kwéro.

12 Yenlá bulie Jehova; Ga nte bâng' ovenjavenji w'adâmbē ambē-

vanli ambanli g'ogwanla wi liôn, ge mbēi y'oroi; yenlá be tombo awa wi Isreël wi doanla go Semeria go ntulungu y'odo, ula go Demaskūs g'odo.

13 Yágânli, kâ takilianli go nago yi Jekâb, bulie Jehova Anyambiē, Anyambiē yi mbēli.

14 Gambēnlē, go ntyugu mē, yi be fwinlizi miē ipava si Isreël gore yē, m'be fwinlize kē âlta si Bēt-el: n'l'imengo si âlta si be tenlo, avoswa go ntye.

15 M'be bole nago y'enlomo, nli nago yi ntyanja; n'l'inago s'impunji si be pera n'l'inaga, s'impolo si be doa nli ntyai, bulie Jehova.

EWONJO IV.

1 Yângân' igamba nyinlá, anluē inyare si Beshan, si re go nomba yi Semeria, wi bangat' iyunge, wao wi jar' elēngē; wi bulinl' ivanginli yao nlē, Vaganli, kâ zuē jânga.

2 Jehova Anyambiē are tanga p'orango n'l'orund'iwē, inlē, vonla, intyugu si be bia gore nluē, inlē e be banga nluē n'alâwâ, n'l'awanli anli n'alâwâ.

3 Anluē be kâgwa gw'azegē, *nyar'* edu *songe* mârî; kâ nluē fâfâ so go nago mpolo, bulie Jehova.

4 ¶ Yagonli go Bēt-el go pava; wunlizanl' ipava go Gilgal; kâ baganl' ijirinyi sauli bang' edu nli mbēi *yanli* y'igoni impumi' edu iraro viaganlo:

5 Kâ pang' ijirinya s'akeŵa nli lēvén, kâ bulia nli takilia intyago simpagaga. Onlângâ wi tândo nluē, wo winlá anluē awa' wi Isreël, bulie Jehova Anyambiē.

6 ¶ Nla miē kē mi are nluē pa p'ijâmbua s'anâ gw'inukali sanl' impolo, nli but' inya gw' imbori sanli sodu: ge anluē pa fwinia gore mlē, bulie Jehova.

7 Nla mië kě mi are simbinla pa nluë ningo, *gw'avegagi* agwěli aměnlě araro gw'itenla: n'l'avangi mië ningo nāga go nka mpolo mări, kâ mië panga inlě y'anlāga go nka mpolo nyěnlě: iningo sanlāgag' ozamb' oñări, n'l'ozamba w'aroenl' iningo s'anlāga, w'ayomi.

8 Yenlā nkala mpolo mbanli *ge* ntyaro s'agěndagěndagi go nka mpolo mări, go jāng'anlingo; ndo wi jora: ge anluë pa fwinia gore mië, bulie Jehova.

9 Mi are bola pa nluë n'l'ijoma n'l'itowa: jā intyagi sanli, n'l'intyagi sanli s'igāli, nli rere yanli y'imponde, nli rere yi oliv y'abunla, ogu w'imia wi jiliza yo: ge anlu' avinia gore mië bulie Jehova.

10 Mi are бага pa gore nluë vunga ga ntyale yi Ijpt: awanjā manli mi are jonla pa wao n'l'okwara, n'l'awāng' inkavali sanli; mi are panga p'ompunla w'ikanji yanli bia kwanga gw'izāgunli yanli y'impombo: ge anluë pa fwinia gore mië, bulie Jehova.

11 Mi are bonla pa nluë bundu, ga n'tawonl' Anyambië Sādōm nli Gomāra, ndo anlu' are g'inyingilia nyi mpio nya tombo gw'inu: ge anluë pa fwinia gore mië, bulie Jehova.

12 Sambo, yenlā be dendinla mië wě Isreël: kānde m' be denda yenlā gore wě, gekiza go datanla n'l'Anyambië yā, Isreël.

13 Kānde vonla, ayě ovang' inomba, n'l'avang' ompunga, n'l'awulinl' oma nt' ar' ipikili sě, o pange mpiri y'ibanga, ayare wogo londui yi ntye, Jehova, Anyambië y'imběli, n'l'ini nyě.

EWONJO V.

1 Yāgānl' igamba nyinlā nyi re mië bānga pa gore nluë, *vanganl'* edingo, nago yi Isreël.

2 Izyali nyi Isreël ny'aposwi; e be fā nangwa nyěnlě; are biko pa go ntye yě; *zye'* om' ānāngunliě.

3 Kānde yenlā bulie Jehova Anyambië; Nka mpolo y'agěndi nli ntāzen yi be tiganle nkama, nla y'agěndi nli nkama yi be tiganl' igomi go nago yi Isreël.

4 ¶ Kānde yenlā bulie Jehova go nago yi Isreël, Wutanli mië, gamběnlě anlu' atola:

5 Awutanli Bět-ěl, nla jinginla go Gilgal, aviaganla go Birsyiba; kānde Gilgal e be kěnde mbwedi, nli Bět-ěl e be doanl' eza z'isyālā fā.

6 Wutanli Jehova, gamběnlě anlu' adoa bā; e vende todua g'ogonli go nago yi Josěf, n'l'ayiliza yo, oma fā nlima yo go Bět-ěl.

7 Ayě o kalunl' ijěkělia gw'ika-za, n'l'arig' orěti go ntye,

8 *Wutanli yě* o vang' igěgěnl' orāgenlo nli Oriān, n'l'agalunl' iviri ny'ijuwa, gw' ibanga, n'l'avang' oñanda mpiri n'l'ogwěra: o fey'anlingo mi mbenle, n'l'ayira mo g'ozyo wi ntye: Jehova n'l'ini nyě:

9 Ayě o jāliz' eza zi re bundakanla pa ta nla zi ngulu, yenlā zi re bundakanla pa, zi be sire mbora njāle.

10 Wi bikě o zěmbagi gw'iguge, wi numb' oma o kamb' orěti.

11 Vā re n'l'ijari sanli se re gor' iyunge, kâ nluë bānginlě aroanlo m'oresi: anlu' are noga p'inago n'l'ado mi mpanlago, udo anluë be doanla go so; anlu' are bēnla p'intyag' imbia s'ilonda, udo anluë be jāng' ivě nya so.

12 Kānde mi avoro ibunla s'ipavi sanli, n'l'ibe sanl' ipolo: wi kām-*biz'* agore, wi bāng' inoka, kâ wao tomb' oyunge avila g'ompo-*mbanla, avila go'rěti wao.*

13 Sambo oma w'okeli e be doaula dā gw'egombe mě; kānde zo egomb' eñe.

14 Wute mbia, ndo arang' ibe,
kâ nluē tola: yenlâ Jehova, Anya-
mbiē y'imbēli, be doanla nl'anluē,
ga nta re nluē kamba pa.

15 Vik' ibe, kâ tãnde mbia, kã
doanziz' ijëkëlia g'ompombanla :
vendetua Jehova Anyambiç y'imbë-
li e be poginle mbëi yi Josëf.

16 Sambo, Jehova, Anyambiē y'imběli, Jehova, abulia yenlā; Edingo zi *be doanla* gw'agala modu; kâ wao bulia gw'impânla indondui sodu, inlě Eñ! Eñ! kâ wao fweli' onlōmē o jombanla go denla, nl'olângā wi re nl'okeli w'edingo go tonga.

17 Gw'intyaga s'igáli sodu *be doanl'* edingo: kânde m'be kěnda pākāsā gore wě, bulie Jehova.

18 Azyili gore nluŋ yi bele ntyugu yi Jehova! ntyai nde yi *re* yo gore nluŋ? ntyugu yi Jehova yi *re* mpiri, n'ozange fa.

19 G'omâ fanga avila gore liõn,
kâ bear datanla n'ayẽ; ge jingi-
nle go nago, avit'ogâ wẽ g'ozira,
ka oñiamba nomẽ.

20 Owenja wi Jehova wi *be doanle* mpiri, nl'ozange fâ? vanganle mpiri inpolo', nl'ozange fâ go wo.

21 ¶ Mi bika, mi ped' intyugu
sanli s' intyago, m' be nunl' ida-
tanli sanli s' ekčva.

22 Vang' anluč ap' intyago sanli
s' ipezyo nla s' inyama m' be bā-
nga so; m'be nak' intyago si pe-
zyo sanli s' inyam' impâme.

23 Romba avila gore mič nyā-
ngālě y' ivandi yā: m' be jāgā
inyoi ny' intyambi yā.

24 Ndo ijékèlia si ga vove g'
anlingo, n'orėti g' olávi wi pova.

25 Anluč are pa pa mič ijiri nya
n'l'intyago gw' ig'ivolo agomi m'
impuma anlai, nago yi Isreėl?

26 Ndo anluč are toanla p' oka-
nja wi Molak yanli nli Tyiun
ikanl' isanli, ogëgënli w' anyambič

yanli, wa vanginlo nlu' iku' ya-
nli mē.

27 Sambo m' be panga nluē kē-
nda simbwedi go Demaskōs, bulie
Jehova, or' ina nlē, Anyambiē y'
imbēli.

EWONJO VI.

1 Azyile gore wao *wi re* duërë
go Zaiñn, avekelie nomba yi Se-
meria, *si fwelio* inlë, avolo më w'a-
nlângâ, gw'avili nago yi Isreël!

2 Viaganlanli go Kalne, kã je-
nlanli; avila vāvā kã kendaganli
go Hemat mpolo: kã suminlanli
go Gati y' Ifilistins: wi r'ambia
viaganlo n'l' anlângã minlã? g'iza-
mbi yao viaganlo ipenda n'l'izambi
yanli?

3 Anluě yi pange ntyugu y'ibe
do a bo, avang' iloanlo nyi mbao
go bia piěřě;

4 Wao wi nanla gw'ado m'i-
mpunji, nl'anyanyunl' ikui yaomē
gw'ado mao, nl'anya awa'dāmbe
avila g'olemba, nl'awa' nyare avi-
la go nago y'inyare;

5 Wi jenle mbia gw'inyoi nyi
ntyambi, *n'*avanginl' ikui yaomē
ya y'abeka, ga Devid.

6 Wi jang' ivě gw'intyčng' inya-
ngo, nl'ayir' ikui yaomě nl'ageľ
ambia mi nkango: ndo wi jenľ
ekčvā gw'ikāmbizo si Josěf.

7 ¶ Vēnla sambo wi be kēnda simbwedi ul'alongo wa kēnd' imbweddi, nli ntyago ya wao wi nyānyunl' ikui yaomē yi be tombo.

8 Jehova Anyambič are tanga
p'orango n! okuwēmē, bulie Je-
hova Anyambič y'imběli, mi bik'
onjělčnjělč wi Jekáb, n!avik' ina-
go s'impolo sč: ganibčnlč m'be su-
nginle nka mpolo n! ezám'edu zi
re go yo.

9 Be dao inlě, ja atiganl' igomi
ny' anloñe go nago mări, wi be
juwa.

10 Nli mbalo y'oma e be bângë, n'l' ayë o be pezyë, kâ yë kâgunle pa avila go nago, nla bulia gore yë o re gw' izamba zi nago inlë, *Re onwënlë* n'l'awë? kâ yë bulia inlë, nyawë. Gambënlë e be bulia inlë, Nlunj' ogwanli wâ: kânde azuë tet'ina nyi Jehova.

11 Kânde, vonla, Jehova e sombia, kâ yë bole nago mpolo n'l' azege, nli nago nyango n'l'igëla.

12 ¶ Inkañala so kâ pule mango gw' ido? *oma* kâ tumbe ntye *go-go* nli nyare? kânde anluë are kalunla ijëkëlia go ntyua, n'l' olonda w'orëti gw'are mi hëmlak.

13 Anluë yi jenl' igeva go ndaga yi syâlâ fâ, wi bulia inlë, Azuë pa bâng' imengo n'l' ingulu sazyo më?

14 Ndo vonlanli, m' be nângunla nluë inlângâ, nago yi Isreël, bulie Jehova Anyambië y' imbëli; wi be kâmbiza nluë avila go jinginla yi Hemat g' olâvi w' ig'ivolo.

EWONJO VII.

1 Yenlâ re Jehova Anyambië tuminia pa mië; nla vonla, are panga p'isakampazyo gw'ipakilia s'ipunjila s'ampari mi nuunla; nla vonla, *yo* nle ampari anluunla oga vïa nli sua.

2 Nl' aroenli wao vïa nli tenl' amanli mi ntye, awuli mië nlë, Jehova Anyambië, nyeza, mi akwenlâ nkâlâ: Jekâb e be nângwa nla mande? kânde ar'oywango.

3 Jehova agalunli go ndaga yinlâ: Yi be doanla, bulie Jehova.

4 ¶ Yenlâ re Jehova Anyambië tuminia pa mië: vonla, Jehova Anyambië, e fwelio go sâza n'l'ogonli, kâ wo pez' orâng' ompolo, nla nye mbëi.

5 Be bulia mië nlë, Jehova Anyambië, loa duërë, mi akwenlâ ukâlâ: Jekâb e be nângwa nla mande? kânde ar'oywango.

6 Jehova agalunli go ndaga yinlâ: Yinlâ yi be doanla kë, bulie Jehova Anyambië.

7 ¶ Yenlâ aruminlië mië: nla vonla, Jehova agumanli g'ozira wi re *pango* pa n'l'ogâli w'egënlizo, n'l'ogâli w'egënlizo g'ogâ wë.

8 Nl'awulinlio mië Emös, nle Jehova inlë, o jenl'ande? Nl'awuli mië inlë, Ogâli w'egënlizo. Be bulie Jehova 'nlë, Vonla, m'be dimbinl' ogâli w'egënlizo go gare y'anlagi wami Isreël: m'be fâ piaganla gore wao nyënlië:

9 Nle mbora ndondui yi Aisak yi be doanl' ewoga, n'l'inago si syânâ si Isreël si be doanla si ntevo; kâ mië kumanla go sire nago yi Jiroboam n'l'okwara.

10 ¶ Amazaia yi minisë mpolo yi Bët-ël, aroñl' igende gore Jiroboam y'oga wi Isreël, inlë, Emös are bonda pe mondâ gore wë go gare yi nago yi Isreël: ntye yi zye nli ngulu yi penjavenj' agambi mië modu.

11 Kânde yenlâ bulie Emös, Jiroboam e be juwa n'l'okwara, nli Isreël rëti e be bângo mbwedi avila go ntye yao më.

12 Amezaia awuli kë gore Emös, awë ovâgisi, gëndaga, vânga go ntye yi Juda, kâ ny'inya gogo, kâ pâga gogo:

13 Ndo aâa pâga nyënlë go Bët-ël: kânde *yo nle* mbora y'oga y'isavinla, nla *yo nle* mbora y'oga y'ijëkëlia.

14 ¶ Be jivire Emös gore Amazaia, mi pegag' ovâgisi, ge onwâ w'ovâgisi; ndo mië oma w'olemba, n'l'omâ kuminl' ilonda yi sikemore:

15 Nl'awângio mië nle Jehova gw'azongi mië olemba, n'l'awulinlio mië nle Jehova 'nlë, Gëndaga go pâginle mângi yami Isreël.

16 ¶ Sambo vënlâ yâg' igamba nyl Jehova: O bulia 'nlë, a vâ pâ-

ga nyēnlē g'owanja wi Isreēl, avel' igambi *nyā* go nago yi Aisak.

17 Sambo yenlā bulie Jehova; Owwanto wā e be doanl' eṽoṽe-ṽoṽe go nka mpolo, awanliā anlo-ṁe n'l'anto, wi be poswa n'l'okwara, kā ntye yā kero n'l'ogālī; o be juwa go ntye yi re fevizo pa: nli Isreēl e be kēnde mbwedi go ntye yē.

EWONJO VIII.

1 Yenlā re Jehova Anyambiē tuminlia pa miē: nla vonla, otonda w'ilonda yi ntyanja.

2 Nle be bulie 'nlē, Emōs o jenl' ande? Abulia miē nlē, Otondo w'ilonda yi ntyanja. Be bulinlio miē nle Jehova 'nlē, Ntyai y' abienli gor' anlagi wam wi Isreēl; m' be fā piaganla gore wao nyēnlē.

3 Vanda yi nago mpola y'Anyambiē yi be doanle mboginla go ntyugu mē, bulie Jehova Anyambiē: *be doanle* bende yenge go mbori edu; wi be punga yo mpānlaga dā.

4 ¶ Yāgānli nyinlā anluē yi mē-nle lēngē, vanganle go pange lēngē yi ntye poswa,

5 Inlē, Ogwēl' owānla wi be ni-ṁe ntyugu nde, kā zuē kol' imba? nli syānā, kā zuē kenj' oresi, avang' egēnlizo ezango, nli syēkel mpolo, avang' ododo w' inoka go pita?

6 Kā zuē kol' iyunge vā syika yapupu, nli lēngē gw' iwāra nyi ntyozyo, nla gole ukizi y'oresi?

7 Jehova are tanga p'orango n'l' onjēlēnjēlē wi Jekāb, Rēti m' be devanl' ijanji sao.

8 Ntye yi be syugazyuga go ndaga yinlā, kā omedu denla o doanla go yo? kā yo panda ralie ga ntonda ge ijambunlia s' anlingo; kā yo falo alāminlio, g'ijambunlia s'I-jipt.

9 Be doanla go ntyugu mē, bulie

Jehova Anyambiē, inlē, m' be pange nkombe poswe nkombanyondo, kā miē jilanginle ntye oṁand' ompolō;

10 M'be kalunl' intyago sanli gw'ambāga, nli vandi yanli yodu gw'edingo; m' be bage sēsēkē y'inlamba gw'ina yodu, n'l'akanga go wonjo yodu: m' be panga wo g'i-wāga ny' owvanl'omo, n'l'intyai ya go ga ntyugu yi nonle.

11 ¶ Nla vonlanlī, intyugu si bia, bulie Jehova, Anyambiē m' be toṁe njanla go ntye, arange njanla mpolo y'inya, g'esyove z'anlingo, ndo yi jāgā agamba mi Jehova:

12 Wi be kanganlaga avila go mbenle agēnda go mbenle, avila go nkāmi vanganle go tängwa nli nkombe, wi be kēnda go but' igamba nyi Jehova, kā w'alēnga nyo.

13 Go ntyugu mēyā azyali ambia, n'l'awanjā wi be kwa sike n'l'esyove.

14 Wao wi tang' orango vā mbe yi Semeria, awulia inlē, anyambiē yā y'oganla, Dan are bā; n'l'oulāngā mē wi Biir-syiba wi re bā; wi be poswa, kā w'avā kumanla nyē-nlē.

EWONJO IX.

1 Mi ayenli Jehova kumanla pa go alta: be buliē 'nlē, Wol' enlo' ṁiē zi nago gw' igonlo, kā amēngā syugazyuga: kā tenla mo go wonjo, modudu; m' be jonle mbēi nuunla n'l'okwara: ayē o pera gore wao, avere, n'l'ayē o tola gore wao e be sunginlo.

2 Vanganle wa tumba gw' ilombo, ogā wam wi be bānga wao; gogo; vanga w' apanda g' orowa, m' be syonlia wao go ntye.

3 Vanganle w' asyāmbunla go ntyai yi Kamēl, m' be buta, agāgunla wao gogo; vanganle w' ajumbunlo avila g'ozyo wami go mbenle ntye, gambēnlē mi asombi oṁamba, kā wo ta wao:

OBADAIA.

4 Vanganle w' akēnda simbwedi gw' azyo m' iloṽaloṽi yao, gambēnlē mi asombi okwara, kâ wo jiliza wao: m' be doṽi' antyâ mam gore wao gw' ibe, ndo aranga gw' ambia.

5 Nli Jehova Anyambiē y' imbēli nle yē o bwate ntye, kâ yo jangiulia, nla waodu wi doanla go yo wi be denla: kâ yo pandinla g' ijam-bunlia s' anlingo; kâ yo niṽizo g' ijambunlia s' Ijipt.

6 *Nle yē* o nlog' indēkē sē g' orowa, n' alēnge mbēli yē go ntyē; ayē o fwelia anlingo mi mbenle, ayira mo g' ozyo wi ntye: Jehova n' ini nyē.

7 Anlu' azye g' awa wi Ityopia gore miē, awa wi Isreēl? bulie Jehova. Mi azye kâgunle Isreēl avila go ntye yi Ijipt? nli Ifilistins avila go Kaftâ, nli Isirians avila go Kūr?

8 Vonla, antyâ mi Jehova mi *re* gw' inlângâ nyi janj' ibe, m'be jiliza nyo avila g' ozyo wi ntye; kao, be doanla mi ayilize nago yi Jekâb via, bulie Jehova.

9 Kânde vonla, m'be sombia, m'be sēviē nago yi Isreēl avila gor' anlângâ modu, ga nte kanjunlo *imba*

gw' eganjunla, ge vanganle intyâ imo ny' avoswe go ntye.

10 Anlag' aṽe w'anlagi wam wi be juwa n' okwara, wi bulia inlē, Ibe si zyele nli ngulu yi bānga ge dega zuē.

11 ¶ Go ntyugu mē, m' be tombin' okanja wi Devid wi re poswa pa, n' anlunj' azege ma yo; m'be nāngunl' ikanji yē, m' be fā noga yo g' intyugu inonga.

12 Kâ wao jige mbēi y' atiganla yi Idom, n'anlângâ modu, mi fwe-lio gw' ini nyam, bulie Jehova yi denda sinlâ.

13 Vonla intyugu si bia, bulie Jehova, inlē omâ tumbe ntye e be kot' omâ tenla, n' omâ jar' ilonda y'ivē, ayē o bēnl' ilonda n' inomba si be twezinn' ivē ny' onligi, nli sadomba yodu yi be jangiulia.

14 M' be fā bag' imbwedi s' anlagi wam wi Isreēl, kâ wao nlog' inkala si re jilizo pa, n' ayiga *so*; wi be bēnl' intyaga s' ilonda y' ivē, n' ayāng' ivē nya *so*; wi be bēnla kē intyaga, any' ilonda ya *so*.

15 M'be bēnla wao go ntye yao, kâ s' aṽâ todunlo nyēnlē go ntye yao y' avenli miē wao, bulie Jehova Anyambiē yâ:

OBADAIA.

EWONJO I.

1 Nyilinlo yi Obadaia. Yenlâ bulie Jehova Anyambiē g'onwanja wi Idom; Azu' are jâgâ pa utyango avila gore Jehova, n' oṽā-ṽi wi re toṽo pa gor' anlângâ, Nlangwanli, kâ zuē kumanla gore yē gw' igâvi.

2 Vonla, ini are kângiâ pa gor' anlângâ: o re pēdio pa polo.

3 ¶ Ekale z'orēmi wâ zi re temizâ pa, awē o doanla gw' ado

mi re jarua pa, o re n' iloanlo nyē gw' igonlo; o bulia g' orēmi wē 'nlē, O be syonlia miē go ntye ma-ndē?

4 Vanganle o pendi' *oku' wāmē* ga ngwanyânli, jâgâ oma doṽia ikundu nyâ gw' igēgēnli, avila ṽā-ṽâ m' be syonliâ, bulie Jehova.

5 Jâ ife y' abia gore wē, jâ igwē-risi ogwēra, (ntenlinle ude yi be tenlo wē!) wi tâ jufa kao w' ajora? jâ māngi wi datiz' ilonda y' ogâli

w' abia gore wě, w'arigize ilond' *imičwá?*

6 *Isaon* yi Isâ yi re kělagělo pa sě! isaon yě y' iyumbunlo yi re buto pa sě!

7 Anloñie waodu w'alatanli nl' awě w' abiezâ *koanga* g'okumba, mângi w'avegagi nl' awě nl' añě-nje w'atemizâ, agečâ; *mângi wi nya inyi* sâ w' apurinliâ mondo: *zyel'* oñiari o re nla sikotiza.

8 Go ntyugu měyanlâ, bulie Jehova, m' be jiliza vanganla *anlaga* w'imia avila go Idom, nl' ikotiza avila go nomba yi Isâ?

9 *Mângiâ* wi ngulu, Timan, wi be sum' akete, go ntinla 'nlě, omedu go nomba yi Isâ e be jilizo nli njonlago.

10 ¶ G'ojwanja wi mbao *yâ* gor' ojwângiâ Jekâb, o be pugo nle ntyanli, kâ wě tenlo go kânlakâ.

11 Go ntyugu y' agumanliâ g'ozamb' oñiari, go ntyugu y'aroanl' agěnda imbwedi isâzyě sě, nl' ayi-nginl' agěnda gw'aguge mě, nl'avung' eganlo go Jeruselēm, vanganle o *vegagi* g'oñiari gore wao.

12 Tâtâ o poula go ntyugu y'ojwângiâ go ntyugu y'aroenlě ogěnda; ge nlâ wě jenl'igečâ gor' awa wi Juda go ntyugu y' ijilizi sao; ge nlâ wě kamba nl'ekale go ntyugu y'azyile.

13 O tâ jinginla gw'iguge nyi mângi yam go ntyugu y'azyile mao; iñ, o tâ poula gw'ikâmbizo sao go ntyugu yi njuke yao, nlâ kot'agumbi mao go ntyugu y'azyile mao.

14 Nlâ wě kumanla gw'amarakanollo m'impânâ go tenla mângi waveri; nlâ wě pinla wao w'ariganli, gore yě go ntyugu y'azyile.

15 Kânde ntyugu yi Jehova yi re piěre gor' anlângâ modu: ga nta re wě denda pa, yenlâ be dendinlo wě: ipi sâ si be fwiniia gw'ewonjo zâmě.

16 Kânde ga nta re nluě jânga pa go nombi yam y'orunda, *yenlâ* be jângag' anlângâ pěkěpěkě; iñ, wi be jânga, kâ wao mēnla, kâ wao doanla ga nta re wi doanla nli m̄ari.

17 Ndo go nomba yi Zaiōn be doanl' idandunlo, gogo be doanl' orunda; nli nago yi Jekâb yi be niv'ijigi sao.

18 Nago yi Jekâb yi be doanl' ogonli, nli nago yi Josěf s'ibaminla, kâ nago yi Isâ ekumu, wi be bakiza gore wao, ayiliza wao; kâ ariganl' oma go nago yi Isâ; kânde Jehova are bulia pa.

19 Nla *wao* w'olomba wi be nlive nomba yi Isâ; nla *wao* w'odědě y'Ifilistins: kâ wao niva itoče si Ifram, nl'itoče si Semeria: Běnjěmin e be nlive Giliěd.

20 Nl'imbwedi s'imběli sinlâ s'a-wa wi Isreěl, wi be nlive mângi Kenenait, vanganle go Zerěfati; nl'imbwedi si Jeruselēm, si *re* go Sěfarad, si be nliw'inkala s'olomba.

21 Nl'izyunge yi be bia go nomiba yi Zaiōn go jěkělie nomba yi Isâ; nl'inlângâ nyi be doanla nyi Jehova.

JONA.

EWONJO I.

1 Věnlâ igamba nyi Jehova ny'avienli gore Jona y'ojwa wi Amittai, inlě,

2 Gumanla, gěnda go Niniva, nka mpolo měyâ, kâ tonginla yo; kânde ibe sao s'apandi gore miě.

3 Ndo Jona agumanli go fanga

go Tarsis avila g'ozyo wi Jehova, n'l'azuminla go Joppa; n'l'alëngië owatanga wi kënda go Tarsis: ye-nlâ avenlië ipa s'ogëndâ, n'l'azuminla go wo, go kënda nla wao go Tarsis avila g'ozyo wi Jehova.

4 ¶ Ndo Jehova aroñi ompung' ompolo go mbenle, n'l'aroenl' ogul' ompolo go mbenle, yenlâ owatanga w'aroenli go jila.

5 Arienli mângi owatanga, aro-ng' omedu gor' anyambië yë, aṽal' igumba ny'avegagi g'owatanga go mbenle go javuria yë nla wao. Ndo Jona aluo asuminli g'ompulungu w'owatanga; anlaula bu, antyâvinlâ ampolo.

6 Yenlâ aṽienli ngâwë y'owatanga gore yë, awulinlië 'nlë, o pivia së, awë onlanlisi? nlângwa, ṽeli' Anyambië yâ, vendetua Anyambië e be pikilia zuë, kâ zu'ayüwa.

7 Awuli' omedu gor' oganganlo wë 'nlë, oviro, azuë pung' eganlo, kâ zuë mie ntinla ya mande yi *re* njuke yinlâ gore zuë. Nl'avungi wao eganlo, n'l'agwenl' eganlo gore Jona.

8 Be bulinlia wao yë inlë, Wulinlia zuë, kâkâlâ, ntinla y'omâ *re* бага p'ibe sinlâ gore zuë; evilo zi janjo ndâ ande? o pila gwî? inlângâ nyâ mande? Anlagi wâ wamande?

9 Nl'awulinlië wao 'nlë, mië onjwâ Hibru; mi tie Jehova, Anyambië y'orowa, y'avangi ntyuṽa, nli *ntyë* yakaka.

10 Nl'arienl' anloñie n'l'itia sipolo, awulinlië inlë, o *re* denda p'osaon winlâ së? kânde anloñie w'amienli inlë, aṽangi avila g'ozyo wi Jehova, kâ aluo abulinli wao.

11 ¶ Be bulinlia wao yë inlë, Azuë ga lendâ së, kâ mbenle dimbinla zuë odëmbë? kânde mbenle y'abendi viaganlo n'l'aroenli isinga sipolo s'ogula.

12 Nl'awulinlië wao 'nlë, Wanganli mië, kâ falanli mië go ntyuṽa; kâ mbenle dimbinl' odëmbë gore nluë: kânde mi avoro 'nlë ogul' ompolo winlâ wi *re* gore nluë g'o-ṽwanji wani.

13 Ndo anloñie w'anlugi polo go bag' owatanga go ntye; ndo wi jalia; kânde mbenle y'aṽendi, n'l'azing' ogula gore wao.

14 Yenlâ arongi wao gore Jehova, awulia 'nlë, Jehova kâkâlâ ariga zuë juwa gw'emënlâ z'oma winlâ, azâziza zuë ntyinla y'ogara fâ: kânde awë Jehova o *re* denda pa ntândinli yâ.

15 Yenlâ awângi wao Jona, awalë go mbenle, n'l'arigi mbenle benda.

16 Arienli anlaga Jehova polo, ayiri wao ijirinya gore Jehova, avanganl' impanganlo.

17 ¶ Ndo Jehova aluo akekizi eṽërë evolo go mënle Jona. Nl'avegagi Jona gw'iwumu ny'eṽërë ntyugu ntyaro n'l'igwër' iraro.

EWONJO II.

1 Nl'agwenli Jona Jehova Anyambië yë inkâlâ avila gw'iwuma ny' eṽërë,

2 Awulia inlë, mi arongi ntinla n'l'azyingo mam gore Jehova, ayâginlo yë mië; avila go gare y'ilombo mi arongi, n'l'ayâgâ wë inyoï nyam.

3 Kânde o *re* fala pa mië g'orânga, go garegare yi mbenle; intonda s'avingwavingwi mië: antombinli mâ n'l'ikevi yâ yodu y'anlâganli mië.

4 Nl'awuli mië inlë, mi are falo pa avila gw'antyâ mâ; vanga nlânâ m'be fâ poula go nago yâ y'orunda.

5 Anlingo m'avingwavingwi mië, *vanganle* gw'inlinla: orânga w'anlâgi mië vingovingo, inkunlâguula sa gor' ewonjo zam.

6 Mi azuminli gw'intye s'iniomba; ntye n'l'igoro yë y'agombinli mië go kânlakâ; vanga nlânâ o *re* бага

EWONJO IV.

p'emēnlā zam avila gw'ibānla, Jehova Anyambiē yami.

7 Gw'agwenl' inlinli nyam oge go gare yam, mi ayonginli Jehova: nl'inkālā sam s'ayinginli gore wē, go nag'wā y'orunda.

8 Wao wi penjavenj' isaon y'ino-ka, wi fale nkēngā yaomē.

9 Ndo m'be jir'inya gore wē nl'inyoi nyi p'akevā; m'be pe eza zi re miē panganla pa. Isunginla si re gore Jehova.

10 ¶ Agambi Jehova nl'evērē, nl'arovi zo Jona go ntye yakaka.

EWONJO III.

1 Nl'aŋienl' igamba nyi Jehova gore Jona nyāngā y'imbanli, inlē,

2 Gumanla, gēnda go Nineva nka mpolo mēyānlā, agambinla yo ikambinla si sombia miē wē.

3 Yenlā agumanli Jona, agēnda go Nineva, ga nta r'igamba nyi Jehova. Nineva avegagi nka mpolo mē y'ogēndā wi ntyugu ntyaro.

4 Nl'avakili Jona go jinginla go nkala ogēndā wi ntyugu māri, nlarongiē, inlē, Atiganl' agomi n'inyentyugu anlai, gambēnlē Nineva ajilizo.

5 Yenlā ayiviri māngi Nineva ayivira Anyambiē, nl'aŋang' epenge-songe, awār' onlamb' onlāmbē, avila gor' omā mpolo mē agēnda gor' ojwango miē gore wao.

6 Kānde igamba ny'aŋienli gor' oga wi Nineva, kā yē kumanl' avila gw'eki zē, alimbil' onlambi wē, avug' okuwēmē nl'onlamb' onlāmbē, aloanla tu g'ombu.

7 Nl'agambizē nyo go kerizo go Nineva yodu, nl'ivanga ny'oga nli nlaŋi yē, inlē, Arig' oma ge nyama, ipa, ge olemba, demb' ezāma: ariga wao nya, ge jāng anlingo.

8 Nd' oma nli nyama ga vugo nl'onlamb' onlāmbē, aronga nli ngulu gor' Anyambiē: iŋ, wi ga vize ome-

du avila go mpanli yē mbe, nl'avila go mbao yi re gw'agā mao.

9 Mande o re kā bulia vendetu' Anyambiē kā fwiza nl' agalunla, nl'alubua avila gw'egunlu zē z'eria, inlē, azu' avera.

10 Nl'ayenl' Anyambiē ijanji sao, inlē, wa fwizi avila go mpānlā yao mbe; nl'agalunli Anyambiē avila gw'ibe s'awulio ndē inlē, e be dendinla wao; kā yē avā denda so nyēnlē.

EWONJO IV.

1 Nd'osaon w'aŋendizi Jona mbe-ndizi mbe, nl'aŋendiē egunlu evolō.

2 Nl'agambinlē gore Jehova, nl'awulia 'nlē, kākālā Jehova, nyinlā nyi pegag' igambi nyam, gw'aluo miē go ntye yam? Yenlā avā fangi miē go Tarsis: kānde mi amienli 'nlē, awē Anyambiē y'ikēsyi, nl'ipoginla, sile benda, nli nkēngā mpolo, nl'ikalua avila gw'ibe.

3 Yenlā sambo, Rera, kākālā romb' eŋmēnlā zam avila gore miē; kānde re mbia gore miē go juwa viaganlo nli doanla bā.

4 Be bulie Jehova 'nlē, O denda mbiambiē go benda?

5 Nl'agāgwi Jona avila go nka mpolo, aloanla g'ozamba wi tāngwā nli nkombe go nkala, nl'anlogiē vāvā okanja, nl'alolanliē gogo zoli gw'iviri, go jenla ute be toa go nkala.

6 Jehova Anyambiē avangi mbambi, avanga yo panda gore Jona, go doanl'iviri gw'ewonjo zē, go sunginlē avila gw'ekēvi zē. Ayenli Jona igev' ivolo g'ojwanja wi mbambi.

7 Ndo Anyambiē agekizi ogu gw'arāngwi nkombe ibang' iŋmāri, awole mbambi kā yo juwa.

8 Nl'aroenli gw'arāngwi nkombe, Anyambiē agekiz' ompung' oyāle wi bolo; nl'awoli nkombe gw'e-

MAIKA,

wonjo zi Jona, agw'oge, n'avelē juwa, awulia 'nlē, *re* mbia gore miē go juwa viaganlo nli doanla bā.

9 Nl'awulinli Anyambiē Jona inlē, Odenda mbiambiē go benda g'oywanja wi mbambi? Nl'awuliē 'nlē, mi denda mbiambiē go benda, *vanganle* go juwa.

10 Nl'awuli Jehova 'nlē, o re po-

ginla pe mbambi, yi re wē o pa janjinla yo, ge pomiza yo; y'avomī g'ogwera, nl'avera g'ogwera.

11 Mi azye nli ngulu yi tige Nineva, nka mpolo mēyānlā, yi re viaganlo nli nkama nl'agomi mi ntāzen ambanli m'anlaga wi re w'amie ogā nloīmīē, ge onyantwē, nla *ke* vuginlia yenge.

MAIKA.

EWONJO I.

1 Igamba nyi Jehova ny' aŋienli gore Maika yi Morastyait, gwi'ntyugu si Jotham, Ehaz, nli Hēzikaya aga wi Juda, ny'ayenlio ndē g'oywanja wi Semeria nli Jeruselēm.

2 Yāgānli, anlaga waodu; voganlinonli ntye, nl' ibunla sa yo: Jehova Anyambiē e ga loanl' oyenli g'oywanji wanli, Jehova avila go nag' wē y'orunda.

3 Kānde vonla, Jehova e kāgwa avila go mboriē, e be suminla, ayara go wogo londui yi ntye.

4 Nl'inomba si be janginlio g'odolongo wē, nl'idēdē yi be janginlia g'eponga g'ogonli, g'anlingo mi jiro go mbora y'ololoŋa.

5 Kānde isaon yinlā yodu yi re g'oywanja w'ipava si Jekāb, nla g'oywanja w'ibe si nago yi Isreēl. Ipava si Jekāb ande? arange Semeria? wogo londui yi Juda ande? Aranga Jeruselēm?

6 Sambo m'be pange Semeria g'okondo w'orove, nla g'owāngā wi ntyaga, nla m'be jira' ado ma yo g'odēdē, kā miē bounli' azanga ma yo.

7 Ikanla si panlo sa yo si be māgunlo si mbēi, nl'ipa sa yo, si be pezyo nl'ogonli, nl'ikanla sodu sa yo m'be jiliza so: kānde e datiza so

nl'ipa s'ēŋōŋe, nla si be fwintia gw'ipa s'ēŋōŋe.

8 Šambo m'be denla nl' aronga; m'be kēnda tele nl'ovāzi; m'be tonga g'imbāma, nli denla ga kuru.

9 Kānde evori zē z' ayālie jingo; kānde z'abienli go Juda; are bia pa g'ompombanla w'anlagi wam, go Jeruselēm.

10 ¶ Arakilianli yo go Gath, alenlanli du; go nago yi Afra, gaval' okuwāmē go ntyēngē.

11 Ūiaganlanli anluē iloanla yi Šāfa, nli ntyānli yāmē g'obue; iloanla yi Zeanan yi bā du gw'edingo zi Bēth-ezēl; e be dēnga gore nluē mbora yi doanla.

12 Kānde iloanla yi Meroth y'avinginli go mbia; ndo mbe y'azuminli avila gore Jehova, g'ompombanla wi Jeruselēm.

13 Awē oloanla wi Lākis, gorinle ntyonle go nkavala nēge: ayē nl'ipakilia s'ibe gor' oywā manto wi Zaiōn: kānde ipava si Isreēl s'alēngio gore wē.

14 Yenlā o be pe mpago go Morēsyēth-gath: inago si Akzib si *be doanl'* inoka gor' aga wi Isreēl.

15 Vanga nlānlā, m'be bag' oyigisi gore wē, Oloanla wi Morēšya; e be bia gw' Adālam ivenda nyi Isreēl.

16 Vang' ikanga, kā tenl' itue, g'oywanja w'awanliā alēle; vend' ika-

EWONJO III.

ng' inyâ ga ḡwanyânli; kânde w'a-
këndi simbwedi avila gore wê.

EWONJO II.

1 Azyile gore wao wi kenj' ibe,
ayanj' ibe gw' ado mao! ja owe-
nja w' ajenja, wi denda so, kânde
si re go ngulu y' agâ mao.

2 Wi tânginl' intyaga, awânga
so nli mbao; nl' inago, nl' awâ-
nga so: yenlâ pitakanla wao oma
nli nag'wê, vanganl' oma nl' ijigi
sê.

3 Sambo yenlâ bulie Jehova; vê-
nlâ mi bonde mondâ mbe go nago
yinlâ, yi re nluê ayâlie tombinl'
impele yanli; nlâ kanganla nl'
ekale: kând' egombe zinlâ zi re
eêve.

4 Go ntyugu mēyâ oma be kove
nkogo gore nluê, alenla edingo evo-
lo, awulia 'nlê, Azu' akwêrio polo;
are kalunlia pa mbêi y' anlagi
wam: are tomba pa yo gore miê
sê! nkegwaga are kera p' intyagi
sazyo.

5 Sambo o be doanla nl' oma o
be pung' ogulu nl' eganlo go nkâ-
ndâ yi Jehova.

6 Avâganli, bulia wao gore mâ-
ngi pâga: 'wi be pâginla wao, kâ
w' awânge ntyânli.

7 ¶ Awê o fwelîo 'nlê, nago yi
Jekâb, inlinla nyi Jehova ny' akâ-
ngizo: sinlâ nl' ijanji sê? agambi
mam mi dende mbia gore yê o
kanganla gore?

8 Vanganle vâtêvênlâ mângi am
wi re nângwa pa g' oloŋaloŋi:
anluê syorunl' onlamba nli ngâi
avila gore wao wi piaganla mbia-
mbiê g'anlaga wi bik' igâvi.

9 Auto w'anlagi wam wi re to-
mbo pa nluê avila gw' inago sao
imbâ; avila gor' awanli wao anlu'
are tomba p' ivendi nyam go kâ-
nlakâ.

10 Gumanlanl, agêndaga; kânde

ynlâ ga mbori yanli y'ijâwa: kâ-
nde yi re fevizo pa, yi be jiliza
nluê, vanganle nl' ijiliza sibe.

11 J'âm' akanganla nl' inlinla
nl' itemiza anloka, inlê, m' be
pâginlâ g'onwanja w'ivê nl'ijâng'
ijâle; vanganl' ayê be doanl' ova-
gisi wi mângi sinlâ.

12 Giligili m' be datiza, anluê du
Jekâb; Giligili m' be datize mbêi
yi re tiganla pa yi Isreêl; m' be
datiza wao ta g' adâmbé inî Bozra,
g'olemba go gare y' ogombi wao:
wi be pange nyângalê mpolo g'
onwanja wi mbunli y' anlaga.

13 Ogwêrisi e panda g' obosyo
yao: wi re syazyo pa, aviaganla
g' ompombanla, nl'agâgwa nla wo;
nl'ogi wao e be piaganla g' obosyo
yao, nli Jehova go wonjo yao.

EWONJO III.

1 Nl' awuli miê 'nlê, Yâgânli, kâ-
kâlânli, Anluê wonjo yi Jekôb nl'
anlu' injaliê si nago yi Isreêl; Zye'
gore nluê go m' ijêkêlia?

2 Wi numbe mbia, arânde mbe;
wi jokunle bandi yao avila gw'
ikui yao, nl' izyonle avila go pi
yao;

3 Wi nya kê ozyonle w' anlagi,
wam, nl' aromb' ebanda avila gw'
ikui yao; kâ wao mângunle pi yao,
arenla yo simbêi, ga go ntyuanla,
nla g'ozyonle go ntyuanla mpolo.

4 Wi be tonginle Jihova, ndo e
be jâginlo wao: e be jumbunl' ozyo
wê avila gore wao gw' egombe mê;
ga nt' are wao dendinla p' ikui yao
mbe gw' ijanji sao.

5 ¶ Yenlâ bulie Jihova g' onwa-
nja w' ivâgisi yi pange mângi
yam fwema, wi noîia nl' anâ mao,
aronga 'nlê, Amênjê; nl' ayê o re
e fela gw' agwanli mao, wi ke-
kiza vanganl' igâvi gore yê.

6 Sambo ogwêra wi be doanla
gore nluê, kâ nluê ayenle nyili-

nlo; be doanle mpiri gore nluč, kâ nlu avāga; nkombe yi be poswa gor' ivāgisi, n' owenja wi be doanle mpiri gore wao.

7 Egombe mē ivāgisi yi be jenle ntyānli, nli māngi wi jen' inyilino wi be saya: iñ, waodu wi be pug' inlumbu yao; kânde zyele sijivira gor' Anyambič.

8 ¶ Ndo rēti mi are ralie nli ngulu n' Inlinla nyi Jihova, nla y' ijēkēlia, nla yi ngulu, go takilia gore Jekāb ipavi sē, nla gore Isrečl ibe sē.

9 Yāgānli *osaon* winlā, kākā-lāanli, auluč wonjo yi nago yi Jekāb, n' injalič si nago yi Isrečl, wi bik' ijēkēlia azapil' orēti wodu.

10 Wi nloge Zaiōn nli ntyinla, nli Jeruselēm n' ipava.

11 Wonjo ya yo wi jēkēlia go dēnge yāma, n' iminīsē si nēnja gw' ipa, n' ivāgisi ya yo wi pāga gw' anliva: ndo wi jēzya gore Jehova, awulia 'nlē, Jehova azye n' azuž? zye ibe si be bia gore zuč.

12 Samto Zaiōn yi be tumbo *ga* ntyaga gw' inyangi nyanli, nli Jeruselēm be kalu' ikondo, nli nomba yi nago, ga wogo londui y' iga.

EWONJO IV.

1 Ndo be toa gw'intyugu inuunla inlē, nomba yi nago yi Jehova yi be doanlizo go utyai y' inomba, yi be pendio viaganlo nli sadoмба; n' anlaga wi be pava go yo.

2 N' anlāngā amenge mi be bia, awulia nlē, Oviroanli, azuč ga vandenli go nomba yi Jehova, nla go nago y' Anyambič yi Jekāb; kâ yē nēnja zuč impanli sē, kâ zuč kanganla gw' impānlā sē: kânde ivanga nyi be kāgwa go Zaiōn, n' igamba nyi Jehova avila go Jeruselēm.

3 E be jēkēlia go gare y' anlag' awenge arevunl' anlāngā mingulu

mabo: wi be tunl' ikwari yao gw' imianga yi tumbe ntye, n' agāngi mao gw' imianga yi tenle rere: inlāngā nyi be tombinl' okwara gw' inlāngā, nla wi be fā nēng' igāvi nyēnlē.

4 Ndo wi be doanla tu omedu g' odolongo w' ogāli wē, nla g' odolongo w' erere zē zi mponde: zyele oma o be tieza *wao*: kânde ogwanla wi Jehova yi mbēli are kamba pa yo.

5 Kânde anlaga waodu wi be kanganla omedu gw' ina ny' Anyambič yē, n' azuč be kanganlaga gw' ina nyi Jehova Anyambič yazyo go kānlakā.

6 Go ntyugu mēyā bulie Jehova, m' be datizē o tēngunla, m' be kuminliē o re tomo pa, n' ayē o re mič jenliza p' azyingo.

7 M' be pangē o tēngunla mbēli y' ariganle, n' ayē o re falo pa bo inlāngā nyingulu: kâ Jehova pangiunla wao go nomba yi Zaiōn avila vēnlā, vanganle go kānlakā.

8 ¶ Nl'awē, nago njāle y' olemba, nībora njāle y' ojwā mīanto wi Zaiōn, gore wē be bia vanganl' ipanginl' idonga; inlāngā nyi be bia gor' ojwā mīanto wi Jeruselēm.

9 Vōnlā ezande zi tongā nli ngulu? zyel' oga gore wē? owondisi wā w'imondā ajuwi? kânde inkazyā si re kotā pa g' oñianto o re n' isyāngā.

10 Loa' nli nkazyā ayanja go jaula, Ojwā mīantō wi Zaiōn, egālanli g' oñianto o re n' isyāngā; kânde vēnlā o be kāgwa avila go nka mpolo, n' alēanla g' orove, o be kēndā *vanganle* go Babylon; vāvā o be sunginlo; vāvā Jehova be dandunlā avila gw' agā m' ilo-čaloči yauli.

11 ¶ Vēnlā kē anlāngā amenge mi re datanla pa gore wē, wi bu-

lia inlě, e ga řevizo, antyā mazyo mi ga vonle go Zaiōn.

12 Ndo wi pa mia ipikilia, si Jehova, nlā kotiza wao imondā sě: kānde e be kuminlia wao g'ata go nděkě.

13 Gumanla kâ tula, Ojwā-mānto wi Zaiōn; kānde m' be pange mengo yā ojwanga, m'be pang' impāndā sâ si nyēnliě: kâ tula anlag' awenge simbēi: kâ miě pang' inyenli sao orunda gore Jehova, nl'agumbi mao gore Jehova yi ntye yodu.

EWONJO V.

1 Vēnlā latizant' ikui yanlimě go sinkāndā, Ojwā-mānto wi nkāndā: are kombinla pa zuě: wi be bol' oyěkěli w' Isreěl nli nkāgu gw' iwugu.

2 Ndo awě, Běth-lehēm Ifrata, vanganl' o doanl' ojwango gw' in-tāzen si Juda, avila gore wě be biě gore miě, o be doanl' ovanginli gore Isreěl; o re nl'ikāgwi sě *avila* gw' alonga, go kānlakā.

3 Ndo e be tiga wao diēnga, kao gw' egombe zi be janlě o sěl' isyāngā: gambēnlě mbēi y' ariganli y' awāngiě wi be fwiniia gor' awa wi Isreěl.

4 ¶ Nla e be kumanla anyeza go ngulu yi Jehova, g' onjělēnjělē w' in- na nyi Jehova Anyambiě yě; kâ wao doanla: kānde vēnlā e be doanl' ompolo gw' intyai si ntye.

5 Nl' oma winlā ayě be doanl' amēnje go be bia māngi w' Asyiria go ntye yazyo: nla go be jarě gw' inago sazyo impolo: gambēnlě azuě be nāngunlia gore yě ivenjavenji y' adāmbē orāgenlo, nl' anlag' avolo enlanlai.

6 Kâ wao jilize ntye y' Asyiria nl' okwara, nli ntye yi Nimrād gw' ijinginla sa yo: yenlā e be sunginla zuě avila gw' Asyirian,

go be biě go ntye yazyo, nla go be jarě ikombinli sazyo.

7 Nli mbēi y' ariganli gore Jekāb yi be doanla go garegare y' anlag' awenge, g' ompēmbē avila gore Jehova, ga ningo gw' amanli, yi re nkāndě y' avenginl' oma, y' avenginl' awa w' anloñe.

8 ¶ Nli mbēi y' ariganli gore Jekāb yi be doanla gor' Anlāngā go gare y' anlag' awenge, ga njēgā go gare y' inyama s' iga, g' ojwā njēgā go gare y' ilemba y' adāmbē: yi re go piaganlě e jara asazunla simbēi, nla zyel' omā o re kâ sunginla.

9 Ogā wā wi be tombinlo gor' ilořaloři yā, nl' ilořaloři yā yodu yi be tenlo.

10 Nle be toa go ntyugu mēyā, bulie Jehova, inlě, m'be tenl' inkavali sâ avila go gare yā, m' be jiliz' intyonle sâ:

11 Nla m' be tenl' inkal' impolo si ntye yā, asyaz' imbor' injālī sâ sodu:

12 Nla m' be tenl' amembame-mba avila g' ogā wā; kâ ařā doanla nyēnlě nli māngi pāga.

13 M' be tenla kě ikanli sâ si mpaulago, nl' ikanli sâ s' agore avila gore wě; kâ ařā savinlag' ija-nja s' agā mā.

14 M' be todunl' igi nyā avila go gare yā; yenlā m' be jiliz' inkali sâ impolo.

15 M' be fwiniize ngākā nl' egunlu, nl' ibenda gor' anlāngā, onlāngā re wi pa jāgā nli mīari.

EWONJO VI.

1 Yāgānli vēnlā nte bulie Jehova; Gumanlanli, zyāzyanle nl' inomba, sadomba yi ga yāgā inyol nyā.

2 Yāgānli, inomba, ozyāzyā wi Jehova, nl' anluě azang' ayāle mi ntye; kānde Jehova are nl' ozyāzyā

nli mângi yě, kâ ye sâzya nli Isreël.

3 Anlagi wami, mi are dendinla pa nluë ande? mi are jasiza pa nluë n'l'ande? rakilia atakwë gore mië.

4 Kândennlë, mi aŋagiã avila go ntye yi Ijpt; alandunlâ avila go nago y'inyongo; n'l'agëndizi mië g'obosyo yâ Mosës, nli Aarân, nli Miriam.

5 Anlagi wam, yonginlianli vënlâ ga nt' awondi Belak y'oga wi Moab mondâ, nt' ayiviri Beleam y'ogwa wi Biâr avila go Syitim go Gilgal; kâ nluë mi'orëti wi Jehova.

6 ¶ M'be bia n'l'ande gore Jehova, n'l'alëmbia g'ozyo w'Anyambië mpolo? mi g'aviage gore yě n'l'ijirinya sipezyo, n'l'awâ nyare w'ompun' omâri?

7 Jehova be tândio n'l'intâzen s'adâmbë anloñe, mbë igomi ny'intâzen ny'ilâvi y'agali? mi ga ve njalië yam gw'ipavi sam, ilonda y'oku'wam gw' ibe s'inlinli nyam?

8 Are tuminliâ pa oma nt'are mbia; Jehova e bambia ande gore wë, kao go dend'ogore, go tände nkëngâ, n'l'aganganla n'l'okendekende n'l'Anyambië yâ?

9 Inyoi nyi Jehova nyi tonga go nka-mpolo, n'l'oma w'imia e be je-nl'ini nyâ: yâgâ nkâgu, n'l'oma o re doŋia pa yo.

10 ¶ Igumba ny'arëgâ nyi pa re go nago y'aŋe, n'l'egënlizo z'egânga zi biko?

11 Mi ga range wao nkërë wi re n'l'idodo y'inoka, n'l'ipuka s'itemiza?

12 Kânde nlañi ya yo yi re ralie nli mbao, n'l'iloanla ya yo yi re kamba p'inoka, n'l'inlëñië yao yi re n'l'itemiza gw'agwanli mao.

13 Sambo m'be jâgizâ kë nli bolâ, nli pangâ ewoga g'ojwanja w'ibe sâ.

14 O be nya, ndo o be jora; n'l'i-

posyunlo sâ si *be doanla* go gare yâ; o be kota, ndo o be sunginla; n'l'eza zi be sunginlo ndâ m'be pa z'okwara.

15 O be bënla, ndo o be tenla; o be jar'ilonda, ndo o be sag'agali; n'l'ivë ny'onligi, ndo o be jâng'ivë.

16 Kânde intyale si Omri si penjavenjo, n'l'ijanja si nago yi Ehab sodu, n'l'anluë kanganla gw'imondâ sao: kâ mië pangâ ewoga, n'l'iloanla ya yo si syëlio: yenlâ m'be toanlia nluë ntyânli y'anlagi wam.

EWONJO VII.

1 Azyile gore mië! kânde mi are g'idatiza s'ilonda ntyanja, g'idatiza s'ilonda y'atiganla go ntyaga y'ogali: zyel'akataka mi nyo: inlinli nyam ny'ajongunl' ilond' ilonga iwânde.

2 Omâ mbia ajuwi avila go ntye; nla zyel' ogore gor'anlaga: waodu wi syâta go ntyinla; wi but' omedu ojwângië n'l'isyinga.

3 ¶ Inlë, wi ga lend' ibe n'l'agâ ambanli polo, enlañi e bambia, n'l'oyëkëli e *bambia* gw'ipa; n'l'omâ mpolo e kâgunl' ibe s'orëmi wë; yenlâ pinga wao so.

4 Omâ mbia më gore wao, are g'irëndë: ogore më are *itua viaganto* n'l'ogomba w'arëndë; ntyugu y'ovenginli yâ n'l'ibali sâ, yi bia; vënlâ be doanl' isumakete sao.

5 ¶ Avekilie ndego, avel' ibekelia gor' orevi: venjavenj' agugi m'ogwanli wâ, avila gore yě o nanla g'ontonlo yâ.

6 Kânde ojwanla e pëdie rere, ojwâ ñanto e kumanla go sire ngi yě, omânto jomba e sire ngwë y'onloñe; iloŋaloŋi y'oma *nle*, mângi yi nag' wëñë.

7 Yenlâ m'be ponla gore Jehova; m'be penginla gor' Anyambië y'isunginli sami; Anyambië yam e be jâgialo mië.

NEŪM.

8 ¶ Ayenl' igeva gore mič, oloŭaloŭi wami; jâ mi akwa, m'be nângwa; jâ mi adoanla go mpiri, Jehova be doanl' ozange wam.

9 M'be sindinl' egunlu zi Jehova, kânde mi, are janja p'ibe gore yě, kao asyâz' ozyâzyâ wam, alend' ijêkêlia gore mič: e be бага mič g'ozange, kâ mič jenl' orêti wě.

10 Gambênlě *ayě o re* oloŭaloŭi wam e be jenla, nli ntyânli yi be pugě o wulinli mič 'nlě, Jehova Anyambič yâ are gwí? antyâ mami mi be jenlě: vênlâ e be jaro g'ombânla w'igala.

11 Go ntyugu yi be nogo ikombi sâ, go ntyugu mě ozombio wi be tombo ho.

12 Go ntyugu mě kě e be bia gore wě vanganle gw' Asyiria; nl'avila gw'inkal' injâle, nl'avila go nago njâle, vanganle g'olâŭi, nl'avila go ntyua agěnda go ntyua, nl'avila go nomba agěnda go nomba.

13 Ndo ntye yi be doanl' ewoga g'ojwanji wao wi doanla go yo, v'ilonda y'ijanji sao.

14 ¶ Nyez' anlagi wâ nli nkâgu

yâ, olemba w'ijigi sâ, wi doanl' anka gw'iga, go gare yi Kaměl. wi ga nye go Besyan nla go Giliéd, ga gw'intyugu s'alonga.

15 Egâlanli z'intyugu s'ikâgwi sâ avila go ntye y'Ijpt m'be tuminlič *isaon* y'imamo.

16 ¶ Anlângâ mi be jenla azuŭ' akete go ngulu yao yodu: wi be nunj' agwanli mao nl'agâ, aroi mao mi be doanle mpoge.

17 Wi be nlěre ntyěngě g'omâmba, wi be kâgwa avila gw'impongonli yao g'ogu wi ntye: wi be tie Jehova Anyambič yazyo, aria g'ojwanji wâ.

18 Anyambič mande egâlanli g'awě, o nyez' ibe, nl'aviaganla nl'ipava si mběi y' ijigi sě? e p'ig' egunlu zě go kânlakâ, kânde e tânde nkěngâ.

19 E be fâ fwiza, e be poginla zuč; e be syonl'ipavi sazyo; o be fal' ibe sao sodu g'orânga wi ntyua.

20 O be doanliz' orêti gore Jekâb, nli nkěngâ gore Ebreham, y'arangio ndâ oranga gor' irerě sazyo avila gw'intyugu s'alonga.

NEŪM.

EWONJO I.

1 Iroanlo nyi Nineva. Ezango zi nyilinlo yi Neŭm yi Elkosyait.

2 Anyambič are űandi, nla Jehova e fwinlize ngâkâ; Jehova e fwinlize ngâkâ, are nl'egunlu, Jehova e be fwinlize ngâkâ gor' iloŭaloŭi yě, avig' egunlu gor' iloŭaloŭi yě.

3 Jehova e sile benda, are nli ngulu mpolo, e be *tig'ave* diěnga du: Jehova are nli mpânâ yě gw'efizagěngě nla g'ogula, nli vindi yo nle ntyěngě y'intyozyo sě.

4 E sěmbe nibenle, avanga yo

kaminla, yi kaminl'ilâŭi 'yodn: Besyan e kw'oge nli Kaměl, nl'ipnunjinta si Lěbenôn si kw'oge.

5 Inomba si syngazyugia gore yě, nli sadomba yi jauginla, ntye yi pezyo g'ozyo wě, iŭ, ntye, nla wodu wi doanla go yo.

6 Mande o re kâ kumanla gw'egunlu zě? nla mande o re kâ kumanla gw'ereria z'egunlu zě? egunlu zě zi jiro g'ogonli, nl'ado mi kakwa nl'ayě.

7 Jehova ar'ombia, nli mbora njâle go ntyngu yi njuke; avoro wao wi bekelič.

8 Ndo nli ntonda yi povaga e be sulize mbora ya yo, nli mpiri yi be kâmbiz' iloŭaloŭi yě.

9 Ande zi bondo nluě imondâ imbe gore Jehova? e be suliza via! njuke yi be fâ nângwa nyângâ yi mbanli.

10 Kânde wao kenjo pa g'arěndě, bângo pa ga yânga, wi be jilizo ga kumu yi re joma pa mbiambiě.

11 R'omâri kâgwa pa avila gore wě, o bond' imondâ imbe gore Jehova, owondisi w'imondâ simbe.

12 Yenlâ bulie Jehova; inlě, Vanganle w'agloanla kendeke, n'l'awenge, yenlâ be tenlo wao, go be piaganlě gore wao. Vanga mi aduo ajenlizâ azyingo, m'be fâ jenlizâ mo nyěnlě.

13 Kânde vėnlâ m'be mâgunle mpangi yě gore wě, n'l'arav' igoro yâ.

14 Nla Jehova are pa p'ivanga g'oywanji wâ, inlě, zyel' oma w'ini nyâ fâ bėnlo: m'be tenl' oganla wi mpanlago, n'oganla wi njirago avila go nago y'anyambiě sâ: m'be pang'oronginlo wâ; kânde o re feva pa polo.

15 Vonla gw'inomba intyozyo s'omâ bag' intyango imbia, si keriz'aĩnjenje! Juda, venjavenj' intyago sâ, lend' impanganlo yâ: kânde aŭe wi be fâ piaganla gore wě; are tenlo pa via.

EWONJO II.

1 Ayě o jarunla simběi are pa-nda pa g'ozyo wâ: venjavenj' imi-anga y'igâvi, ũėnibe mpânla, yâli-z'oni wâ, yâliize ugulu yâ polo.

2 Kânde Jehova are kegunla p'ivenda nyi Jekâb, g'ivenda nyi Isreel: kânde mângi bonla wi re boula pa wao, n'l' awundakanla ampari mao m'igâli.

3 Nguŭa y'anloĩe wě wi ngulu y'apangio tenlatenla, anloĩe wa

ŭembâ w'abândi g'angâla: intyonle si be doanla n'l'ijo yi baminla go ntyugu y'ikekizi sě, nli rere yi fūr yi be syugiazyugia polo.

4 Intyonle si be kěnda nėganėga gw'agala, si be dokanla gw' impânla impolo: si be jenlanla g'ijo, si be pule mango g'anâmingwėmbolo.

5 E be fâ tange vembı yě: wi be poĩio n'l'abaku gw'ikěndi sao; wi be nėgiza g'ogomba wa yo, nago y'izyâmbunlo yi be kekizo.

6 Aguge m'ilâvi mi be nungunlo, nli nago mpolo yi be sozwa

7 Nla Hũzzab e be kěndio mbwe-di, e be bago, azyali mě mi be kěndiě g'inyoi ny'ibembe, nyi bola gw' intonlo sao.

8 Ndo Nineva avila gw' alonga are g'eliŭa z'anlingo: ndo wi be fanga. Wı be tonga 'nle, Gumanla, gumanla; ndo be fwiz'oma go nyuma.

9 Wânganl' iĩnanlo nyi syika ya-pupu nla yatenlatenla; kânde zycle ntyai gw'igumba, n'l'ivenda avila go ya ũia yodu.

10 Ar' orevo, n'l'ewoga, nli mbundaki; n'l'orěma wi janginlia, n'l'ampuva mi dukakanla, nli nkazya mpolo yi re g'ina yodu, n'l'azyo mao modu mi jilanganla.

11 Iloanlo ny' iliĩn nyi re gwı, n'l' inyenlo ny'awâ liĩn, liĩn yi re gwı, vanganle mbora y'aganganlagi liĩn onlěrâ, n'l'oywanla wi liĩn, kâ w'arizeo n'l'oma.

12 Liĩn y'asazunli simběi kwě-kwě gor' awanliě, n'l'aviar' ogonga gwi liĩn nyanto yě, ayonliz' ompogonli wě n'l'aĩnanlo, n'l'ibulungu yě nli ya yi sazunlo.

13 Vonla, mi are sirâ pa, bulie Jehova y'imběii, m' be pez' intyonle sě g'otutu, n'l'okwara wi be jiliz' awa wi liĩn iwâ: m' be tenl'iĩnanlo nyâ avila go ntye, n'l'inyoi ny'ĩŭaŭi yâ nyi be fâ jăganlo nyěnlě.

EWONJO III.

EWONJO III.

1 Azyile gore nka mpolo yi ntyinla! yi *re* du ralie n'l'inoka n'l'ikwéra; iñanlo nyi dubua;

2 Nyāngalē yi mpava, nli nyāngalē y' intyonle, n'l'ikēnda s'inka-vala, n'l'idogwa s'intyonle.

3 Oma wi nkavala e tombinl' okwar' oyāmbui n'l'igānga ny'akēlakēla: *re* nkānda yi māngi *re* ju-wa pa, nli bende yenge; zyele ntyai yi bende *yao*; wi poñio n'l'ibaku go bende *yao*:

4 G'onwanja wi mbunli yi bandanliē y' eñōve z'eranga, ngwē y'amembamemba, o kol'anlāngā vā ibandi sē, n'l'inago vā ntyēnli yē.

5 Vonla, mi sirā, bulie Jehova y'imběli; m' be bowunl' ingāi sā g'ozyo wā, m'be tuminli' anlāngā otele wā, n'l'ipanginla ntyānli yā.

6 M'be fala gore wē isčkē si biko, avevīzā, m'be doviā eza zi jeno.

7 Be toa, *nle* waodu wi ponlā wi be fanga avila gore wē, awulia 'nlē, Nineva ato' ewoga: mande be denlē? gwenli be buta miē māngi wi sindiā?

8 O r' ombia viaganlo nli No-Amon, o loanlagi gw'ilāvi, *y'avegagi* anlingo vingovingo, mbora njāle, n'l'ogombi wē w'ado w'avegagi avila go ntyua?

9 Ityiofia nli Ijipt w'*avegagi* ngulu yē, *y'avegagi* ntyai fā; Put nli Lubim wao vegagi inlungunle yā.

10 Ndo aroanlio, agēndi mbwedi; awanliē arunbe w'awolio ba simbēi gw' agala modudu: n'l'avun-gi wao gaulo gor' anlagi wē wi

dubo, n'l'anloñie wē aṽolo w' ago-rilo n'l'azyungakanlo.

11 Awē ke o be bāngo; o be jum-bunlo, awē kē o be bute ngulu g' onwanja w'iloṽaloṽi.

12 Wogo yā yāle yodu yi *be doanla* ga rere yi fig n'l'ifig si donge bānda: ja s' asyugo, si poswa g' ogwanla w'omā nya so.

13 Vonla, anlagi wā wi *re* go ga-re yā *re* anto: aguge mi ntye yā mi be nungunlo zange gor' ilo-ṽaloṽi yā: ogonli wi be ny' ibo sā.

14 Veranl' anlingo gore māngi *re* kombinla pa, yālize wgo yā yāle; gēnda gw' iwonlo, ayara nyo, yālize mbora yi pik' ibrik.

15 Vāvā be jilizo wē n'l'ogonli; okwara wi be tenlā, wi be nyā g'ogu w'ijiliza: wunliz' okuwā g'ogu w'ijiliza: wunliz' okuwā g'isakampazyo.

16 O *re* bunlia pe māngiā w'agolo g'igēgēnli y'orowa: ogu w'ijiliza, wi pazanganla n'l'alogwa.

17 Māngiā wi bār' ikorowa wi *re* g' isakampazyo, n'l'ingāwē sā g' isakampazyo inpolo, yi syamb' ilako gw' ikomba s' arēndē go utyugu y' ife, *ndo* ja nkombe y'atāngwa gambē wi fanga, nli mbori yao yi fā mō vā *re* wao.

18 Ivenjavenji yā y'adāmbē yi mēga, oga w'Asyiria: nlañi yā yi *be doanla go ntyēngē*: anlagi wā wi *re* pazanganla pa gw' inomba, nla zye' oma o datiza wao.

19 Mbipi yā yi zyele nli njingio; evori zā zi *re* ereria polo: wao du wi jāgā ntyaugo yā wi be bol'asyako gore wē: kānde wama-nde wi *re* ibe sā si piaganla gore ye pēkēpēkē?

HEBAKŪK.

EWONJO I.

1 Iroanlo ny' ayenlio nle Heba-kūk y'ovágisi.

2 Olingo sê wi be tonga miê Jehova, kâ wê o yágâ! *vanganle* tonga polo gore wê g'ojwanja *wi mbao*, kâ, o *azunginla*!

3 Ezande zi tuminliâ miê ibe, avanga *miê* jenl' ibangatio? kânde ijiliza nli mbao yi *re* g'ozyo wam: *re* wao w' kwez' edungu nli mbêlêkê.

4 Yenlâ ivanga ny' ajeki, n'l'ijêkêlia si kâgunlio: kânde aêe wi kombinl' agore, yenlâ ijêkêlia s'ibe si kâgwa.

5 ¶ Vonlanli gor' anlângâ, avikilia polo, kâ mamanli: kânde m'be janj' eñilo gw'intyugu sanli, zi re nlu' ayivira, vanganle z'abulinlio *nluê*.

6 Kânde, vonla, mi anângunlia Ikaldia, inlângâ nyi nonle inlêge mênýá, nyi be piaganla g'ompuzyu wi ntye, go niv' aloanlo minganli *mi re* mi zye imao.

7 Wi r' ereria n'l'idirio, ijêkêli sao n'ekale zao si pila gw'ikui yaomê.

8 Inkavali sao si r'inêga viaganlo n'l' injêgâ, si r'ogasyo viaganlo n'l' inliniâ yi nkolo: nli mângi yao wi inkaçala wi be syambunl' ikui yaomê, nli mângi yao w' inkavala wi be bia avila go bo; wi be dogwa ga ngwanyânli yi nêga go nya.

9 Waodu wi be bia go mbao: ikenja s'azyo mao si re g'obosyo, kâ wao datiz' imbwedi ga ntyêngê.

10 *Wi* be pêdi' aga, n'l' injaliê si *be doanla* sipêdio gore wao, wi be syêl' imbora singulu sodu; kânde wi be kenje ntyêngê awânga yo.

11 Gambênlê orêmi *wê* wi be ka-

lua, kâ yê piaganla, aêenda, *ave* ngulu yinlâ gor' anyambiê yê.

12 ¶ Awê aranga avila go kânlakâ, Jehova Anyambiê yam, wami mê W' orunda? Azuê be *ju*wa. Jehova o re doñia pa wao gw' ijêkêlia; Anyambiê yi ngulu, o re doñia pa wao g' orevunlo.

13 *O re* n'l'antyâ minkêrê mê nla go ponl' ibe, kâ ayenl' ipava: *osa*on nde wi ponlo ndâ wao wi janj' itemiza, n'l' aloanla dâ jâg' omâ mbe e jiliz' *omâ re* ombia viaganlo n'l'ayê?

14 Nl'avang' anlaga ga ãêrê yi mbenle, ga ya yi dandalanda *yi re* yi zyele n'l' omâ panginla yo?

15 Wi dura waodu n'l' ilâçâ, wi kota wao nli mbuziyi yao, n'l' aguminlia wao n'l' eloñi zao; yenlâ wi jenle mbia n'l'igeçâ.

16 Yenlâ wi jire ntyago go mbuzi yao, avezy' aka mi nkango gw'eloñi zao; kânde mbêi yao yi pâma nla zo, n'l'inyi sao sijenge.

17 Sambo wi be sage mbuzi yao, kâ w'arige joul' anlângâ pêkêpêkê?

EWONJO II.

1 M'be kumanla gw'ivenginlo nyami, aloanla go mbora ndondui, nla m'be penguinla go jenla nte be bulinliê miê, nla nte be jivira miê jâgâ mi atevunlo.

2 Nl'ayivirio miê nle Jehova, awulia 'nlê, Rênde nyilinlo, avanga yo buebue gw'itavoro, inlê ayê o tanguila e ga vule mango.

3 Kânde nyilinlo yi pa *re* gw'egombe zi re teto pa, ndo go ntyai yi be kamba, kâ s'anloka: vanganle y'adinga, venginla yo; kânde yi bia giligili, yi be ãnga.

4 Vonla, inlinli uyê *nyi* re tombi-

EWONJO III.

nlo pa nyi zyele gore go re yě: ndo |
ogore wi be doanla n'l'ibekeli sě.

5 ¶ Iñ kě, kande e pavaga n'l'ivě, |
ayě oma w'ekale, e doanla go nkali
yě, o pendia ibeli sě g'ilombo, are
g'ijuwa, ayālie jorizo, ndo e datiz'
anlāngā modu gore yě, aguminlia
anlaga waodu gore yě:

6 Winlā waodu wi be kāmbinlě |
egāmba, nli nkogo yi syēlia gore yě,
n'l'awulia 'nlě, Azyile gore yě o bu-
nlize ya *yi re yi zyel'* iyě! olingo
sě? nla gore yě o toanliz' okuwě
n'l'iwonlo!

7 Wi be nāngwa nēganěga, wao wi |
be nomā, n'l'anlāngwa wi be syugā,
kā wě doanl' iñanlo gore wao?

8 Kānde o re kwěra p' anlāngā |
amenge, mbēi y'anlaga yi re tiga-
nla pa wi be kwērā; g'ojwanja wi
ntyinla y'anlaga, nla g'onwanja wi
mbao yi ntye, nla go nka-mpolo,
nla waodu wi doanla go go.

9 ¶ Azyile gore yě o jenle nandi |
y'ibe go nag' wě, nle e be doṽ' iku-
ndu nyě gw'igonlo, kā yě sunginlo
avila go ngulu y' ibe!

10 O re bondinla pe ntyānli go |
nag' wā n'l' itenl' anlag' awenge,
n'l'ayanjinl' inlinli nyā mbe.

11 Kānde ido nyi be tonga avila |
g'ozira, n'l'enloñiē avila go utimbe
kě zi be jivira.

12 ¶ Azyile gore yě o noge nkala |
nli ntyinla, n'l'aloanlize nka-mpolo
n'l'ipava!

13 Vonlanli, arange ndaga yi Je- |
hova y'imbēli, inle, anlaga wi ga
yanje ũanganle g'ogonli, n'l'anlaga
wi be jasiz' ikui yaomě ũa nyawě?

14 Kānde ntye yi be jonlio n'l'imia |
s'ivenda nyi Jehova, ga nte jonliz'
anlingo ayonlie mbenle mpolo.

15 ¶ Azyile gore yě o pe ndeg' wě |
ijānga, o doṽie mbnte yā gore yě,
awangě būngo kě, kā wě jenl' otele
wao!

16 O re ralie nli ntyānli, gw' ive- |
nda: yānga kě, kā ntyai yā tombo:
ingongo ny' ogā nloñiē wi Jehova
wi be kegunlo gore wě, n'l'itoṽa
sintyānli si *be doanla* gw' ivendi
nyā.

17 Kānde mbao yi Lēbenōn yi be |
pugā, n'l'ikwěra s'inyama, s' avangi
wao tia, g'ojwanja wi ntyinla y'a-
nlaga, nli mbao yi ntye, yi nka-
mpolo, nla waodu wi doanla gogo.

18 Oba nde wi pango n'l'oganla |
wi mpanlago, wi paulo n'l'omā va-
ngi wo; oganla wi janginlio, n'l'o-
nlēnji w'inoka, wi re ovangi wa wo,
e jēginla wo, go pang' ikanla s'
amāñu?

19 Azyile gore yě o bulinl' erere |
'nlě, Nlāngwa; gor' ido ny' iñamñu
inlě, Gumanla, nyi be nēnja! Vonla
nyi *re* jago pa nli syika yatenla-
tenla nla yapupu, wo wi zye n'l'o-
ñwei du go gare ya wo.

20 Ndu Jehova are go nag' wě y'o- |
runda: ntye yodu yi ga vānle dā
g'ozyo wě.

EWONJO III.

1 Inkālā si Hebakūk y'ovāgisi, |
go Syigionōt.

2 Jehova mi are jagā p'igumbi |
nyā, n'l'arienli miē: Jehova nlāngu-
nli' evilo zā go gare y'impuñia, go
gare y'impuñia vanga zo mio; gw'e-
gunlu yonginlie nkēngā.

3 Anyambiē aṽienli avila go Ti- |
man, nla Oma w'Orunda mē avila
go nomba yi Peran. Sila. Ivendi
nyě ny'avug' orowa, nli ntye ya
yonli n'l'isuminli sě.

4 Nl'onjēlēnjēlě wě w'avegagi |
g'ozange; avegagi n'l'imengo *kāgwa-*
ga g'ogā wě; nla ũāṽā *avegagi*
izyāmbunlo nyi ngulu yě.

5 (I' obosyo yě agēnd' evunga, |
n'l'amingilia mi bamñula m' avega-
gi gw'agolo mē.

6 Agumanli, agēnlize ntye: avo-

ZĚFENAIA,

nli, azug' anlāngā bo; n'l'inomba sakānlakā s' avazanganli, sadomba yapēkēpēkē y'alēmbi: impānlā sē si r' egombe zodu.

7 Mi ayen' ikanja yi Kusyan go njuke: n'l'inlamb' izambe yi ntye yi Midian y'arataminli.

8 Jehova avikinli' ilāvi? egunlu zā z' avegagi gw'ilāvi? egunlu zā z' avegagi go mbenle mpolo, kā wē panda gw'inkačali sā, n'l'intyonle sā s'isunginlo?

9 Elenlinli zā z'avegagi duro pa, ga nta r'irango y' imbučē, vanganl' igambi nyā. Sila. O yarulni ntye n'l'ilāvi.

10 Inomba s' ayenliā, kā so tata-minla: utonda y'anlingo y' aviaganli mpiaganlaga: orānga w' agāgu-nl' inyoī nyē, n'l'arombinl' agā mē gw'igonlo.

11 Nkombe n'ogwēli w' aloanli dā gw'aloanlo mao: g'ozange wi lendinli yao y'agēndi, gw'ibaminla n'l'ijenla s'igāngi nyā.

12 O gēndi go ntye pākāsā n'l'egunlu, o yar' anlāngā n'l'egunlu.

13 O gēndi gw'isunginla s' anlagi wā, *vanganle* isungunlo gor' ogilō wā; o yaruln' ewonjo zi nago y'arē-gā, nli syaz' izanga g'ompele. Sila.

14 O woli n'l'inkāgu sē wonjo y'inkali sē inyango: w' ačienli g' efizagēngē go pazanganla miē: igeči nyao ny' *avegagi* ga wi be jilize lēngē ntyāria.

15 O gēndi pākāsā go mbenle mpolo n'l' inkačali sā, *vanganle* ikondo y'anlingo ampolo.

16 Gw'ayāgio miē, iwuṃu nyam ny'arataminli; n'l' inlumbu yam y'arataminli n'l'inyoi: ibānla s' ayi-nginli go pi yam, n'l'arataminli miē miēmē, inlē, kā miē jāwa go ntyugu yi njuke: j' abia gor' anlaga, e be kombinla wao n'l'inkāndā sē.

17 Vanganl' erere zi fig z' avunjina, nla ilonda gw'igāli: ijanja si ōlivi si be noka, n'l'intyaga si be janl' ezāma; olemba wi be tenlo avila gw'ogomba, kā *avā* doanl' ipa gar' inago s' inyare:

18 Ge m' be jenle mbia gore Jehova, m'be jenl' igeča gor' Anyambiē y' isunginli sam.

19 Jehova Anyambiē *nle* ngulu yam, e be pang' intyozyo sam ga sintyozyo si njiwo, e be panga miē kangana gw'imbori sam indondui. Gore nyembi mpolo n'l'abeka m'igāli.

ZĚFENAIA.

EWONJO I.

1 Igamba nyi Jehova ny'ačienli gore Zēfenaia y'ojwa wi Kusyai, y'ojwa wi Gidelaiya, y'ojwa wi Ameraia, y'ojwa wi Hizkaia, gw'intyugu si Josaia y' ojwa wi Emōn, y'oga wi Juda.

2 M'be jilize *yāma* yodu via avila go ntye, bulie Jehova.

3 M'be jiliz' oma, nli nyama; m'be jiliz' inyānli s'orowa, nli čē-rē yi mbenle, n'l'abaku n'l'anlag'

ačē; m'be tenl' oma avila go ntye, bulie Jehova.

4 Miē kē, m' be nyānyunl' ogā wam go Juda, n'l'iloanla yodu yi Jerusalēm; nla m' be tenle mbēi y'atiganla yi Beal avila go mbora yinlā, n'l'ina nyi Tyemariam n'l'imniisē;

5 Nla wao wi savinle mbēli y'orowa gw' imianjamianja y'inago; nla wao wi savinla nli tang' orango nli Jehova, nla wao wi tang' orango nli Malkam;

EWONJO II.

6 Nla wao wi re kalunlio p'avila gore Jehova; nla wao wi re wi pa bute Jehova, ge bambia gore yě.

7 Loanlanli dā g'ozyo wi Jehova Anyambiē: kānde ntyugu yi Jehova y'atoenli piērē: kānde Jehova are kekiza pa ijirinya, are felia p'agēndi wē.

8 Be toa go ntyugu y' ijirinya yi Jehova, m' be tevunle nlañi, n'l'awa w'aga, n'l'onlāngā wi re bāra p'ambāra m' agēnda.

9 Go ntyugu mēmo m'be tevunla wao wi dogwa gw'enloñiē z'iguge, wi jonliz' inago s'ivanginli yao nli mbao n'l'itemiza.

10 Be toa go ntyugu mē, bulie Jehova, inlē, *be doante* nyāngālē y'edingo avila g'ompombanla wi vērē, nli mbogiula avila go yi mbanli, nli nyāngālē mpolo yi tugwa nli yāma avila go sadomba.

11 Ronganli, anluē iloanla yi Makēs, kānde inasen sodu s'atenlio; waodu wi toanle syika yapupu w'atenlio.

12 Be doanla gw'egombe mē, inlē, m' be syilia Jeruselēm n'l'ijo, n'l'arevunl' anlaga wi re tiganla pa go ndoanli yao: wi bulia n'l'irēmī yao inlē, Jehova e be denda mbiambiē, ge yē kē dende mbe.

13 Sambo, agumbi mao mi be kalua sikwēra, n'l'inago sao sintevo: wi be nog' inago kē, ndo wi doanla go so; wi be bēnl' intyaga s'igāli, ndo wi be jāng' ivē nya yo.

14 Ntyugu mpolo yi Jehova y'atoenli piērē, yi nēga polo, *vanganl'* inyoī nyi ntyugu yi Jehova: oma wi ngulu mē e be denla nli nonli.

15 Ntyugu mēyānlā ntyugu y'egunlu, ntyugu yi njuke n'l'ijela, ntyugu yi mbundaki n'l'orevo, ntyugu y' impiri n'l'iwombe, ntyugu yi vindi, nli mpiri y'ogaā.

16 Ntyugu y'orāmbā nli mboginla

gw' inki-mpolo si re kombinlo p'ikomba, nla go wogo londui.

17 M'be bag' ijela gor' anloñe, wi be kanganla g'apaku, kānde wi re janja p'ibe gore Jehova: nli ntyinli yao yi be jiro ga ntyēngē, n'l'izyonle yao g'ati.

18 Nlā syiki yao yapupu ge nlā yatenlatenla yo kā jālie sunginla wao go ntyugu y'egunlu zi Jehova; ndo ntye yodu yi be jilizo n'l'ogonli wi nandi yē: kānde e be sunge pang'ojili gore waodu wi doanla go ntye.

EWONJO II.

1 Latanlanli ta, iñ, latanlanli ta, inlāngā nyi re nyi belo;

2 Igamba gāgwaga rā, owenja viaganlaga rā ga wulu, egunlu z'ereria zi Jehova viagaga rā gore nluē, ntyugu yi Jehova y'egunlu viagaga rā gore nluē.

3 Wutanli Jehova, anluē du ikendekende yi ntye, wi re janja p'ijēkēli sē; wutanl' orēti; wutanli okendekende: vendetua anluē be jumbunlo go ntyugu y'egunlu zi Jehova.

4 Kāndenlē Geza be biko, nli Askilon ewoga: wi be tombe Asdōd oñiand' ompolo, nli Ekrōn e be tōdunlo.

5 Azyile gor' iloanla y'inkala si mbenle, inlāngā nyi Kēretyits! igamba nyi Jehova nyi re gore nluē; Kenean, ntye yi Filstins, m'be jiliza, kā avā doanl' anlaga nyēnlē.

6 Nli wogo yi mbenle yi be doanl' aloanlo nli y' iga yi māngi penjavenj' adāmbē, nla sikomba go vuginlia.

7 Nli mbora yf be doanla gore mbēi yi nago yi Juda; wi be nya vāvā: gw'inago si Askilōn be nana wao nkolo; kānde Jehova Anyambiē yao e be jenla wao, arombe mbwedi yao.

8 Mi are jágá pa ntyánli yi Moab, n'iráwo y'awa wi Amón, go yo wi re jenlizo pa aulagi wam ntyánli, n'avend' *ikui yaomě* g'ozambi wao.

9 Sambo, *řá re* miě bá, bulie Jehova y'imběli, Anyambiě yi Isreěl, Rěti Moab e be doanla ga Sódóm, n'awa wi Amón ga Gomóra, *vannganle* ijanla s'ejamba n'amemba m' ezanga, n'ewoga za pěkěpěkě: anlagi wam aňári wi be buudakanlia wao, nli mběi yam y'anlaga yi be bānga wao.

10 Yinlá yo be dēngo wao gw' ekale zao, kāndenlě wi re jenliza pe ntyáuli n'avendiz' *ikui yaomě* gor' anlaga wi Jehova y' imběli.

11 Jehova e *be* doanl' ereria gore wao: e be doanliz' anyambiě si ntye sodu nli ujanla; *anlaga* wi be savinlě, omedu avila go mboriě, koanga gw' iněnge sodu s'anlāngá.

12 Anluě Ityopiaus kě, anluě *be* jilizo n'okwari wam.

13 E be nyānyunl' ogā wě go nkāmi, ayiliz' Asyiria; n'avange Nineva ewoga, nli yoma g'igi'voló.

14 Nl'ilemba yi be nanla bu go gare ya yo, inyama s' anlāngá sodu: iruŋanli nli ŋomba yi be doanla gw'enloňiě z'igonlo za yo; amoi *mao* mi be jemba gw' asangala; orewo wi *be doanla* gw' aguge, kānde e be tiga bwě eŋilo z'oyila.

15 Yinlá *nle* nkala y'igeŋa y'avvegagi mondá fā, y' awuli g' orěmi wě 'nlě, *nle* miě, *zyel'* omā nwěnlě: a kalu' ewoga sě, mbore nanl' inyama! omedu o be piaganla piěřě n'ayě e be syēlia, n'awiz'agā.

EWONJO III.

1 Azyile gore yě o re n' isěkě nli fevizo pa, go nkala mpolo yi re bangatio pa!

2 E jágínlo inyo; e bāng' ore-vunlo; e p'igumu gore Jehova; e syusya piěřě n' Auyambiě yě.

3 Injaliě sě si *re* nla yě so s'iliōn si kungula; iyěkěli yě nlima yi nkolo; wi boge pa kao bunya.

4 Ivágisi yě yi r' isyálá fā nli nfevi: iminisé sě impolo wi re feviza pe nago y' Auyambiě, wi re denda pe mbao gw' ivanga.

5 Jehova y' ogore are go gare ya yo; alendiz' ibe: baugi edu e bag' ijěkěli sě g'ozange, avoswize; ndo arěgā wi miě ntyánli.

6 Mi are tenla p'anlāngá: wogo yao londui ya toe woga, mi apang' impānlā sao sintevo, kā aviaganl' oma: inkali sao impolo s'ajilizo, yenlā re zyel' oma, zyel' oloanla.

7 Mi abulia 'nlě, Rěti o be tia miě, o be dēug' ikotiza; yenlā iloanlo nyao ny' arenlo, ge kě mi arevunli wao: ndo w'anlāngw' ibanga, awānliz' ijanji sao sodu.

8 Sambo, venginlanli miě, bulie Jehova, kao go ntugu yi be kumanla miě gw' iňanlo: kānde ipikili sam si *re* go datiz' anlāngá, kā miě kuňinlia imbuŋe go jir' egunlu zam gore wao, *vanga* n' egunlu zam z'ereria: kānde ntye yodu yi be pezyo n'ogonli wi ŋandi yam.

9 Gamběnlě m'be kalunlia gor' anlaga nkambinli mbia, kā waodu fwel' ina nyi Jehova, go janjinlě n' ijiwir' imo.

10 Avila go nkova mări y'ilāvi yi Ityopia māngi yam wi kambinla, vanga n' ojwā-mānto yi māngi yam o re tombakanlo pa, e be bag' ijininya san.

11 Go ntugu mě o be doanle ntyánli gw' ijanji sā sodu, si re wě pava pa miě: kānde m'be tomba go gare yā wao wi jenle mbia gw' ekale zā, kā o řá doanl' odando g'ojwauja wi nombi yam y'orunda.

12 M'be tiga kě go gare yâ mângi kâmbizo nli lěngě, kâ wao bekel' ina nyi Jehova.

13 Mběi y' atiganla yi Isreël yi be janj' ibe, ge kamb' inoka; ge děngo nli onlěmē w' itemiza gw' agwanli mao: kânde wi be nya anlanla bu, n'loma fâ o tieza wao.

14 Yemba, ojwâ-mānto wi Zaiōn; yenle mbia, Isreël; yenle mbia kâ jenl' igeŵa n'l'orēma wodu, ojwâ-mānto wi Jeruselēm.

15 Jehova are tomba p'ijěkěli sâ sodu, are fala p'iloŵaloŵi yâ: oga wi Isreël, *vanganle* Jehova, are go gare yâ: o be jenl'ibe nyěnlě.

16 Go ntyugu mēyâ be bulio gore Jeruselēm, 'nlě, *Aria: nta go Zaiōn, Arig' agâ mâ doanle dēla.*

17 Jehova Anyambiě yi re go

gare yâ are ngulu; e be sunginla, e be jenl' igeŵa gore wě nli mbia; e be jâwa gw' itândi sě, e be jenle mbia gore wě n'l'ijembo.

18 M' be datiza *wao wi re* n'l' ekěŵa g'olatanlo w'orunda, *wi re* wao iwâ, ntyânli *yao* yo iroanlo.

19 Vonla, gw'egombe mēzâ m' be to' alenda waodu wi kâmbizâ: m'be sunginlě ayě o tēgunla, n'l' alatižě o gâgunlio; m'be dēnginla wao idubiě, n'l' elumi go ntye edu yi re wao jenlizo pa ntyânli.

20 Gw' egombe mēzâ m'be *fâ* бага nluě, vanganle gw' egombe zi be datiza miě nluě: kânde m'be panga nluě ina nla si suminlio gor' anlaga waodu wi ntye, go be fwinniza miě imbwedi gw' autyâ manli, bulie Jehova.

HAGEAI.

EWONJO I.

1 G' ompuŵa w' imbanli wi Deriūs y' oga, g' ogwěli w' oroŵa, go ntyugu nonga y' ogwěli, aŵienl' igamba nyi Jehova nli Hageai y' ovâgisi gore Zerūbeběl y' ojwa Syialtič, ngâwě yi Juda, nla gore Jōsyue y' ojwa wi Joseděk, minisě mpolo, inlě,

2 Yenlâ kamba Jehova y' imběli, inlě, Mângi sinlâ bulia, inlě, Egombe zi pa toa, egombe zi be nogo nago yi Jehova.

3 Nl' aŵienl' igamba nyi Jehova nli Hageai y' ovâgisi, inlě,

4 *R'* egombe gore nluě, Anluě, go doanla gw' inago sanli *pango pa go gare*, kâ nago yinlâ *doanl'* ewoga?

5 Věnlâ sambo Jehova y' imběli, e bulia yenlâ 'nlě; Vikilianl' impanli sanli.

6 Anluě are nyěnya pa polo, nli

aŵagi ojwâ zâma; anluě nya, ndo anluě pa jora; anluě jânga, ndo aranga gw' ijora; anluě noanlio, ndo zyel' oma o re mpiu; nla yě o janja gw' ipa, e janja gw' ipa *go fela so go puka* n'l'impogonle.

7 ¶ Yenlâ bulia Jehova y' imběli, 'nlě; Vikilianl' impanli sanli.

8 Vandanli go nomba, aŵage utimbě, kâ nloge nago; kâ miě jēnle mbia go yo, nla m' be pendizo, bulia Jehova.

9 Anlu' avonli go yenge, ndo vonla, y' *aroenl'* ojwâ zâma; nla gw' avagio *yo* n'l' anluě go nago, mi aviki yo. Ezande? bulia Jehova y' imběli. Kânde g' ojwanja wi nag' wam yi *r'* ewoga, kâ nluě pule mango omedu go nag' wēmě.

10 Sambo orowa gw' igonlo nluě wi simbio g'ompěmbě, nli ntye yi simbio *gw'* ilondi yě.

11 Mi aveli gw' esyove evolo go ntye, nla gw'inomba, nla gw'imba, nla gw' ivē inyanla, nla gw'agali, nla go ya yi janlo nli ntye, nla gor'anlaga, nla go vuginlia, nla gw'ijanjanja sodu s' agā.

12 ¶ Ndo Zerūbebēl y'onjwa wi Syialtiēl, nla Jōsyue onjwa wi Josedēk, minisē mpolo, nli māngi y' ariganli gor'anlaga, w' ayāgēnlo inyoī nyi Jehova Anyambiē yao, n'agamba mi Hageai y' ovāgisi, ga nt' aro-ñio yē nli Jehova Anyambiē yao, n'anlaga w' arienli g' ozyo wi Jehova,

13 N'agambi Hageai oṽāvi wi Jehova gw' ibulia si Jehova gor'anlaga, inlē, mi are gor'anluē, bulia Jehova.

14 N'azyākālī' Jehova inlinla nyi Zerūbebēl y' onjwa wi Syialtiēl, ngāwē yi Juda, n' inlinla nyi Jōsyue y' onjwa wi Josedēk, minisē mpolo, n'inlinla nyi māngi y' ariganli gor'anlaga: n'aṽienli wao, n'ayanji go nago yi Jehova y'imbēli, Anyambiē yao,

15 Go ntyugu y'agomi mbanli nli ntyugu nlai, g' ogwēli w'oroṽa, g'ompūñia wi mbanli wi Deriūs, y' oga.

EWONJO II.

1 G'ogwēli w'orāgēnlo, gw'agomi mi ntyugu mbanli, nli ntyugu māri y' ogwēli, igamba nyi Jehova ny' aṽienli n' ovāgisi Hageai, inle,

2 Gambanli vēnlā gore Zerūbebēl y'onjwa wi Syialtiēl, ngāwē yi Juda, nla gore Jōsyue y' onjwa wi Josedēk, minisē mpolo, nla gore māngi w' ariganli gor'anlaga, inlē,

3 Re tiganla gore nluē mande o yenli nago yinlā gw' ivendi nyi nonga? ul' anluē jenla yo nlēnlā sē? yi zyele gw'antyā manli n'egālanli ga nyawēnyawē?

4 Ndo vēnlā Zerūbebēl, loanle ngulu, bulia Jehova; n'aloanle

ngulu, Jōsyue, y' onjwa wi Josedēk, minisē mpolo; n'aloanle ngulu, anluē māngi wi ntye waodu, bulia Jehova, kā janjanli: kānde mi are n'anluē, bulia Jehova yi mbēli:

5 Ga nt' ar' igamba ny'ayekanli miē n' anluē gw'aṽienli nluē avila go Ijīpt, yenlā inlinli nyam ny' atiganli n' anluē: arānli.

6 Kānde yenlā bulia Jehova y' imbēli; n' onjwā lingo m' be syug' irowa, nli ntye, nli ntyuṽa, nli ntye yakaka;

7 Nla m' be syug' anlāngā modu, n' ijongunla s' anlāngā modu si be bia; kā mi jonlie nago yinlā n' ivenda, bulia Jehova y' imbēli.

8 Syika yapupu nle iyam, nli syika yatenlatenla iyam, bulia Jehova y'imbēli.

9 Ivenda nyi nago yinlā nuunla be doanla ivolo viaganlo nla nyi yi nonga, bulia Jehova y' imbēli; nla go nago yinlā m' be p' aṽēnje, bulia Jehova y' imbēli.

10 ¶ Gw' agomi mi ntyugu y' imbanli nli ntyugu nlai, g'ogwēli wi n'agomi, g'ompūñia wimbanli wi Deriūs, igamba nyi Jehova ny' aṽienli nli Hageai y' ovāgisi n'lē,

11 Yenlā bulia Jehova y' imbēli inlē; Vambianli vēnlā iminisē g' onwanja w'ivanga, inlē,

12 Jāgā om' atoanli' ozyonl' orunda g'olamba wi ngāi yē, n'āṽata n' olambi we mpēmba, mbē osyuka, mbē ivē, mb' agali, mb' inya edu, wi be doanl orunda? N'ayi-ṽire iminisē, awulia, Nyawē.

13 N'awuli Hageai n'lē, J' om' o re azye pupu ṽā ebende bata ya yinlā edu, zi be doanla zye pupu? N'iminisē w'ayiṽiri awulia n'lē, zi be doanla zye pupu.

14 N'ayiṽiri Hageai, awulia n'lē, Yenlā nle māngi sinlā, nla yenlā nle inlāngā nyinlā g' ozyo wam, bulia Jehova w'imbēli; nla yenlā do-

ZAKARAIA.

anl' ijanj' edu s' agā mao; nl' eza zi daŋia wao, zi zye pupu.

15 Nla vēnlā, kākālianli, vikilia avila go nlēnlā nla go nyuma, ido loŋiaga rā gw'ido go nago mpolo yi Jehova;

16 Avila gw'avegag' *intyugu* mē-sānlā, gw'aŋienl' *oma* go nkonda y' agomi ambanli mi *gentizo*, y'avegag' igomi *dadie*: gw' aŋienli *oma* gav' egēnlizo go kubunla agomi m'i-ntyēnge avila gw'egēnlizo, ndo avegag' agomi ambanli *dadie*.

17 Mi awoli nluē nl' ijoma, nl' ifeva, nli ningo y'ado, gw' ijanji s' agā manli sodu: ndo anluē pa kalui gore miē, bulia Jehova.

18 Vikilianli vēnlā avila go nlēnlā nla go nyuma, avila g' agomi ambanli nli vanganli, s' *ogwēli* enlāgomi, *vanganli* go ntyugu y' aloŋio izange yi nago mpolo yi Jehova, vikilianli *yo*.

19 Ilonda yi pare go nago y' igu-

mba? iŋ, ndo igāli, nl' erere z' ifig, nli pomegranēt, nl' erere zi ōlivi, zi pa janla: avila go nlēnlā winlā m' be savinl' *anluē*.

20 ¶ Nl' aŋā bienl' igamba nyi Jehova gore Hageai nl' agomi ambanli, nli *ntyugi* yanlai y' ogwēli, inlē.

21 Gamba nli Zerūbebēl, ngāwē yi Juda, inlē, m' be syug' irowa nli ntye;

22 M' be jiliz' eka z' anlāngā, kāmī jilize ngulu y' ipanginla s' anlaga: m' be jiliz' intyonli, nla wao wi kēnda nla so: nl' inkavala nli wao wi bataminla so be syonlio, omedu nl' okwara w' oŋwāngiē.

23 Go ntyugu mē, bulia Jehova y' imbēli, m' be bāngā, Zerūbebēl, uyongo yam, oŋwa wi Syialtiēl, bulia Jehova, kāmī pangā ga oŋoro: kānde mi are pinjā pa, bulia Jehova y' imbēli.

ZAKARAIA.

EWONJO I.

1 G'ogwēli w' enlanlai, w' impuŋ' imbanli yi Dariūs, aŋienl' igamba nyi Jehova gore Zakaraia y' oŋwā wi Bērekaia, y' oŋwā wi Ido y' ovāgisi, inlē,

2 Jehova are bendinla p' ireri sanli polo mē.

3 Yenlā wulinlia wao inlē, yenlā bulie Jehova y'imbēli; inlē, Ūizanli gore miē, bulie Jehova y'imbēli, gambēnlē mi aŋiza gore nluē kē, bulie Jehova y'imbēli.

4 Aloanli g' ireri sanli, w' alenli-ago nl' ivāgisi y' alonga, inlē, yenlā bulie Jehova y' imbēli; Ūizanli pelē avila gw' intyale sanl' imbe: ndo wi jāgā, ge poganlio miē, bulie Jehova.

5 Ireri sanli, wi *re* nla gwī? ivāgisi, yi doanl' egombe zodu?

6 Ndo agambi mam nl' intyali sam, s' azombio miē inyongo sam ivāgisi, si kotanla nl' ireri sanli? nl' aŋizi wao awulia 'nlē, nt' are Jehova y' imbēli pikilia pa go de-nda gore zuē, nt' are intyale sazyo nl' ijanj'isazyo, yenlā re yē de-nda pa nl' azuē.

7 ¶ Gw' agomi m' intyugu ambanli nl' intyugu nla s' igomi nl' ogwēl' oŋāri, wi re wo nle ogwēli wi Sibāt, g' ompuŋa wimbanli wi Dariūs, aŋienl' igamba nyi Jehova gore Zakaraia, y' oŋwā wi Bērekaia, y' oŋwā wi Ido y' ovāgisi, inlē,

8 Nl' ayeuli miē ogwēra, aŋonl'

oma o re bataminla pa go nkavala yatenlatenla, kumanla pa go garegare yi rere yi murtlê y' *avegagi* go ntye; go nyumi yê *avegagi* inkavala satenlatenla, nla saboke, nla sapupu.

9 Nl' awuli miê 'nlê, andê mëyinlâ, reri am? Nl' oââvi w' agambagi nla miê awulinli miê inlê, m' be tevâ ya mëyinlâ.

10 Nl' omâ *avegagi* gore go rere yi murtlê ayiviri awuli 'nlê, Winlâ *nle wao* wi re toîna pa nli Jehova go kanganla avila gwlinlâ agênda gonlâ go ntye.

11 Nl' ayiviri wao gore oââvi wi Jehova o *vegagi* kumanla pa go gare yi rere yi murtlê, awulia 'nlê, Azuê re kanganla pa gwlinlâ nla gonlâ pâkâsâ go ntye, nla vonla, ntye yodu yi re kendekeke, nla y' ijâwa.

12 ¶ Be jivirê oââvi wi Jehova awulia inlê, Jehova y' imbêli, olingo sê wi be tuo' ndâ o loanle nkêngâ nli Jeruselêm, nl' ink' impolo si Juda, si re wê bendinla pa agomi m' impuîna minlâ orâgê-nlo?

13 Be jivire Jehova *n'lagamb'* ambia gore oââvi o gambagi nla miê *n'lagamba* m' isindia.

14 Yenlâ agambi oââvi w' agambagi nla miê 'nlê, Ronga, inlê, yenlâ bulie Jehova y' imbêli 'nlê, mi jenle Jeruselêm nli Zaiôn yandi, yandi mpolo.

15 Mi aëndinl' anlângâ polo m' *avegagi* tugetu; mi *avegagi* n'egunlu zakwê, kâ wao jâliz' ikui yao gw' ibe.

16 Sambo yenlâ bulie Jehova; mi afwinlia go Jeruselêm nl' inkêngâ: nag' wam yi be nogo gogo, bulie Jehova y' imbêli, n'egênlizô zi be kênlizô go Jeruselêm.

17 Vâ tonginli 'nlê, Yenlâ bulie Jehova y' imbêli; Inkali sam impo-

lo vâ ombiambiê si be fâ penda; Jehova kê e be sindie Zaiôn, kê fâ pinje Jeruselêm.

18 ¶ Nla rombinla miê antyâ mam gw' igonlo, n'ayenla, vonla, mengo nla.

19 Be bulinlia miê oââvi w' agambagi nla miê 'nlê, Sinlâ ande? Nl' ayiviriê miê 'nlê, Sinlâ nl'ime-ngo s' avazanganli Juda, Isreël, nli Jeruselêm.

20 Nl' aruminlio miê nle Jehova akêngêkêngê anlai.

21 Nl' awulia miê inlê, Mângi sinlâ w' abie go dend' ande? Nl' agambê inlê, Sinlâ nl' imengo s' avazanganli Juda, kâ arobinl' oma ewonjo: ndo mângi sinlâ w' abia go tieza wao, go tomb' ime-ngo s' Anlângâ, m' arobinl' ime-ngo sao go ntye yi Juda go paza-nganla yo.

EWONJO II.

1 Nle be fâ tombinla miê antyâ mam, a vonla, ayenl' oma n'egênlizô g' ogâ wê.

2 Be bulia miê, inlê, O kênda nla gwî? Be bulinliê miê 'nlê, Go kên-lize Jeruselêm, go mi' iëndinli, nl' elaivinli zê.

3 Ndo vonla, be kênda oââvi w' agambagi nla miê, be kênd' oââvi oywênlê go datanla n'ayê,

4 Awulinliê inlê, Vule mango, ge bulinlie iwanjâ nyinlâ, 'nlê, Jeruselêm e be jonlio *ga* inkala si re s'ikomba fâ nl' inkândâ s'anla-ga nli vuginlia go yo:

5 Kândênlê miê, bulie Jehova, m' be doanla gore yê g' ogomba w' ogonli vingovingo, kâ miê doanl' ivenda go garegare yê.

6 E, e, *yogo gunlu*, kâ fanga avila go ntye yi nkâmi, bulie Jehova: kânde mi are syambunlia pa nluê g' impung' inlai y' orowa, bulie Jehova.

EWONJO IV.

7 Romb' okuwā, Zaiōn, awē yi doanla n' onwāmianto wi Babilōn.

8 Kānde yenlā bulie Jehova yi mbēli; Ivenda viaganlo be toīmē miē gor' anlāngā m' awundakānliā: kāndē ayē o bwatā e bwat' onwā w'intyā nyēmē.

9 Kānde, vonla, m' be syngiazyu-gi' ogā wam gore wao, kā wao doanl' iñianlo gor' inyongo sao; gambēnlē anlu' amia inlē, mi atoīmō nle Jehova yi mbēli

10 ¶ Yemba kā jenl' igeŋa, awē onwā-mianto wi Zaiōn; kānde mi bia, m' be doanla go garegare yā, bulie Jehova.

11 Nl'anlāngā amenge mi be jongo nli Jehova go ntyugu mē, kā wao doanla anlāgi wam; kā miē doanla go garegare yā, kā wē mia 'nlē, Jehova yi mbēli, ayē toīmī miē gore wē.

12 Kā Jehova jige Juda mbēi yē go ntye y'orunda, kē fā pinje Jeruselēm.

13 Loanlanli dā, izyonle yodu, g' ozyo wi Jehova: kānde are tombinlo pa avila gw' iloanlo nyē ny' orunda.

EWONJO III.

1 Be tevē miē Jōsyue yi minisē mpolo yi re kumanla pa g'ozyo w'o-ŋāvi wi Jehova, nli Setan kumanla pa g'ogā wē onloīmīē go sirē.

2 Be bulinlie Jehova Setan inlē, Jehova e sēmbā awē, Setan, vanganle Jehova yi re pinja pe Jeruselēm e sēmbā; winlā g'ozakilia wi re tombo pa gw'inu?

3 Vēnlā Jōsyue avegagi bāra pa sēsēgē, kumanla pa gor' oŋāvi.

4 Be jivirē awulinlia wao w'avegagi kumanla pa g'ozyo wē, inlē, Rombanli sēsēgē y'ingāi avila gore yē. Nla gore yē be buliē 'nlē, Vonla, mi atomb' ibe sā gore wē m'be bāriā nl'iwār' inyanla.

5 Nl'awuli miē 'nlē, e ga wonlio ipaki iŋia gw'ewonjo zē. Nle be bonlio yē ipaki iŋia gw'ewonjo zē, awariē ingāi. Nl'avegag' oŋāvi wi Jehova gore.

6 Be buli' oŋāvi wi Jehova gore Jōsyue, inlē,

7 Yenlā bulie Jehova y'imbēli; Jā oīm'akanganla gw'impānlā sam, kā penjavenj' isombi sam, gambēnlē o be jēkēlie nag' wam, nlī penjavenje kē vungu yam, gambēnlē m'be pā irevi yi be kanganlago ndā gor' anlaga winlā wi re gore.

8 Vēnlā voganlio, awē Jōsyue yi minisē mpolo, awē nl'anlāgi wā wi re nl'awē; kānde wao anlaga wi mamo; vonla, m'be bage nyo-ngo yam y'IVARI.

9 Kānde vonl' ido nyi re miē dimbinla pa gore Jōsyue, gw'ido *be doanla* antyā orāgēnlo, vonla, m'be tok' irēndā go nyo, bulie Jehova y'imbēli, kā miē tomb' ipava si ntye mēyā ntyugu māri.

10 Go ntyugu mē, bulie Jehova y'imbēli inlē, anluē be fwelia om' edu oganganlo wē go ntye y'ogāli nla g' odolongo wi mponde.

EWONJO IV.

1 Nla ŋā bienli oŋāvi w' agamba-gi nla miē, ayēmi miē, g' omā jēmo avila gw'antyāvinlā mē.

2 Awulinlia miē inlē, O jenl' ande? Nl'awuli miē inlē, mi are poula pa, ayenl' onwanga w'ojo wi syika yatenlatenla, nli ntyēnge do-ŋio pa gw'igonlo nya wo, nl'ijo yē orāgēnlo gogo, nl' izyā orāgēnlo gw'ijo orāgēnlo, yi re gw'igonlo nya yo:

3 Nli rere yi ōlivi vanl' g'ozamba wa yo, emāri g'ozamba w' ogā nloīmē wi ntyēnge, emāri g'ozamba w'ogā nyantwē wi ntyēnge kē.

4 Yenlā ayiviri miē awulinl' oŋā-

ŵi w' agambagi nla miē inlē, Ande mēyinlā rerē yam?

5 Oŵāŵi w' agambagi nla miē ayiviri awulinlia miē inlē, O-miē isaon mēyinlā? Nl' awuli miē 'nlē, Nya-wē, rerē yam.

6 Nl' ayiviriē, agamba nla miē inlē, nyinlā nl' igamba nyi Jehova gore Zerūbebēl, inlē, Aranga nli mbēli ge nlā nli ngulu, ndo nl' inlinli nyam bulie Jehova y' imbēli.

7 Awē mande, nomba mpolo! g'ozyo wi Zerūbebēl *o be kalu' orove*; kā yē kāgunl' ido ny'ewonjo gogo nli mboginla, ntongaga inlē, Idaŵia, idaŵia, go nyo.

8 Nl' aŵienl' igamba nyi Jehova gore miē inlē,

9 Agā mi Zerūbebēl mo re dimbinla p' izanga nyi nago yinlā; agā mē kē mo be suliza yo; gambēnlē oŵia' mia 'nlē, Jehova y' imbēli ayē atoŵia miē gore wē.

10 Kānde mande re pēdia pe ntyugu y'isaon imiango? kānde wi be jenl' igeŵa, nli jenl' egēnlizo g'ogā wi Zerūbebēl *nla mēmā orāgēnlo*: mo *nle* antyā mi Jehova, mi kanganla gwinlā nla gonlā vingo-vingo ntye yodu.

11 ¶ Nl' ayiviri miē awulinliē inlē, rere yi ōlivi yinlā ŵanli yi re g'ogā nlo miē g'onjwanga w'ojo wi syika yatenlatenla nla g'ogā nyantwē yi re se?

12 Nl'avā jiviri miē, awulinliē inlē, ampari mi ōlivi minlā ambanli mi re sē, nl' izyā yi syika yatenlatenla imbanli yi pueza agali mi syika avila go yo mi re sē?

13 Nl'awulinliē miē inlē, O mie isaon yinlā? awuli miē 'nlē, Nya-wē, rerē yam.

14 Nl'awuliē inlē, yinlā nle igilio imbanli yi kumanla y'ozamba wi Jehova yi ntye yodu.

EWONJO V.

1 Be kegwa miē, nl' arombinla antyā mām, ayenla, vonla, yenlā ompurago wi dogwa.

2 Be bulinliē miē, 'nlē O jenl' ande? Ayiviri miē 'nlē, Mi ajenl' ompurago wi dogwa: idava sa wo, si re agomi mi kubīt ambanli, nl' ompuzyu sa wo, si re igomi nyi kubīt.

3 Be bulinliē miē inlē, Winlā *nl'* ozavo wi kēnda kwanga go ntye yodu; kānde om' edu o jufa e be tenlo *ga* nta re ozamba winlā, nta re nyo; nl'om' edu o tang' orango e be tenlo *ga* nt'are ozamba mēwā nt'are nyo.

4 M' be kāgunlia wo, bulie Jehova y'imbēli, kā wo kēnda go nago y'ofe, nl'ayē o tang' orango w' inoka gw' ini nyami: kā wo tiganla go gare yi nag' wē, nl' ayiliza yo, intimbe nl'ado ta.

5 ¶ Be kēndag' oŵāŵi w' agambagi nla miē, awulinlia miē 'nlē, Vēnlā nlungunl' antyā mā, kā jenl' oson winlā wi kēnda.

6 Be bulia miē 'nlē, Ande? Be buliē 'nlē, Winlā otondo mpolo wi kēnda. Be buliē ke, Zinlā *nl'* egālanli zao go ntye yodu.

7 Vonla, arombinlo erenle zi syumbu; winlā oŵianto o re tu g'otondo.

8 Be buliē 'nlē, Sinlā *nl'* ipava. Be falē so go gare y'otondo: nle be pungē elirinlo zi syumbu g'ogwaula wa wo.

9 Be tombinla miē antyā mām, avonla, ayenl' anto aŵanli wi kāgwa, nl' ompunga gw'ampavi mao; w'avegagi nl'ampava ga nyāuli mpolo; be tombinla wao otondo ntya ntye, ntyā orowa.

10 Be bulia miē gor' oŵāŵi w' agambagi nla miē, 'nlē, Māngi sinlā wē kēnda nl'otondo nla gwī?

11 Be bulinliē miē inlē, Go nogi-

EWONJO VII.

nla wo nago go ntye yi Syaina; kâ yo doanlizo, aloŵio řãřã gw' izang' inyemě.

EWONJO VI.

1 Nl' agegwi miě, nl' arombinl' antyã mam, avonla, nl' ayenle intyonle nlai si kágwa ntyã nomba mbanli; nl' inomba s' *avegagi* si nyenliě.

2 Go ntyonle nonga y' *avegagi* nl' inkavala satenlatenla; nla go ntyonle yi mbanli s' inkavala sa- viãviã;

3 Nla go ntyonle yi ntyaro s' inkavala sapupu; nla go ntyonle yi nlai inkavala saboke; nla sagawa.

4 Nl' ayiviri miě awulinli' ořãři w' agambagi nla miě inlě, ande měyinlã rere yam?

5 Nl' ayiviri ořãři awulinlia miě inlě, Minlã nl' anlinl' anlai m'orowa, mi kěnda avila go kumanla g'ozyo wi Jehova yi ntye yodu.

6 Inkavala sařiařia si re řãřã si kěnda gw' inlãngã nyi nkãmi; nla sapupu si songa wao; ndo saboke si kěnda gw' inlãngã ny' olomba.

7 Nl' agěndagi sagawa, go bele kěnda avila gwinlã agěnda gwinlã pãkãsã go ntye; nl' awuliě 'nlě, Gěndanlio, gěnda gwinlã nla gonlã go ntye yodu. Yenlã aganganli so gwinlã nla goulã go ntye.

8 Be tonginlě miě, agamba nla miě inlě, Vonla, sinlã si kěnda go nkořa yi nkãmi s' apãnliz' inlinli nyam go nkořa yi ukãmi.

9 ¶ Nl' ařienl' igamba nyi Jehova gore miě, inlě,

10 Wãngu gore *wao wi* mbwedi, *vanganle* yi Hěldai, yi Tobaija, nla yi Jědaia, si re pila pa go Babyi- lôn, kã bi' awě ntyugu měmo, kã kěnda go nago yi Josaia y'oywa wi Zěfenaia;

11 Nl' awãnge syika yapupu nla

yatenlatenla, avang' ikorowa, awonlia so gw' ewonjo zi Jěsyue y'onywa wi Joseděk yi minisě mpolo;

12 Kã kamba nl'ayě, 'nlě, Yenlã bulie Jehova y' imběli; inlě, Vonla omã re ina 'nlě, IVARI; e be poñi' avila go mbori yě, kã yě noge nago y'Anyambiě yi Jehova:

13 Vanganle ayě be noge nago y'Anyambiě yi Jehova; kã yě bãng' ivenda, kã yě doanla tu avanginla gw' eki zě; kã yě doanle minisě gw' eki zě; nl' erungu z' aũñenje kã zo doanla ntyã wao ařanli.

14 Nl' ikorowa si be doanla nli Helēm, nla gore Tobaija, nla gore Jědaia, nla gore Hen y' onwa Zěfenaia, go sijonginlia go nago y'Anyambiě yi Jehova.

15 Nla wao *wi re* tomba pa bo, wi be bia anloga go nago y'Anyambiě yi Jehova, kã nluě mia 'nlě Jehova y' imběli ayě toñia miě go re nluě. Nl' isaon *yinlã* yi be toa, ja nlu' apoganlio inyoi nyi Jehova Anyambiě yanli.

EWONJO VII.

1 Ařienli g'ompuñia wi nlai gore Deriūs, y' oga, igamba nyi Jehova ařienli gore Zakaraia go ntyugu yi nlai y' ogwěli nl' enlagomi *vanganli* yo Kislu:

2 Gw' agěndizi wao go nago y'Anyambiě, Syiriza nli Rigēm-milěk, ul'anloñie wao, go kě kambinla g' ozyo wi Jehova.

3 Nla go kamba nl' iminiisě impolo s'*avegagi* go nago yi Jehova y'imběli, nla gor' ivágisi, inlě, Miě ga leule y' ogwěli w' atanli, nkěrag' oku' wamimě, ga ntare miě denda pa yenlã impuñi' imienge.

4 Nl' ařienl' igamba nyi Jehova y'imběli gore miě, 'nlě,

5 Gamba nl' anlaga wi ntye wao-

du, nla gor'iminisē inlē, Gw' avegagi nluē esonge n' iwāga g' *ogwēli* w' atanli nla w' orāgēnlo, vanganle agomi m'inpūmā mēwā orāgēnlo, anlu' avengiuli miē esonge? *vanganle* miē?

6 Gw' anyagagi nluē, nla gw' ayāngagi nluē, anluē zye anyagage gw' *ikui yanli mē*, nli jāngaga gw' *ikui yanli mē*?

7 Anlu' arānde jāg' agamba m' arongago nle Jehova n' ivāgisi y' alonga, gw' avegāgi Jeruselēm n' anlaga n' ombiambiē, n' inkala s' avegagiē vingovingo, gw' awāng' *anlaga* olomba nla y' orove?

8 Nl' aŋienl' igamba nyi Jehova gore Zakaraia, inlē,

9 Yenlā bulie Jehova y' imbēli 'nlē, Lend' ijēkēlia sa rēti, kā tevanli nkēngā, n' ipoginla, om' edu gor' onwāngiē:

10 Kā avāngatianli oñant' otigo, ge nlā onwā tigo, ogēnda, ge oyunge: kā avikili' oma mbe g' orēmī wē gore onwāngiē.

11 Ndo w' aviki poganlio, aŋizi oŋgi, anunj' aroi mao, kājw'ayāgā.

12 Iñ, w' aŋang' irēmi yao g' aŋlo mi jāla, wi vende jāgā ivanga, n' agamba m' aroñio nle Jehova y' imbēli n' Inlinli nyē, n' ivāgisi longa; yenlā aŋienli egunl' eŋolo avila gore Jehova y'imbēli.

13 Sambo aroenli 'nlē, gw' aroñgiē, kā w' ayāgā; yenlā aroñgi wao, kā mi ayāgā, bulie Jehova y' imbēli.

14 Ndo mi avazanganli wao n' efizagēngē gw' anlāngā modu m' aroenlio wao w' amā; yenlā arianganli ntye ntevo gore wao, kā agēnd' oma ge fwinlia: kānde w' agalunli ntye mbia ntevo.

EWONJO VIII.

1 Be fā b' igamba nyi Jehova y' imbēli, *gore miē*, 'nlē,

2 Yenlā bulie Jehova y' imbēli; mi avegagi nli ŋandi gore Zaiōn, nli ŋandi mpolo, n' aloanli miē nli ŋandi n' egunlu evolō gore yē.

3 Yenlā bulie Jehova; mi aŋienlia go Zaiōn, m' be doanla go gare yi Jeruselēm: nli Jeruselēm yi be fwelio inlē, Nka mpolo y' orēti; nli nomba yi Jehova y' imbēli, Nle nomba y' orunda.

4 Yenlā bulie Jehova y' imbēli; Be fā doanl' anloñie anlērā, n' anto anlērā, gw' agala mi Jeruselēm, om' edu nli nkāgu yē g' ogā n' onlērā.

5 Nl' agala mi nka mpolo mi be doanla ralie n' awanloñie n' awāñianto syevaga gw' agala ma yo.

6 Yēnlā bulie Jehova y' imbēli; jā ado' ndaga yi mamo gw' antyā mi māngi sinlā wi re tiganla pa gw' intyngu sinlā, kā doanla kē inlē, ndaga yi mamo gw' antyā mam? bulie Jehova y' imbēli.

7 Yenlā bulie Jehova y' imbēli; Vonla, m' be sungil' anlagi wam avila go ntye yi tāngwa nli nkombe, n' avila go kwa nla yo;

8 M' be бага wao, kā wao doanla go gare yi Jeruselēm: kā wao doanl' anlagi wam, kā miē doanla Anyambiē yao, g' orēti n' ogore.

9 Yenlā bulie Jehova y' imbēli; Agā manli mi ga loanle jāla, anluē yi jāgā intyugu sinlā agamba minlā gw' agwanla m' ivāgisi, y' *avegagi* go ntyugu y' agēnlizo iza-nga nyi nago yi Jehova y' imbēli, inlē, nago y' Anyambiē yi ga nlogo.

10 Kānde intyugu sinlā viagaga rā, pegag' onlivi w' oma, ge onlivi wi nyama; ge nlā añēnje gore yē o gāgwi ge o jinginla, g' onwanja wi kām bizo; kānde mi avang' anlaga om' edu amēpanla n' oga-anganlo wē.

EWONJO IX.

11 Ndo vēnlā m' *be* fā doanla nli ntango yinlā yi re tiganla pa ga gw' alonga, bulie Jehova y' imbēli.

12 Kānde olonda wi *be* bunla; ogālī wi *be* p' inlond' iyē, nli ntye yi *be* p' ibunli sē, n' irowa wi *be* p' impēmbē yao; kā miē pange māngi sinlā wi re tiganla pa go jig' *isaon* yinlā yodu.

13 Nle *be* toa 'nlē, gw' avegagi nluē ozavo gor' anlāngā, Nago yi Juda, nli nago yi Isreēl; yenlā *be* sunginla miē nluē, kā nluē kalu' ozavinlo; arianli, *ndo* yālianl' agā manli.

14 Kānde yenlā bulie Jehova y' imbēli; Nt' avikili miē go tevunl' anluē, gw' aṽendizio miē nle reri yanli, bulie Jehova y' imbēli, kā mi avā kalunlia:

15 Yenlā re miē fā pikilia p' intyugu sinlā go denda mbiambiē nli Jeruselēm, nli nago yi Juda: arianli.

16 ¶ Yinlā n' *isaon* yi *be* dendo nluē; Om' edu e ga gamb' orēti gor' oganganlo wē; lendand' ijēkēlia s' oreti, n' aṽēnje gw' iko-mbi sanli:

17 Avikili' oma gore nluē ibe g' orēmi wē, gor' oganganlo wē; arāndanl' irango yanyawē: kānde *isaon* yinlā yodu *nle* yi biko miē, bulie Jehova.

18 ¶ Nl' aṽienl' igamba nyi Jehova y' imbēli gore miē 'nlē,

19 Yenlā bulie Jehova y' imbēli; Esonge z' *ogwēli* w' aulai, nla z' *ogwēli* w' atanli, n' esonge z' *ogwēli* w' orāgēnlo, n' esonge z' *ogwēli* w' igomi, yi *be* doanla go nago yi Juda igeṽa nli mbia, n' intyago si mbia: sambo rāndanli orēti n' aṽēnje.

20 Yenlā bulie Jehova y' imbēli; *be* toa 'nlē, *be* bi' anlaga, n' anlaga w' ink' impolo sinyenge:

21 Nl' anlaga wi *nka mpolo*, māri wi *be* kēnda gore anlaga wi nka mpolo nyēnlē, inlē, Okanli nēganēga go kambinla gore Jehova, nla go bute Jehova y' imbēli: Mi toa kē.

22 Iñ, anlag' awenge n' anlāngā ayāle wi *be* bia go bute Jehova y' imbēli go Jeruselēm, nla go kambinla g' ozyo wi Jehova.

23 Yenlā bulie Jehova y' imbēli; gw' intyugu mē *si be toa*, inlē, igomi ny' anloñe nyi *be* kota, avi-lala gw' inkambinli sodu s' anlāngā, vanganle kota ngwasi ogombinlo w' ingāi mē, ayē o re oṽwā Ju, inlē, Azuē *be* kēnda n' awē: kānde azu' are jāgā pa 'nlē, Anyambiē *are* n' awē.

EWONJO IX.

1 Iroanlo ny' igamba nyi Jehova go ntye yi Hedrak, nli Demaskōs nyo n' ijāwa sa yo: j' antyā m' oma, ga m' imbuṽe sodu si Isreēl, mi *be doanla* gore Jehova.

2 Nli Hemath kē *be* doanla g' ozamba; Tairūs, nli Zaidōn kānde w' adoa n' imia.

3 Nl' azanloginli Tairūs oku' wē-mē mbora njāle, aguminlie syika yapupu ga ntyēngē, nli syika mbia yatenlatenla, g' ombanla w' agala.

4 Vonla, Jehova e *be* falē gw' igala, kā yē bole ngulu yē go mbenle; kē pezyo n' ogonli.

5 Askelōn *be* jenla nyo, kā yē tia; Geza kē *be* jenla nyo, kē doa n' ekēṽ' eṽolo, nli Ekrōn; gw' idevinli sē e *be* jenle ntyāuli; n' oga e *be* jilizo avila go Geza, nli Askelōn e *be* jigo.

6 Nl' oṽwā wi ukāngē e *be* doanla go Asdōd, kā miē tenl' ekale z' Ifilistia.

7 M' *be* tombe intyinli sē avila g' ogwanli wē, n' isēkē sē avila gw' anyanganyanga m' anā mē:

ndo ayě o tiganla vanganle yě, *be doanla* gor' Anyambiě yazzo, kâ yě doanla ga gâvën go Juda, nli Ekron ga Ijēbusait.

8 M' be syamb' olako vingovingo nag' wam g' onwanja w' igâvi, g' onwanji wě o piaganle mpiaganlaga, nla g' onwanji wě o fwinlia: nla zyel' omâ bangatia o fâ piaganla gore wao nyēnlě: kânde vēnlâ mi ajenli n' antyâ mam.

9 Yenle mbia polo awě Onwâ mianto wi Zaiōn; Ƴoginla awě Onwâ mianto wi Jeruselēm: vonl' Ogi wâ e bia gore wě: ar' ogore, nli doa, n' isunginla; okendeke-nde, nli bataminla pa go buru, nla g' onwâ buru.

10 Kâ miě tenle ntyonle avila gore Ifraim, nli nkavala avila go Jeruselēm, n' elendinla z' igâvi zi be tenlo: kâ yě kamb' aŋiēnje gor' anlângâ: n' ipanginli sě si be doanla avile mbenle agēnde mbenle, n' avila g' olâvi koanga gw' intyai si ntye.

11 Gore wě kě, Ƴâ ntyinla yi njeki yâ mi are kēndiza p' imbvedi sâ avila gw'ivemba nyi *re* anlingo fâ.

12 ¶ Vizanli go mbora njâle, anlu' imbvedi s' ibekelia: vanganle nlēnlâ takilia miě 'nlě, m' be fwlinliza nyângâ mbanli.

13 Jâ mi adēmbize Juda gore miě, ayonliz' elendinla nli Ifraim, n' aŋoŋi awanliâ Zaiōn, azir' awanliâ Grisi, avangâ g'okwara w'oma wingulu.

14 Gambēnlě Jehova e be jenlo gore wao, kâ ozyângâ wě kēnda g' inānyingwēmbolo: nli Jehova Anyambiě e be tong' orāmbâ, kâ yě kēnda n' ifizagēngě y' olo- mba.

15 Jehova y' imbēli e be penja- venja wao; kâ wao jiliza ageŋa nli pung' ado mi mpungaga; kâ

wao jānga, avange nyāngālě ga wi re bāngo pa n'ivě; kâ wao jonlio ga sintyēnge, nla g' intulungu si ālta.

16 Nla Jehova Anyambiě yao e be sunginla wao go ntyugu mē g' olemba w'anlaga wě: ka *wao doanla* g' ado mi korowa, tomlinlo pa ga ntyanga go ntye yě.

17 Kānde mpendinli nde yi r' ombi' wě, mpendinli nde yi r' era- ngi zě! imba si be pang' iwanjâ mbiambiě, n' iv' inyānla inyong' inyanto.

EWONJO X.

1 Vāmbianli gore Jehova ningo gw' egombe zi ningo nuwunla; kâ Jehova pange vindi yapupu, aŋa wao inyēngě yi ningo, gor' omedu amanli g' orove.

2 Kānde ikanla s' akambi egamba- nyambiě, n'aganga w'ajenli sino- ka, n' awul' inyilinlo sinoka; wi sindia Ƴâ nyawě nyawě: sambo w'agēndi gw' inkovi sao g' olemba, w'ayenli njuke, kānde pegag' ove- njavenji.

3 Egunlu zam z' aŋaŋinli gor' ivenjavenji, n' arevunli miě imbo- nli: kānde Jehova yi mbēli a re jenla pa olembi wi nago yi Juda, n'avanga so ga nkavali yě mbia gw' igâvi.

4 Avila gore yě agāgwi ntulu- ngu, avila gore yě ntyāngâ, avila gore yě elendinla z'igâvi, avila go- re yě iwangatia yodu.

5 ¶ Wi be doanla g'*antaga* wi ngu- lu, wi jar' *ilovalovi* yao gw' imbâ- nla y' agala gw' igâvi; wi be noa, kānde Jehova *are* ula wao, n' i- vandisi y' inkavala yi be suŋakete.

6 M' be jālie nago yi Juda, kâ miě sunginle nago yi Josēf, kâ miě fâ бага wao go doanliza wao; kānde mi pogiula wao: kâ wao doanla ga m'pa fala wao: kānde

EWONJO XI.

miě *nle* Jehova Anyambiě yao, m' be jăginlo wao.

7 Nla wao wi Ifraim wi be doanla g' *onlome* wi ngulu, nl' irěmi yao yi be jenl' igeŵa ga w'ajăng' ivě; iñ, awanli wao wi be jenla *nyo*, kă wao jenle mbia; irěmi yao yi be jenl' igeŵa gore Jehova.

8 M' be tonginla wao ososi, alatiza wao; kănde mi are dandunla pa wao: kă wao bunla ga nt'are wao bunla pa.

9 Kă miě bēnla wao gor' anlaga: kă wao jonginlia miě gw' anlăngă ma daŵa; kă wao doanla nl' awanli wao, nl'aŵa fwinlia.

10 M' be fâ kăgunlia wao avila go ntye yi Ijipt, alatiza wao avila go Asyiria; m' be бага wao go ntye yi Giliěd nli Lēbenōn; kă alēngo *mbora* gore wao.

11 Kă yě piaganle mbenle nli njukě, kă yě bol' ikeŵa yi mbenle, nl' irănga y' ilăvi yodu yi be kaminla: kă ekale zi Asyiria syonlio go ntye, kă nkăgu yi Ijipt kēndaga bo.

12 Kă miě jălia wao gore Jehova; kă wao pandiaga nli jamaga gw'ini nyě, bulie Jehova.

EWONJO XI.

1 Nl'ungunl' agugi mă, Lēbenōn, kă ogonli nye rere yă yi sida.

2 Ronga, erere zi fūr, kănde erere zi sida z'aposwi; kănde măngi wi ngulu w' abundakanlio: ronganli, anluě rere yi oki yi Besyan; kănde iga nyi jaul'ilonda ny' aposwi.

3 ¶ *R'*inyoi nyi mboginla ny'ovenjavenji; kănde ivendi nyao ny'abundakanli; inyoi ny' ikungula s' ilion inyango; kănde ekali zi Jădan z'abundakanlo.

4 Yenlă bulie Jehova Anyambiě yam; Nyez' olemba wi bazyo;

5 Inliviŵi ya yo joulă wao, nl'a-got' ikui yaomě ogara fâ: nla wao

wi kola wao, wi bulia inlě, Ozavinlo *gore* Jehova; kănde mi apagi: nl'ivenjavenji s'aomě yi poginla wao.

6 Kănde m'be fâ poginle māngi wi ntye, bulie Jehova: ndo, vonla, m'be p' anlaga omedu gw'a-gă m'oganganlo wě, nla g'ogă w'ogă wě; kă wao bole ntye, ula go ntyămě yao m'be fâ tomba *wao* nyēnlě.

7 Mi anyez' olemba w'ibazyo *vanaganle* nluě iyunge y'olemba. Nl' awāngi miě intongo imbanli; omāri mi aŵelia yo inlě, Eranga, nl' omāri mi aŵelia yo inlě, Igoro; nl'anyezi mi olemba.

8 Ivenjavenj' iraro mi arenli wao g'ogwēli omāri kě; kă inlinli nyam ny' aŵiki wao, ka inlinli nyao ny' aŵiki miě kě.

9 Nl' awuli miě inlě, m'be nyeza nluě; eza zi juwa, zi ga yuwe; nl'eza zi re go tenlo, zi ga renlo; kă w'ariganl' omāri nya, omedu ozyonle w'omāri.

10 ¶ Nle be bānga miě nkăgu yam vanganle Eranga, nl'arenla yo nkwě, inlě, mi ga yonle ompanganlo wam w'avangio miě nl'anlaga waodu.

11 Nl'ayarunlo yo ntyugu mě: nla mienli lēnge y'olemba o venginlagi miě inlě, nyinlă nle igamba nyi Jehova.

12 Nle be bulinlia miě wao 'nlě, j'anlu' apikilia mbiambiě ŵanli miě njonli yam; j'azya nlănłă rigauli. Yenlă avesyi wao go njonli yam agomi mi syika yapupu araro.

13 Nle be bulie Jehova inlě, Ŵale yo gor' omă pang' intyuanla sayogo: igol' iŵia ny' avenlio miě go yo. Nle be bānga miě agomi mi syika yapupu araro, avunga yo gor' omă pang' intyuanla sayogo go nago yi Jehova.

14 Nle be tenla miě nkăgu yami

mě, vanganle Igoro, go bangwanle ngwěmo ntyā Juda ntyā Isreēl.

15 Be bulinlio miē nle Jehova inlē, Wānga gore wē imianga y'ovenjavenji w'edāsyu.

16 Kānde vonla, m'be poñi' ovenjavenji go ntye, wi re *wi* be jenla wao wi re tenlo pa, ge but' idāmb' inyango, 'ge jinga nyi re māgunlo pa, ge nyeza nyi kumanla gore: ndo e be ny'ozyonle y'agali, nla aya-runl' ifēri sao, go simbēi.

17 Azyile gor' ovenjavenji w'isylā fā wi tig' olemba! Okwara w'iwāra wi be doanla g'ogā wē, nla gw'intyā nyē inloñiē; ogā wē wi be joma, kā iutyā nyē inloñiē nyi be nlimo via.

EWONJO XII.

1 Iroanlo ny'igamba nyi Jehova gore Isreel, bulie Jehova, yi syambunli' orowa, alov' izanga nyi ntye, avang' inlinla ny' oma go gare yē.

2 Vonla, m'be pange Jeruselēm ingongo nyi tataminla gore anlaga waodu vingovingo, go be pingwavingwa wao Juda nli Jeruselēm.

3 Nla go ntyugu mē m'be pange Jeruselēm ido ny'iroanlo gor' anlaga waodu: waodu wi kumb' iroanlo nya nyo wi be tenlo simbēi, vanganle anlaga waodu wi ntye w'adati-zo' ta go nyo.

4 Go ntyugu mē bulie Jehova, m'be bole nkaval' edu ul'imama, ul'ovandisi wē n'eranlia: m'be nungunl' antyā mam buē go nago yi Juda, kā miē bole nkaval' edu y'anlaga n'l'ipāku.

5 N'l'igavēn si Juda si be bulia gw'iremī yao, 'nle, Anlaga wi Jeruselēm wi *be doanle* ngulu yam, gore Jehova y'imbeili Anyambiē yao.

6 Go ntyugu mē m'be pang' igāvēn si Juda g'inu ny'ogonli gw'ikonli, g'oyo w'ogonli gw'ita; kā wo

jiliz' anlaga waodu wi re vingovingo, g'ogā onloñiē n'l'ogā onyantwē: kā Jeruselēm fā jigo go mbori yēmē, *vanganle* go Jeruselēm.

7 Jehova kē e be donge sunginl' ikanja yi Juda, kā ivenda nyi nago yi Devid, n'l'ivenda ny'anlaga wi Jeruselēm wi pend' *ikui yaomē* gore Juda.

8 Go ntyugu mē yo be sunginle Jehova anlaga wi Jeruselēm; n'l'ayē o re dēla gore wao go ntyugu mē e be doanla ga Devid; nli nago yi Devid yi *be doanla* g'Anyambiē, g' oāvī w'Anyambiē go bosyo yao.

9 Be doanla go ntyugu mē 'nlē m'be bele jiliz' anlāngā modu mi dovalovē Jeruselēm.

10 M'be jira go nago yi Devid, nla gor' anlaga wi Jeruselēm, inlinla ny idavia nla ny'ikambinla; kā wao ponla miē o rumio wao igānga, kā wao doanl' iwāgi nyē g'omā doanl' iwāga ny' *onwanliē* omo, kē doanl' ekēv' e'olo gore yē, g'omā re n'l'ekēva gore njaliē yē.

11 Go ntyugu mēyā be doanl' iwāg' ivolo go Jeruselēm g'iwāga nyi Hadadrimōn g'olānga wi Migidōn.

12 Ntye yi be doanl' iwāga, mbuv' edu ntyanganendiē, mbuve yi nago yi Devid ntyanganendiē, anto wao ntyanganendiē; mbuve yi nago yi Netyan ntyanganendiē n'l'anto wao ntyanganendiē;

13 Mbuve yi nago yi Livai ntyanganendiē, n'l'anto wao ntyanganendiē, mbuve yi Syimeai ntyanganendiē, n'l'anto wao ntyanganendiē;

14 Imbuve sodu s' atiganla, mbuv' edu ntyanganendiē, n'l'anto wao ntyanganendiē.

EWONJO XIII.

1 Go ntyugu mē be nungunlo evero go nago yi Devid nla gor'

anlaga wi Jeruselēm gw' ibe nla gw' isēkē.

2 ¶ Bē doanla go ntyugu mē, bulie Jehova y' imbēli, 'nlē, m' be tenl' ana m' ikanla avila go ntye, kā mo m' avā jonginlio nyēnlē; nla kē m' be pang' ivāgisi nl' anlinla mi nanga piaganla avila go ntye.

3 Be doanla kē inlē, om' edu o be fā pāga, gambēnlē reri yē nli ngi yē y' ayanliē wi be bulinliē inlē, o be tola; kānde o kamba sinoka gw' ina nyi Jehova: nla reri yē nli ngi yē y' ayanliē wi be tumē pākāsā j' apāga.

4 Be toa go ntyugu mē 'nlē, ivāgisi yi be jenle ntyānli om' edu nli nyilinlo yē, jā apāga: ge w' abāre ngāi mbe go temiza:

5 Ndo e be bulia inlē, miē g' ovāgisi. Mi' ombilo wi ntye; kānde oṅwanlaga anlēnji miē go penjavenje vuginlia avila gw' erumbe zam.

6 Omāri e be bulinliē inlē, Vōra yinlā y' ande yi re gw' agā mā? Kē jivira inlē, Yinlā y' abānjo miē go nago y' indego sam.

7 ¶ Nlāngwa, okwar' iwāra, gor' ovenjavenji wam, nla gore omāre oganganlo wam, bulie Jehova y' imbēli: wol' ovenjavenji, gambēnlē adāmbe m' apazanganla: gambēnlē mi akegunla ogā wam gor' awadāmbe.

8 Gambēnlē be toa go ntye yodu, bulie Jehova, mbēi mbanli go mo mi be tenlo, ayuwa; ndo yintyaro yi be tigo gogo.

9 Kā miē bage mbēi yintyaro g' ogonli, kā miē janginlia yo ga nte janginlio syika yapupu, kā miē kēnliza yo ga nte kēnlizo syika yatenlatenla: wi be fwel' ini nyam, kā miē jāginlo wao: m'be bulia inle, Wao anlaga wam: kā wao bulia 'nlē, Jehova nle Anyambiē yam.

EWONJO XIV.

1 Vona, ntyugu yi Jehova yi bia, kā igumbi nyā nyi nkeraga, go gare yā.

2 Kānde m' be datiz' anlāngā modu go nloa nli Jeruselēm; kā nkala bāngo, kā inago kwēro, kā anto bando nkotago; nl' erenle: zi nka mpolo zi be kenda simbwedi, nl' ontango w' anlaga wi tiganla wi be tenlo avila go nka mpolo.

3 Gambēnlē Jehova e be kēnda, go nloa nl' anlāngā mēwā, ga nta nloenliē go ntyugu y' igāvi.

4 ¶ Nl' intyozyo sē si be kumanla go nomba yi Ōlivi ntyugu mē yi re go bosyo yi Jeruselēm go tāngwa nli nkombe, nli nomba yi Ōlivi yi be jarua go gare, mbēi go tangwa nli nkombe, mbēi go kwa nli nkombe, *vāvā be doanl' olāng' ompolo*; nl' erenle zi nomba zi be kēnda go nkāmi nl' erenle g' olomba.

5 Kā nluē fanga gw' ilānga yi nomba; kānde ilānga yi nomba yi be boṅwa go Ezal: iñ, anluē be fanga, ga nt'avangi nluē gw' isyugiazugia si ntye gw' intyugu si Ūzaia, oga wi Juda: nli Jehova Anyambiē yam e bia, nl' iyāmbui yodu nl' awē.

6 Be doanla go ntyugu mē, ozainge wi be bamba buē, *ge mpāri*:

7 Ndo be doanle ntyugu māri, yi be mio gore Jehova, arang' omānda, g' ogwēra: ndo be toa inle, nkolo be doanl' ozange.

8 Be doanla go ntyugu mē 'nlē anlingo m' emēnlā mi be kāgwa avila go Jeruselēm; amēwā go mo, go mbenle ya bosyo, amēwā go mbenle yi nyuma; ntyanja nl' enloñio be doanla yo.

9 Nli Jehova ayē be doanl' oga wi ntye yodu: go ntyugu mē, be doanle Jehova māri, nl' ini nyē imo.

MALEKAI,

10 Ntye yodu zi be kalunlio g' orove, avila go Giba go Rimōn, g' olomba wi Jeruselēm; yi be tombinlo, nl' ayigo go mbori yē, avila gw' iguge nyi Bējemīn, agēnda go mbora y' igug' ilonga, gw' iguge nyi ntulungu, nl' avila go mbora njāle yi Hananil agēnda go mbore piarinl' ivē y' oga.

11 Kā *anlaga* doanla gogo, be doanl' ijiliza sipolo sijēnlē; ndo Jeruselēm e be jigo mbiambiē.

12 ¶ Nla sinlā nl'evunga zi be bole Jehova anlaga waodu wi re nloa pa nli Jeruselēm; Izyonle yao yi be sulaga wao gore, nl' antyā mao ni be jinginla gw' ilānga y' antyā mao, nl' inlēmē yao yi be fwinlia gw' agwanli mao.

13 Be doanla go ntyugu mē 'nlē, nyāngālē mpolo yi be pila gore Jehova yi be doanla gore wao; kā wao kotanla om' edu g' ogā w' oganganlo wē.

14 Nli Juda kē e be nloa nli Jeruselēm; nl'agumba m' anlāngā mi re vingovingo mi be datizo ta, syika yatenlatenla, nla yapupu, nl' ingāi nyenge mē.

15 Nla yenlā be doanl' evunga zi nkavala, zi mule, zi kamēl, zi buru, nl' inyama yodu si be doanla gw' ikanja yinlā, g' evunga zinlā.

16 ¶ Re kē, 'nlē om' edu o riganli gw' imbuve sodu s' aṽienli go nloa nli Jeruselēm, e ga gēnde ompuṁ' edu go savinl' Oga, Jehova y' imbēli, nla go penjavenje ntyago y' ikanja.

17 Be doanla inlē, omedu o re a ṽia avila gor' imbuve sodu si ntye go Jeruselēm go savinl' Oga, Jehova y' imbēli, vanganle gore wao be doanle ningo.

18 Nla jā mbuṽe yi Ijipt y' agēnda, ge bīa, mēyānlā yī zye nli ningo; gogo be doanl' evunga, gogo Jehova e be bol' anlāngā mi re ma ṽia go penjavenje ntyago y' ikanja.

19 Winlā wi be doanl' orevunlo wi Ijipt, nl' orevunlo w' anlāngā modu mi re in'aṽia go penjavenje ntyago y' ikanja.

20 ¶ Go ntyugu mē be doanla gw' egelinge m' inkavala, ORUNDA GORE JEHOVA; nl' intyuanla si nago yi Jehova. si be doanla g' intyēnge si re go ālta.

21 Iñ, ntyuaul' edu yi re go Jeruselēm nla go Juda yi be doanl, orunda gore Jehova y' imbēli: nla waodu wi jir' inya, wi be bie go bānga so, anlamba nla so; go ntyugu mē be doanle Kenenait nyēnlē go nago yi Jehova y' imbēli.

MALEKAI.

EWONJO I.

1 Iroanlo ny'igamba nyi Jehova gore Isreḷ nli Malekai.

2 Mi are tānda pa nluē, bulie Jehova. Ndo auluē bulia 'nlē, O re zuē tānda pa nla gwi? Isā e pegag' onwāngwē wi Jekāb? bulie Jehova: Ndo mi arāndagi Jekāb,

3 Nl'aviki miē Isā, nl'arigi miē

inombi sē nl'ijigi sē bundakanla gor' iṁamba y'ig' ivolo.

4 Bulie Idōm inlē, Azu' are kugizo pa, ndo azuē be fwinia, nla ṽa noge woga; yenlā bulie Jehova y' imbēli, Wi be noga, ndo m'be syazyā; wi be fwelia wao, inlē, Ozamba w'ibe, nl'anlaga wi re nl'egunlu zi Jehova pēkēpēkē.

5 Nl'antya manli mi be jenla, kā

nluē bulia 'nlē, Jehova e be pendio, avila go nkova yi Isreēl.

6 ¶ Oywā nloñie e dube reri, nli nyongo omā panginlē: jā mi *adoanl'* ozāmbi, idubo sam si *re* nla gwi? jā mi *adoanl'* ovanginli, itio sam si *re* nla gwi? bulie Jehova y'imbēli gore nluē, iminis' impolo, si pēd' ini nyam. Kā nluē bulia 'nlē, azu' are pēdia p'ini nyā nla gwi?

7 Auluē pe mpēm̄ba yi re fevizo pa go ālta yam; kā nluē bulia 'nlē, Azu' afevizā nla gwi? Go bulia nluē 'nlē, Tavoro yi Jehova yi pēdio.

8 Ndo ja nlu' apa ipāku go jirinya, *mējā* ga mbe? ndo jā anluē apa nlēma, nli māngi jāgā, *mējā* ga mbe? vārenli yo vēnlā gore gāvēn yanli; kā tāndinla nluē, ge bāng' ikui yanli? bulie Jehova y'imbēli.

9 Nla vēnlā, mi akwenla nluē nkālā, gwenanl' Anyambiē inkālā, kā yē poginla zuē: yinlā yi re pila pa gw'ipikili sanli: ayē kā tānd' ikui yanli? bulie Jehova y'imbēli.

10 Mande *re mēvānlā* vanganle gore nluē kā nunj' aguge *vā nyawē*? ge nluē bamīnl' *ogonli* go ālta yam vā nyawē. Mi azye nla sitānda gore nluē, bulie Jehova y'imbēli, ge miē fā bāng' ijirinya gw'agā manli.

11 Kānde avila go tāngwa nli nkombe, agēnda gw'ikwa sa yo, ini nyam *be doanl'* ivolo gor' anlāngā; nla go mbor' edu nkeva yi nkango yi *be* po gw'ini nyam, nli'ijirinya sinkērē; kānde ini nyam nyi *be doanl'* ivolo gor' anlāngā, bulie Jehova y'imbēli.

12 ¶ Ndo anluē are bundakanlia pa yo, go bulia nluē 'nlē, Tavoro yi Jehova y'afevizo; nli'olonda kē wa yo, *vanga* nli'evērē zē, zi pēdio.

13 Anluē bulia kē 'nlē, vonlanli sijasa ude sinlā! kā nluē syēlia, bulie Jehova y'imbēli; kā nluē bage *ya yi re* syazyunlo pa, nli nlēma,

nli māngi jāgā; yenlā abaga nluē ijirinya: miē kā bānga yinlā gw' agā manli? bulie Jehova.

14 Nd'ozavo gor' oremisi, o re g'olemb' iwē nli'loñie, nli'arang' orango, nli'ayirinya gore Jehova eza zi re bānla pa: kānde mi' Og' ompolo, bulie Jehova y'imbēli, nli'ini nyam *nyi* r'ereria gor' anlāngā.

EWONJO II.

1 Nla vēnlā, Anluē iminisē ivanga nyinlā nyi re gore nluē.

2 J' anluē *ayāgā*, j' anlu' *ačela nyo* g'orēma, go p'ivenda gw'ini nyam, bulie Jehova y'imbēli, vanganle m'be tom' ozavo gore nluē, gambēnlē m'be sav' izavinlo yanli: iñ, mi asavi yo pelē, kānde anluē fwela *nyo* g'orēma.

3 Vonla, m' be feviz' olondi wā, agil' ati gw'azyo manli, *vanganle* ati m' intyago sauli s'orunda; nli'omāri e be bānga nluē nla so,

4 Kā nluē mia inlē, mi are бага p'ivanga nyinlā gore nluē, kā njeki yam doanla nli Livai, bulie Jehova y'imbēli.

5 Njeki yam y'aroenli nli'ayē y' eñēnlā nli'añēnje; nli'avenli miē yē so gw'itia s' ariagagi nluē miē, nli'aria gw'ini nyam.

6 Ivanga ny'orēti ny'avegagi g'ogwanli wē, nli'isapilia si dēngo gw'inlumbu yē: aganganlaga nla miē nli'añēnje nli'orēti, kā yē kegunli' awenge avila gw'ibe.

7 Kānde inlumbu y'iminisē yi ga venjavenj' imia, kā wao butag' ivanga g'ogwanli wē: kānde ayē nli'ovāvi wi Jehova y'imbēli.

8 Ndo anlu' are dubua p'avila go mpānlā; anlu' are panga p'awenge poñio nli'abaku gw'ivanga; anlu' are bānliza pa njeka yi Livai, bulie Jehova y'imbēli.

9 Sambo mi are panga pa nluē ipēdio nli'ibiko gor' anlaga waodu,

ga nt'are nluē penjavenj' impānlā sam, ndo anlu' are diŵa p'ozamb' oṁāri nli'vanga.

10 Azu' edu ga rerē mo? azuē pango nli'Anyambiē mo? azuē doanle nli'itemiza omedu kē sir'ojwāngiē sē, nli jonle njeka y' ieri sa-zyo?

11 ¶ Juda are doanla pa nli nfevi, ibe si re janjo pa go Isreēl nla go Jeruselēm; kānde Juda are feviza p'orunda wi Jehova w'arāndiango ndē, nli'ayomb' ojwa-mianto w'an-nyambiē ogēnda.

12 Jehova be tenla nkwi oma o denda yinlā, oyēmisi nli' oyivirisi, avila gw' ikanji yi Jekōb, nla yē o daŵi' idaŵiē gore Jehova y'imbēli.

13 Nl' anluē aŵa dendi yinlā, puga-gaga ālta yi Jehova nli'antyānli, nli' idenla, nli ntongaga, yenlā 'nlē, azy' isyālā nli' idaŵia nyēnle, ge bānga so nli ntāndinli mbia avila gw' agā manli.

14 ¶ Ndo anluē bulia inlē, Ezande? Kānde Jehova aloanl' oyenli ntyā wē nli ntyā y'oṁianto w'erumbe zā, o re janjinla pa nli' itemiza; ndo aye ndeg' wā, nli' oṁianto wi njeki yā.

15 Ndo e pang' oṁāri? Ndo ave-gagi nli' Inlinla yi tigānli. Nl' ezandē oṁāri? inlē, e ga wut' ilonda y' Anyambiē. Sambo vandaminla gw' anlinli manli nli' arig' oma' janjinl' oṁianto w'erumbe zē nli' itemiza.

16 Kānde Jehova Anyambiē y' Isreēl, e bulia inlē, e bik' itomba; kānde oṁāri e puge mbao nli ngāi yē, bulia Jehova y' imbēli; yenlā vandaminla gw' inlinli nyā, inlē, anluē ayanjinla nli' itemiza.

17 ¶ Anluē re jasiza pa Jehova nli' agambi manli. Ndo anluē bulia, inlē, Nl' ezande zi re zuē jasiza pa yē? J' anluē bulia inlē, omedu o janj' ibe ar' ombia, g'ozyo wi Jehova, kā jenla mbia gore yē; ge Anyambiē y'ijēkeliē ge gwi?

EWONJO III.

1 Vonla, m'be toṁi' oŵāŵi wam, kā yē kekize mpānlā go bosyo yam: nli; Jehova, yi buto nluē, e be bia nēganēga go nag' wē y'Anyambiē, vanganle oŵāŵi wi njeka, o tāndo nluē: vonla, e bia, bulie Jehova y'imbēli.

2 Ndo mande be doanla go ntyugu yē yi bia? mande be kumanla j' abonjwa? kānde are g'ogonli wi janginlia, nli ntyavo yi jāmbwiza:

3 E be doanla g'omā janginlia, nli'omā kanjunle syika yapupu; kā yē kanjunl'awa wi Livai, nli'ayovu-nla wao pupu ga syika yatenlatenla, nla yapupu, kā wao jira gore Jehova inya nli'ogore.

4 Gambēnlē ijirinya si Juda nli Jeruselēm sa'doanla sibia gore Jehova, ga gw'intyugu inonga, nla g'impum' ilungu.

5 M'be bia piērē gore nluē gw'ijē-kēlia; m'be doanl' oyenl' onēge gore māngi monda, nla gore bandanliē, nla gore māngi tāŵ' irāwo imbe, nla gore wao wi bangati' omā janja gw' ipi sē, oṁianto otigo, nli'ojwā re juno pa nle rerīē, nli'omā kalunl' ogēnda avila go mbēmi yē, kā yē aria miē, bulie Jehova y'imbēli.

6 Kānde miē nle Jehova, mi ka-lunlia; yenlā re anluē awa wi Jekāb anluē ayilizo.

7 Avila gw'intyugu s' ireri sanli anluē are kēnda pa bo avila gw'intyale sam, kā anluē avenjavenja so. Vinlianli gore miē, kā miē fwinia gore nluē, bulie Jehova y'imbēli. Ndo anluē bulie, Azuē be fwinlia nla gwi?

8 Oma kā kwēr' Anyambiē? Ge anluē akwērī miē. Ndo anluē bulia 'nlē, Azuē akwērā nla gwi? Gw'im-bēi s'agomi nli'ijir' inya.

9 Anluē are savo pa nli'ozavo: kānde anlu' are kwēra pa miē vanganl' inlāngā nyinlā nyodu.

EWONJO IV.

10 Vaganli yare y'agomi yodu go nago yi penjavenj' agumba, kâ inya doanla go nag' wam, kâ syilianli nič nla so, bulie Jehova y' imbēli, inlē m'be nzungunla nluč asyangala m'orowa, nli jirinla nluč ozavinlo, kâ doanle mbora kwēkwē yi simbia wo.

11 M'be sēmb' iyilisi gw'anyangi manli, kâ yē ayiliz' ilonda yi ntye yâ; ge ogâli wâ pung' olonda g'orove egombe viagaga râ, bulie Jehova y' imbēli.

12 Nl' anlângâ modu mi be fweliâ 'nlē, ozavinlo; kânde anluč be doanle ntye ya sitânda, bulie Jehovâ y' imbēli

13 ¶ Agambi manli mi re doanla pa ayâlê gore mič, bulie Jehova. Ndo anluč bulia 'nlē, Ande zi re zuč kamba pa polo gore wē?

14 Anluč are buliâ pa 'ulē, Re ndaga ya nyawē go savinl' Anyambiē: nl'oba nde wi re zuč penjavenja p' ampangi mē, nl'azuč are kangaula pa nl'edingo g'ozyo wi Jehova y' imbēli?

15 Nla vēnlâ azuč fwel' idando 'nlē mbiambiē; iñ, wao wi janj' ibe wi re pendio pa; iñ wao wi kenliz' Anyambiē wi re sunginlo pa.

16 ¶ Gambēnlē wao wa riagagi Jehova wa gambagi polo oñari gor' oñari: be poganlio Jehova, ayâgâ yo; nl'arēndio ezango z'ijonginlia g'ozyo wē gore wao wi tie Jehova, nla w'avikiliag' ini nyē.

17 Wi be doanl' iwam, bulie Jeho-

va y'imbēli, go ntyugu mēyâ go be panga mič yâmi yam yi syika; m'be kaŋa yo, g'omâ kaŋa ojwanliē mē o janjinlē.

18 Gambēnlē anluč be fwlinia, nl'agera ntyâ agore nl'arēgâ, ntyâ yē o savinl' Anyambiē nl'ayē o re e savinlē.

EWONJO IV.

1 Kânde, vonla, ntyugu yi bia, yi be pia g' inu; nli mângi w' ekale, iñ, nla wao wi janj' ibe, wi be doanle kumu: nli ntyugu yi bia yi be pezya wao, bulie Jehova y' imbēli yi be tîga wao vanganl' oramba g'ivari.

2 ¶ Ndo gore nluč yi tia ini nyam, anluč be bambinlo nle Nkombe y'orēti nl' ijinga gw' ampavi mē, kâ nluč kēnda, nl'aŋoñia g'awâ nyare wi re g'ogomba.

3 Nl'anluč be jar' anlag' aŋe; kânde wi be doanl' ombu gw'agando manli m'intyozyo, go ntyugu yi be denda mič yinlâ, bulie Jehova y' imbēli.

4 ¶ Yonginlianl' ivanga nyi Mosēs yi nyongo yam, ny' azombi mič yē go Horēb gore Isreël waodu, nl' ampanga nl' ijékēlia.

5 ¶ Vonlanli, m' be toñi' Flaija y' ovâgisi gore nluč, ntyugu m'polo y'ereria yi Jehova viagaga râ:

6 Kâ yē kalunl' irēma y' irerē gor' awanli wao, nl' irēma y'awanla gor' ireri sao, mič vende bia awole ntye nl'ozavo.

AISAIA.

EWONJO I.

1 Nyilinlo yi Aisaia y'oywa wi Emöz, y'ayenlio ndë g'oywanja wi Juda nli Jeruselēm, gw'intyugu si Uzzaia, Jotham, Ehaz, *nli* Ezikaia, aga wi Juda.

2 Yägä, irowa; kâ p'oroi, ntye: kânde Jehova akambi; mi are nyeza pa nli pomi'awanla, kâ wao pav'agambi mam.

3 Nyare y'avoro om' o nlivi yo, nli buru mbora ya rerič yi penja-venj' imba: ndo Isreël amie, anlagi wam wi pikilia.

4 Azyili mbuve y'ibe, anlaga wi re dirinlo pa nl' ibe, olonda w' iyanjisi y'ibe, awanla wi mângi wi feviza: wi re tiga pe Jehova, wi re bendia pa Oma mē w'Orunda wi Isreël gw'egunlu, wi re fwinlia pa nli nyuma.

5 ¶ Anluē be fâ bolo sē? anluē be kaluagalua viaganlo: ewonjo zodu zi jägä, nl' orēma wodu w'ajasi.

6 Avila gw'igando nyi ntyozyo agēnda gw' ewonjo, zyele mbora ya mbiambič; kao vora, nl'ikanli, nl' inkauli si re bānla pa: si pa jingo, ge korinlo, ge dēlizo nl'agali.

7 Inlāngä nyanli ny'ato' ewoga, inkali sanli inpolo s' apezyo nl'ogonli: ntye yanli, agēnda w'ajilizi yo gw' azyo manli, y'ato' ewoga, ga yi re jilizo pa nl'agēnda.

8 Nl'oywā-nywanto wi Zaiōn are tigo pa g'esapala go ntyaga y'igali, g'okanja go ntyaga yi kukāmbā, ga nkala yi re kombinlo pa.

9 Kao Jehova yi mbēli atiginla zuč mbēli nyango, azu' arā doanli ga Sōdam, azu' arā doanli ga Gomōra.

10 ¶ Yägān' igamba nyi Jehova, anluē ivanginli yi Sōdam; voga-nlion' ivanga ny' Anyambič yazyo, anluē anlaga wi Gomōra.

11 Go ntinla nde y' intyago sanli nyenge go re mič? bulie Jehova: mi ajasi nl'intyago s'adāmb' anloñe, nl'agali m' inyam' impāme; mi tānde ntyinla y' inyar' inloñe, ge y' aw' adāmbē, ge y' imbonl' inloñe.

12 Go bia nluē go bowunlia g'ozyo wam, mande re bambia pa yinlā gw'agā manli, go jara go vungu yam?

13 Avaganl' intyago si syālā fā nyēnlē; nkeča yi nkango yi re mbe gore mič; agwēl' aṁānla, nl' isyānā, ifwelīa s' idatanlo, mi az'indinle so; so s'ibe, vanganl' idatanla s'orunda.

14 Agwēli manli aṁānla nl'intyago sanli so biko nl' orēmi wam: so sinjake gore mič; mi ajasi sindinla so.

15 Jā anlu' asyambunli' agā manli, m'be jumbunl' antyā mam avila gore nluē; iñ, jā anlu' apang ikambinla sijenge, m'be jägā: agā manli mi re ralie nli ntyinla.

16 ¶ Zyāvunlanli, vanganl' ikuī yanli pupu; rombanl' ibe s'injanjinli sanli avila gw'antya mam; riganli janj' ibe;

17 Nlēnganli go denda mbiambič; wut' ijčēklia, yavur' om' o re bangatio pa, yčēkl' oywā tigo, gambinl' oywanto otigo.

18 Yogonli vēnlā, kâ zuč kambaganiba ta, bulie Jehova: vanga ibe sanli s'abānda g'angāla, si be jāmbua ga sino; vanganle s' abānda ga ntyinla, si be doanla g' imia y'adāmbē.

19 Ja anlu' adoa' nl' ijivira nl' ijáginlo, anluē be ny'ambia mi ntye:

20 Ndo já anlu' abika nl'avava, anluē be jilizo nl'okwara: kânde ogwanla wi Jehova wo re kamba pa *nyo*.

21 ¶ Nka mpolo y' ibekelio y' ato' eŵoŵeŵoŵe sê! y' avegagi ralie nl' ijêkêlia; orêti w' aloanlagi ŵaŵa; ndo ŵênlâ iyonlisi y' anlaga.

22 Syiki yâ yapupu y'akalui ati mi syika, ivê nyâ ny'adatizo nl'anlingo:

23 Injaliē sâ anlaga wa s'ipava, nl' iganganlo y'ife: waodu wi tânde mpagago, nl'azong'ipa: wi jêkêli'ojwâ tigo, ge ndaga y' ojwanto tigo bojwa gore wao.

24 Sambo bulie Jehova, Jehova yi mbêli, Ongulungulu mē wi Isre-êl, A, m' be pânli' oku' wam avila gor' iloŵaloŵi yam, nl' aŵinlize ngâkâ yam gor' iloŵaloŵi yam:

25 ¶ Gambênlê m' be kegunl' ogâ wam gore wê, nli tomba ati mâ mi syika mbiambiê, nl' aromb' ingongo nyâ nyodu:

26 Gambênlê m' be p' iyêkêli yâ ga gw' alonga, nli mângi yâ wi tevunla ga gw' avakili: vianganlo ŵaŵa o be fwelio, inlê Nka' mpolo y' orêti, nka' mpolo y' ibekelio.

27 Zaiôn be daudunlo nl'ijêkêlia, nli mângi yê wi fwinlia nl' orêti.

28 Nl' ijiliza si mângi pava, nli mângi janj' ibe si *be doa'* ta, nla wao wi tige Jehova wi be sulizo.

29 Kânde wi be jenle ntyânli gw' imbimo si re nluē bela pa, anluē be syum' akete gw' intyaga si re nluē pinja pa.

30 Kânde anluē be doa' ga mbimo yi jom' ijavi, nli ntyaga yi re yi zye nl' auliango.

31 Nli mângi ngulu wi be doanla g' asusa, nl' ovangi wa mo ga nkêgênli, kâ wao aŵanli pia mpâ mo, nl'oma fâ o ulima *wao*.

EWONJO II.

1 Igamba ny' ayenlio nle Aisaia y' ojwa wi Emâz g' ojwanja wi Juda nli Jeruselēm.

2 Be toa gw' intyug' inuunla, inlê, nomba yi nago yi Jehova yi be doanlizo gw' igonlo ny' inomba, kâ yo pendio gw' igonlo y' inomba nl' anlângâ modu mi be pova go yo.

3 Nl' anlag' awenge wi be kênda awulia, 'nlê, yogonli, azuē panda go nomba yi Jehova, go nago y' Anyambiē yi Jekôb; kâ yê nênja zuē impânlâ sê, kâ zuē kanganla gw' impânlâ sê: kânde go Zaiôn be kênd' ivanga, nl'igamba nyi Jehova avila go Jeruselēm.

4 Kâ yê jêkêlia gw'anlângâ, nl' e be sêmba anlag' awenge: wi be tul' ikwari yao gw' imianga yi tumbinle ntye, nl' agânge' mao gw' imianga yi nêk' intyai si rere: inlângâ nyi be fâ tombinl' okwara gw' inlângâ, ge fâ nêng' igâvi nyê-nlê.

5 Nago yi Jekôb, yogonli, azuē ga ganganlenli g' ozange wi Jehova.

6 Sambo o re fala p' anlagi wâ, nago yi Jekôb, kânde wi re bunlio p' avila go tângwa nli ukombe, wao aganga ga Filistins, kâ wao tând' ikui yaomê nl' awa' w' agênda.

7 Ntye yao kê yi re ralie nli syika yapupu nla yateulatenla, ge zyele ntyai y' agumbi mao; ntye yao kê yi re ralie nl' inkavala ge *doânle* utyai y' intyonli sao:

8 Ntye yao kê yi re ralie nl' ikanla; wi savinl' ijanja s'agâ maomê, s' ayanjo nl' iŵenlo yao-mê:

9 Nl' elêngê e dêmibia go ntye, nl' om' âupolo e syonli' oku' wêmê: sambo anyeza wao.

10 ¶ Yinginla gw' ido, kâ syâ-

mbunla go ntyčngě, gw' itia si Jě-hova, nl' ivenda ny' onjělěnjělě wě.

11 Ekali z' antyā z' oma zi be syonlio, nl' odando w' anлага wi be syonlio go ntye; nli Jehova dadič ayě be pendio go ntyugu mč.

12 Kānde ntyugu yi Jehova yi mběli yi be doanla gor' om' edu o r' odando nl' ekale, nla gor' om' edu o re tombinlo pa; kā yě syonlio go utye.

13 Nla gw' ayila modu mi Lěbe-nōn, mi re gw'igonlo tombinlo pa, nla gw' inbimo sodu si Besyan,

14 Nla gw' inomb' indondui sodu, nla go sadomba yodu yi re tombinlo pa,

15 Nla go mbor' edu ndondui, nla g' ogomb' edu wi re kombinlo pa,

16 Nla gw' amatanga modu mi Tasyisi, nla gw' intyal' imbia sodu.

17 Nl' ekale z' oma zi be syonlio go ntye, nl' odando w' anлага wi be syonlio go ntye; nli Jehova ayě dadič, ayě be pendio go ntyugu mč.

18 Ikanla sodu, e be mēnliza so sodu.

19 Wi be kēnda gw'ibulungu y' ado, nla gw'amemba mi utye, gw' itia si Jehova, nla gw' ivenda ny' onjělěnjělě wě jā akumanla go syugazyngiě ntyě polo.

20 Go ntyugu mč oma e be fal' ikanli sě si syika yapupu, nla yatenlatenla, s' avangio wao om' edu g' oku' wēmě go savinla, gor' imbumbe nla gor' inkānjā;

21 Go kēnda gw' igēla y' ado, nla gw' intyai s' ado ambe, gw' itia si Jehova, nla gw' ivenda ny' onjělěnjělě wě, jā akumanla go syugazyngiě ntye polo.

22 Rig' oma, o re oywei wě gw' izyāgunli yě y' ompombo: kānde vā ande gore yě go bekelio?

EWONJO III.

1 Kānde, vonla, Jehova, Jehova yi mběli, e tomb' avila go Juda nl' avila go Jeruselēm orugo nli nkāgu, orugo wodu wi mpēmba nl' orugo wodu w' anlingo,

2 Oma wi ngulu, nl' oma w' igāvi, Oyčkēli, nl' ovāgisi, nl' oma w' okeli, nl' onlērā,

3 Ngāwě y'agom' atanli, nl' oma w' idubo, nl' owondisi w' imondā nl' okēngčkēngč, nl' okambi ompolo.

4 M' be p' awanla *go doanl'* injalič sao, nli kēikēi yi be panginla wao.

5 Nl' anлага wi be bangatio, om' edu nl' oñari, om' edu nl' oga-nganlo wě: onwanla e be pang' oku' wēmě ekale gor' onlērā, nl' elēngč gor' odubo.

6 Gambēnl' oma e be bāng' iyanlo nyě go nago ya revī yě, *inlě*, o re nl' ambāra, loanl' ovanginli wazyo, kā ijilizi sinlā *doanla* g' ogā wā:

7 Go ntyugu mč e be tang' orango 'nlě, m' be doanl' onlungunle; kānde go nag' wam zyele mpēmba g' ambāra: avānga mi' ovanginli w' anлага.

8 Kānde Jeruselēm ajilizo, nli Juda aposwi: kānde onlēmě wao nl' ijanji sao si sire Jehova, go bendi' antyā nl' ivendi nyě.

9 Ambāra' n' ozyo wao wi takilia g' onwanji wao; takil' ibe sao ga Sōdam, wi jēmbunla so, Azyile gw' anlinli mao! kānde wi re bānga p' ibe gw' ikui yaomč

10 Wulinl' ogore inlě, *be toa* mbiambiě *nla yě*: kānde wi be ny' ilonda y' ijanji sao.

11 Azyile gor' om' ambe! *be doanle* mbe *nla ye*: kande ipa s' agā mč so be po yě.

12 ¶ Gor' anlagi wam, awanla *nle* ičangati' yao, nl' anto wi panginla

wao. Anlagi wam, wao wi kēndiā we kēndiā go fwema, nla go jilize nkoŵa y'impānlā sâ.

13 Jehova e kumanla go kanla, n'l' agumanla go jēkēl' anlaga.

14 Jehova e be kēnda gw' ijēkēlia n'l' anlagi wē alonga, n'l' injališ kē: kānde anlu' anyenli ntyaga y' igāli; ikwēra s' iyunge si *re gw'* inago sanli.

15 Anluē pikilia sē go syiv' anlagi wam yenlā, go kil' azyo m' iyunge? bulie Jehova Anyambiē yi mbēli.

16 ¶ Viaganlo kē, Jehova e bulia inlē, Kānde awamānto wi Zaiōn wi r' ekale, wi kanganla n'l' impel' iyāle n'l' antyā m' asēsē, kēndaga nli pang' ivaugi n'l' intyozyo sao:

17 Sambo Jehova e be bola n'l' ikanga korowa y' ewonjo z' awa manto wi Zaiōn, nli Jehova e be bounl' isao yao y' ayumbunlo.

18 Go ntyugu mē Jehova be tombe ntyēga y' ambāra gw' agolo mao n'l' asar' imao m' ewonjo, nli yāma yi bāro wao igāma g' ogwēli,

19 Impanga, nli lumbago, n'l' inlamba yi pug' ozyo,

20 Pokolo, nli nkēmbā y' agolo, n'l' itumba y' ewonjo, n'l'ado ambia, n'l' inīoro,

21 Ilonga, nli syika y' ompombō,

22 Ambāra mbia mi njonli, n'l' inlamb' impolo imbia, n'l' inlamba yi mpugaga, n'l' ipuka si syika,

23 Yenlo, nli linēn mbia, n'l' ikorūē y' ewonjo imbia, n'l' inlamba yi pug' ozyo.

24 Be toa' inlē, gw' inyanga nyi nkango mbia, be fā doanl' ompunla; gw' inyanga ny' otumba, s' ijokwa, gw'inyanga ny' asar'ambia ikanga; gw' inyanga n'l' onlamb' ombia wi ntoulo, esēsēgē; n'l' idogola s'ogonli gw' inyanga ny' eranga.

25 Anloīne wā wi be poswa n'l'

okwara, n'l' anlagi wā wi ngulu gw' igāvi.

26 Nl' aguge mē mi be denla nli peng' iwāga; n'l' ayē, oŕevo e be doanla go ntye.

EWONJO IV.

1 Nla go ntyugu mē anto orāgēnlo wi be kot' onloīm' omāri, inlē Azuē be ny' inyi sazyo, awāre lingi yazyo; kao dadiē go felio gw' inī nyā, go tombe ntyānli yazyo.

2 Go ntyugu mē be doanl' ivari nyi Jehova iŵia nli pendio, n'l' olonda wi ntye wi be doanl' ombia n'l' itāndo gore wao wi re pera pa go Isreēl.

3 Be toa 'nlē, *ayē o re* tigo pa go Zaiōn, n'l' *ayē o re* tiganla pa go Jeruselēm, e be felio inlē, orunda, *vange* om' edu o re tēndo pa gw' anlaga wā bā go Jeruselēm:

4 Jā Jehova ajovunle nanga y' awa manto wi Zaiōn, n'l' ayovunle ntyinla yi Jeruselēm avila go gare ya yo n'l' inlinla ny' ijēkēlia, n'l' inlinla nyi baīminla.

5 Nli Jehova e be panga gw' iloanlo edu nyi nomba yi Zaiōn n'l' ijando sē sodu, evindi n'l' otutu omānda, n'l' elongo z' ogonli ogwēra: kānde gw' ivenda nyodu *be doanle* nguŵa.

6 Be doanl' okanja gw' iviri, omānda go mpiu, nli mbora yi fangiulo, n'l' olako gw' igula n'l' ini-ngo.

EWONJO V.

1 Vēnlā m' be jembini' irāndi nyam evanda z' irāndi nyam, g' oywanja wi ntyagi yē y' igāli. Irāndi nyam are nli ntyaga y' igāli gw' esadomb' eŵia;

2 Nle be kombē y' ogomba n'l' agumini' ado modu gogo n'l' avēnla yo n'l' igāli mbia, n'l'anloge

nago ndondui go gare ya yo, n!'avang' eza zi piarin! ivě gogo: n!'ayenliě inlě, yi be jan! ilonda, n!'ayanli yo ilond' imbe.

3 Nla vėnlā, iloanla yi Jeruselēm, n!'anloñe wi Juda, yěkēlianli, mi kwenla nluč inkālā, ntyā miě nli ntyā ntyaga y' igāli yam.

4 Arā fā dendio sě go ntyagi yam y' igāli, zi pa dendo miě go yo? Sambo gw' ayenli miě inlě, yi be jan! ilonda, ayanli yo ilond' imbe?

5 Ndo vėnlā kakālā, m' be bulinliā nte be denda miě go ntyagi yam y' igāli: m' be tomb' ogomba wa yo, kā yo nyo; n!'arugunli' ozira, kā wo jarago:

6 Kā miě tiga yo ntyangane-ndiě: yi be sěngo ge tumbo; ndo go go be felia arėndě n!' ifalifa: miě kě m' be sombi' evindi, inlě, y' anlāge uringo go yo.

7 Kānde ntyaga y'igāli yi Jehova yi mbēli nte nago yi Isreěl, n!'anloñe wi Juda n!' owāngā wě ombia: nle be ponlě gw' ijěkēlia, ndo vonla sibangatio; g' orėti, ndo vonla edingo.

8 ¶ Azyile gore wao wi jonge nago go nago, wi jonge ntyaga go ntyaga, kā avā doanle mbora, kā wao doanlizo anka go gare yi ntye!

9 Gw' aroi mam, bulie Jehova yi mbēli, G' orėti inago sinyenge si be tiganla sintevo, vanganl' impolo n!' imbia, anlaga fā.

10 Iñ, igomi ny' inyova nyi ntyaga y' igāli nyi be doanl' egėnlizo mări, n!' olonda wi loma winlā wi be janle ęfa mări.

11 ¶ Azyile gore wao wi nāngw' ibanga ntye mpiri, go song' ijang' ijāle; wi kēnda kwang' ogwėra, kao ivě ny' apezya wao.

12 N! ijambi, nli ntyambi, n! ibeka n! ivě yi re gw' intyago sao: ndo wi penjavenj' ijanja si

Jehova, nlā pikil' ikėndagėnda s' agā mě.

13 ¶ Sambo anlagi wam w' akėndagi go si mbwedi, kānde wi zyele nla s' imia: n! anlagi wao wi dubo wi re nli njanla, nli nkāndā yao y' akaminli n! esyově.

14 Sambo ilombo y' apendiz okui wēmě, n! anlungunl' ogwanli wě egėnlizo fā: n! ivendi nyao, nli nkāndā yao, n! iģevi nyao, n! ayě o jenle mbia, e be suminla gogo.

15 N! elėngě zi be syonlio, n! oma wi ngulu e be syonlio, n! antyā m' ekale mi be syonlio:

16 Ndo Jehova yi mbēli e be pendio gw' ijěkēlia, n! Anyambiě yi r' orunda e be jāmbunlio n! ogore.

17 Gambēnlě aw' adāmbě wi be nya onlāngā wao, nli wogo yi re bundakanla pa vāme yo be nyo n! agėnda.

18 Azyile gore wao, māng' dur' ibe n! igulu y' ibe, n! ayanj' ibe g' ogāl' ompolo wi ntyonli.

19 Wi bulia inlě, e ga yavurie, n! anlėgiz' evilo zě, kā zuě jenla zo: kā imondā s'Orunda Mě wi Isreěl syusya piěre n! avia, ka zuě mia!

20 ¶ Azyile go re wao wi fwelie mbe, inlě, mbia, nli mbia inlě, mbe; wi fele mpiri g' ozange, n! ozange go mpiri; wi fele nonle g' onligi, n! onligi go nonle!

21 Azyile gore wao wi re n! imia gw' antyā maomě, n! okeli gw' ijenlanli saomě!

22 Azyile gore wao wi re ngulu go jāng' iřč, n! anlaga wi ngulu wi bundunl' ijang' ijāle:

23 Wi p' orėgā mbēm gw' ipa, n! awāng' orėti w' ogore avila gore yě!

24 Yenlā ga nte pezy' ogonli kumu, n! ibamīinla pezye wulu, yentā be doanl' irambi yao g' ibānla,

nl' ipunjinli sao si be panda g' ombu: kânde w' afali' ivanga nyi Jehova yi mbéli, nl' avéd' igamba ny' Oma w' Orunda më wi Isreël.

25 Sambo yinlâ re egunlu zi Jehova bamînla pa gor' anlagi wê, are nyânyunla p' ogâ wê gore wao, nl' awoli wao: nli sadomba y' arataminli, nli bende yao y' *avegagi* g' ati go gare y'agala. Gw' isaon yinlâ yodu egunlu zê zi dubua, ndo ogâ wê wi pare nyânyua pa.

26 ¶ E be tombinle ntyanga gor' anlângâ avila go bo, e be tonginla wao ososi avila go ntyai yi ntye: nla vonla, wi be bia nli ngulu nê-ganêga:

27 Zyel' om' ojasa ge poñio nl' ibaku gore wao; zyel' om' omêga ge nanl' antyâvinlâ; ge nlâ itu-mb' iyao y' ona purunlo; ge igâli yao y' intyozyo taña:

28 O r'izângâ yao iruenli, nli le-ndinli yao ruê, nl' impândâ sao s' inkavala si be bângo g' ido nyi njali, nl' intyonle sao g' efizagêngê.

29 Ikungunl' isao si be doanla ga liôn, wi be kungula g' awâ liôn; iñ, wi be kungula, nl' agot' evêrê, nl' agênda nla zo mliambiê, nl' oma fâ o tomba zo.

30 Nla go ntyugu më wi be kungula gore wao g' ikungula si mbenle: ndo j'omari aponla go ntye, vonla mpiri n'lekêvâ; nl' ozange w' ajilanganlio gw' irowa ya wo.

EWONJO VI.

1 G' ompuma w' ayuwi Ūzaia oga, mi ayenli Jehova tu gw' eka, gw' igonlo tombinlo pa, nl' onlambi wê w' ayonli nago mpolo.

2 Gw' igonlo nya yo *avegagi* isê-refim; mări y'avegagi nl' ampav' oroŵa; nli mbanli be pugê ozyo wê, nli mbanli be pugê intyozyo sê, nli mbanli be dogwê.

3 Omări arongi gor' omări inlê, Orunda, Orunda, Orunda, nle Jehova yi mbéli: ntye yodu yi ralie nl' ivendi nyê.

4 Nl' amêngâ m' iguge m' azyugazyug' nl' inyoi nyê o rongi nl' ayonli nago nl' otutu.

5 ¶ Nle be bulia miê inlê, Azyile gore miê! kânde mi ajuwî; kânde miê oma w' inlumbu y' isêkê, mi doanla go gare y' anlaga w' inlumbu y' isêkê: kânde antyâ mam m' ajenl' Oga, Jehova yi mbéli.

6 Nle be dogwe sêrefim mări gore miê, nl' imingilia nya bâ g' ogâ wê, *nyi* re yê banga pa nli mbanla avila go âlta:

7 Nle be dimbinlê *nyo* g' ogwanli wam, awulia inlê, Vonla, nyinlâ nyi re kota p' inlumbu yâ; nli mbe yâ y' atombio, nl' ifwemi sâ jâmbunlio pa.

8 Miê kê, mi ayâgio inyoi nyi Jehova nyi bulia 'nlê, M' be toma mande, nla mande be kênda gore zuê? Nl' awuli miê inlê, Miê winlâ; roma miê.

9 ¶ Nle be buliê 'nlê, Gêndaga, nl' awulinlie mângi sinlâ inlê, Yágânli rêti, ndo agotizanli; kâ jenlanli rêti, ndo agotizanli.

10 Vang' irêma y' anlaga winlâ pâma, kâ pang' aroi mao dira, kâ nunj' antyâ mao; wi vende jenla nl' antyâ mao, nli jâgâ nl' aroi mao, kâ wao kotiza nl' irêmi yao, nl' agalua, kâ wao tolizo.

11 Nle be bulia miê inlê, pa re olingo sê? nle be buliê 'nlê, kao inkala s' ajilizo anlaga fâ, inago oma fâ, kâ ntye tiganle ntevo;

12 Kâ Jehova tomb' *anlaga* bo, kâ doanl' ojil' ompolo go ntye.

13 ¶ Ndo go yo *be doante* mbêi y' igom, kâ yo fwînli, kâ yo nyo: g' olosi g' erere, zi mbimo zir' igumba gore wao, jâ wa fal' *ŷjavi* sao;

EWONJO VII.

yinlâ *be doanl'* olonda w' orunda igumba nya zo.

EWONJO VII.

1 Nl' aroenl gw' intyugu si Ehaz y' ojwa wi Jotham, ojwa w'Azaia, Aga wi Juda, inlê, Rizin y'oga wi Syiria, nle Pika y' ojwa wi Rimelaia, y'oga wi Isreël, w'agendi go Jeruselēm go noa nla yo, ndo wi jâlîe bânga yo.

2 Nle be bulinlio nago yi Devid inlê, Syiria are jekanla pa nli Ifreim: kâ orêmi wê syugiazugia, nl' irêma y' anlagi wê, ga rere y' iga yi syugiazugio nl' ompunga.

3 Be bulinlie Jehova Aisaia inlê, gëndaga go datanla nli Ehaz', awê, nli Shia-jashâb y' ojwanli yâ, go ntyai y' oîmbâma gw' evero z'olemba, nla go mpâulâ y'omâ pang' intyale s'inlamba.

4 Nl' awulinliê nle, Vâdaminla kâ doa kendeke; aria, kâ orêmi wâ w' alêla g'ojwanja w' ikwend' imbanli yi wumbu y'ikonli y'otutu, gw' egunlu z'ereria zi Risin nli Syiria, nla y' ojwanla wi Rimelaia.

5 Kânde Syiria, Ifreim, nl' ojwa wi Rimelaia, wi re pe mondâ nibe gore wê inlê,

6 Azuê ga vande go Juda, go syuga yo, kâ zuê pange mpâulâ go wo gore zuê, kâ zuê dovi 'oga go gare ya wo *vanganle* ojwa wi Tebial:

7 Yenlâ bulie Jehova Anyambiê, yi be kumanla, ge jenlo.

8 Kânde ewonjo zi Syiria *nle* Demaskâs, nl' ewonjo zi Demaskâs *nle* Risin; kânde vâ agomi m'impumîa oroŋa n' limpumî itanli Ifraim e be bundakanle, kâ avâ doanl' anlaga.

9 Nl' ewonjo zi Ifreim *nle* Semeria, nl' ewonjo zi Semeria *nl'* ojwa wi Rimelaia. Ja anlu' ayivira, reti anlue be doanlizo.

10 ¶ Be fâ bulie Jehova gore Ehaz inlê,

11 Vâmbinl' okuwâ elingilio gore Jehova Anyambiê yâ; vambia zo gw' irânga, ge gw' igonlo.

12 Be bulie Ehaz nli, m'be bambia, ge kênlike Jehova.

13 Be buliê nlê, vênla, Yâgânli, nago yi Devid; Re ndaga nyango gore nluê go jasiz' anlaga, ndo anlue kâ jasiz' Anyambiê yam kê?

14 Sambo Jehova ayême e be pa nluê elingilio; Vonla izyali nyi be pundiga ayanl' ojwa nloîme, kê fwelio ini nyê nlê Imanuêl.

15 Bâtâlâ nl' onlêmbê, yo be nyagago ndê, kâ yê mia go bik' ibe kê pinje mbia.

16 Kânde ojwanla miagaga râ go bike mbe, avinje mbia, ntye yi biko ndâ, yi be tigo nl'agi wê aŋanli.

17 ¶ Jehova e be бага gore wê, nla gore anlag' iwâ, nla go nago ya reri yâ, intyugu si re si pa bia, avila go ntyugu y'agendi Ifreim avila go Juda; *vanganl'* oga w' Asyiria.

18 Be toa go ntyugu mê nlê, Jehova e be tong' ososi gore ntyinli yi re g'ozamb' oîfâri w' ilâvi yi Igipt, nla gore nyowe yi re go ntye y' Asyiria bo.

19 Yi be bia aŋataminla gw' idêdê yi re irevo, nla gw' impogonli y' ado nla gw' arêndê modu, nla gw' iga nyodu.

20 Go ntyugu mêmô Jehova e be syênginla nl'ovenda wi re po pa ipa inlê, gore wao g'ozamba w'olâvi, gore oga w' Asyiria, o re gw' ewonjo, nl' itui s'agolo kâ wo pez'alêlu.

21 Be doanla go ntyugu mê nlê, oma e be poîiza nyare nyango nl' adambê ambanli.

22 Be doanla nlê, gw'ibunla s'anibênlingo mi be po wao, e be nyc bâtâla: kânde bâtâlâ nl' onlêmbê yo be nyo nl'om'edu ore tigaula pa go ntye.

23 Be doanla go ntyugu mê, nlê, mbor' edu yi be doanla, gw' ave-

gagi ntâzen y' igâli go ntâzen yi syika yapupu, yi be doanla *vanganle* gw' ifalifa nl' arëndê.

24 Nl' izyângâ, nli lendlila, *anlaga* wi be bia gogo; kânde ntye yodu yi be kalu' ifalifa nl' arëndê.

25 Nla *go* sadomba yodu yi be tumbo nl' ombâga, gogo be b' itia s' ifalifa nl' arëndê: ndo yi be doanla gw' ikëndiz' inyare nla gw' ija-re si vuginlia yango.

EWONJO VIII.

1 Vonla Jehova awulinli miê nlê, Wânge tavoro, kâ tênda go yo nl' o-ŋwanga w'oma g'ojwanja wi Mahashalal-has-baz.

2 Nl' awângi miê iyenl' imbia yi bekelio, Uraia yi minisê mpolo, nli Zêkeraia y'ojwa wi Jêberekaiâ.

3 Nl' agëndi miê gor' ovâgisi w'o-ñanto, nl' avundigiê ayanl' ojw'o-nloñe, nl' awulinlio miê nli Jehova nlê, fwel' ini nyê nlê, Mahashal-lhas baz.

4 Kânde ojwanla miagaga râ go denla, rere yam, nli ngwê yam, igumba nyi Demaskâs nl' imianlo nyi Semeria nyi be bângo g'ozyo w'oga w'Asyiria.

5 ¶ Nl' avâ kambi Jehova nla miê nlê,

6 Ga nt'avîki mângi sinlâ anlingo mi Shiloa mi pova nli nkêngâ, nl' ayenl' igêva gore Rizin, nl' o-ŋwa wi Rimelaia;

7 Sambo, vonla, Jehova e бага gore wao anlingo nl'olâvi, mingulu nl' amenge, *vanganle* oga w'Asyiria nl' ivendi nyê nyodu: e be bia go livi yê yodu, nl' agêuda gw' intombi sê sodu:

8 E be piagaula pâkâsâ Juda; e be poŋa nl' aviagaula, e be bojwa vanganle g' ompele; nl' isyambuuli sê s'ampavi mê si be jonli' evendinli zi utye yâ, Imanuêl.

9 ¶ Latanlanli anluê nl' anluê, nla-

ga, gambênlê anluê be jarunlo s'imbêi; kâ p'oganlionli aroi anlu' anlângâ madaŋa: Lirianl' itumbi yanli, gambênlê anluê be jarunlo s'imbêi;

10 Wondanli mondâ ta, gambênlê yi be doanla vâ nyawênnyawê; gambaul' igamba, gambênlê nyi be dendo: kânde Anyambiê are nl' azuê.

11 Kânde Jehova agambi yenlâ nla miê nl' og' oyâle, nl' anlênja miê nlê, mi aganganla nli mângi sinlâ inlê,

12 Awulianli nlê, njêka, gore wadu wi be bulinlio nle mângi sinlâ nlê, njêka; ge nluê tia iti sao ge nlâ fanga.

13 Lubanli Jehova yi mbêli ayê-mê; kâ yê doanl' iti sanli, kâ yê doanl' ereri' zauli.

14 E be doanle mbora y'orunda; ndo gw'ido ny' abaku, nl' ido ny' ikweza gw'inago mbanli si Isreêl, gw'isinga, nli mondo gor' anlaga wi Jeruselêm.

15 Nl' awenge gore wao wi be poñio nl' abaku, nl' avoswa, nl' ayarunlo nli koto go mondo, nl' awâugo.

16 Gorinl' atakwê, veb' ivanga gor' ongili wam.

17 M'be penguinle Jehova yi jumbunl' ozyo wê avila go nago yi Jekêb, kâ miê penla gore yê.

18 Vonla, miê, nl' awa wi re Jehova pa pa miê, azuê lemba nl' isaon yi mamô gor' Isreêl, avila gore Jehova yi mbêli yi doanla go nomba yi Zaïôn.

19 ¶ Jâ w' abulinliâ nlê, Wuta wao wi re aganga, nl' intyêuli mâng' intyâwizâwi nla wi sininla: anlaga w' awute Anyambiê yao? kânde mângi wabâ gore wi re juwa pa?

20 Gw'ivanga nla gw'atakwê: jâ w'agamba ga nt'are igamba nyinlâ, gambê zyel' ozange gore wao.

EWONJO IX.

21 Wi be piaganla go ntye, avitakanlo nli njanla; be doanla nlẽ, go be jãgã wao njanla, wi be benda, arãw' ogi wao nl' Anyambiẽ yao, avonla gw'igoulo.

22 Wi be ponla go ntye; nl'aye-nle njuke nli mpiri iwombe nl'ovitanlio nli mpiri yadãvãdãvã.

EWONJO IX.

1 Ndo, iwombe nyi *be doanla* g'olnãgã w' *avegagi* gw'egunlu zẽ, gw'alonga agugizi ntye yi Zẽbulõn, nli ntye yi Nafiteli, nla viaganlo vãvã avã kugiz' anlaga viaganlo nli mpãnã yi nibenle, g'ozamba wi Jãrdan, go gare yi Galili y'imbuvẽ.

2 Anlaga w' aganganlagi go mpiri w'ajenl' ozang' ompolo: wao wi doanla go ntye y' iĩri ny'ijuwa, gore wao re bamba p'ozange.

3 O're bunlia pe mbuvẽ, kã o wunliz' igevã: wi jenl' igevã gore wẽ ga nt' ar'igevã gw'egombe z'ite-nla, nla ntẽ jenl' *anlome* igevã jã wi ker' iĩmanlo.

4 Kãnde o re taã pe mpanga y'iroanlo nyẽ, nli nkãgu y'ovegi' wẽ nli ntongo y'oãngati' wẽ, ga go ntyugu yi Midian.

5 Kãnde igãvi' edu ny' evẽmba nyi re nli nyãngãlẽ y'igãvi, nl' ingãi tẽvizo pa nli ntyinla; ndo igãvi nyinlã nyi be doanla nl' ipezyo nli sakilia s'ikonli.

6 Kãnde gore zuẽ re janlo pa oywaula, gore zuẽ re papa oywã-nlõnẽ: nl' ipanginla si be doanla g'ovegi wẽ: nl'ini nyẽ nyi be fwelio 'nlẽ, Iĩnãmã, Omã bond' imondã, Anyambiẽ yi ngulu, Rerẽ y'egombe zodu, Njallẽ y'aũnẽje.

7 Gw'ibunla s'ipanginli sẽ nl' aũnẽje *ni be doanla* nli ntyai, gw'eka zi Devid, nla gw'inlãngã nyẽ, go kambinla nyo, nla go doanlize nyo nl' ijẽkẽlia, nl'agore, avila vẽnla agẽnda go kãnlakã. Onongã

wi Jehova yi mbẽli yi be doanliza yinlã.

8 ¶ Jehova agẽndiz' igamba gore Jekõb, ndo 'ny' abamb' ozange gore Isreël.

9 Nl'anlaga waodu wi be mia, *vanganle* Ifreim nl'anlaga wi Semeria, wi bulia gw'ekale, nl'ipenda s'irẽma inlẽ,

10 Ado m' aposwi, ndo azuẽ be noga nl' ado mi re paulo pa: rere yi sikemoa y'abegio, ndo azuẽ be kalunlia *yo gw'* ikume.

11 Sambo Jehova e be dov' iloãvalõvi yi Rizin gore yẽ, nl'alatiz' iloãvalõvi yẽ ta;

12 Isyirian g' obosyo, nl' Ifilistin go nyuma; wi be mẽnle Isreël nl' ogwanla wa bue. Gw' isaon yinlã yodu egunlu zẽ zi pa kegwa nd' ogã wẽ wi pa re nyãnyuã.

13 ¶ Kãnde anlaga wi kegwa gore yẽ o bola wao, ge bute Jehova yi mbẽli.

14 Sambo Jehova e be tenla avila go Isreël ewonjo nl' okwende, ivari nl' inkuwu ntyugu mo.

15 Oulẽrã nl'omã dubo ayẽ re gw'ẽwonjo; nl' ovãgisi wi nẽnj', inoka' ayẽ nl' okwende.

16 Kãnde igẽndisi yi kẽndie mãngi sinla yi fwemiza *wao*; nla *wao wi kẽndio* nle wi be jilizo.

17 Sambo yenlã Jehova e be doanla nl' igevã gw' awanjã mao, ge doanla nla sipoginla gw'itiganli sao rerẽ fã nl' anlõnẽ fã: kãnde om' edu ombiagwanla nl' oyanjisi w'ibe, nl' ogwanl' edu wi kamb' ifwema, gw' isaon yinlã yodu egunlu zẽ zi pa kegwa, nd' ogã wẽ wi pa re nyãnyuã.

18 ¶ Kãnde ibe si pia g'ogouli: wi be pezy' ifalifa nl'arẽndẽ, kã wo baminla gw' abaka m'iga; kã wo panda g'ompungo w' otutu.

19 Vã egunlu zi Jehova yi mbẽli re ntye jilanganla pa, kã anlaga doa-

nla g' isakilia s'ikonli: zyel' oma o be davia oŋwángiě.

20 E be tenla n' ogâ nloñiě kě jágâ njanla; wi be nya n' ogâ nyan-twě kâ w' ayora: wi be nya om' edu ozyonle w'ogâ wěmě:

21 Manasa, Ifreim; nli Ifreim, Manasa; nla wao aŋanli wi be noa nli Juda. Gw' isaon yinlâ yodu egunlu zě zi pa kegwa, n' ogâ wě wi pa re nyânyuâ.

EWONJO X.

1 Azyile gore wao wi pang' ampan-ga m' orégâ, irëndisi wi těnde mbao yi re wao doanliza pa;

2 Go tomb' oyunge avila gw' ijě-kělia, nli tomb' orėti avila gor' anla-gi wam w'ikugi, kâ anto wi tigo doanla imanlo yao, kâ wao kwěr' awa wi re rerě fâ!

3 Anluě be denda sě go ntyugu yi jěkělia, n' ijiliza si be pila bo? anluě be fanga gore mande go nu-ngunlo? nla be tiga nluě ivende nyanli gwi?

4 Miě mi azya wi be doŋa akatálâ gor' imbvedi, wi be poswa gore mângi re juwa pa. Gw' isaon yinlâ yodu egunlu zě zi pa kegwa, nd' ogâ wě wi pa re nyânyuâ.

5 ¶ Asyirian, ntongo y' egunlu zam, nli nkâgu yi re gw' agâ mao yo n' ibend' isam.

6 M' be tomě go mbuře y' imbia-gwanla, nla gor' anlaga w' egunlu zam m' be pe inyanga, go bâng' iñianlo, nla go bâng' eŋěre nla go jara wao ntyěngě yi ntye.

7 Ndo e bonda yenlâ, orěmi wě wi píkilia kě yenlâ; ndo re g' orěmi wě go jiliza n' arenl' anlângâ, arang' aměwâ.

8 Kânde e bulia 'nlě, Nlami yam ga aga?

9 Kalno azye ga Kasyimis? Hemati azye ga Apad? Semeria azye ga Demaskús?

10 Ga nt' are ogâ wam děnga p' anlângâ m' ikanla, n' ikanli sao s' apiaganlo wao wi Jeruselēm, nla wi Semeria;

11 Mi alenda, ga nt' are miě de-nda pa go Semeria n' ikanli sě, yenlâ kě go Jeruselēm n' ikanli sě?

12 Sambo be toa inlě, jâ Jehova adoanliz' evilo zě zodu go nomba yi Zaiōn nli Jeruselēm, m' be tevunl' olonda w' orēm', ompolo w' oga w' Asyiria, n' ivenda ny' odando wě.

13 Kânde e bulia 'nlě, ƴâ ngulu y' ogâ wam mi are denda pa yenlâ, nla ƴâ imi' sam; kânde mi are n' okeli, mi are tomba p' elingilio y' anlaga, n' agwěr' agumb' imao mi are syonlia p' anlaga g' evěmba:

14 Nl' ogâ wam wi re děnga pa, g' ikundu syika y' anlaga: g' omâ kuwinli' ake mi re tigo pa, yenlâ re miě adatiza pa ntye; pegag' oma o syus' ivava, ge nungul' ogwanla, ge ntyâwizâwi.

15 Erēm zo kâ suminl' oku' wěmě go re yě o bega nla zo? g'egwasa zo kâ pendi' oku' wěmě go re yě o syu-gazyugia zo? ge ga ntongo yo kâ syugazyug' oku' wěmě go re wao wi tombinla yo, ge nkâgu tombinla yomě are nle yo ga rere.

16 Sambo Jehova, Jehova yi mběli, e be toma gore iwě avâmě egânga; nla g' odolongo w' ivende nyě e be baminli' elongo g' elongo z' ogonli.

17 Nl' ozange wi Isreěl wi be doanla g' ogonli, n' iwě w' Orunda go nkěgěni: kâ wo pezya nli jiliz' ifa-lif' iye n' orěndi mě go ntyugu mo;

18 Nl' ay' ivenda ny'igi nyě, n' intyagi sě mbia s' ilonda, ta inlinla n' okuwa: kâ wao doanla g' omâ jágâ kwa p' oge.

19 Nli rere mări y' igi nyě yi be doanle yěwâ, k' oŋwango těnda yo.

20 ¶ Be doanla ntyugu mě inlě, mângi re tiganla pa wi Isreěl, n' onta-

EWONJO XI.

ngo wi re tola pa wi nago yi Jekôb, wi be fâ doanla nla yě nyěnlě o woli wao; ndo wi be doanla nli Jehova, Orunda Mě yi Isreël, nl' orėti.

21 Mângi re tiganla pa wi be fwinlia, *vanganle* mângi w'ariganli wi Jekôb, gore Anyambiě yi ngulu mě.

22 Vanganle anlagi wâ Isreël w'a-doanl' ibunla ga ntyěngě y' ozyěgě, *gamběnlě* ntango nyěwâ yi tiganla yi be fwinlia: ntyale yi kânga nli nkanli yi be pova nl' orėti.

23 Kânde Jehova Anyambiě yi mběli, e be pange nkanli yi kângiza, yi re bulie pa go gare yi ntye yodu.

24 ¶ Sambo yenlâ bulie Jehova Anyambiě yi mběli, Anlagi wam wi doanla go Zaiôn, arianli Asyirian: e be bolâ nli ntongo, kâ yě tombinle nkâgu yě gore wě, go ntyale yi Ijipt.

25 Ndo g' ojwâ lingo wakwě, egunlu zi be pânla, nl' egunlu zam gw' ijilizi sao.

26 Nli Jehova yi mběli e be nângunl' ozyiŋo gore yě ga nt' are ijonlo si Midian gw' ido nyi Orěb: ga nt' *awegagi* ntongo yě go mbenle, yenlâ be tombinlě yo go ntyale yi Ijipt.

27 Nle be doanla go ntyugu mě inlě, iroanlo nyě nyi be tombo avila g'ovegi wâ, nli mpangi yě avila g' ompele wâ, nli mpanga yi be jilizo g' ojwanja wi jiro agali.

28 Are bia pa go Eath, apiaganli go Migrôn; are kěndia p' intyonle go Mikmas:

29 W'adali': w'abâng' izimbinlo nyao go Giba; Rema y' atienli; Gibia yi Sâl afangi.

30 Rombinl' inyoi nyâ Ojwâ mianto wi Galim: vanga nyo jâganlo go Leis, Auatyôt y' okugi.

31 Madinena y' adubwi; anlaga wi Gibim w' adatanli ta go fanga.

32 E be donge tiganla go Nôb

ntyugu mě; e be syugâzyug' ogâ wě go nomba y' Ojwâ mianto wi Zaiôn, esadomba zi Jeruselēm.

33 Voula, Jehova, Jehova yi mběli e be tenl' ampari nl' ereria: nl' alondui mě ala *wi be* bego, nli mângi w' ekale wi be syonlio.

34 E be tenl' abaka m' iga nl' ojwanga, nli Lěbenôn yi be poswa nl' ompolo wě.

EWONJO XI.

1 Be kâgwe ntongo avila g' oramba wi Jěsi, nl' ivari nyi be poŋia avila gw' irambi yě.

2 Nl' Inlinla nyi Jehova nyi be doanla nla yě, inlinla ny' imia nl' ikotiza, inlinla nyi mondâ nli ngulu, inlinla ny' omiěnlě nla ny' itia si Jehova;

3 Kâ yě pangě s'ikotiza sa uęganěga gw' itia si Jehova: kâ yě ayěkělia gw' ijenla s' antyâ mě, ge sěmba gw' ijâgâ s' aroi mě:

4 Ndo nl' orėti e be jěkěl'ikugi, e be sěmba nl' orėti, gor' ikendekende yi ntye: e be bole ntye nli ntongo y' ogwanli wě, e be jiliz' arěgâ nl' ojwei w' inlumbu yě.

5 Nl' orėti wo be doanl' otumba w' oni wě, nl' ijivira otumba w' oni wě.

6 Njěgâ yi be doanla nl' ojw' idâmbě, nli njěgâ yi be naula nli mbonli; nl' ojwâ nyare nli liôn nyango nl' inyam' impâmě ta; kâ ojwâ rumbe be kěndia so.

7 Nyare nli bear wi be nye mbora mo; awanli wao wi be nânle mbora mo: nli liôn yi be ny' amanli ga nyare nloŋe.

8 Nl' ojwa jônga e be syeva g' ompogonli w' ompenle, nl' ojwa o re tiga p' iwěnlě e be fel' ogâ wě g' ompogonli w' ekere,

9 Wi be jâgize nkaza, ge jiliza go nombi yam y' orunda: kânde ntye yi be jonlia ralie nl' inla si

Jehova, ga nte pug' anlingo avuge mbenle mpolo.

10 ¶ Go ntyugu mē be doanl' oramba wi Jēsi, wi be kumanla ga ntyanga gor' anlaga; anlāngā mi be buta yo: nl' ijāwisē si be doanl' ivend' ivolo.

11 Be doanla go ntyugu mē 'nlē, Jehova e be tali ogā wē nyāngā nyēnlē yi mbanli go toliz' anlagi wē wi re tiganla pa, wi be tiganla go Asyiria, nl' avila go Ijipt nl' avila go Petrōs, nl'avila go Kush, nl'avila go Ilam, nl'avila go Syina, nl' avila go Emath, nl' avila gw' inēnge si mbenle mpolo.

12 E be doē ntyanga gor' anlāngā, nl' alatiz' awa wi Isreēl, nl' alatiza ta māngi re pazanganla pa wi Juda, avila gw' intulungu nlai si ntye.

13 Gpandj yi Ifreim kē yi be manla, nl' iločaloči yi Juda yi be tenlo; Ifreim e be jenle Juda ḡandi, nli Juda e be syug' Ifreim.

14 Ndo wi be dogwa gw' ampava m' Ifilistins go kwa nli nkombe; wi be bundakanla wao go tāngwa nli nkombe ta: wi be talia ogā wao gore Idōm nli Moab; nl' awa wi Amōn wi be jāginlo wao.

15 Jehova e be jiliz' onlēmiē wi mbenle yi Ijipt; nl' ompungi wē ompolo e be syugiazugyi ogā wē g' olāči, kā yē bola wo go ngerombenl' orāgenlo, kē pang' anlagā dalia go ntye yakaka.

16 Be doanle mpānlā mpange gore mbēi y' anlagi wē wi be tiganla avila go Asyiria; ga nt' aroenli gore Isreēl go ntyugu y' agāgwē avila go ntye yi Ijipt.

EWONJO XII.

1 Go ntyugu mē o be bulia 'nlē, Jehova, m' be savinlā: vanga gw' avegagiā miē nl' egunlu, egunlu zā z'adubui, kā sindia miē.

2 Vonla, Anyambiē nl' isunginli sam, m' be bekelia, kā mi ariā: kānde Rerē Jehova nle ngulu yam nl' evanda; ayē kē atoenl' isunginli sam.

3 Yenlānl' igeā anluē per' anlingo avila go vero y'isunginla.

4 Nla go ntyugu mē anluē be bulia 'nlē, Zuminlianli Jehova, ũelia-nli ini nyē, wulianl' ijanji sē gor' anlagā, retanl' ini nyē, inlē, nyi ga vendio.

5 Yembanli gore Jehova; kānde are denda p' isaon yi mamō: yinlā yi re mio pa go ntye yodu.

6 Ronganli kā boginlanli, anluē iloanla yi Zaiōn: kānde ompolo mē nle yē Orunda Mē wi Isreēl go gare yā.

EWONJO XIII.

1 Iroanlo nyi Babilōn ny' aye-nlio nle Aisaia y'ouwa wi Emōz.

2 Rombinlanli ntyanga go nomba ndondui, vendianl' inyoī gore wao, zyugazyug' ogā, kā wao kēnda gw' aguge m'anlag' avolo.

3 Mi are sombia p' anlagi wam wi re jāmbunlio pa, mi are fwelia p'anlagi wam kē wi ngulu gw' egunlu zam, vanganle wao wi jenl' igeā gw' ipendi sam.

4 Nyāngālē yi nkāndā gw' inomba, yi re g' anlag' awenge; nyāngālē mpolo y'anlāngā m' imbuve datizo pa ta: Jehova yi mbēli e datize ntango yi mbēli y' igāvi.

5 W' apila gw' inlāngā nyadaā, avila yo ntyai y' orowa, vanganle Jehova, nl' inianga y' ibendi sē go jilize ntye yodu.

6 ¶ Ronganli; kānde ntyugu yi Jehova y' atoenli piērē; yi be bia g' ojili' avila gor' Oygulungulu mē.

7 Sambo intyāmē sodu si be kwa sike, nl' orēma w' om'edu wi be janginlia:

8 Wi be tia: inkazya nli kēva yi

EWONJO XIV.

be kota wao; wi be doanla nli nka-
zya g' oĩanto o re n' isyanga: wi
be mamananaga oĩari gor' oĩari;
azyo mao mi *be doanla ga sinkēgē-*
nli.

9 Vonla, ntyugu yi Jehova yi bia,
ngosyu ta gor' ibenda n' egunlu z'e-
reria, go tige ntye ntevo: kã yē
jiliz' anlag aēe gogo avila go yo.

10 Kãnde nlē igēgēnli y' orowa,
n' idatanla ta s'igēgēnli yi be pe
ozange: nkombe yi be jilanganlo
go kēnda yo, n' ogwēli wi be pe
inlangi nyē go baniba.

11 M' be tēfunle ntye gw' ibe *sao*,
n' arēgā gw' ipavi *sao*; m' be pang'
ekale z'odando manla, m' be syonli'
ekale z'ereria.

12 M' be pang' oma njonli via-
ganlo nli syika yatenlatenla mbia;
vanganl' oma viagianlo n' ozēnlā
wi syika yatenlatenla yi Ofa.

13 Sambo m' be syugiazug' oro-
wa, nli ntye yi be dubua avila go
mbori yē, gw' egunlu zi Jehova yi
mbēli, ula go ntyugu yē y'ereria.

14 Yi be doanla ga nkambi yi
kāmbizo, g'idāmbē nyi re ny' agoto
n'oma: wi be doanl' om' edu kē
finlia gore māngi yē, kã wao fanga
om' edu go ntye yēmē.

15 Om' edu o be dēngo e be tumo
pākāsā; n' om' edu o be jongo *nta*
wao, e be juwa n' okwara.

16 Awanli wao kē wi be bolo
simbēi gw' antyā mao; inago *sao* si
be kwēro n' anto wao fevizo nli
ngulu.

17 Vonla, m' be jagimlia Imide gore
wao, wi re wi be nake syika yapu-
pu; ula go syika yatenlatenla wi
be tānda yo.

18 Lendinli *yao* yi be bol' awanjā
go simbēi; wi be doanla n' ekeṽa
g'owāngā wi re gw' iwumu; antyā
mao mi be jenl' awanl' ekēṽa.

19 ¶ Nli Babilōn y'ivenda ny'
anlāngā, eranga z'onjēlējēlē z' lka-

aldis, zi be doanla ga nt' ayiliz'
Anyambiē Sōdom nli Gomāra.

20 Yi be doanlo n' anлага du ge-
nlā doanlo avila go mbamba agē-
nda go mbamba; ge nlā Arabian
syamb' okanja vāvā; genlā ove-
njavenji w' adāmbē pang' ogomba
vāvā.

21 Ndo inyam' imbendi s' iga si
be doanla vāvā, n' inago *sao* si be
doanla ralie nli vuginlia yi benda,
nli kuru yi be doanla vāvā, nli sa-
tyrs si be jinla gogo.

22 Nl' inyam' imbendi s'inēnge si
be tonga gw' inago *sao* intevo, n'
inyam' imbendi gw' inago *sac*
imbia: n' egombe zē z'atoenli pi-
ērē go bia, n' intyugu sē si be da-
vizo.

EWONJO XIV.

1 Kãnde Jehova e be poginle Je-
kōb, kã yē pinje Isreēl, n' aloa-
nliza wao go ntye yaomē: n'
agēnda wi be datanla nla wao, kã
wao jonga go nago yi Jekōb.

2 Nl' anлага wi be bānga wao,
aāga wao go wogo yaomē: nli
nago yi Isreēl yi be jiga wao go
ntyē yi Jehova go sinyongo sinlo-
mē ula sinyongo sinyauto: kã wao
bānga wao simbwedi, imbwedi s'
avegago wao; kã wao panginle
māngi bangatia wao.

3 Be doanla go ntyugu mē inle,
be po nluē nle Jehova ijāwa avila
gw' ekevi zanli, n' avila gw' iti
sanli, n' avila g' orugo oyāle w'
avangiulio nluē go jauja,

4 ¶ Inlē o be bānge ukogo yinlā
gor' oga wi Babilōn, awulia 'ulē,
Ovāngati amanli go sē! nka mpolo
yi syika yatenlatenla y' amanla
n' ande!

5 Jehova are māgunla pe nto-
ngo y' arēgā, nli ukāgu yi māngi
panginla.

6 Ayē o wol' anлага gw' egunlu

nl' idoka sapěķěpěķě, ayě o vangi-
nl' imbuve nl' ibenda, akāmbizo,
oma fā o dičinla.

7 Ntye yodu yi re gw' ijāwa,
avānla dā; wi boginla nl' ijembo.

8 Iñ, atanda mi jenl' igeṽa gore
wě, nl' ikuñe yi Lēbenōn inlē,
Awě ga poswe, zy' orenlisi bia gore
zuē.

9 Olombo avila go ntye wi re
syusyo pa gore wě go datanla
nl' *awě* gw' ibi sā: wi syugazyugie
bende gore wě, *vanganle* anlag'
aṽolo mē go ntye; wi re kuma-
nla p'avila go ki yao aga w' anlā-
ngā waodu.

10 Mi be kambo gore wě 'nlě,
Awě ķě, om' atoenli dēla g' azuē?
Om' atoenli g' azuē ķě?

11 Igeṽi nyā ny' asuminli g' oro-
nginlo, nli nyāngāle y' ijambi
sā: ogu nyi re janlio pa gw' agolo
mā g' inanlo, nl' igu yi be pugā.

12 O re poswa p' avila g' orowa
sě, Lusifa? oṽwa w' ibanga! o re
bego pa go ntye sē, yi re dēliza
p' anlāngā!

13 Kānde o re bulia pa g' orēni
wā inlē, m' be boṽwa g' orowa, m'
be pendi' eki zam gw' igonlo ny'
igēgēnli y' Anyambiē: m' be doa-
nla go nomba y' oṽago, gw' inko-
ṽa siukāmi:

14 M' be panda gw'igonlo nyi
vindi; m' be doanla ga Igonligo-
nloē.

15 Ndo o be syonlio g' ogonli, gw'
izamba y' ivemba.

16 Wao wi jenlā wi be syiliā
piērē, nl'ankilia gore wě, 'nlě, wi-
nlā nl' om' ovaugi ntye syugazyu-
gia, o zyugazyug'anlāngā;

17 O vangi ntye g' ig' ivolo, nl'
ayiliz' inkala sa yo; o roenl' anlu-
ngunle nago y' imbvedi sē.

18 Aga waodu w' anlāngā, *va-
nganle* waodu, wi nanla gw' ive-
nda, om' edu go nag' wě.

19 Ndo o re tombo pa g' orongi-
nlo wā g' ivar' iṽe, *nla* g' ingāi
sa wao wi re jonlo pa, tumo pa
pākāsā nl' okwara, wi suminla gw'
ado m' ivemba; g' ebende zi jaro
nl' intyozyo.

20 O be datanla nla wao gw'
ibēnlo, kānde o re jiliza pe ntye
yā, nl' ayonlanlagi wā: olonda w'
iyanjisi y' ibe yi be teto.

21 Gekiz' ijonlo gor' awanliē, gw'
ibe s' ireri sao; kā wawowunlia
ge bānge ntye, ge jonlie ozyo wi
ntye nl' ink' impolo.

22 Kānde m' be kumanla gore
wao, bulie Jehova yi mbēli, nl'
arenla avila go Babilōn ina, nli
māngi tiganla, oṽwanla nl' oṽwa
w' oṽwāngwe ya bulie Jehova.

23 M' be panga y' ompogonli w'
ijomba, nli vero y' anlingo: M'
be jambunla yo nl' ezāmbālā z' iji-
lizā, bulie Jehova yi mbēli.

24 ¶ Jehova yi mbēli are tanga p'
orango 'nlě, Rēti are ga nta mi are
pikilia pa, yenlā be doanla; nla
nta re miē kenja pa, yenlā be
doanla;

25 Inlē m' be tomb' Asyirian go
ntye yam, nla gw' inombi sam
m' be jarē go ntyozyo: gambēnlē
mpangi yē y'adubua avila gore
wao, nl' iroanlo nyē dubu' avila
gw' ibegi sao.

26 Yinlā *nle* mondā yi re bondo
pa go ntye yodu; winlā nl' ogā
wi re nyānyunlo pa gor' imbuve
sodu.

27 Kānde Jehova yi mbēli are
bonda pe mondā, nla mande be
tomba yo? nl' ogā wě wi re nyā-
nyunlo pa, mande o be pura wo?

28 G' ompuñia w' ayuwi nli
Eaz y' oga aroenl' iroanlo nyi-
nlā.

29 ¶ Ayenlanl' igeṽa anluē Palēsti-
na yodu, kānde ntongo y' omā
woli nluē y'amāgwi: kānde avila

EWONJO XVI.

g' oramba w' oñam̃ba be bi' eke-re, kâ olondi wê *doanl'* oñam̃ba w' ogonli wi dogwa.

30 Nli njaliē y' oyunge yi be dēng' inya, nl' okugi e be nanla nl' am̃enje: kâ miē jonl' orambi wâ nli njanla, kâ yē jonl' anlagi wâ w' atiganla.

31 Ronga, iguge; lenla nka mpolo; awē Palēstina yodu, o *re* janginlio pa; kânde be bia avila go nkâmi otutu, be *doanl'* oma ayē anka gw' egombe zē zi re tevo pa.

32 Oñari kâ jivira sē gor' iṽāṽi yi mbuve? Inlē, Jehova are doṽia pe Zaiōn, nl' ikugi y' anlagi wē wi be bekelia yo.

EWONJO XV.

1 Iroanlo nyi Moab. Kânde ogwēra Ar yi Moab y' ajilizo, kâ yē pânlio dâ; kânde g'ogwēra Kâ yi Moab y' ajilizo, kâ yē pânlio dâ.

2 Akēndagi go Bajith, nla go Dibōn, wogo londui go denla: Moab bē tonga gore Nibo, nla gore Midiba: wonjo yao yodu yi *be doanl'* akanga, nli lēlu syēnginlo pa.

3 Gw' agali mao wi be noanl' iku yaomē nli sēsēgē: gw' imianja-mianja y'inago sao, nla gw' agali mao, om' edu e be tonga, ndenlaga polemē.

4 Nli Hēsōn be tonga nli Iliela; inyoī nyao nyi be jāganlo *vanganle* go Jehaz: sambo isāzyē singulu si Moab si be denla; em̃enlā zē zi be *doanl'* ekēṽa gore yē.

5 Orēmi wam wi be denla gore Moab; iveraveri yē yi *be fanga* go Zoa, oṽwā nyare w'impuñ' iraro: kânde gw' ipanda gw' igonlo nyi Luhith nl' idingo wi be panda ula zo; kânde go ukova yi Horoneim, gogo be denl' edingo z'ojiliza.

6 Kânde anlingo mi Nimrim mi

be doanl' arevo: kânde irondo y' ajomi, amanli m'ajuwi zy' eza zabā.

7 Sambo ibunla si re wao dēnga pa, nla nyi re wao kenja pa, wi toanla nyo g' oṽwāṽi w' Arebia.

8 Kânde edingo z' akēndi vingo-vingo gw' izamba yi Moab; mbo-ginla koanga go Eglam, nli mbo-ginla go Bia-elim.

9 Kânde anlingo mi Dimōn mi be doanla ralie nli ntyinla: kânde m'be бага ижилза сиженгē gore Dimōn, ilioṽ gore yē o pera go Moab, nla wi tiganla wi ntye.

EWONJO XVI.

1 Roanlizanli onw' idāmbē gor ovanginli wi ntye avila yo Sila gw' ig' iṽolo, go nomba y' oṽwan-ṽanto wi Zaiōn.

2 Kânde yi be doanla ga nyānli yi kēndagēnda yi re syazinlo p' ikundu, yenlā be doanla awa wanto wi Moab gw' intomba si Anān.

3 Wānge mondā, loanliz ijēkēlia; vang' iviri nyā g' ogwēra go gare yi nkombenyondo; yumbunl' anla-ga wi re pazanganla pa; amiez' ayē o kēndagēnda.

4 Anlagi wam wi re pazanganla pa wi ga loanle nla wē Moab; loa-nla mpugo gore wao avila g' ozyo w' ogwērisi: kânde ogwērisi asuki, ogwērisi atigi, māngi bangatia w' ajilizo go ntye.

5 Eka zi be doanlizo nli nkē-ngā: kâ yē doanla go zo nl' orēti go nago yi Devid, ijēkēliaga, nli but' ijēkēlia nli nēgiz' orēti.

6 Azu' āre jāgā pa gw' ekale zi Moab, ar' odand' ombe: *vanganl'* odando wē nl' ekale zē, nl egunlu zē: *ndo* inoki sē si *be* doanlizo yenlā.

7 Yenlā Moab e be bogiule Moab, om' edu e be boginla: kânde aza-nga mi Ka'haris-ēthi be seminla nla mo; rēti si re bolo pa.

8 Kânde intyaga si Hësbon s' ajomi, n' ogâli wi Sibma: nlañi y' anlângâ yi re bundakanla p' ilond' imbia yi ntyaga, w' abienli kwanga go Jeza, w' agëndi gw'ig' iñolo: ampari mẽ m' asyambui m' akëndi kwanga go mbenle.

9 Sambo m' be denla n' edingo zi Jeza y' ogâli wi Sibma: m' be tēvizâ n' antyânli mam Hësban, nli Iliela: kânde mboginla y' ilond' yâ yi ntyanja n' egombe zâ z' itenla z' aposwi.

10 Kânde mbia n' igeñva yi re tombo p' avila go ntyaga y' inyi-jenge; gw' intyaga s' igâli be doanl' ijembo, ge doanle mboginla: mângi piara wi be piar' iñe go wogo yi piarinla; mi are panga pe mboginla y' iñe nyao inyenge manla.

11 Yenlâ iwumu nyam nyi be doanla ga ñambi gore Moab, n' isaon yam yagare go Ki-yarës.

12 ¶ Be doanla inlê, jâ ajenle n'lê, Moab ajasi go mbora ndondui, e be bia go nago yê y' isyânâ go kambinla; ndo e be keva.

13 Nyinlâ n' igamba nyi re Jehova kamba pa g' ojwanja wi Moab avila gw' egombe mẽzâ.

14 Ndo vênlâ Jehova are kamba pa inlê, Gw' impuñ' iraro g' impuñâ y' omâ janja gw' ipa, ivenda nyi Moab nyi be syazyo, nli nkândâ mpolo mẽyâ; nli ntango y' atiganla yi be doante nyango, nli dēla.

EWONJO XVII.

1 Iroanlo nyi Demaskâs. Vonla, Demaskâs atombio go doante nkala kâ yo doanl' okondo wa sijilizio.

2 Iuki mpolo si Eroa s' atigio; si be doanla gw' ilemba, yi be nanla bu, kâ s' ariezo n' oma.

3 Wogo yingulu yi be manla go Ifreim, n' inlângâ avila go De-

maskâs, nli ntango yi tiganla yi Syiria: wi be doanla g' ivenda ny' awa wi Isreël, bulie Jehova yi mbēli.

4 Nla go ntyugu mẽ be doanla inlê, ivenda nyi Jekâb nyi be doanla tētê, n' ivâmia ny' ozyonle wê nyi be kânga.

5 Be doanla g' omâ tenla akuminl' imba, n' arenla itongo n' agâ mẽ; kâ doanla ga yê o kuminl' imba g' olângâ wi Rēfeim.

6 Grapes si tiganla go zo, g' isyugiazugia s' erere zi òliv, ilond' imbanli g' iraro go ntyai y' ivari ny' intyai, inlai g' itanli gw' ampari mijanla ma zo, bulie Jehova, Anyambiē yi Isreël.

7 Go ntyugu mẽ oma e be ponla gore Ovangi wê, kâ antyâ mẽ dub' ompolo Orunda wi Isreël.

8 E be ponla go âlta, ijanja s' agâ mẽ, ge duba eza z' iñenlo yê re panga pa, ge wogo yi savinl' ikanla.

9 ¶ Go ntyugu mẽ inkali sê injale si be doanla g' iñare nyi re tigo pa, g' ivari nyi ntyai mẽ, ny'arigio wao g' ojwanja w' awa wi Isreël: kâ gogo doanl' ewoga.

10 Kânde om' adevanl' Anyambiē y' isunginli sâ, kâ avikil' Ido nyi ngulu yâ, sambo o bēnl' ilond' imbia, kâ doñia yo n' ampari amânla:

11 Go ntyugu o be poñi' owângi wâ, n' ibanga o be pang' olondi wâ bunla: ndo itenla si be doanl' okondo go ntyugu yi njuke n' ekeve' eñolo mẽ.

12 ¶ Azyile gore nkândâ y' anlag' awenge wi pange nyângâlê ga nyângâlê yi mbenle mpolo; ga mbēli y' anlângâ, g' ipanda s' anlingo amenge!

13 Anlângâ wi be panda g' ipanda s' anlingo amenge: ndo Anyambiē e be sēmba wao, kâ wao fa-

EWONJO XIX.

nga bo, kâ wao kâmbizo ga wulu yi nomba g' ompunga, nla g' ompurago gw' efizagengë.

14 Ndo, vonla, nkolo njuke; nl' ibanga owenja yenjagarâ azyele. Yinlâ nle mbëi yi mangi bundakanla zuë, nli ntyai yao wi kwë-ra zuë.

EWONJO XVIII.

1 Azyile gore ntye yi diŋinlo nl' ampava, yi re g' ozamb' omîari w' ilâvi yi Ityiofia;

2 Yi tom' ivâvi nli mbenle, vanganle amatanga m' inkuwu gw' anlingo, inlë, Gëndaganli, ivâv' inlëge, gw' inlângâ nyi re pazanganla pa nl' agwëro, gw' anlaga w' ereria avila gw' avakili wao avia vënlâ; inlângâ nyi re kënliizo pa nl' ayaro go ntye, nyi re ntye yao bundakanlo pa nl' ilâvi!

3 Anluë du anlaga wi ntye, nl' iloanla yi ntye, yenlanli, jâ atombinle ntyanga gw' inomba; nla jâ atong' orâmbâ, kâ jâganli.

4 Kânde yenlâ awulinlio mië nle Jehova, m' be bâng' ijâwi sam, m' be ponla gw' iloanlo nyam, ga mpiu mpolo gw' amanli, nla g' evindi z' ompëmbë go mpiu yi ntyanja.

5 Kânde ntyanja viagaga râ, jâ ipunjina s'atoa kwëkwë, kâ olo-nd' ombezayo bânda gw' ivari, e be tenl' ampar' amango nl' inianga yi tenla, aroumba, nli tenl' ampari.

6 Yi be tigo ta gw' inyâuli s' inomba, nla gw' inyama si ntye: nl' inyâuli si be tola go mo ntyanja, nl' inyama si ntye sodu si be tola go mo enloŋio.

7 ¶ Gw' egombe mészâ mpago yi be bago gore Jehova yi mbëli, nl' anlaga wi re pazanganla pa nli kwëro, nl' avila gor' anlaga w' ereria avila gw' ipakili sao kwanga vënlâ; inlângâ nyi re kënliizo pa

nl' ayaro nl' intyozyo, ntye yi re bundakanlo pa nl' ilâvi, go mbora y' ina nyi Jehova yi mbëli, yi nomba yi Zaiën.

EWONJO XIX.

1 Iroanlo nyi Ijipt. Vonla, Jehova e bataminla gw' evindi enlëge, avia go Ijipt; nl' ikanla si Ijipt si be syugio g'ozyo wë, nl' orëma wi Ijipt wi be janginlia go gare ya wo.

2 M' be doŋ' Ijiptians gor' Ijipti-âns; kâ wao noa om' edu nl' onwângië, nl' om' edu nli ndeg' wë; nka mpolo nli nka mpolo, inlângâ nl' inlângâ.

3 Nl' inlinla nyi Ijipt nyi be poswa go gare ya nyo; m' be jilize mondâ ya nyo; wi be but' ikanla, nli miänge pang' igeŋa, nla gore wao wi re nl' anlinl' ambe.

4 Nli Ijiptiaus, m' be pa wao gore rerë yi ngosyu; wi be panginlo nl' oga w' ereria, bulie Jehova, Jehova yi mbëli.

5 Nl' anlingo mi be pösŋa avila go mbenle mpolo, nl' olâvi wi be bundakanlio nl'avua kaka.

6 Ilâvi yi be kalunlio bo; nli yë-lâvi yi sunginla yi be pezyo kaka: ikongolia nl' indigo si be joma.

7 Yango y' ikongolia yi re go yëlâvi, gw' agwanla mi yëlâvi, nl' ezâm' edu zi bënlo gwi yëlâvi, yi be joma, yi be syugo, kâ y' avâ doanla nyënlë.

8 Iyonlisi yi vërë kë yi be do' iwâga, nla waodu wi pung' alâŋâ go yëlâvi wi be denla, nla waodu wi pung' imbuzya gw' imbenle wi be jenl' ekëŋa.

9 Viaganlo vâŋâ wao wi janja nl' inyöng' injoule, nla wao wi nog' inyöng' inoge, wi be jenle ntyâuli.

10 Wi be jarunlo gw' imondâ, wao wi luunl' inkumba, nli yëlîŋa yi vërë.

11 ¶ Rēti injaliē si Zoan so dāsyu, mondā y' anлага w'imia w'imondā wi Fero, y' atoenli edāsyu: anluē bulinliē Fero sē inlē, mi' ojwanla w' oma wa simia, ojwanla w' ag' alonga?

12 Wi *re* gwi? anlagi wā w'imia wi *re* gwi? wi ga wulinliā pelē, kā wao mia nte be bonde Jehova yi mbēli go Ijīpt.

13 Injaliē si Zoan s'atoenli dāsyu, injaliē si Nōf s'atemizo; w'atemizi Ijīpt, *vanganle* ilolanla, y' imbuē ya yo.

14 Jehova are datiza p' inlinla ny' inoka go gare ya yo: wi re panga pa Ijīpt kegwa gw' eṽilo edu, g' eyānga zi sambakanla gw' arovi mē.

15 Genlā fā doanl' eṽilo go Ijīpt, zi r' ewonjo, ge okwende, ivari g' imbāngi, kā janja.

16 Go ntyugu mēyā Ijīpt be doanla g' anto; kā yē tia nl' aṽanga, g' ojwanja w' isyugazyuga s'ogā wi Jehova yi mbēli, wi syugazyugo ndē ṽāṽā.

17 Nli ntye yi Juda yi be doanl' ereria gore Ijīpt; om' edu teta yo e be ti' ayēmē, g' ojwanja wi mondā yi Jehova yi mbēli, yi re yē pikilia pa go denda ṽāṽā.

18 ¶ Go ntyugu mē nkala ntyanli go ntye yi Ijīpt si be kamba nkambinli ga y' Ikenean, nl' arang' orango gore Jehova yi mbēli; māri yi be fwelio 'nlē, Nkā yi jiliza.

19 Go ntyugu mē be doanle ālta gore Jehova go gare yi ntye yi Ijīpt, nl' inyēngā g' ozaumba wa yo gore Jehova.

20 Kā yo doanla gw' elemba nl' elingilio gore Jehova yi mbēli go ntye yi Ijīpt: kānde wi be denla gore Jehova g' ojwanja w' ibangatio, kā yē kēndiza wao ozyunge, nl' ompolo mē, kā yē sunginla wao.

21 Kā Jehova mio go Ijīpt, nl' Ijīptians wi be mie Jehova go ntyugu mē, kā wao dend' intyago nl' impago; iñ, wi be tang' orango gore Jehova nl' aloanliza *wo*.

22 Nli Jehova e be bole Ijīpt; e be bola kē jinga yo: kā wao fwinlia *vanganle* gore Jehova, kā yē janjinlo mbiambiē nli wao, kā yē jinga wao.

23 ¶ Go ntyugu mē be doanle mpānlā avila go Ijīpt agēnda go Asyiria, nl' anлага w' Asyiria wi be bia go Ijīpt nl' Ijīptian go Asyiria, nl' Ijīptians wi be janja ta nl' Asyirians.

24 Go ntyugu mē Isreēl nyi be doanla ny' ararō, nl' Ijīpt nl' Asyiria, *vanganl'* ozavinlo go gare yi ntye:

25 Wi be savinlo nle Jehova yi mbēli, inlē, Ozavinlo gore Ijīpt y' anlagi wam, nl' Asyiria ijanja s' agā mam, nl' Isreēl ijigi sam.

EWONJO XX.

1 G' ompuñia w' avienli Tatan go Asdōd (gw' aromio yē nle Sāgōn y' oga w' Asyiria), go uoa nli Asdōd, nl' awānga yo;

2 Gw' egombe mē mo agambi Jehova nli Aisaia y' ojwa wi Emōz, inlē, Gendaga, kā tombe sēsēgē y' inlamba avila g' oni wā, kā tombe ntyozyo yatangi yā avila go ntyozyo yā. Nl' aloanliē yenlā, aganganliē tele nl' intyozyo gw' igala.

3 Be bulie Jehova 'nlē, Nt' are nyongo yam Aisaia kanganla pa tele, nl' intyozyo gw'igala impuñ' iraro gw' elemba nli ndaga yi mammo gore Ijīpt nla gore Ityiopia;

4 Yenlā be kēndia oga w' Asyiria Ijīptians simbwedi, nl' Ityiopiāns simbwedi, ojwārumbe, nl' onlē-rā, tele nle ntyozyo yatanga fā, ṽanganle tiñli yao gw' igala, go ntyāñli yi Ijīpt.

5 Wi be tia nli jenle ntyánli gor' Ityiohia y' ibekeli sao, nla gor' Ijipi y' ivendi nyao.

6 Nl' anлага wi nēnge yinlā wi be bulia go ntyugu me, 'nlē, Vonla, sinlā nl' ibekeli sazyo, go be fanga zuč gw' inungunlo go sunginlo avila gor' oga w' Asyiria: azuē be pera sč?

EWONJO XXI.

1 Iroanlo ny' ewoga zi mbenle mpolo. Ga nte piaganle fwizagēngē g' olomba bo; yenlā bia zo avila gw' iga, avila go ntye y' ereria.

2 Nyilinlo y' ereria yi re tuminlio pa mič; Om' o re feve doanla e doanla nl' ifeve doanla, nl' omā mbundaki e bundakanla. Vanda Ilam; gombinla Midia; intyini sodu mi apangi so manla.

3 Sambo yenlā oni wam wa jori nli nkazya: nkazya y' akoti mič, ga nkazya y' oñanto janla: mi alēmbizo go ntye gw' ijāgā *sa yo*; mi avero nl' ipikilia gw' ijenla *sa yo*.

4 Orēmi wam wi bola, itataminla s' ariezi mič: ogwēra w'igevi nyam are wo kalunlia pa s' itia gore mič.

5 Gekizanti tavoro, včēmbaganli go nago yi bēnla, nyagaganli jāngaganli: gumanlanli, injalič, kāsya gie nguča agali.

6 Kānde yenlā re Jehova bulinlia pa mič, Gēndaga, kā doči' omā penguinla, ke bulia nte jenlč.

7 Nl' ayenlič ntyonle nl' anлага wi nkačal' ačanli, ntyonle y' iburu, *nli* ntyonle yi kamēls; nl' avo-ganlio yč mbiambič nl' ikotiza:

8 Nle be tongē 'nlē, liōn; Rerč yam, ĩi kumaula pēkēpēkē gw' ivenginlo ja oñanda, nla mi are dočiā pa gw' ipenjavenja igwēra yantuntu.

9 Vonla, vēnlā bie ntyonle y' anloñe, nl' anлага w' inkaval' ačanli. Nl' ayivirč awulič 'nlē Babilōn aposwi, aposwi; nl' ikanla s' anyambič sč ajonli so go ntye.

10 Ijari sam nl' imba si ntye yam: mi re mič jāgā pa gore Jehova yi mbēli, Anyambič yi Isrečl, mo re mič bulinlia pa nluč.

11 Iroanlo nyi Duma. Ačeli mič avila go Sičr, Om' o penguinla, ande y' ogwēra? Om' o penguinla, ande y' ogwēra?

12 Om' o penguinla e bulia 'nlē, Ibanga si bia, nl' ogwēra kč: jā anluč be bambia, vambianli: včienianli, yogonli.

13 Iroanlo gor' Arebia. Gw' iga ny' Arebia nyo be doanlo uluč, anluč inkāndā sikanganla si Didenim.

14 Anлага wi ntye yi Tima w' ačag' anlingo gore yč o vegagi nl' esyove, w' alegi nli mpēmibi yao ayč o vangi.

15 Kānde w' ačangi avila gw' ikwara y' ambāra, avila g' okwara w' avegagi duro pa, nl' avila gw' elendinla z' avegagi ruč, nl' avila gw' azyingo m' igāvi.

16 Kānde yenlā re Jehova bulinlia pa mič, G' ompuñia ga nta re impuñia y' om' ājanja, nl' ive-nda nyodu nyi Kida nyi be pera.

17 Nl' ontango w' ariganli go māngi w' ilendinla, anлага wi ngulu w' awa wi Kida, wi be kānga: kānde Jehova Anyambič yi Isrečl are kamba pa.

EWONJO XXII.

1 Iroanlo ny' olānga wi nyilinlo. Osaon nde wi re nl' awč, yi re wč kēnda pa gw' imianjamianja y' inago?

2 Awč yi re ralie nl' itia, nka mpolo y' edungu, nka mpolo y' igeča: anlagl wā wi re jonlo pa.

wi zyě jonlo pa nl' okwara ge jonlo gw' igávi.

3 Mángi yâ wi panginla wi re fanga pa ta, wi re tia pa kâ w' afalize lendinla: waodu wi re dëngo pa gore wě wi re ta, wi re fanga pa avila go bo.

4 Sambo bulia mič inlě, Rombanl' antyâ avila gore niě; m'be denla buku, ayanjanle go sindia mič, kânde g' ojwanja w' ibundakanla s' ojwâ mânto w' anlagi wam.

5 Kânde *yo nle* ntyugu yi njuke, nli jara lia, nl' isapilia nli Jehova Anyambič yi mběli, g' olânga wi nyilinlo, njarunlag' ikomba, nl' idenla gw' inomba.

6 Nl' awâng, llam ekoto z' izyângâ, nl' intyonle s' anlaga nli mângi w' inkavala, nl' arombi Kûr nguŵa.

7 Be toa 'nlě, ilângi yâ imbia yi be jonlia nl' intyonle, nli mângi nkavala wi be kenj' ikui yaomě nl' imianga gw' iguge.

8 ¶ Be syazyě ompugo wi Juda, nl' avonliâ owenja mě nguŵa yi nago y'ig'iŵolo.

9 Anlu' are jenla p' igěla yi nka mpolo yi Devid, inlě, yi r'imienge: nl' alatizi nluě ta anlingo m' evero z' igonlo.

10 Anlu' are tanga p' inago si Jeruselēm, nl' inago anlu' are so syazya pa go jâliz' ogomba.

11 Anlu' avang' iŵemba go gare y' izir' imbanli gw' anlingo m' eŵero elonga: ndo anluě pa ponla gor' ovangi wa zo, ge dub' om' o vangi zo gw' alonga.

12 Nla go ntyugu mě aŵeli Jehova Anyambič yi mběli go denla nla gw' iwâga, nl' itue fâ, nli bâre sěšěgě:

13 Nla vonla, igeŵa nli mbia, jonl' inyare, nli jonl' adâmba, ny' agag' izyonle, njângag' ivě: azuě ga

nye nl' iŵanga; kânde měnlě gamběnlě azu' ajuwa.

14 Nl' awowunlio yo nle Jehova gw' aroi mam inlě, Rěti mbe yinlâ yi be jowunlo avila gore nluě kao anlu' ajuwa, bulie Jehova Anyambič yi mběli.

15 ¶ Yěnlâ bulie Jehova Anyambič yi mběli, Gěnda, bânginl' okuwâ mě gor' ovenjavenji w' anliva, *vanaganle* go Syěbna, o re gw' *ewonjo* zi nago, *awulia inlě*,

16 Ande zi re nl' awě věnlâ, nla mande o re nl' awě věnlâ inlě, o rě wě tumbinla p' oronginlo věnlâ, ga yě o tumbinlě oronginlo gw' igonlo, nl' ayě o tokunl' ilonanlo g' oku' wěmě gw' ido?

17 Vonla, Jehova be toanliâ nli mbwedi yi ngulu, kâ yě pugâ rěti.

18 Rěti e be kegwa nli ngulu avungâ g' isanli gw' inlâng' iŵolo: o be juwa gogo, nl' intyonle s' ive-ndi nyâ si *be doanle* ntyânli go nago ya reri yâ.

19 M' be syugâ avila go mbori yâ, e be syonliâ avila go ndoanli yâ.

20 Be doanla go ntyugu mě inlě, m' be fwelie nyongo yam Ilaiakim y' ojwa wi Hilkaia;

21 M' be bârič nl' ingâi sâ, nl' ayâlič nl' otumbi wâ, m' be p' ipanginli sâ go ntyâmě yě, kâ yě doanle rerě gw' anlaga wi Jeruselēm, nla go nago yi Juda.

22 Nl' isyape si nago yi Devid, m' be dimbinla so g' oŵegi wě; yenlâ jâ anungunla, kâ anlanjo nl' omâ' ijwěnlě; kâ yě nunja, kâ omâ ijwěnlě anlungunla.

23 M' be kâminlě ga ntyângâ go mbora njâle; kâ yě doanla gw' eka z' ivenda go nago ya reri yě.

24 Wi be banlia gore yě ivenda nyodu nyi nago ya rerič inbamba, nl' awanla, anlângâ m' intyěnge

modu, avila gw' intyěng' inyango agěnd' imbute.

25 Go ntyugu mě, bulie Jehova yi mběli 'nlě, ntyāngā yi re kāmīnlo go mbora njāle, yi be todunlo, avēgo, nl' avoswa; nl' iroanlo ny' apegaga vāvā, nyi be tenlo: kānde Jehova are kamba pa nlānlā.

EWONJO XXIII.

1 Iroanlo nyi Tair. Woginlanli, anluě aṁātanga mi Tasyis; kānde y' ajilizo, kā avā doanle nago, zyele mbora yi jingīnlo: avila go ntye yi Tyitim yi re bwě gore wao.

2 Loanlanli dā, anluě iloaula y' iněnge; anluě anlag' avolo w' ikola wi Zaidōn, wi piaganla nli mbenle anlu' are bunlia pa.

3 Gw' anlingo ampolo olonda wi Siyā, owāngā w' olāvi, nl' inyisě; ayě kě igolīnlo ny' anlāngā.

4 Yenle ntyānli, awě Zaidōn: kānde mbenle y'akambi, *vanganle* ngulu yi mbenle, inlě, miě syčl' isyāngā, ge janl' awanla, ge pomi' aw' anloṁe, go pomi' azyali.

5 Ga nt'are ntyango g' onwanja Ijpt, *yenlā* be jenla wao nkazyā go ntyango yi Tair.

6 Viaganlanli go Tasyisy; woginlanli, anluě iloanla, y' iněnge.

7 Yinlā nle nkali yam mpolo y' igēva, oroenl' ivom' inyě gw' intyugu s' alonga? intyozyo sēmē si be kēndiē bo go doanla.

8 Mande re bānga pe mondā yinlā gore Tair, *nkala* yi korowa, yi r' imasen s' injalič, māngi kola, wao nl' anlag' avolo wi ntye?

9 Jehova yi mběli are doanliza pa yo, go bundakanlič ekale z' ivenda nyodu, *nla* go syonli' avolo wi ntye waodu.

10 Viaganla pākāsā go ntye yā g' olāvi, awě onwāṁianto wi Tasyisy: gogo zyele ngulu nyěnlě.

11 Anyānyunl' ogā wě go mbenle,

azyugazyug' anlāngā: Jehova are pa p' ivanga go Kenean go jiliz' imbor' injāle sa yo.

12 Be buliē 'nle Ayenle mbia nyěnlě, awě izyali nyi bangatio, onwāṁianto wi Zaidōn: gumanla, viaganla go Tyitim; gogo kě o be dēnga sijāwa.

13 Vonle ntye yi Kaldians; anlagā winlā wi pegaga, kao Asirian w'a-denginla wao yo, wao wi doanla gw' igi volo: w' pang' imbor' indondui sa yo, w' avendiz' inago s' aga sa yo; nl' ayilizě yo.

14 Woginlanli, anluě aṁātanga mi Tasyisy: kānde mbora njāle yanli ya to' ewoga.

15 Be toa gw' egombe mē inlě, Tair e be deṁanlo agomi m' impuṁia orāgēnlo, ga nt'ar' intyugu s'og' omāri: viaganlo go ntyai y' agomi m' impuṁia orāgēnlo, Tair e be jemba g' ečōčēčōčē.

16 Wānge ntyambi, gēndagēnda go nka' mpolo, awě ečōčēčōčē zi re deṁanlo pa; yemba nl' avonlo, yembe vanda yenge, kā wě-jonginlio.

17 ¶ Be toa inlě, go ntyai y' agomi m' impuṁi' orāgēnlo, inlě, Jehova e be biagaga go Tair, kā yě fwinlia gw' ipi sě, kā yě pango nl' anlāngā mi ntye modu, g' ozyo wi ntye.

18 Nl' agumbi mē nl' obi wě wi be doanl' orunda gore Jehova: nyi be kenjo ge penjavenjo go nago; kānde ogoli wě wi be doanla gore māngi doanla g'ozyo wi Jehova, gw' ibunla s' inya nl' ambār' ambia.

EWONJO XXIV.

1 Vonla, Jehova e pange ntye ntevo; nli panga yo woga, agalunla yo bundu, avazanganla anlaga wa yo.

2 Yenlā be doanla, ga nl' anlaga yenlā nl' iminisě; nli nyongo, ga rerě; nli nyongo nyanto, ga ngwě; nl' om' o kola, ga omā fwinize kola;

nl' omâ pe ntyâmbâ, g'omâ bângě ntyâmbâ; nl'omâ bâng' oba g' ayě o p' oba gore yě.

3 Ntye yinlâ yi be tigo ntevo, kâ yo bundakanlio: kânde Jehova ayě re kamba p' igamba nyinlâ.

4 Ntye yi do' iwâga kâ yo pula. ntye yi dċla kâ yo joma, anlag' alondui wi ntye wi dċla.

5 Ntye kċ yi re feva pa g' odolongo wi mângi doanla go yo, kânde wi re pava p' ivanga, agalunle ntyale, ayonle njeka yakânlakâ.

6 Yenlâ re kċ ozavo w'ajilizi ntye, nla wao wi doanla go yo w'atoenl' orevo: sambo ilonla yi ntye y'apezo, kâ anlaga wakwċ tiganla.

7 Iv' inyânla nyi denla, ogâli wi re nl' iwâga, irċma y' igeċa yodu yi be siminla.

8 Igeċa ny'intyambi nyi be manla, nyângâlċ ya wao wi jenle mbia yi be manla, igeċa nyi nċmbi nyi be manla.

9 Wi be jâng ivċ nl' evanda; ijâng' ijâlċ si be doanle nonle gore wao wi jânga so.

10 Nka mpolo yi ntyċmbâ ya syazyio: nagw' edu y'anlunjo, kâ ayinċinl' oma.

11 Re denlo edingo z'ivċ gw' igala; igeċa nyodu ny' ajilanganlio igeċa nyi ntye ny' amanli.

12 Nkala yi re tiganla pe ntevo, nl'iguge nyi re jonlo pa nl' ijiliza.

13 ¶ Go be doanla yenlâ go gare yi ntye gore anlaga, be doanla g' isyugazyuga s' erere zi ôliv, g' ikuċinlia s' ilonda y' igâli s'amanli.

14 Wi be tombinl' amoi mao, wi be jamba gw' ipenda si Jehova, wi be tonga nli ngulu avila go mbenle.

15 Vċnlâ vendianli Jehova go tângwanli nkombe, *vanganl'* ina nyi Jehova Anyambiċ yi Isreċl gw' inċuge si mbenle.

16 * Avila go ntyai yi ntye azu' are jâgâ pa vanda, *vanganl'* ivenda

gor' agore. Ndo mi bulia inlċ, Egângi zam, egângi zam, azyile gore miċ! iremisi wi re doanla pa nl' itemiza; iċ, mângi pândia wi re doanla pa nl' ipândia polo.

17 Ereria, nl' ivemba, nli mondo yi re gore wċ, awċ oloanla wi ntye.

18 Be doanla inlċ, ayċ o be fanga avila go nyângâlċ y' ereria e be poswa gw' ivemba; nl' ayċ o be kâgwa avila go gare y' iċemba, e be koto go mondo: kânde asyangala m' igonlo mi re bwe, nl' azanga mi ntye mi syugazyugia.

19 Ntye y'asyazio, ntye y'ajangi-nlio, ntye ya syusyo polomċ.

20 Ntye yi be timbiarimbia g' eyânga, kâ yo pombiavombia g' owa-nda; nl' ipava sa yo si be doa sidire go yo; yi be poswa kâ y' avâ nċngwa nyċnlċ.

21 Be donla go ntyugu mċ 'nlċ, Jehova e be tevunlċ mbċli y' anlaga w' igonlo mċ wi re gw' igonlo, nl' aga wi ntye wi re go ntye.

22 Kâ wao datizo ta, ga simbwedi si re datizo pa ta gw' ivemba, kâ wao nunjo go ntyogo, nla viaganlo sintyugu sinyenge kâ wao kċ bie-nlo.

23 Gambċnlċ ogwċli wi be syazyo, kâ nkombe jenlizo ntyânli, go be pende Jehova y' mbċli go nomba yi Zaiôn, nla go Jeruselċm, nla gw' azyo m' anlagi wċ alonga nl' ivend' iċolo.

EWONJO XXV.

1 Jehova, awċ nl'Anyambiċ yam; m' be pendia, m' be savinl' ini nyâ; kânde o re denda p' isaon yi mamo; imondâ sâ salonga nl' ijivira nl' orċti.

2 Kânde o m' apangi nka' mpolo okondo; nkala y'avegagi kombi-nlo pa ojili: nago y' agċnda kâ aloanle nkala; yi be fâ nlogo.

3 Sambo mângi ngulu yi be pe-

ndiá, nka mpolo y' anlângá m' ereria yi be tiá.

4 Kânde o re doanla pe ngulu gor' oyunge, ngulu gor' oyunge go njuke yě; izyâmbunlo g' ogula, iviri avila go mpiu; ojwěi w' anлага w' ereria mē wi re g' ogula g' ozyira.

5 O be syonlie nyângálě y' agēnda, ga mpiu go mbora yakaka; g' ojwěi gw' iviri ny' evindi: o be syonl' igeŋa nyi mângi w' ereria.

6 ¶ Go nomba yinlā Jehova yi mbēli e be panginl' anлага waodu ntyago yi y'aŋame, ntyago yi nki-zyi y' ivě, nli y'aŋame yi re ralie nli ntyāmbě, nl'ivě nyi nkizyi kanjunlo pa nbiambiē.

7 E be tomb' opugo wodu wi re puga p' anлага go nomba yinlā, nl' evčlě zi re syambo pa gor' anlāngā modu.

8 E be suliz' ijuwa nl' ikeŋa; nli Jehova Anyambiē e be siz' antyā nli gw' azyo modu; nli ntyēmbā y' anlagi wē e be tomba yo avila go ntye yodu: kānde Jehova are kamba pa nyo.

9 ¶ Kā bulio go ntyugu mē inlě, Vonla wīnlā nl'Anyambiē yazyo; azu' apenginlage, kā yě penjavenja zuč; wīnlā nle Jehova; azu' apengīnlagě, azuč be jenle mbia nl' igeŋa gw' isunginli sē.

10 Kānde go nomba yinlā be jāw'ogā wi Jehova, kā Moab jaro nle yě, g' amanli mi jaro gw' iyela.

11 E be syambunli' agā mē go gare ya wao, g'ayē o jāga go syambunliē agā go jāga: kā yě syonli' ekale zao ta nl' iŋianlo ny' agā mao.

12 Nli nago y' igāvi ndondui y' ogombi wā yi be syonlio, alimbīnlo limbinle, *vanganle* go ntyēngě.

EWONJO XXVI.

1 Go ntyugu mē be jembo evanda zinlā go ntye yi Juda; Azu' are nli nka mpolo njāle; isunginla si be doŋio nl' Anyambiē gw' ikomba nli wogo yāle.

2 Nlungunlanl' aguge, kā inlāngā ny' orēti nyi penjavenj' omiēnle jingīnla.

3 O be pēnjavenjē nl' aŋiēnje ampolo, o re nl' ipikili sē gore wē: kānde e bekeliā.

4 Ūkelianli Jehova egombe zodu: kānde gore Rerē Jehova re ngulu yakānlakā.

5 ¶ Kānde e syonlia wao wi doanla gw' igonlo; nka polo ndondui e syonlia yo sēgērē; e nanliza yo bu go ntye, e syonlia yo *vanganle* go ntyēngě.

6 Ntyozyo yi be jara yo lia, *vanganle* intyozyo si lēngě, nl' ijara s'ikugi.

7 Mpānlā y' ogore nle omiēnlē: awč y' ogore mē, o pesye mpānlā y' ogore.

8 Iŋ, go mpānlā y' ijēkčli sā, Jehova azu' are pengīnlā pa; ibela s' inlinli *nyazyo* si re gw' ini nyā, nla gw' injonginli sā.

9 Mi are butā pa nl' inlinli nyam ogwēra; iŋ, gw' inlinli nyam m' be butā ayenjinla: kānde jā ijēkčli sā si re go ntye iloanla yi ntye yi be nēng' orēti.

10 Nkēngā yi ga ruminlio gor' aŋe, ge anl'ng' ogore: go ntye y' ogore e be kanganla nl' isapilia, kā yě avonla onjēlčnjēlč wi Jehova.

11 Jehova jā ogā wā w' atombīnlo, wi be jenla: ndo wi be jenla, nl' ayenle ntyānli yi gandi yao gor' anлага; iŋ, ogonli w' iloŋaloŋi yā wi be nya wao.

12 ¶ Jehova o be lovi' aŋiēnje gore zuč: kānde awč kē aw' ayanji vilo yodu yi re nl' azuē.

13 Jehova Anyambiē yazyo, inyam' *imāri* si re panginla pa zuē; ndo nl' awē dadiē, azuē be tet' ini nyā.

14 W' ajuwi, wi be tola; wi re juwa pa, wi be nāngwa: sambo o re bia pa nl' ayiliza wao, nl' avang' ijonginli sao pera.

15 O m' abunliz' inlāngā Jehova, o m' abunliz' inlāngā o re penđio pa: o m' asyusyi *yo* bo gw' intyai si ntye sodu.

16 Jehova, wi re bia pa gore wē go njuke; w' ayir' inkālā gw' avienl' orevunlo wā gore wao.

17 G' oñanto o re nl' inyeme, o re syusya pa piērē nl' ijanla nl' isyāngā, alenla nli nkazya; yenlā re zuē doanla pa g' ozyo wā Jehova.

18 Azu' apili nl' inyeme, azu' apili nl' isyāngā, azu' are piaganla p' ompunga; azuē pa denda isunginla go ntye; ge nlā iloanla yi ntye poswa.

19 *Anlagi* wā wi re juwa pa, wi be doa bā, *ta nl'* oku wam wi be tongunlio wao. Nlāngwanli kā jembanli, anluē yi doanla go ntyēngē: kānde ompēmbē wā wi *re g'* ompēmbē w' ebē, nli ntye yi be kágunlie bende.

20 Yogonli anlagi wam, yinginlanli gw' ināntyē sanli, kā nunjanl' ague manli, yumbunlanl' ikui yanli g' ojwā lingo wakwē kao egunlu z' apiaganla.

21 Kānde, vonla, Jehova e be kāgwa avila go mbori yē go tevunl' iloanla yi ntye gw' ipavi sao: ntye kē yi be kágunle bende, kā y' avā puge bende nyēnlē.

EWONJO XXVII.

1 Go ntyugu mē Jehova nl' okwari wē oruenli e be jarunle pando nyama mpolo mēyā, vanganle pando; kā yē jonl' oñamb' ombe wi mbenle.

2 Go ntyugu mē yembinlanli yē, 'nlē, Ntyaga y' ilonda y' ivē nyatenlatenla.

3 Miē Jehova miē penjavenja yo; m' be tēviza yo igwēri edu: yi vende jāgizo nl'oma nkazya, m' be penjavenja yo ogwēra nl' oñanda.

4 Egunlu zi zyele nla miē: mande o re kā dimbinl' arēndē nl'ifalifa gore miē gw' igāvi? Miē kā tola mo pākāsā, miē kā pezya mo ta.

5 E ga gote ngulu yam ngwasi, kā yē pang' añēnje nla miē; e be pang' añēnje nla miē.

6 E be bulinlia wao w'apila gore Jekōb go bāng' oramba: Isreēl e be punjinla kā yē jaula, kā yē jonlie ntye ralie nl' ilonda.

7 ¶ Ajonliē, ga'nta yonliē wao w' ayonliē? a jonlio ga bende y' ijuwisē?

8 Gwi tombē o yēkēliē nli nkēngā; vanganle gw' agēndiā nl' ayē nl' ompung' oyāle gw' egombe zi bolo, g'ompunga wi pila go tāngwa nli nkombe,

9 Nli ndaga yinlā ipava si Jekāb si be tombo; yinlā *nle* ntinla yi be tombo nl' ibe sē sodu; go be pangē ado mi ālta, g' ado mi mpēmamba mi re jaruayarua pa, rere nl' ikanla si be fā kumanla nyēnlē.

10 Nka' mpolo yi re kombinlo pa yi be kalu' ewoga, kā loanlo tombo, kā yo doanla g' igi volo: ojwā nyare wi be nyagaga vāvā, kā wo nanlaga vāvā, nl' ag'ampari ma yo.

11 J' ampari mayo m'ajoma, mi be bego: auto wi be bia, avezya mo nl' ogonli; kānde wao anlaga wi re sikotiza fā: yenla re ayē ovangi wao e be poginla wao, nl'ayē o doanliza wao e be teva wao ukēngā.

12 ¶ Be toa go ntyugu mē inlē, Jehova e be dula avila g' orānga

w' olávi, agēnda go mbenle yi Ijipt, ká nluē datiz' om̄ari om̄ari, anluē awa wi Isreēl.

13 Be toa ntyugu mē inlē, Orám̄bá ompolo wi be tongo, ká wao bia wi re kekizo pa go pera go ntye y' Asyiria, n' awa wi re pazanganla pa 'go ntye yi Ijipt, ká wao savinle Jehova go nomba y' orunda go Jeruselēm.

EWONJO XXVIII.

1 Azyile gore korowa y' ekale, gore yānga yi Ifreim, yi re eranga z' ivendi nyao ilanga yi kawa, wi re gw' ewonjo z'idéd' ivāme ya wao wi kēo n' ivē!

2 Vonla, Jehova are n' ompolo mē, nla wi ngulu, o re g' ogula w'ado, n' ogula w' ijiliza, ga ntonda y'anlingo amenge mi pova, yi be bolo go ntye n' ogā.

3 Korowa y' ekale, yānga yi Ifreim, yi be jaro n' intyozyo:

4 N' eranga z' ivenda, zi re gw' ewonjo z' odédē ovāme, zi be doanle ilanga yi kawa, nla y' olonda wi sunge punjinla go ntyanja; wi re ayē o ponla wo j' ajenla, vā re wog'ogā wē, ē nya wo.

5 ¶ Go ntyugu mē be doanle Jehova yi mbēli korowa y'ivenda, n' okorowē w' eranga, gore māngi yē wa tiganla.

6 Nla gw' inlinla nyi jēkēlia gore yē o doanla gw' ijēkelia, nli ngulu gore wao wi kegunl' igāvi g' ompom̄banla.

7 ¶ Ndo wao kē wi re fwema pa g' oywanja w' ivē, nla g'oywanja w' ijāng' ijāle, wi re dubua pa go mpānlā; minisē, n' ovāgisi wi re kegwa pa g' oywanja w' ijāng' ijāle wi re mēnla pa gw' ivē, wi re dubua pa v'ijāng' ijāla: wi jērua gw' inyilinlo, wi poñño n' abaku gw' ijēkēlia.

8 Kānde itavoro sodu si re ralie

n' arovi n' isēkē, ká alēngo mbora ya *pupu*.

9 ¶ Mande o be nēnjo ndē ikotiza? nla mande o be pango ndē go kotiza inēnja? *wao wi re* tombo pa gw' ambēnlingo n' arombo gw' ivēnlē,

10 Kānde isombia si *ga loanle* gw' isombia, isombia gw' isombia; egēnlizo gw' egēnlizo; egēnlizo gw' egēnlizo; ojwa zāma vēnlā, n' ojwa zāma mēvānlā;

11 Kānde n' inlumbu y' igaguma n' onlēm' ojwēnlē e be kamba nli māngi sinlā.

12 Awulinli wao inlē, Sinlā n' ijāwa si be jāwo nle māngi re jasa pa; sinlā ijāwa; ndo wi be jágā.

13 Ndo igamba nyi Jehova ny' avegagi gore wao isombia gw' isombia, isombia gw' isombia; egēnlizo gw' egēnlizo; vēnlā ojwā zāma, mēvānlā ojwā zāma; ká wao kēnda, avoswa nli nyuma, ayarunlo, n' agoto go mondo, awāngo.

14 ¶ Sambo yāgānl' igamba nyi Jehova, anluē māngi w' ipēdie, wi panginla māngi sinlā wi *re* go Jeruselēm.

15 Kānde anluē are bulia pa inlē, Azu' are jekanla pa n' ijuwa, n' ilombo azuē are pauga p' ompanganlo; go be pov' injuke ga ntonda yi be piaganla zuē, ká ya vā piērē n' azuē: kānde izyāmbunlo nyazyo nyi rē zuē panga pa ny' inoka, nla g' odolongo w' izyāmbunlo nyawē nyawē re zuē syāmbunla pa:

16 ¶ Sambo yēnlā bulie Jehova Anyambiē, Vonla, mi dimbinla go Zaiōn gw'izanga ido, ido nyi re kēnlizo pa, *ido* nyi utulungu nyi njo-nli ivēia, izanga nyarētī: ayē o jivira e be nēgiza.

17 Ijēkēlia kē m'be dimbinla so gw' egēnlizo, n' orētī g' ogāli wi kēnliza: nli ulingo y'ado yi be jāmbunla azyāmbunlo m' inoka, n'

anlingo mi be jambunlia wogo yi syāmbunlo.

18 ¶ Nl' ompanginlo wanli nl' iju-wa wi be syazyo, nl' ikwezanganli sã nl' ilombo si be kumanla; go be poŵ' intonda s' azyile si be piaganla; gambēnlē anluē be jaro nle so.

19 Gw' egombe s' apiaganla gambēnlē sa toanla nluē; kānde banga nl' ibanga yi be piaganla, owanda nl' ogwēra: be doanl' ereria dadie go jágã ntyango.

20 Kānde odo wi r' ope viaganlo nli nt' are oma go nyānyunl' oku' wē: nl' eza zi syavuza ezango viaganlo nli nt' are oma go syavuza.

21 Kānde Jehova e be kumanla ga nt' avegagi go nomba yi Pirezim, e be benda ga nt' aroenli g' olānga wi Gibiōn, go janj' evilo zē, evilo zē z' egēnda; kē dend' oson wē, oson wē w'ogēnda.

22 Vēnlā sambo aloanlanl' ivēdisi, igoro yanli yi vende jālio nli ngulu: kānde mi are jágã pa avila gore Jehova Anyambiē yi mbēli inlē, ojili, avikilia go ntye yodu.

23 ¶ Vanl' aroi, kã jágānl' inyoi nyam; voganlionli, kã jágānl' igambi nyam.

24 Omã sage ntye e saga yo owenja wodu go bēnla? e nungunla ayarunl' amunga mi ntye yē?

25 Jã ayē panga pa ntye mbiambiē e nyēny' ilonda nl' avazanganle kūmin, nl' avēnle whiti, nli bale, nli rai go wogo yao?

26 Kānde Anyambiē e pē imia, nl' anlējē.

27 Kānde osange wi pa sango nl' ojwanga, ge nã ntyonle fizaŵiza go kūmin; nd' osange wi tulo nli nkāgu, nli kūmin nli ntongo.

28 Mpēm̃ba y' imba yi re tulo pa; kānde e be doanlag' egombe zodu go sunga so, nã kila so nli ntyonle yē, ula tula so nli māngi yē wi nkavala.

29 Imia sinlā kē si pila gore Jehova yi mbēlē, yi r' eria gw' imondā, nl' imēpa gw' ijanja.

EWONJO XXIX.

1 Azyile gore Eriēl, gore Eriēl, nka-mpolo y'aloanlagi Devid! yonganl' ompuñia g' ompuñia; intyago si ga loanle vingovingo.

2 Iñ, m' be jilize Eriēl, kã doanl' azyingo nl' ekēva: kã mo doanla gore miē ga Eriēl.

3 M' be syamb' olako gore wē vingovingo, m' be kombinlā nli nomba, m' be pange wogo londui gore wē.

4 O be syonlio go ntye, kã kambag' avila go ntye, nl' igamb, inyā nyi be doanla go ntye go ntyēngē, nl' inyoi nyā nyi be doanla g' omã re nl' inlinl' iŵe, avila go ntye, nl' igamb' inyā nyi be kamba nli nkēngā go ntye.

5 Ndo, nkāndā y' agēndi wā yi be doanla ga ntyēngē nyango mē, nli nkāndā y' anlaga w' ereria mē yi *be doanla* ga wulu yi piaganla: iñ, yi be doanla ndumbaga nēganēga.

6 O be bienlo nli Jehova yi mbēli nli njalitoŵa, nl' isyugiazugia si ntye, nli nyāngālē mpolo, nl' ogula nl' efizagēngē, nli nkēgē-nli y' ogonli wi baminla.

7 ¶ Nkāndā y' anlāngā modu mi noa nli Eriēl, vanganle waodu wi noa nl' aye nli wogo yē yāle, mē-yā yi pang' azyile gore yē, be loanla ga nyilinlo y' ogwēra.

8 Be doanla g' omã re nli njanla ajilinlo nyilinlo, nl' avonla, e nya; ndo e nāngwa, nl' inlinl' inyē uyī re irevo; ge g' omã re nl' esyove ajilinlo nyilinlo, ula vonla, e jānga; ndo e nāngwa, nla vonla, a kwenl' oge, nl' inlinl' inyē nyi re nl' ibela: yeulā be doanle nkāndā y' imbuve sodu, si noa nli nomba yi Zaiōn.

9 ¶ Loanlizan! ikui yanli mẽ, kâ mamanli; ronganli, kâ tonganli: w' abângio, ndo aranga nl' ivě; wi timbiarimbía, ndo aranga nl' ijang' ijále.

10 Kânde Jehova are jira pa gore nluě inlinla ny' antyávinlá ampolo, nl' anlunj' antyá manli: ivágisi nl' ivanginli yanli, iyenlisi yi re divinlo pa.

11 Inyilinlo sa waodu si re toa pa gore nluě g' aganba m' ezango zi re bēbo pa, zi po nl' *anlaga* gor' omāri o re nenga pa, inlě, Rangunla zinlá, mi kwenlá nkálá: be buliě 'nlě, mi arangunle; kânde zi re bēbo pa:

12 Kâ ezango po gore yě o re e pa nēnga, inlě, Rangunla zinlá, mi kwenlá inkálá: kě bulia inlě, m' pa nēnga:

13 ¶ Sambo bulie Jehova 'nlě, *anlaga* wi syusya piěre gore miě nl' agwanli mao, aluba miě nl' inlumbu, ndo wi re tomba p' irēma yao lo avila gore miě, nl' iti' sao gore miě si nēnjo nl' isombia s' *anlaga*:

14 Sambo, voula, m' be fá denda gore mângi sinlá ndaga mpolo yi m̃año, *vanganle* ndaga yi m̃año nl' elemba: kânda imia s' *anlagi* wao wi mia si be pera, nl' ikotiza s' *anlagi* wao w' okeli si be pera.

15 Azyile gore wao wi bela polo mẽ go jumbunl' imondá sao gore Jehova, nl' ijanji sao si re go mpiri, wi bulia 'nlě, Mande jenla zuě? mande mia zuě?

16 Rěti isapili sanli s' isaon si re

g' omā pang' intyuanla yogo kě bāngo g' iwonlo nyi pango ndě: kânde ijanja si be bulia gor' omā vangi so 'nlě, E panga miě? g' eza zi re pango pa bulianlia omā vangi zo 'nlě, E pegaga nl' ikotiza?

17 G' onwálingo wakuě gambēnlě Lēbenōn yi be kalunlio g' orove ombia w' ilonda, nl' orov' ombia w' ilonda wi be bāngo gw' ig' ivolo?

18 ¶ Nla go ntyugu mẽ mpoge yi be jágā aganba m' ezango, nl' antyá m' ipáku mi be jenla zange avila gw' inombe nli npiri.

19 Ikendekende wi be bunl' ige-
vī nyao gore Jehova, nl' iyunge gor' *anlaga* wi be jenle mbia gor' Orunda Mě wi Isreěl.

20 Kânde w' ereria mẽ e be bia vā nyawě, nl' ovědi e be jilizo, nla waodu wi bembag w' ibe wi be tenlo:

21 Wao wi sir' oyunge go ndagi yě, nl' avur' imondo gore yě okanla g' ompombanla, nl' ayě o sir' ogore nli ndaga yi syálá fá.

22 Sambo yenlá bulie Jehova g' onwanja wi nago yi Jekōb, ayě o landunli Ebrahim; Jekōb e be jenle utyānli nyěnlě, ozyo wě wi be fá kángu.

23 Ndo já ajenl' awanli wě, ijanja s' agā mam, go gare yě, wi be jāmbunl' ini nyam, nl' ayāmbunl' Orunda Mě wi Jekōb, ari' Anyambiě yi Isreěl.

24 Wao kě w' ayěruí gw' inlinla wi be dēng' imia, nla wao w' alagalagi wi be dēng' ikotiza.

